

GLASUL BISERICII

REVISTA OFICIALĂ A SFINTEI MITROPOLII A UNGRO-VLAHIEI

8-9

AUGUST-SEPTEMBRIE

ANUL XV

1956

GLASUL BISERICII

REVISTA OFICIALĂ A SFINTEI MITROPOLII A UNGRO-VLAHIEI

APARE LUNAR SUB CONDUCEREA UNUI COMITET DE REDACȚIE

Redacția și Ad-ția : Sectorul Social-Cultural al Arhiepiscopiei Bucureștilor
Str. Patriarhiei Nr. 21 — Raionul Nicolae Bălcescu.

COMITETUL DE REDACȚIE

Președinte: P. F. JUSTINIAN, Mitropolitul Ungro-Vlahiei și Patriarhul României.

Vice-Președinți: P. S. ANTIM, Episcopul Buzăului
P. S. CHESARIE, Episcopul Dunării de Jos.

Membri: P. S. THEOCTIST, Episcop Vicar; P. C. Pr. AL. IONESCU, Vicar al Mitropoliei; P. C. Pr. M. BOGOIU, Vicarul Eparhiei Buzăului; P. C. Arhim. IERONIM MOTOC, Vicarul Eparhiei Dunării de Jos.

Redactor responsabil: P. C. Pr. Petre F. Alexandru, Consilier Administrativ al Mitropoliei.

23 — AUGUST

Incepînd cu anul 1944, ziua de 23 August a devenit cea mai mare sărbătoare națională a poporului român, iar sărbătorirea ei a intrat deacuma în tradiția poporului nostru.

În această zi, poporul român s-a eliberat — cu puternicul sprijin al invincibilei Armate Sovietice — de sub jugul fascisto-hitlerist.

„Actul istoric de la 23 August 1944 — spunea răposatul Patriarh Nicodim într-o pastorală adresată credincioșilor — ne-a redat libertățile democratice. Fără acestea un popor se veștejește și moare asemenea unei plante lipsite de lumină. Aceste libertăți ne sînt scumpe și pentru aceea că în cea mai mare măsură, ele sînt rodul învătăturii Mîntuitorului: „dați Cezarului cele ce sînt ale Cezarului și lui Dumnezeu cele ce sînt ale lui Dumnezeu” (Matei XXII, 21).

Preoțimea Sfintei noastre Biserici a sprijinit cu însuflețire acest act istoric, căci „libera expresie a gîndurilor fusese la noi puternic înăbușită. Mulți din fiii țării au suferit nedreptatea unei administrații lipsite de critică cetățenească. Țara însăși a fost silită să facă un război pe care masa cea mare a neamului nostru nu l-a înțeles și nu l-a vrut”.

23 August 1944, înseamnă cununa unei lupte grele și plină de jertfă dusă de poporul nostru de veacuri pentru libertate și democrație.

În decursul celor 12 ani ce s-au scurs de atunci, în țara noastră s-au realizat lucrări uriașe pe toate țărmurile.

„De bună dreptate se poate mîndri astăzi poporul nostru muncitor cu marile realizări dobîndite în anii scurși de la eliberare în făurirea unei puternice industrii grele naționale, în așezarea temelilor trainice ale transformării socialiste a agriculturii, în desfășurarea revoluției culturale, în înflorirea științei, literaturii și artei”.

Luîndu-și soarta în propriile mîni, poporul român își clădește o viață nouă pe care nici o forță din lume nu poate să o împedice de a fi realizată.

În același timp, „țara noastră și-a sporit considerabil rolul și prestigiul în viața internațională”.

„Au apus pentru totdeauna vremurile în care România era lipsită de posibilitatea de a desfășura o politică independentă, fiind supusă controlului umilitor și dictatelor marilor puteri imperialiste.

„Astăzi Republica Populară Română — membră a Organizației Națiunilor Unite — este un factor activ în acțiunile care se desfășoară pe plan internațional în scopul promovării păcii și al colaborării între popoare. Poporul român hotărăște, în lumina propriilor interese liniile conducătoare ale politicii sale externe.

Tara noastră face parte din marea familie a țărilor sistemului socialist mondial, în frunte cu Uniunea Sovietică. Țările socialiste sînt unite prin țeluri comune, prin interese comune, prin esența socialistă a orînduirii lor de stat și sociale. De aceea, poporul nostru consideră cauza întăririi comunității țărilor socialiste drept o cauză sfîntă, care se identifică cu interesele sale naționale esențiale“.

„A 12-a aniversare a eliberării patriei noastre are loc în împrejurările internaționale favorabile create de marile victorii dobîndite în ultima vreme de forțele păcii și ale progresului“.

Preoții și credincioșii Sfintei noastre Biserici, la îndemnul bunilor și marilor noștri ierarhi, — în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, Întîistătătorul Bisericii Ortodoxe Romîne, au sprijinit cu în-sufletire și cu devotament marile realizări ale poporului nostru.

La îndemnul ierarhilor noștri ca și la îndemnul conștiinței lor, preoții Sfintei noastre Biserici iau parte activă la lupta pentru apărarea păcii cum și la realizarea lucrărilor de folos obștesc ce se înfăptuiesc pe tot întinsul țării noastre.

Convinși că actul de la 23 August 1944 și toate celelalte realizări s-au săvîrșit spre binele celor mulți, fiecare la locul unde prona cerească l-a rînduit, lucrează cu tragere de inimă și cu convingerea că munca fiecăruia își are rostul și însemnătatea sa.

Laolaltă cu toți ceilalți cetățeni ai patriei noastre, preoții Sfintei noastre Biserici iau parte cu aceeași însufletire la cea de a 12-a aniversare a eliberării patriei, privind cu deplină încredere spre viitorul luminos și fericit al ei.

Trăiască 23 August !

REDACȚIA

BISERICA DIN LEMN

TECHIRGHIOI

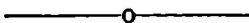
*Poestea ta e p'înă de-nțeleș,
Din ea șirag de gînduri am cules.
Venită din Vișăul tău de sus,
Din miazănoaptea Țării de Apus,
Tu pari aici un tînăr voievod
Deschizător de drum și de izvod,
Asemeni neuitatului fecior
Numit în cronici „descălcător“.*

*Ușoară ca o navă în avînt,
Tu parcă nici nu ești de pe pămînt ;
Un chibot pari, în aer suspendat,
Sau, nevăzut, de îngeri albi purtat ;
Un chip duhovnicesc, aerian,
Cu trupul feciorelnic, diafan,
Pierdut în rugăciune și extaz
Deasupra efemerului talaz.*

*Credința ce te făuri din lemn
Ajunse peste veacuri un îndemn.
Trimisă parc-ași fost aici să fii
Nimicitoarea patimilor oii,
Să dai, aici la țărnuț zbuțumăt,
Osîrdnicului sufletu=mpăcat
Și-asemeni navei, lunecînd pe val,
Să-ți treci cu tine pe opusul mal.*

*Creștinule, ce pragul ei îl treci,
Venind sfîos din valurile reci,
Deschide-ți sufletul, aici la schit,
Cînd toaca bate ceasul de=asfințit ;
Gîndește-te că pe=ale lumii valuri,
De vrei s=atingi mîntuitoare maluri,
Nu-i alt catarg c=acesta mai presus
Și dacă ești cu el, ești cu Iisus.*

CRISTIAN ȘTEFAN

ÎNDRUMĂRI PASTORALE SCHIȚE ȘI PREDICI

MATERIAL OMILETIC

I. SFINTA TRADIȚIE

Al doilea izvor al adevărilor de credință este Sfânta Tradiție. Despre ea ne dau mărturii și Scriptura și Sfinții Părinți

A. MĂRTURII DIN SF. SCRIPTURĂ.

1. **Există în Biserică o Tradiție Sfântă.** Se știe că răspîndirea credinței creștine în lume s-a făcut prin viu grai, prin predică și nu prin scris, după porunca Domnului. Ori, ceea ce s-a scris, reprezentînd o prea mică parte din toată această predică, e de la sine înțeles că multe adevăruri de credință n-au intrat în scrierile sîinte, ci s-au păstrat multă vreme, prin viu grai, adică prin Tradiție.

Mai mult, faptul că în scrierile Noului Testament se pomenesc lucruri din timpurile biblice vechi, care nu sînt scrise nicăieri în Vechiul Testament, arată că există și o tradiție sfîntă a Vechiului Testament.

Negreșit, sînt și tradiții omenești, dar Sf. Tradiție a Bisericii nu-i o tradiție omenească, ci este zestrea descoperirilor dumnezeiești care n-ău intrat în scrierile Bibliei. Sfînta Tradiție e deci o tradiție de origine dumnezeiască și apostolică.

a) Credința s-a răspîndit prin predică: — «Drept aceea, mergînd învățați toate neamurile... învățîndu-le să păzească toate cîte am poruncit vouă» (Mat. XXVIII, 19-20).

— «Deci credința este din auzire, iar auzirea prin cuvîntul lui Dumnezeu» (Rom. X, 17).

b) Puține sînt cele scrise: — «Căci prin descoperire mi-a arătat mie taina, precum am scris mai înainte pe scurt» (Efes. III, 3).

— «Prin Siluan... puțin am scris» (I Petru, V, 12).

c) Multe au rămas nescrise: — «Multe încă și alte semne a făcut Iisus înaintea ucenicilor săi, care nu sînt scrise în cartea aceasta» (Ioan, XX, 30).

— «Sînt încă și altele multe cite a făcut Iisus, care de s-ar fi scris, cite una, nici în lumea aceasta mi se pare că n-ar încăpea cărțile ce s-ar fi scris» (Ioan, XXI, 25).

— «Multe avînd a vă scrie vouă, nu am voit cu hîrtie și cu cerneală, ci nădăjduiesc că voi veni la voi și gură către gură voi grăi, ca bucuria voastră să fie deplină (II, Ioan, 12).

— «Multe am avut a scrie, ci nu voiesc cu cerneală și cu condei a-ți scrie ție, ci nădăjduiesc că fără de zăbavă te voi vedea și gură către gură vom grăi (III Ioan, 13-14).

d) Din Tradiția Vechiului Testament: — «Iar Mihail arhanghelul cînd cu diavolul pricindu-se grăia pentru trupul lui Moise, n-a îndrăznit să aducă judecată de hulă, ci a zis: **ceartă-te pe tine Domnul**» (Iuda, 9).

— «În ce chip și Ianis și Iamvris s-au împotrivit lui Moisi, așa și aceștia stau împotriva adevărului» (II Tim. III, 8).

e) Tradiții omenești și tradiții dumnezeiești: — «Socotiți ca să nu vă fure pre voi cineva, cu filozofia și cu înșelăciunea cea deșartă, după predania oamenilor, după stihiiile lumii și nu după Hristos» (Colos. II, 8).

— «Și nu numai pentru aceștia (apostoli) mă rog, ci și pentru cei ce vor crede prin cuvîntul lor întru mine» (Ioan XVII, 20).

— «Vă laud pe voi fraților, că de toate ale mele vă aduceți aminte și precum v-am dat vouă predaniile țineți» (I Cor. XI, 2).

2. Valoarea Sfîntei Tradiții: Tradiția sfîntă a Bisericii are aceeași valoare ca și Sf. Scriptură. Dar, pe lîngă autoritatea ei dumnezeiască egală cu Scriptura, Tradiția Apostolică este, în plus, curentul viu și moștenirea sfîntă care fixează norma credinței în Biserică; cine se abate de la regula credinței dată Bisericii de apostoli și de urmașii lor în credință, acela a ieșit din adevăr. De aceea suprema noastră datorie față de Tradiție este să păstrăm fără știrbire regula credinței, adică Tradiția apostolică a Bisericii.

a) Tradiția e egală cu Scriptura: — «Drept aceea, fraților, stați și țineți predaniile care v-ați învățat, ori prin cuvînt, ori prin epistolia noastră» (II Tes. II, 15).

b) Tradiția apostolică fixează norma credinței: — «Chipul (dreptarul) cuvîntelor sănătoase să ai, care ai auzit de la mine, întru credință și întru dragostea care este întru Hristos Iisus» (II Tim. I, 12).

— «O, Timotee, lucrul ce-l încredințez ție păzește-l, depărtîndu-te de giasurile deșarte, cele spurcate și de vorbele cele potrivnice ale științei cei cu nume mîncinos» (I Timotei, VI, 20).

— «Cele ce ați învățat și ați luat și ați auzit și ați văzut întru mine, acestea să le faceți, și Dumnezeuul păcii va fi cu voi» (Filip, IV, 9).

— «Pentru aceasta am trimis la voi pe Timotei, care este fiu al meu iubit și credincios întru Domnul, care va aduce vouă aminte căile mele cele ce sînt întru Hristos, precum pretutîndeni întru toată Biserica învăț» (I Cor. IV, 17).

— «Sînteți... împreună cetățeni cu sfinții... Zidiți fiind pe temelgia apostolilor... fiind piatra cea din capul unghiului însuși Iisus Hristos» (Efes. II, 19-20).

c) Datoria de a păstra Tradiția apostolică: — «Și vă rog pe voi, fraților, să vă păziți de cei ce fac dezbinări și sminteli împotriva învățaturii care voi v-ați învățat și vă feriți de ei» (Rom. XVI, 17).

— «Și cele ce ai auzit de la mine în fața multor martori, acestea le încredințezi la oamenii credincioși care îndestulați vor fi a învăța și pe alții» (II, Tim. III, 14).

— «Aduceți-vă aminte de mai marii voștri care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu, la a căror săvârșire a vieții privind, să le urmați credința» (Evrei, XIII, 7).

— «Ci măcar și noi sau înger din cer de vă va binevesti vouă afară de ceea ce am binevestit vouă, anatema să fie» (Gal. I, 8).

B. MARTURII DIN SFINȚII PĂRINȚI DESPRE TRADIȚIE.

1. De ce alergăm la Tradiția Bisericii. «... Imi va zice poate cineva: fiindcă regula scripturilor este desăvârșită și fiindcă, prin ea singură Scriptura e mai mult decît îndestulătoare, de ce să mai alergăm și la Tradiția Bisericii?

Pentru că Scriptura, din cauza adîncimii sale, nu poate fi tălmăcită de toți în acelaș fel. Cuvintele ei sînt într-un fel înțelese de unii și în alt fel de alții, așa încît putem spune: cîți oameni, atîtea înțeleșuri. Alta este tălmăcirea lui Novatian... alta a lui Arie... alta a lui Macedonie... alta a lui Pelagiu... alta a lui Nestorie. Din cauza acestor multe și mari rătăcirii este dar absolută nevoie să tălmăcim cărțile profetilor și ale apostolilor după înțeleșul universal și de totdeauna al Bisericii(adică după Sf. Tradiție)» (Vinențiu de Lerin, *Commonitorium*, cap. II).

2. Tradiția apostolică a credinței. «...In orice cetate apostolii întemeiară Biserici, și din clipa aceea, de la dîsele luară celelalte Biserici sadul credinței, sămînța învățaturii și acestea le luară ele în toate zilele ca să ajungă și ele Biserici. Și dintru aceasta se făcură ele apostolice, ca unele ce sînt fiice ale Bisericilor Apostolice... Și de aceea Bisericile acestea oricît de multe și de mari ar fi, nu sînt altceva decît unui și acelaș lucru cu acea Biserică mamă apostolică din care purced toate. Toate sînt astfel de la început, toate apostolice, fiindcă toate adevăresc desăvârșita lor unitate: ele își împărtășesc pace una alteia, ele au legături frățești, ele își împlinesc datoriile de bună găzduire una față de alta, lucruri pe care nici o altă lege nu le rînduiește, decît numai singură Tradiția unei taine care-i aceeași pentru toți...

«In niște împrejurări ca acestea e limpede că orice învățătură care se acordă cu învățătura Bisericilor mame, izvoare ale credinței, trebuie să o ținem ca adevărată, fiindcă învățătura aceea cuprinde în chip invederat ceea ce Bisericile au primit de la apostoli, apostolii de la Hristos și Hristos de la Dumnezeu. Din contră, orice învățătură trebuie să o ținem din capul locului ca rătăcită, dacă se împotrivesc învățaturii Bisericilor, (și deci) apostolilor, lui Hristos și lui Dumnezeu» (Tertulian. *De praescriptione haeret*, 20-21).

3. Învățături apostolice din Sf. Tradiție. «Dintre dogmele și propoveduirile păstrate de Biserică, unele le avem din învățătura scrisă, pe altele însă le-am primit din Tradiția Apostolilor, predate în taină. Amîndouă felurile de dogme au același putere pentru evlavie. Nimeni nu va grăi cuvînt împotriva acestora, pentru că nimeni nu cunoaște în alt chip așezăminte Bisericii. Dacă am încerca să înlăturăm rinduielele nescrise, ca neavînd mare însemnătate, fără să ne dăm seama am vătămă Evanghelia în

părțile ei principale, mai mult, am păstra din toată taina p[ro]povedirii numai un nume gol.

De pildă, (ca să pomenesc de lucrul cel dintii și foarte obștesc) cine a învățat prin scris că acei care nădăjduiesc în numele Domnului nostru Iisus Hristos să se însemneze cu semnul crucii? Ce scriere ne-a învățat să ne întoarcem spre răsărit atunci cînd ne rugăm? Ce sfînt ne-a lăsat în scris cuvintele d[eu] chemare a Sfîntului Duh pentru p[re]facerea Pîinii Euharistice și a Paharului binecuvîntării? Nu ne mulțumim cu cele spuse de Apostol și de Evanghelie, ci adăugăm unele lucruri înainte, altele pe urmă ca avînd mare putere pentru taină și pe care le luăm din învățătura nescrisă. Noi binecuvîntăm apa Botezului și untdelemnul Ungerii, ba încă și pe cel ce se botează. Din ce scrieri? Nu din Tradiția tăcută și ascunsă? Ce cuvînt scris ne-a învățat ungerea însăși cu untdelemn? Iar cufundarea omului de trei ori de unde este? Celelalte cîte sînt în legătură cu Botezul, lepădarea de Satana și de îngerii lui, din ce scrieri sînt? Nu sînt oare din această învățătură nepublicată și secretă pe care Părinții noștri au păstrat-o sub tăcere, fără iscodire, ca unii care învățaseră bine acest lucru, adică: păstrarea în tăcere a sfintei măreții a Tainelor?... Apostolii și Părinții care au rînduit dîntru început cele în legătură cu Biserica, au păstrat în ascuns taina și în tăcere măreția ei... (Sf. Vasile cel Mare, **Despre Sf. Duh**, 27, 66). N. B. Se cuvine să amintim că tot din taina Tradiției apostolice ne vin și: Botezul copiilor mici, Serbarea Duminicii, rugăciunile pentru morți, cinstirea Maicii Domnului etc., rînduiri care au lăsat urme destul de vii și în Sfînta Scriptură

4. Progresul Tradiției. «Poate va zice cineva: (Odată ce Tradiția Apostolilor e regula credinței, urmează că) nu-i cu puțință oare nici un progres în Biserica lui Hristos?

Eu îi doresc unul și încă unul foarte mare...

Ceea ce alcătuiește progresul oricărui lucru este că el crește în el însuși fără a-și schimba firea; ceea ce alcătuiește schimbarea este faptul că un lucru trece dintr-o fire în alta... Să crească dară (Tradiția Bisericii) după potriva vîrstelor și a veacurilor, dar să nu iasă din ființa ei: dogma să fie totdeauna aceeași (semper eadem), înțelesul dogmei să nu se schimbe.

Progresul religiei în suflete să se asemene cu progresul trupurilor noastre, care, deși se măresc cu anii, rămîn tot aceleași. Este o deosebire foarte mare între floarea tinereții și maturitatea bătrîneții. Cu toate acestea, cei care astăzi sînt bătrini sînt aceiași care au fost odinioară tineri și același om schimbîndu-și starea și vîrsta vieții își păstrează totdeauna propria lui fire: rămîne aceeași persoană.

Să urmeze și religia aceleași legi de progres. Cu anii să ajungă mai puternică, să crească și să se dezvolte cu timpul... dar să nu-și piardă nimic din firea ei, să nu îngăduie nici o abatere din învățătura ei. Părinții noștri au semănat grîul curat al credinței, cultura să dea acestei semințe o nouă frumusețe, dar să nu-i schimbe soiul. Este îngăduit a da, cu timpul, o prezentare mai strălucită, mai limpede, mai precisă acestor dogme vechi ale filosofiei care ne-a venit din cer, dar este oprit a le schimba, ale trunchia, a le schilodi. Să le adăogăm mai multă pătrundere, mai multă lumină, mai multă claritate, dar să-și păstreze plinătatea lor, întregimea lor, ființa lor.

Adevăratul scop pe care l-a urmărit Biserica în hotărârile sinoadelor ei, atunci când era tulburată de înnoirile ereticilor, a fost aceea de a trece urmașilor într-o formă scrisă ceea ce ea primise prin Tradiție de la cei vechi și de aceea cuprinzând multe lucruri în puține cuvinte, ea a arătat sub un nume nou un adevăr care nu era nou, și aceasta, ca mai ușor să-l putem înțelege» (Vincențiu de Lerin, **Commonitorium**, 23-29). N. B. Fiind o învățătură cerească și descoperită de Dumnezeu, învățătura Bisericii e ca apa de riu: cu atât e mai curată, cu cât e mai aproape de izvor.

5. Semnele adevăratei Tradiții și regula credinței apostolice de astăzi.
«În Biserica universală trebuie mare grijă, ca acel lucru să-l ținem ca adevăr, care a fost crezut pretutindeni, totdeauna și de toți... Lucrul acesta va fi așa dacă în toate cele ale credinței vom respecta universalitatea, vechimea și conglăsuirea permanentă. Vom respecta universalitatea, adică în felul acesta, dacă mărturisim că este adevărată singură acea credință pe care o mărturisește pe pământ întreaga Biserică. Vom respecta vechimea, dacă nu ne depărtăm deloc de acele înțelesuri pe care se știe că le-au practicat sfinții înaintași și Părinții noștri în credință, începând de la Apostoli. Vom respecta și conglăsuirea permanentă dacă și în vehime și de atunci pînă astăzi ținem definițiile și înțelesurile tuturor, adică atât ale ierarhilor, cât și ale învățătorilor Bisericii, deopotrivă» (Vincențiu de Lerin, **Commonitorium**, 2).

II. SEMNUL CREDINȚEI: SEMNUL SFINTEI CRUCI.

Duhul lui Hristos și duhul credinței e duhul jertfirii de sine pentru Dumnezeu și pentru aproapele și aceasta e și Crucea noastră cea de fiecare zi. Iată de ce semnul crucii e semnul cel dintîi și cel mai simplu al credinței, semnul după care se cunoaște un creștin ortodox.

Despre rostul acesta al crucii aflăm mărturii și în Scriptură și la Sfinții Părinți.

A. MĂRTURII DIN SF. SCRIPTURA.

1. Valoarea Crucii ca simbol.

E nevoie să amintim în primul rînd, din Scriptură, că Mintuitorul a mers la moarte nu ca un osîndit, ci, în inima lui, liber și de bună voie, pentru mîntuirea noastră și faptul acesta a făcut din lemnul pînă atunci blestemat, al Crucii, unealta mîntuirii noastre și cea mai scumpă podoabă a lumii.

Negreșit, sub cuvîntul cruce, Scriptura înțelege cînd patimile și suferințele Mintuitorului și puterea lor de mîntuire, cînd jertfirea de sine a creștinului, cînd crucea de lemn pe care a fost răstignit Mintuitorul.

Dar interesul adevărat al tuturor acestor informații stă în faptul de a ne dovedi că atât în vorbirea Mintuitorului, cât și a apostolilor, Crucea împlinește și o funcție de simbol: în scrierile Noului Testament crucea reprezintă adică nu numai un anumit obiect de chin concret și material, ci și o întregă lucrare de mîntuire împlinită fie de Mintuitorul, fie de creștin.

Nu fără dreptate așadar cînstesc creștinii crucea și ca obiect material, dar și ca simbol și semn al credinței.

a) Patima de bunăvoie schimbă rostul crucii: «Blestemat de Dumnezeu este tot cel spînzurat pe lemn» (Deut. XXI, 23).

— «Pentru aceasta Tatăl mă iubește pe mine, că îmi pun sufletul meu ca iarăși să-l iau pe el. Nimeni nu-l ia pe el de la mine, ci eu îl pun pe el de sine-mi. Stăpînire am să-l pun și stăpînire am iarăși să-l iau pe el. Această poruncă am luat de la Tatăl meu» (Ioan X, 17-18).

— «Sufletul meu îl pun pentru oi» (Ioan X, 15).

— «M-a iubit pe mine și s-a dat pe sine pentru mine» (Gal. II, 20).

— «Iară mie să nu-mi fie a mă lauda, fără numai în crucea Domnului nostru Iisus Hristos» (Gal. VI, 14).

b) Crucea ca unealtă a mîntuirii — «Și ducîndu-și crucea sa a ieșit la locul ce se cheamă al Căpățînii, care se zice evreește Golgota, unde l-au răstignit pe El și împreună cu El alți doi, de o parte și de alta, iar în mijloc pe Iisus» (Ioan XIX, 17-18).

— «Iată mielul lui Dumnezeu care ridică păcatul lumii» (Ioan I, 20).

— «S-a smerit pe sine, ascultător făcîndu-se pînă la moarte, iar moartea de cruce (Filip. II, 8).

— «Intru care voie (iată viu ca să fac voia Ta Dumnezeule), sîntem sfinții prin jertfirea trupului lui Hristos Iisus odată,... o jertfă aducînd pentru păcate pururea» (Evrei X, 10+12).

— «Fără de vărsare de sînge nu se face iertare» (Evrei IX, 22).

— «Intru carele (Hristos) avea răscumpărarea prin sîngele lui, iertarea păcatelor... făcînd pace prin sîngele crucii lui» (Colos. I, 14+20).

«Dumnezeu era în Hristos împăcînd lumea cu sine» (II Cor. V, 19)

c) Crucea ca simbol pentru lucrarea mîntuirii. — «Cuvîntul crucii celor pieritori, nebunie este, iar nouă celor ce ne mîntuim, puterea lui Dumnezeu este» (I Cor. I, 18).

— «Și grăia către toți: oricine va voi să vină după mine, să se lepede de sine și să-și ia crucea sa în toate zilele și să-mi urmeze mie» (Luca IX, 23).

— «Cel ce nu-și poartă crucea sa și nu vine după mine, nu poate fi ucenic al meu» (Luca XIV, 27).

— «Mulți umblă, de care de multe ori am zis vouă, iar acum și plîngînd zic că sînt vrăjmașii crucii lui Hristos» (Filip III, 18).

2. Însemnarea cu semnul Sfintei Cruci în Biblie.

Sfîntul Vasile și alți Sfînci Părinți ne spun cu tărie că pravila creștinilor de a se însemna cu chipul sfintei cruci e dată Bisericii de Sfîncii Apostoli.

Ori, ca și despre multe alte pravili ale Ortodoxiei, și despre însemnarea celor dintîi creștini cu chipul sfintei cruci, Scriptura nu ne dă mărturie prea hotărîtoare. Negreșit, lucrul acesta îi tulbură pe cei ce resping tradiția dumnezeiască a Bisericii.

Dar această stare de lucruri nu dovedește că Scriptura condamnă însemnarea creștinilor cu chipul Sfintei Cruci. Dimpotrivă. În adevăr, din moment ce Crucea în Scriptură e, așa cum am arătat, un obiect de laudă și e un simbol pentru lucrarea mîntuirii noastre și din moment ce, tot în Scriptură, la rugăciune, e îngăduit să folosești și anumite fapte ale trupului (îngenunchierea, ridicarea mîinilor etc.), nu vedem ce putea să-i împiedice pe primii creștini să se însemneze cu chipul sfintei cruci, chiar dacă Scriptura nu ne vorbește nicăieri prea lămurit de acest lucru.

Sfîncii Părinți au așa dar dreptate: însemnarea creștinilor cu chipul Sfintei Cruci, ca și îngenunchierea și ridicarea mîinilor la rugăciune, sînt pravili apostolice; ele nu împiedică închinarea noastră în duh și adevăr.

a) La închinarea noastră trebuie să ia parte și trupul.

— «Rogu-vă pe voi fraților, pentru îndurările lui Dumnezeu, să vă puneți înaintea trupurile voastre, jertfă vie, sfântă — bine plăcută lui Dumnezeu, slujba voastră cea cuvântătoare» (Rom. XII, 1).

— «Sfințiți cumpărați cu preț; proslăviți dar pe Dumnezeu în trupul vostru și duhul vostru, care sînt ale lui Dumnezeu» (I Cor. VI, 20).

b) Fapte ale trupului îngăduite la închinarea creștinilor. — Ingenunchierea: «Și el (Iisus) s-a depărtat de la dînșii ca de o aruncătură de piatră și ingenunchind de ruga» (Luca XXII 41).

«Și ingenunchind (Ștefan) a strigat cu glas mare: Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta» (F. Ap. VII, 60).

— «Și scoțînd Petru pe toți afară, ingenunchind, s-a rugat» (F. Ap. IX, 40).

— «Și acestea zicînd (Pavel), plecîndu-și genunchii săi, împreună cu toții cu ei s-a rugat» (F. Ap. XX, 36).

— Ridicarea mîinilor: «Voiesc dar ca să se roage bărbații în tot locul, ridicîndu-și mîinile curate fără minie și fără de indoire» (I Tim. II, 8)..

— Binecuvîntarea cu mîinile și punerea mîinilor etc.: «Și luîndu-i (Iisus) în brațe (pe copiii), și-a pus mîinile peste ei și i-a binecuvîntat pe dînșii» (Marc. X. 16).

— «Și i-a scos pe ei (Apostoli) pînă la Vitania și ridicîndu-și mîinile sale, i-a binecuvîntat pe dînșii» (Luc. XXIV, 50).

— «Și celor ce vor crede aceste semne vor urma: întru numele meu... pe bolnavi mîinile își vor pune și bine le va fi» (Marc. XVI, 17-18).

3. Preinchipuri ale Crucii în Vechiul Testament.

a) Fapte prevestitoare:

— Moisi și șarpele de aramă în pustie (Naum XXI, 9; Ioan III, 14-15).

— Moisi rugîndu-se pe munte cu brațele întinse în laturi, luptînd cu Amaleciții (Ieșire XVII, 11-12): (Podobia: în chipul crucii).

— Ierusalimul cel nou va avea un semn peste neamuri (Isaia LXVI, 10: Mat. XXIV, 30).

b) Evreii binecuvîntau în chipul crucii — Iacob și fii lui Iosif.

— «Și luînd Iosif pe amîndoi feciorii săi, pe Efrem în dreapta sa și de-a stînga lui Israil, iar pe Manasi de-a stînga sa și de-a dreapta lui Israil, i-a apropiat pe ei la dînsul. Și tînzînd Israil mîna cea dreaptă a pus-o pe capul lui Efrem și acesta era cel mai tînăr și cea stîngă pe capul lui Manasi, schimbîndu-și mîinile și i-a binecuvîntat pe ei»... (Facere XLVIII, 13-15).

B. MĂRTURII DIN SF. PĂRIŢI ȘI DIN EXPERIENȚA BISERICII.

1. Crucea e darul puterii Mîntuitorului.

«Altădată, dintre cei vinovați, unii erau arși pe rug, alții își sfîrșiau viața în felurite alte chinuri, dar acela care era țintuit pe cruce și spînzurat pe lemn, nu numai că îndura pedeapsa alit de chinuitoare la care era osîndit, pe deasupra era și blestemat. Stă scris în adevăr: «Blestemat este tot cel spînzurat pe lemn». Și totuși semnul acesta al celui mai greu chin, semnul acesta blestemat și îngrozitor, semnul acesta astăzi e iubit cu înflăcărare.

Crucea e podoaba cea mai frumoasă... Cu semnul ei ne pecetluim în toate zilele cele mai de seamă părți ale trupului... Strălucește pe masa sfîntă a cinei de taină... Il aflăm înscris pretutindeni și pe întrecute e căutat

acest dar minunat, această negrăită binecuvîntare. Și nu-i nimeni care să se rușineze, nimeni care să-și acopere obrazul gîndind că-i semnul unei morți blestamate. Pentru noi toți e o podoabă mai de preț decît coroana, decît diadema și decît toate salbele de perle. Nu mai este o pricină de groază. Toți o doresc, toți o caută. O vedem peste tot, pe pereții caselor, pe cărți, în orașe, în cătune, în ținuturi pustii, ca și în cele locuite de oameni.

Cum se face, așa întreba eu, cum se face că semnul unei asemenea osîndiri, semnul unei morți blestamate, a ajuns atît de iubit, atît de rîvnit de toți?... De unde vine că astăzi toată lumea prețuiește crucea ca pe lucrul cel mai scump și mai vrednic de cinste? Cum se face că toată lumea caută lemnul acesta pe care a fost ținut și întins trupul sfînt al lui Hristos? Cum se face că bărbații și femeile, toți cei care și-au putut agonisi o pîrtică din lemnul crucii, îl îmbracă în aur și-l poartă ca pe o podoabă la gît acest lemn, semn al osîndirii și al chinului celui mai îngrozitor?

E fapta puterii dumnezeiești a Celui Răstignit. Făcătorul tuturor făpturilor și al schimbărilor firii, care a înoit lumea scăpînd-o din răutate, care a făcut pămîntul cer, El a înălțat mai presus de ceruri și acest semn de necinste; unealta aceasta a morții celei mai defăimate. Iată minunea pe care Profetul mai dinainte o văzuse zicînd: Și slăvit va fi mormîntul lui (Isaia, XI, 10).

Semnul acesta de moarte s-a făcut izvor de nenumărate binecuvîntări.. Prin semnul acesta Hristos a distrus moartea... semnul acesta a nimicît păcatul, a smuls lumea din osîndă și a tămăduit rana firii. Ce spun eu? Ceea ce n-au putut căpăta Marea Roșie despărțită..., mana din cer de patruzeci de ani la atîtea mii de oameni, Legea și toate celelalte minuni din pustie și din Palestina, crucea a putut face și nu numai la un popor, ci peste tot pămîntul... prin moartea Celui Răstignit» (Sf. Ioan Gură de Aur, **Contra Păgînilor**, 9-10).

2. Crucea e semnul biruinții.

«In anul 312, cînd marele Constantin era păgîn și cîrmuia, netulburînd pe creștini, ostroavele Britaniei și Galia, împotriva lui a pornit război Maxențiu, împăratul Romînilor. Constantin trecu Alpii și poposi aproape de Roma. Inainte de bătălie s-a petrecut însă un lucru neașteptat.

Era după amiază, soarele începea să dea către seară; împăratul a văzut pe cer, deasupra soarelui, semnul crucii alcătuit din stele luminoase și aceste cuvinte scrise împrejurul crucii tot cu stele: «Biruește cu acest semn». Împăratul se întreba ce să însemneze această arătare. Noaptea, Iisus Hristos i s-a arătat în somn împreună cu semnul care se arătase împăratului pe cer și-i porunci să pună acest semn pe armele și steagurile lui. Împăratul a chemat îndată meșteri și la porunca lui au făcut chipul crucii din aur și pietre scumpe.

Bătălia s-a dat la Podul Milvius pe Tibru. Constantin a biruit pe Maxențiu, dar s-a biruit și pe sine: din ziua aceasta, inima lui Constantin s-a întors către Hristos» (După Eusebiu, **Vita Constantini**).

3. Purtarea Crucii.

«Crucea e voia Tatălui, e slava Fiului unul născut și e biruința dumnezeiescului Duh, e bucuria îngerilor, îmbărbătarea Bisericii, scutul sfinților, lauda lui Pavel, lumina lumii întregi.

Ca să împrăștii întunericul din casă aprinzi și înalți o lumină; tot așa Iisus Hristos ridicînd crucea, a aprins-o ca pe o lumină și a împrăștiat întunericul ce cuprindea tot pămîntul. Orice făclie cînd e aprinsă e dată-

toare de lumină; tot așa și pe făclia crucii s-a aprins Soarele Dreptății și crucea s-a făcut lumină strălucitoare...

Purtați, zice Iisus Hristos, purtați neconținut crucea voastră; nu vă temeți de moarte, fiți oricând gata să vă dați viața ca un miel care se lasă dus la înjunghiere. Mulți se află care pot disprețui bunurile lumii, plăcerile și mărirea, dar n-au tăria să disprețuiască moartea. Singură privescerea anumitor primejdii îi face să dea înapoi. Eu cer însă celui ce vrea să fie ucenicul meu, să poată înfrunta toate relele, să fie gata să-și verse și ultima picătură de sînge, să treacă bucuros de la defăimări la batjocuri și de la batjocură la moarte, și încă să aleagă de bunăvoie moartea cea mai necinstită, încît cu cît e moartea lui mai de necinste, cu atît să fie mai bucuros...

Dar să ai grijă, chiar atunci cînd suferi, să crești în toate celelalte virtuți și să suferi numai pentru Iisus Hristos...

Să purtăm crucea lui Hristos și să ne împodobim cu ea ca și cu o cunună de slavă. Ea este pecetea și plinătatea puterilor mîntuirii. Ea este izvorul și semnul biruinții noastre. Să o ținem în casele noastre, să o închipuim pe trupul nostru și deapurarea să o purtăm în inimă. Crucea este un semn și o mărturie sfîntă care ne aduce aminte de toată lucrarea mîntuirii noastre... de nemărginita milă a Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, care din dragostea ce ne-a purtat ca o oaie la junghiere s-a dat pentru noi...

Să nu vă rușinați de cruce, ca să nu se rușineze și Hristos de voi, cînd va veni cu slavă, însoțit de îngeri și va pune acest semn să lumineze mai tare ca soarele»... (Sf. Ioan Gură de Aur, 1. **Omilia despre Cimitir și Cruce**; 2. **Omilia 54, la Matei, 4; Omilia 55, la Matei, 2).**

4. Crucea semnul credinței.

«La un groaznic accident de călătorie, printre alți oameni săritori, un preot umbla să dea o mînă de ajutor celor nenorociți. A dat peste unul foarte greu zdrobit, care nici să vorbească nu mai putea. Văzîndu-l în această stare, preotul s-a gîndit să-i dea sfînta dezlegare și și-a făcut semnul crucii. Lucru de mirare! Rănitul își ridică încet mîna și cu greu începu să-și facă și el semnul crucii. Bietul om își mărturisea credința».
(Din însemnările unui duhovnic).

5. Sufletul semnelui crucii.

«Faceți semnul crucii? Faceți-l cum se cuvine. Nu semn schilod ghemuit în grabă, fără de nici un interes. Nu! Faceți un semn de cruce adevărat, unul încet, larg, de la frunte la piept și de la un umăr la altul. Nu simțiți cum semnul acesta vă acoperă? Adunați-vă mintea; puneți în semnul acesta toate gîndurile și toată inima voastră. Veți simți cum vă cuprinde în întregime și trupul și sufletul, veți simți cum vă îmbrățișează, cum vă dăruiește lui Dumnezeu, cum vă sfințește.

De ce?... E semnul Totului, semnul mîntuirii. Pe cruce, Iisus a mîntuit omenirea întregă; prin cruce el sfințește pe toți oamenii, pînă în ființa lor cea mai adîncă.

De aceea și folosim noi semnul acesta înainte de rugăciune, ca înăbușînd orice tulburare, să fim gata și să ne adune în toată întregimea: în ispită, ca să ne întărim; în primejdii, ca să ne apere. Cînd ne binecuvîntează ca plinătatea vieții dumnezeiești, să ne pătrundă sufletul, să-i rodească și să-i sfințească toate puterile.

Gîndiți-vă la toate acestea cînd faceți semnul crucii. Intre semnele creștine, nici unul nu-i mai sfînt. Faceți semnul crucii cum se cuvine, încet, larg, cu toată grija. El vă va înveli astfel toată ființa și partea dinlăuntru

și cea din afară, gânduri și voința, inimă și simțuri, toate. El vă va întări, vă va pecetlui, vă va sfinți cu puterea lui Hristos, în numele lui Dumnezeu cel în trei ipostasuri» (Din cartea: **Semnele sfinte**).

6. **Semnul crucii cel adevărat.**

«Un duhovnic izgonea duhul rău din sufletul unui îndrăcit. Ca pe vremea îndrăciților din Evanghelie, bietul om nu mai era el, ci altcineva străin de el; un duh rău, diavolul vorbea prin gura lui și lucra cu toată ființa lui.

Deodată, în timpul rugăciunii, duhovnicul aude:

— «Zadarnic mă izgonești, crezi că nu vin iar?»

— «N-ai să mai vii, că am să-ți închid ușa, i-a spus duhovnicul.

— «Cu ce? Cu semnul acesta? Și zicînd așa, îndrăcitul a făcut semnul crucii strîmb, așa cum îl fac în grabă unii creștini.

Și duhovnicul a înțeles că dacă nu-l faci drept și întreg, așa cum se cuvine, semnul crucii nu are nici o putere» (Din **însemnările unui duhovnic**).

Arhim. BENEDICT GHIUȘ

LA DUMINIDA X-a DUPĂ RUSALII

«Ne trudim, muncind cu **minile noastre**».

(I Cor. 4, 12).

Prin aceste cuvinte, pe care le-am auzit citindu-se astăzi din epistola I-a către Corinteni, Sfântul Apostol Pavel ne dă — prin însuși exemplul faptelor sale — mai multe învățături și anume, în primul rînd despre datoria de a munci, cum și despre virtutea creștină de a nu răsplăti nimănui răul cu rău.

Astăzi vă voi vorbi numai despre învățătura cea dintîi, adică despre datoria de a munci și foloasele ce rezultă din împlinirea ei.

PARTEA I-a

Definițiunea muncii, arătarea motivelor, pe care se întemeiază datoria de a munci și felul cum trebuie să-și îndeplinească creștinul această datorie

1. Munca este o activitate omenească desfășurată cu conștiință și încredare pentru atingerea unui scop determinat. Obligatorietatea ei pentru om rezultă din mai multe motive.

2. Acestea sînt:

a) **Motivul pur natural.** Omul este silit să muncească printr-o constrîngere fizică, adică pentru a-și agonisi mijloacele necesare întreținerii sale, cum zice înțeleptul Solomon: «Muncitorul lucrează pentru el, căci gura lui îl silește» (Pilde 16, 26).

b) **Motivul specific-moral.** El mai este îndatorat să muncească și printr-o necesitate morală, care este cuprinsă în propria lui ființă, căci este oarecum «născut pentru muncă, ca și pasărea pentru zbor» (Iov 5, 7). Fără o asemenea activitate, omul nu-și poate păstra și dezvolta puterile sale cor-

porale și spirituale, iar prin ea și prin dezvoltarea acestora își păstrează sănătatea trupească și sufletească, își oțelește și-și întărește voința, se înnoiează și se sfințește, devenind astfel mulțumit și fericit.

c) **Motivul religios-creștin.** Pentru creștini, munca este totodată și mijloc de pocăință, dar și mijloc de mântuire, mai ales că Iisus Hristos însuși a înnobilit-o nu numai prin originea sa pămîntească de «fiu al teslarului» (Mat. 13, 55. Marcu 6, 3), ci și prin învățătura Sa, cum și prin sarcina și osteneala lucrării de mântuire, pe care a săvîrșit-o chiar prin jertfa Sa pe cruce. Creștinul nu lucrează deci numai pentru că îl constrînge nevoia sau pentru a-și agonisi cîștig material, a se îmbogăți și a-și face viața mai plăcută, ci el trebuie să privească munca drept o datorie de conștiință și s-o săvîrșească din dragostea pentru Dumnezeu și pentru semenii săi pentru ca să se sfințească prin ea și să poată ajuta din roadele muncii lui și pe aproapele său, care s-ar afla în nevoie.

d) **Motivul social.** Trebuințele, pe care le au oamenii sînt de așa fel că fiecare nu și le poate satisface singur, ci unul are nevoie de ajutorul și munca celuilalt. De aceea oamenii, fiind chemați să trăiască în societate unii cu alții, trebuie să lucreze unul pentru altul sau prin meseria, pe care o practică, sau prin orice altă slujbă, pe care o îndeplinesc.

3. a) Ca să dea roade bune, munca trebuie făcută cu deosebită rîvnă, cu multă grijă și devotament, cu pricepere, bucurie răbdare, rînduială și statornicie.

b) Observînd cu atențiune pe cei harnici și pe cei leneși, vom vedea cu atît mai lămurit foloasele hărniciei și urmările nenorocite ale leneviei, vom prinde dragoste de muncă și dezgust pentru lenevie, iar avînd încredere în ajutorul lui Dumnezeu și în răsplata, pe care El o dă celor harnici, ne vom întări puterile spre a ne îndeplini cum se cuvine această datorie.

PARTEA II-a

Foloasele ce rezultă din împlinirea cum se cuvine a datoriei de a munci.

1. **Foloase materiale:** Dobîndirea bunurilor materiale necesare pentru satisfacerea nevoilor sale și ale familiei sale, potrivit cuvintelor Domnului: «In sudoarea feții tale îți vei mânca pîinea ta» (Fac. 3, 19). Intr-adevăr, omul, deși este cea mai superioară și mai nobilă dintre toate făpturile de pe pămînt și după cum zice psalmistul «pe el l-a pus Dumnezeu stăpîn peste toate lucrurile Sale, supunîndu-i toate sub picioarele lui» (Ps. 8, 7), totuși fără muncă el nu poate avea hrana și întreținerea necesară, pe care i le pot oferi animalele și roadele cîmpului, care de la sine produce «numai spinii și pălămidă». De aceea numai muncitorului harnic și priceput îi produce pămîntul roade bune și îmbelșugate, cu care el să se poată hrăni pe sine, pe ai săi și animalele ce-i sînt de trebuință. Și cu cît lucrătorul muncește mai intens și cu mai multă pricepere, cu atît felul lui de viață se îmbunătățește și întreaga lui bunăstare prosperează.

2. Foloase morale:

a) Munca este pentru om viață și plăcere. Ea îl face să-și păstreze sănătatea și să-și dezvolte puterile corpului și facultățile spiritului pînă la cel mai înalt grad ce-l poate ajunge. De aceea i-a impus Dumnezeu omului această datorie, pentru ca el să se înobileze și să se sfințească prin împlinirea ei, să-și întărească voința și să devină astfel mulțumit și fericit.

b) Printr-o muncă încordată și folositoare, omul este împiedicat de

a se ocupa cu lucruri vătămătoare, este ferit de nenumărate gînduri rele, care se ivesc în mintea omului fără ocupație și pun stăpînire pe el. Este ferit deci de ispitele, care vin dinăuntru, potrivit înclinării sale pentru păcat, cum și de cele ce-i vin din afară de la lumea înconjurătoare.

c) Dobîndind prin munca lui suficiente foloase materiale, omul este pus în situațiunea de a putea săvîrși acte de binefacere pentru interesul obștesc, cum și acte de milostenie pentru cei ce din diferite motive nu pot să muncească. El poate practica deci unele virtuți creștine, care-i sînt de folos pentru mîntuirea sufletului său.

d) Pentru munca lui stăruitoare și pricepută, el poate aștepta cu încredere și răsplata cuvenită la ziua judecării viitoare și poate nădăjdui să audă din gura dreptului Judecător cuvintele: «Bine, slugă bună și credincioasă, peste puțin ai fost credincios, peste multe te voi pune; intră întru bucuria Domnului tău» (Mat. 25, 21).

Recapitulare, îndemn la muncă stăruitoare în orice ramură de activitate, căci de felul cum își îndeplinește fiecare munca sa, depinde răsplata lui atît pe pămînt, cît și în cer. Și tot de ea depinde progresul și prosperitatea societății, în mijlocul căreia trăiește.

DOVEZI DIN SFINTA SCRIPTURA

Toți oamenii sînt datori să muncească. Ieș. 20, 9; 23, 12; 31, 15; 34, 21. Lev. 23, 2. Deut. 5, 13. Ecl. 9, 10; 11, 6. Lc. 13, 14, 15. Io. 5, 10, 18. Rom. 12, 11. Efes. 4, 28. 1 Tes. 4, 11. Sir. 7, 16.

Munca era obligatorie pentru om chiar și înainte de căderea în păcat. Fac. 2, 15. Cu atît mai mult se cere ea de la om după căderea în păcat. Fac. 3, 17-19, 23; 5, 29. Pilde 16, 26.

În ziua a șaptea (sîmbăta după Legea Veche, duminica și în celelalte sărbători după Legea Nouă) trebuie să înceteze orice muncă. Fac. 2, 2. Ieș. 20, 10, 11; 23, 12; 31, 15; 34, 21; 35, 2. Ieș. 23, 3, 8. Deut. 5, 14. Ier. 17, 21, 22, 27. Acesta este dreptul la odihnă sfințit prin porunca dumnezeiască. Vezi și: Mt. 12, 1-8. Mc. 2, 23-28; 3, 1-4. Lc. 6, 1-5; 14, 1-6. Io. 7, 22-23.

Munca trebuie făcută în cinstea lui Dumnezeu. Ps. 126, 1, 2. Sir. 7, 16. Lc. 9, 62. Col. 3, 17. Iac. 1, 25.

Omul este îndemnat să muncească și prin multele foloase, pe care i le aduce munca. Pilde: 10, 4,5; 12, 11; 20, 13; 24, 27; 28, 19; 31, 16, 21, 22, 24, 27. Sir. 20, 29.

Produsul muncii satisface trebuințele noastre. Pilde: 27, 23-27. F. A. 20, 34. 1 Tes. 2, 9; 4, 11, 12. 2 Tes. 3, 8 și ne dă putința de a ajuta și pe alții. F. A. 20, 34, 35, Efes. 4, 28.

Munca făcută cu sîrguință și pricepere aduce folos și îndestulare. Pilde: 13, 4; 14, 23; 21, 5; 28, 19, bucurii în familie Pilde 31, 28, 29, bună stare și liniște Pilde 21, 21. Ecl. 5, 12, putere Pilde 12, 24, respect și cinste 22, 29; 31, 23, 31.

Munca este cea mai scumpă comoară pentru om. Pilde 12, 27. Cel ce se teme de Domnul se va bucura de rodul muncii sale, va fi fericit și-i va merge bine. Ps. 127, 1, 2.

Dumnezeu face, ca omul să-și desfăteze sufletul cu mulțumirea, care rezultă din munca sa. Ecl. 2, 24; 3, 13; 5, 18.

El binecuvîntează munca celor credincioși. Fac. 26, 12. Deut. 14, 29; 15, 10; 28, 2-6, 12. Iov. 1, 10. Ps. 89, 17, 18.

Nu te osteni să ajungi bogat. Pilde 23, 4, căci te uiți cu ochii, cum se risipește bogăția 23, 5.

Plugarul, care se ostenește, se cuvine să mănince el întâi din roade, 2 Tim. 2, 6.

Orice muncă trebuie făcută cu hotărâre Ecl. 9, 10; 11, 6, căci vine noaptea, când nimeni nu mai poate lucra. Io. 9, 4. Cel ce lucrează alene, ajunge sărman. Pilde 10, 4; 18, 9.

Femeia virtuoasă iubește munca și se pricepe cum s-o facă. Pilde 31, 10-27.

Leneșul nu voiește să muncească. Pilde 20, 4; 21, 25, deaceia sărăcia vine peste el ca un călător și lipsa ca un om înarmat, Pilde 24, 30-33, iar nevoia îl prinde ca un tâlhar, 6, 11. Cine nu vrea să lucreze, nici să nu mănince. 2 Tes. 3, 10.

Furnica și albina îi pot sluji leneșului ca pildă de hărnicie și pricepere în munca ce o săvârșesc, Pilde 6, 6-8; 30, 25. Asemenea și femeia virtuoasă. Pilde 31, 10-31.

Exemple de hărnicie: Domnul nostru **Iisus Hristos** Mc. 1, 35, 38. Io. 5, 17; 9, 4; 17, 4. **Apostol Pavel** F. A. 18, 1, 3; 20, 34, 35. 1. Cor. 4, 12. 1 Tes. 2, 9. 2 Tes. 3, 8. **Noe** Fac. 9, 20. **Rahila** Fac. 29, 9. **Iacov** Fac. 30, 29; 31, 6, 40. **Rut**. Rut 2, 2, 3. **David** 1 Regi 16, 11. **Ieroboam** 3 Regi 11, 28. **Căpeteniile Iudeilor** Ezdra 6, 14. **Neemia** 4, 6. **Ana** Tob. 2, 12. **Tavita** F. A. 9, 39

Lucrătorilor trebuie să li se dea la timp plata cuvenită. Deut. 24, 14, 15. Lev. 19, 13. Tob. 4, 14. Sir. 34, 24. Mt. 10, 10, 11. Io. 10, 7, 1 Tim. 5, 18. Iac. 5, 4. Vai de cel ce nu dă lucrătorilor plata, ce li se cuvine. Ier. 22, 13. Avac. 2, 9. Iac. 5, 4.

Laudă, iubire și stimă se cuvine lucrătorilor buni și credincioși. Sir. 7, 21-22. Mt. 24, 45-47; 25, 21, 23. Lc. 16, 10; 19, 17, 19. Ei trebuie să-și îndeplinească lucrările lor cu inimă curată și în frica lui Dumnezeu. Efes. 6, 5, 6. Col. 3, 22. Tit. 2, 9, 10.

Nici un fel de muncă nu trebuie privită cu dispreț. Apostolul Petru a locuit multă vreme în Iope la un tăbăcar (Simon). F. A. 9, 43; 10, 6, 17, 32. Aceasta însemnează prețuirea chiar și a muncilor celor mai inferioare.

Pr. MATEI PISLARU

LA DUMINICA ÎNAINTE DE ÎNĂLȚAREA SFINTEI CRUCI

«Și precum Moisi a înălțat șarpele în pustie, tot așa Fiul Omului trebuie să se înalțe: ca tot cel ce crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică».

(Ioan III, 14-15).

Dacă Sfintele Evanghelii ne înfățișează înseși cuvintele Domnului și Mintuitorului nostru Iisus Hristos, care au devenit stinca de granit pe care s-a ridicat mărețul edificiu al Bisericii creștine și dacă celelalte scrieri ale Noului Testament sînt dovada felului înțelept în care Sfinții

Apostoli, povățuiți la tot pasul de Duhul Sfânt, au știut să construiască plini de umilință dar și de râvnă înflăcărată acest edificiu, apoi nu este mai puțin adevărat că: «Toată Scriptura este de Dumnezeu insuflată și de folos spre învățatură», după cum ne-a învățat marele propovăduitor al neamurilor, Sfântul Apostol Pavel (II Timotei III, 16).

Între Sfânta Scriptură a Vechiului Testament și aceea a Noului Testament există o legătură dintre cele mai strânse: Noul Testament este împlinirea celui Vechi, iar Vechiul Testament este călăuză către Noul Testament. După cum noaptea este urmată cu necesitate de zi, tot așa și Vechiul Testament este urmat cu necesitate de cel Nou; și precum luna și stelele presupun cu necesitate existența luminii, tot astfel profețiile și simboalele pe care le găsim în Vechiul Testament presupun cu necesitate o împlinire care s-a realizat cu totul în Noul Testament. Cît de minunat s-a exprimat Sfântul Apostol Pavel atunci cînd a numit Legea, adică Vechiul Testament «umbra bunurilor viitoare» (Ebrei, X, 1). Întru această umbră a bunurilor viitoare a trăit omenirea mii de ani, de la căderea în păcat a celor dintii oameni și pînă la venirea în lume a Domnului Hristos. Întru această umbră a bunurilor viitoare, odată cu înmulțirea păcatului în lume au prins ființă, sub oblăduirea purtării de grijă a lui Dumnezeu, cele mai înflăcărate nădejdi, cele mai sublime dorințe și cele mai puternice încredințări că Soarele Dreptății va răsări odată asupra întregii omeniri, că întunericul păcatului se va împrăștia și că omenirea întreagă, despărțită veacuri de-a-rîndul de Dumnezeu, prin prăpastia păcatului se va putea apropia din nou de Dumnezeu, va dobîndi din nou raiul pierdut și se va putea bucura de fericirea aceea nesfîrșită din împărăția cerurilor, care este o împărăție a dreptății, a sfințeniei și a păcii.

Vechiul Testament s-ar părea de la prima vedere că reprezintă istoria vieții religioase a unui singur popor: a poporului ebru. În realitate, însă, el înfățișează istoria vieții religioase a omenirii întregi. Căci dacă Dumnezeu a ales pe poporul ebru și l-a călăuzit de-a-lungul istoriei, cu dragoste cu adevărat părintească, îndrumîndu-l, îndemnîndu-l, dar în același timp muștrîndu-l și pedepsindu-l, a făcut acest lucru, pentru ca prin poporul ebru să se păstreze în omenire credința cea adevărată și odată cu ea dorința și nădejdea vie după o împăcare definitivă cu Dumnezeu, care avea să se înfăptuiască la «plinirea vremii» (Galateni IV, 4), cînd Dumnezeu avea să trimită în lume pe Insuși Fiul Său, care prin jertfa Sa de pe cruce avea să împace pentru totdeauna pe oameni cu Dumnezeu, iar prin învățatura și pilda vieții Sale avea să arate oamenilor «calea, adevărul și viața» (Ioan XIV, 6).

Fără călăuzirea la tot pasul din partea lui Dumnezeu, poporul ebru nu ar fi fost în stare să poarte cu demnitate în lume făclia credinței în Dumnezeu. Fără descoperirea de sus a marilor adevăruri morale, îmbrăcate desigur în haina puținței de înțelegere a lumii vechi, el nu ar fi putut să păstreze de-a-lungul veacurilor ideea acestor mari adevăruri. Fără repetatele făgăduințe cu privire la venirea unui Mîntuitor, făcute fie direct, fie prin trimiși anume de Dumnezeu, adică prin profeți, el nu ar fi putut să cultive în lume nădejdea în împăcarea omului cu Dumnezeu. Și tot mersul general al omenirii vechi, tot sensul desfășurării vieții sufletești a acestei omeniri trebuia să tindă către unul și același scop; păstrarea vie a credinței în Dumnezeu și a nădejdii în împlinirea făgăduinței cu privire la venirea Mîntuitorului în lume.

! Pentru aceasta Vechiul Testament ne este scump nouă, tuturor celor ce credem cu adevărat în Dumnezeu, căci credința noastră ne înfrățește pentru totdeauna cu toți cei ce au crezut, cred și vor crede în Dumnezeu. Strămoșii biblicului popor al ebreilor sînt ca atare și strămoșii noștri, iar noi, urmașii lor întru credință, ne împărtășim din plin din făgăduințele făcute de Dumnezeu lor cu privire la bunurile viitoare care aveau să se coboare pe pămînt la «plinirea vremii», odată cu venirea în lume a Domnului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos.

Făgăduit de Dumnezeu ca un semn de îndurare plină de bunătate și de dragoste nesfîrșită față de oameni, odată cu alungarea celor dintii oameni din rai, Mîntuitorul Hristos a fost propovăduit de proroci, dar a fost totodată închipuit în multe împrejurări din viața poporului ebru, cu scopul final ca credința în venirea lui în lume să nu piară și ca puterea Lui, atunci cînd se va arăta printre oameni, să poată fi înțeleasă. Una dintre aceste împrejurări din Vechiul Testament, în care îl vedem pe Mîntuitorul închipuit într-o imagine tainică este și aceea la care se referă Sfînta Evanghelie de astăzi, atunci cînd zice: «Și precum Moisi a înălțat șarpele în pustie, tot așa Fiul Omului trebuie să se înalțe; ca tot cel ce crede în El, să nu piară, ci să aibe viață veșnică.

Să stăruim puțin asupra acestei împrejurări din viața poporului ebru și să vedem care este legătura tainică dintre șarpele înălțat de Moisi în pustie și înălțarea pe cruce a Domnului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, ca să putem scoate învățături practice pentru viața noastră de toate zilele și să ne putem arăta fii vrednici ai Părintelui nostru celui din ceruri.

Nenumărate au fost binefacerile și minunile pe care le-a arătat Dumnezeu în vechime poporului ebru, după cum nenumărate sînt binefacerile și minunile pe care ni le arată și nouă la tot pasul. Dar nerecunoștința, această rugină a sufletului omenesc, a ros întotdeauna cu putere ființa launtrică a oamenilor.

Izbăviți în chip minunat din amarnica robie a Egiptului, ebreii s-au îndreptat, sub conducerea trimisului lui Dumnezeu, Moisi, către țara Canaanului, țara aceasta făgăduită de Dumnezeu, în care după cuvintele Scripturii curgeau laptele și mierea; țara aceasta în care avea să se desfășoare mai tirziu, întreaga istorie sbuciumată a acestui popor, unde trimișii lui Dumnezeu, profeții, ucși de cele mai multe ori de furia deslănțuită a unor oameni învîrtoșiți în rău, aveau să mustre poporul cu cuvinte de foc, aveau să mîngîie pe cei asupriți și împovărați, și aveau să propovăduiască tuturor timpurile de aur ale venirii Mîntuitorului celui făgăduit de Dumnezeu.

În loc de recunoștină pentru scăparea, mai presus de orice nădejde, dintr-o robie, în care sub povara muncilor de nesuportat și a cnutului asupritorilor erau pe cale să fie nimiciti; în loc de cuvinte și de simțăminte pline de mulțumire față de Dumnezeu și de trimisul lui Dumnezeu, Moisi, conducătorul lor, pe cărările tainice ale voinței lui Dumnezeu, iudeii s-au arăta chiar de a doua zi după eliberarea lor din Egipt, murmurători și nemulțumitori. Ajunși în fața Mării Roșii și văzînd venind în urma lor pe faraonul Egiptului ca să-i readucă în robie, încep să murmure și să cîrtească împotriva lui Dumnezeu și a trimisului Său. Dar Moisi lovește marea cu toiagul, poporul trece prin mare ca pe uscat și ajunși cu toții pe malul celălalt al mării, Moisi lovește din nou marea cu toiagul, apele se împreună iarăși îngropînd în valuri pe fundul mării pe faraon și toată oastea lui.

După trecerea Mării Roșii, viața poporului ebru se împletește la tot pasul cu minunile săvârșite de Dumnezeu. Poporul este călăuzit prin pustie ziua de un nor, iar noaptea de un stîlp de foc, este hrănit în chip minunat cu mană căzută din cer, este adăpat în chip minunat cu apă izvorită din stîncă, apele amare pe care le întilnește în pustie se prefac în ape dulci și bune de băut și poporul ebru învinge, cu putere de la Dumnezeu diferite popoare care îi ies în cale, deschizindu-și drum către țara făgăduită de Dumnezeu.

Credeți că minunile aceste pe care Dumnezeu le săvârșea la tot pasul cu poporul ebru au fost în stare să potolească murmurul, cîrtirea și nerecunoștința ebreilor? Cîtuși de puțin!

Cînd Moisi se urcă pe Muntele Sinai să grăiască față către față cu Dumnezeu și să primească Tablele Legii, poporul ebru poposit la poalele muntelui, în loc să aștepte în post și rugăciune poruncile lui Dumnezeu, silește pe Aaron să le față un vițel de aur și uitînd cu totul de Dumnezeu și de toate binefacerile Lui, începe să se închine și să aducă jertfă acestui chip cioplit de mînă omenească. Dar pedeapsa nu întîrzie să vină.

Pentru nerecunoștința și necredința lor în Dumnezeu, ebreii sînt pedepsiți să rătăcească patru zeci de ani în pustie, pentru ca nimeni din cei în vîrstă la ieșirea din Egipt, să nu poată intra în țara făgăduită, ci să se prăpădească în pustie. Și nici chiar din această pedeapsă nu sînt în stare să culegă înțelepciune. Le trebuia o pedeapsă și mai crudă, care să se facă mult mai simțită, să umple de groază sufletele lor, să le deschidă largi ochii minții lor, ca să înțeleagă puterea lui Dumnezeu și să priceapă că numai înălțîndu-și ochii la cer, și chemînd în ajutor bunătatea lui Dumnezeu se pot izbăvi de tot răul.

Cu prilejul unei noi cîrtiri împotriva lui Dumnezeu și a trimisului Său, Moisi, Dumnezeu a trimis asupra poporului ebru mulțime de șerpi înveninați, care năpustindu-se asupra oamenilor și mușcîndu-i, au făcut ca mulțime multă de popor să piară. Și Sfînta Scriptură ne spune că: «Atunci a venit poporul la Moisi și i-a zis: Noi am păcătuit, cînd am vorbit împotriva lui Dumnezeu și împotriva ta. Roagă-te lui Dumnezeu, ca să depărteze de la noi șerpii. Iar Moisi se rugă lui Dumnezeu pentru popor. Și Dumnezeu zise lui Moisi: Fă-ți un șarpe de aramă, și-l spînzură de o prăjină: și va fi că tot cel ce este mușcat de șarpe și se va uita la dînsul, va trăi. Și Moisi făcu un șarpe de aramă și-l puse pe o prăjină și fu că de mușca pe cineva vreun șarpe, acela se uita la șarpele de aramă și trăia» (Numeri XXI, 6-9).

Cei mușcați de șarpe și-au găsit în felul acesta izbăvirea. Mila și îndurarea lui Dumnezeu s-a arătat din nou mai puternică decît răutatea și nerecunoștința oamenilor. Poporul s-a recules și a scăpat de plaga cea nimicitoare trimisă ca pedeapsă asupra lui, cu toate că această reculegere și această îndreptare nu a durat prea multă vreme. Dar șarpele de aramă, înălțat de Moisi în pustie, a rămas pentru totdeauna o figură, un simbol al Mîntuitorului Hristos, care la «plinirea vremii» avea să vină în lume și să Se răstignească pe cruce pentru împăcarea definitivă a omului cu Dumnezeu și pentru izbăvirea pentru totdeauna a celor ce vor privi cu credință la jertfa Lui de pe cruce, de mușcăturile cele înveninate ale șarpelui celui înțelegător, adică de păcate.

Căci ce sînt oare altceva păcatele, dacă nu mușcăături pline de venin ale diavolului, lăsat să se apropie de sufletele noastre, pentru ca să ne stre-

coare în ele veninul său otrăvitor, omorându-ne cu desăvîrșire pentru Dumnezeu și pentru viața viitoare?

Da! Păcatul este ortava pe care șarpele cel înțelegător, diavolul, a strecurat-o încă de la început în sufletele celor dintii oameni, îmbolnăvindu-i de neascultare și depărtându-i de Dumnezeu. Păcatul este otrava pe care șarpele cel înțelegător, diavolul, nu a încetat de atunci să o strecoare prin mușcăturile lui dibace — poftele — în sufletele tuturor, smulgându-i de lângă Dumnezeu, dacă nu se simt stăpîni pe sine, și dacă nu privesc cu ochii puternici ai credinței la jertfa de pe cruce a Domnului și tirîndu-i robi sie-și, în împărăția întunericului și a iadului.

După cum ebreii erau nimiciți odinioară în pustie de mușcăturile cele înveninate ale șerpilor, tot astfel lumea a continuat și continuă să fie nimicită sufletește de mușcătorie cele înveninate ale păcatului. Păcatul este acela care face pe cineva surd la poruncile cele de suflet mîntuitoare ale lui Dumnezeu, păcatul șterge din suflet dragostea de Dumnezeu și de aproapele, lăsînd ca sufletul să fie năpădit de nemăsurata iubire de sine care smulge pe om din sînul comunității semenilor săi, îi dezvoltă dorința de stăpînire și de exploatare a altora și face din el un dușman al societății, păcatul schimbă bunătatea în răutate, dragostea în nepăsare și în ură, dreptatea în nedreptate, mila în neîndurare, simpatia în invidie, bunăînțelegerea în ceartă și liniștea în turburare; păcatul ne îndeamnă să rîvnim ceea ce este al aproapelui, să nu dăm fiecăruia ceea ce este al său și să trecem pe lângă semenii noștri suferinzi întocmai ca preotul și levitul din minunata parabolă spusă de Mîntuitorul Hristos.

Dar în pustiul acesta trist al vieții de păcat cine ajunge să simtă durerile mușcăturilor înveninate ale șarpelui, cine este copleșit de lipsa de sens a unei vieți cu totul sterpe și neroditoare, cine se simte apăsător de povara propriilor lui păcate și de nenorocirile pe care viața de păcat le îngrămădește asupra capului său, este destul să privească cu credința la jertfa Domnului și să cadă umilit și cu inima zdrobită la picioarele crucii Lui, pentru ca să capete izbăvire și schimbîndu-și cu totul felul de viață de mai înainte, potrivit cu vrerea și poruncile Domnului, să devină un om nou, transformîndu-se din fiu al veacului acestuia în fiu al împărăției celei veșnice a lui Dumnezeu. Căci Mîntuitorul Hristos S-a coborît pe pămînt și S-a răstignit pe cruce «ca tot cel ce crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică».

Iată pentru ce jertfa de pe cruce a Domnului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos constituie crucea de temelie a Bisericii creștine. Iată pentru ce marele Apostol al neamurilor, Pavel, amintind Corintenilor de timpul pe care îl petrecuse la ei propovăduindu-le, le scria: «n-am socotit să știu altceva între voi, decît pe Iisus Hristos și pe Acesta răstignit!» (I Corinteni, II, 2). Iisus răstignit pe cruce constituie împăcarea definitivă a omului cu Dumnezeu. Iar crucea — acest instrument rușinos de tortură pînă la Mîntuitorul Hristos — devine simbolul mîntuirii, puntea de trecere așezată de nesfîrșita bunătate și dragoste a lui Dumnezeu peste prăpastia păcatului, pentru ca tot cel ce va voi, să poată trece, fără să mai fie înghițit de păcat, în împărăția cea veșnică a cerurilor. Pentru aceasta marele Apostol Pavel învățîndu-i pe Galateni, le scria: «Iar mie să nu-mi fie a mă lăuda decît numai în crucea Domnului nostru Iisus Hristos, prin care s-a răstignit lumea mie și eu lumii» (Galat. VI, 14).

Cel ce-și îndreaptă privirea către jertfa Mintuitorului și cade cu credință la picioarele crucii Lui, nu trebuie însă, ca să se mulțumească numai cu o contemplare liniștită a acestei jertfe, și nici nu trebuie să socotească cum că credința singură este în stare să-l izbăvească din lanțurile păcatului și de mușcăturile cele înveninate ale poftelor. El are trebuință absolută de un act puternic de voință, prin care să devină mai departe inaccesibil vieții ticăloase de mai înainte, să moară cu desăvârșire pentru păcat, cu alte cuvinte păcatul să nu mai poată avea stăpânire asupra lui. Cît de pline de învățătură și cît de deschizătoare de drum nou plin de lumină și de sfințenie sînt astfel cuvintele Sfîntului Apostol Pavel, care zice: «Au nu cunoașteți că cei ce ne-am botezat în Iisus Hristos, în moartea Lui ne-am botezat? Deci ne-am îngropat împreună cu El prin Botez în moarte; ca precum S-a sculat Hristos din morți prin slava Tatălui, așa și noi întru înnoirea vieții să umblăm. Căci dacă ne-am plîntat împreună cu El în asemănarea morții Lui, ne vom plînta și în asemănarea învierii Lui. Aceasta știind că omul nostru cel vechi s-a răstignit împreună cu Dînsul, ca să se nimicească trupul păcatului, ca să nu mai servim păcatului. Căci cel ce a murit păcatului este îndreptat de păcat... Așa și voi socotiți-vă a fi morți păcatului, dar vii lui Dumnezeu, în Hristos Iisus, Domnul nostru» (Rom. VI, 3-11).

Aceasta este vrere lui Dumnezeu. Acesta este rostul venirii în lume a Domnului și Mintuitorului nostru Iisus Hristos: înlăturarea barierii de netrecut care a despărțit pe om veacuri de-a-rîndul de Dumnezeu și refacerea chipului și asemănării lui Dumnezeu în om, în așa fel ca omul să nu mai fie fiu al păcatului, ci fiu al Tatălui celui din ceruri. Pentru aceasta Dumnezeu nu S-a folosit de alte mijloace pentru izbăvirea din păcat a omului, ci de acela al trimiterii unicului Său Fiu în lume; ca oamenii luînd aminte la învățătura Lui și urmîndu-i pînă la identificare pilda vieții Lui înalte, să poată deveni și ei, la rîndul lor, fii ai lui Dumnezeu.

Cum că rostul adevărat al creștinului este acela al urmării lui Iisus Hristos pînă la identificarea cu El, pînă la înglobarea Lui cu totul în Hristos, în așa fel ca mai departe Hristos să vorbească prin el, Hristos să gîndească prin el și Hristos să săvîrșească prin el fapte în viață, ne-o spune tot acel Sfînt Apostol pe care l-am amintit mai înainte, care, ca nimeni altul de-a-lungul veacurilor, a izbutit să realizeze pe Hristos în el: «M-am răstignit împreună cu Hristos, dar vieț; însă nu eu, ci Hristos viază în mine» (Galat. II, 20).

Trăirea aceasta a omului în Hristos și a lui Hristos în om nu este cu puțință, însă, decît numai în Biserica creștină. Căci pentru aceasta a fost întemeiată Biserica de Domnul și Mintuitorul Iisus Hristos în lume, ca să conducă sub oblăduirea harului a toate sfințitor al Duhului Sfînt, de-a-lungul mării înfuriate a păcatelor și a patimilor vieții, pe tot cel ce va vrea, către limanul plin de liniște și de lumină al împărăției lui Dumnezeu. Biserica creștină singură a primit de la Domnul, prin Sfinții Apostoli și a păstrat neștirbită de-a-lungul veacurilor, comoara cea de mult preț a învățăturilor Domnului, explicîndu-le de fiecare dată credincioșilor potrivit sensului lor adevărat și nefalsificat. Biserica creștină singură a fost de-a-lungul veacurilor, este în prezent și va fi pînă la sfîrșitul lumii, exponenta vrerii celei nefalsificate a Domnului, care a venit în lume să propovăduiască iubirea, dreptatea, pacea și sfințenia. Biserica creștină singură este depozitara bogăției nesfîrșite a harului dumnezeesc, pe care îl împărtășește credincioșilor săi prin Sfintele Taine, dintre care Taina Trupului și a Singelui Dom-

nului, adică Sfânta împărtășanie realizează unirea credinciosului cu Mîntuitorul Hristos nu numai în chip spiritual și duhovnicesc, ci și în chip material, coborînd pe Domnul în credincios și înglobînd pe credincios în Hristos, făcînd din amîndoi un singur trup.

Iată taina cea mare a creștinătății! Iată dovada nesfîrșitei iubiri și bunătați a lui Dumnezeu față de oameni! Hristos S-a coborît printre oameni, făcînd începutul mîntuirii neamului omenesc și S-a răstignit pe cruce, ca să desăvîrșească acest început. S-a înălțat la ceruri, după ce a înviat din morți, ca să dovedească Dumnezeirea Sa, dar a lăsat oamenilor învățătura Sa ca pe un nou Testament al iubirii, a întemeiat Biserica Sa, ca să poarte în lume pînă la sfîrșitul veacurilor făclia luminoasă a vrerii Sale sfinte, a lăsat Bisericii Taina cea mai presus de orice preț a Trupului și a Singelui Său, răstignit și vărsat pe cruce și a trimis Bisericii creștine, după înălțarea Sa la cer pe Preasfîntul Duh, călăuzitor, îndrumător și sfințitor, pînă la a doua venire a Sa, pe norii cerului.

Crucea Domnului străjuește în chip tainic de pe colina Golgotei toată turma credincioșilor creștini, de pe toată fața pămîntului și din toate veacurile. Jertfa de pe cruce a Domnului, prezentă deapururea pe altarele Sfintei Biserici, stă la dispoziția tuturor, «ca tot cel ce crede în El să nu piară, ci să aibă viața veșnică». Către crucea Domnului privind cu ochii credinței noastre și apropiindu-ne cu teamă și cu cutremur de jertfa Lui de pe altarul Bisericii, ne eliberăm de toate mușcăturile șarpelui celui înțelegător, adică ale diavolului, călcînd în picioare ispitele lui, nimicind stăpînia lui, contribuind la desființarea împărăției lui, întocmai precum ebreii în pustie privind la șarpele de aramă înălțat de Moisi, din porunca lui Dumnezeu, se vindeau de mușcăturile cele înveninate ale șerpilor, reduceau puterea distrugătoare a lor și împuținau din ce în ce mai mult, pînă la nimicirea totală plaga grozavă venită asupra lor.

Dacă voim să fim cu adevărat creștini și nu numai să purtăm acest nume sfînt și mai presus decît oricare altul; dacă vrem să fim cu adevărat bine plăcuți Domnului, și fii buni ai Tatălui celui din ceruri, avem datoria, atunci, să căutăm să cunoaștem cît mai bine vrerea cea sfîntă a Domnului, să-l cunoaștem învățătura Lui, să punem la inimă spusele Lui și să le împlinim cu credincioșie în viața noastră de toate zilele. Căci, după cum spune Sfîntul Apostol și Evanghelist Ioan: «Cel ce zice: L-am cunoscut și zisele Lui nu le păzește, este mincinos și adevărul nu este într-insul. Iar cel ce păzește cuvîntul Lui, într-adevăr într-insul este iubirea lui Dumnezeu deplină; prin aceasta cunoaștem că sîntem într-insul, Cel ce zice că rămîne într-insul, dator este să umble așa, precum El a umblat» (I Ioan, II, 4-6).

Să punem la inimă, deci, cu toată sfințenia cuvintele Domnului și să facem din ele călăuză la tot pasul în gîndurile, vorbele și faptele noastre. Căci cu cît ochii noștri vor fi mai ațintiți la crucea Domnului, cu cît viața noastră se va asemăna mai mult cu viața de pe pămînt a Domnului, cu cît vom deveni mai mult una cu Domnul prin împărtășirea cu Sfîntul Său Trup și Sînge, cu atît granițele împărăției cerului pe pămînt se vor lărgi și cu atît granițele împărăției răului, întunerecului și diavolului se vor micșora, pînă ce binele, adevărul, dreptatea, iubirea de oameni și pacea vor cuprinde toate marginile lumii, cu ajutorul Domnului celui în Treime preaslăvit, Căruia se cuvine lauda, cinstea și închinăciunea: Tatălui, și Fiului și Sfîntului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Preotul OLIMP N. CACIULA

LA ÎNALȚAREA SFINTEI CRUCI

(14 SEPTEMBRIE)

Între cele zece sărbători anuale ale Bisericii noastre, numite domnești sau împărătești, închinată preamării Domnului nostru Iisus Hristos, se numără și sărbătoarea Sfintei Cruci, pe care o sărbătorim cu deosebită solemnitate în fiecare an, la 14 septembrie.

Crucea, cinsitul și de viață făcătorul lemn pe care Mântuitorul lumii și-a dat viața ca jertfă supremă pentru răscumpărarea neamului omenesc de sub robia păcatului a fost totdeauna în ochii creștinilor cel mai de cinste semn și simbol, pecetea deosebită a Legii celei noi și obiectul venerării celei mai adânci. De la începutul Bisericii creștine s-au legat de cuvântul cruce cele mai înalte cugetări religioase și morale, atât cu privire la cultul creștin din sfintele biserici, cât și cu privire la viața creștină peste tot.

Sfinții Părinți ai Bisericii au văzut și au înțeles crucea preînchiptă în Vechiul Testament în binecuvântarea lui Iacob, cu amândouă mâinile; în toiagul lui Moisi cu care a lovit în chip de cruce apele mării Roșii; în toiagul lui Aron și încă în alte semne felurite (șarpele de aramă, etc.).

Mântuitorul în cuvintele sale a întrebuițat de mai multe ori cuvântul cruce într-un înțeles mai înalt, ca: icoană a suferințelor suportate de bărbăție pentru cauza evangheliei prin lepădarea de sine și prin neîntrepruptă răbdare pentru biruința predicilor puse în cale (Mt. X, 38; XVI, 24; Marc. VIII).

Sfinții ucenici și apostoli ai Domnului nu cunoșteau mai mare lauda decât crucea Domnului și gândirea de căpetenie a tuturor predicilor lor era Iisus Hristos, Iisus Hristos cel răstignit. Părinții cari au urmat nemijlocit Apostolilor, părinții apostolici și scriitorii bisericești din primele veacuri au întrebuițat cuvântul cruce foarte des, în scrierile lor, lămurind înțelesul, valoarea și autoritatea învățăturilor adânci legate de ea.

Așa se explică faptul cum semnul crucii a intrat chiar de la începutul creștinismului în datinile și viața credincioșilor, care folosesc semnul crucii la rugăciune și aproape la toate acțiunile obișnuite ale vieții.

Un scriitor bisericesc de la sfârșitul veacului 2 și începutul veacului 3, Tertulian, scrie într-un loc: «Noi creștinii ne însemnăm frunțile noastre cu semnul crucii la fiecare pas, în fiecare moment, la intrare și la ieșire, la îmbrăcare și la spălare, la masă și mergând la culcare».

Semnul crucii îi călăuzea pe bunii creștini în toată viața lor, de la naștere pînă la mormînt. Cînd se botezau și se cununau erau însemnați și binecuvîntați de preot cu sf. cruce. Cînd treceau în viața de dincolo li se pune la cap o cruce, ca semn că a trăit creștinește și au purtat cu vrednicie crucea lor în viață.

Semnul sfintei cruci a fost cîstit cu adîncă evlavie din clipa cînd Mântuitorul și-a vărsat scump sîngele său pentru mîntuirea noastră. Dintru început cultul crucii se săvîrșea în taină din pricina persecuțiilor păgînilor. Mai tîrziu, la începutul veacului al IV-lea după ce Biserica creștină și-a aflat pacea sub Sf. Constantin cel Mare, cultul crucii a devenit public și s-a dezvoltat în toată strălucirea. S-au așezat apoi zile deosebite pentru prăsnuirea ei.

Sărbătoarea de astăzi a fost așezată de Sfinții părinți în amintirea a două împrejurări însemnate din istoria Bisericii lui Hristos: 1. Aflarea Sfintei cruci pe care a fost răstignit Iisus și întoarcerea ei din Persia unde a

fost răpită. Iată pe scurt împrejurările care au prilejuit așezarea sărbătorii de astăzi:

În anul 312 Constantin cel Mare se afla în război cu Maxențiu pentru stăpînirea împărăției romane. Sf. Constantin cel Mare ca și tatăl său Constantin Cloru arătau bunăvoință față de creștini și le luau apărarea împotriva dușmanilor lor. În oștirea lui Constantin cel Mare se aflau mulți creștini, dar față de oastea cea mare a lui Maxențiu oștirea lui Constantin era cu mult mai mică. Într-o zi, ne spune istoricul Eusebiu, în viața Sf. Constantin, pe cînd împăratul Constantin era îngrijorat de soarta războiului, i s-a arătat pe cer semnul crucii, avînd o inscripție în jurul ei formată din cuvintele: «Prin aceasta vei învinge». În noaptea aceleași zile s-a arătat sfîntului Constantin însuși Mîntuitorul și i-a poruncit să folosească crucea drept semn pe steaguri în fruntea oștirii. Domnul l-a asigurat apoi că prin puterea semnului crucii va birui pe vrăjmașii săi.

Constantin ascultînd de porunca Domnului a făcut întocmai și astfel a cîștigat biruind asupra lui Maxențiu. De acum înainte Sf. Constantin și-a îndreptat privirile tot mai mult către creștini și a simțit deosebită evlavie pentru lemnul patimilor și morții Domnului. Mama împăratului, Sf. Elena simțea multă atragere pentru învățătura sfintei Evanghelii și avea adîncă înțelegere pentru jertfa cea mare de pe cruce. Ea dorea fierbinte să pășească pe urmele Dumnezeescului Răstignit, să descopere mormîntul și să afle crucea, jertfelnicul mîntuirii noastre.

În anul 320, Sf. Elena, în înțelegere cu fiul său Constantin, a plecat la Ierusalim cu scopul de a-și împlini dorința ei fierbinte. După multe săpături și osteneți, într-adevăr s-a descoperit mormîntul Domnului și arcape de el și crucea pe care El a fost răstignit. Cine ar putea descrie bucuria sfintei în clipa vederii cinstului și de viață făcătorul lemn pe care s-a vărsat sîngele Fiului lui Dumnezeu? Cu evlavie adîncă, împodobind crucea cu argint, ea a predat spre păstrare cea mai mare parte din ea Sf. Macarie, episcopul Ierusalimului, iar o parte mai mică a trimis-o ca dar neprețuit fiului său Constantin, la Constantinopol. Pe locul unde a fost mormîntul Domnului, Sf. Constantin și Elena au ridicat Biserica Invierii, care a fost isprăvită în anul 335. Sfințirea ei s-a făcut în acelaș an, la 13 sept. de față fiind un mare număr de episcopi, invitați la sfințire de împăratul Constantin. Cu prilejul sfințirii bisericii, a doua zi, la 14 sept. episcopul Ierusalimului, Sf. Macarie, a arătat în chip solemn cinstitul lemn al crucii, înălțîndu-l pe amvon în văzul tuturor, spre venerare. Credincioșii, adunați în număr mare, văzînd crucea Domnului s-au închinat cu adîncă evlavie, preamărînd pe Domnul care a murit pe ea și implorînd ajutorul lui, rostînd: «Doamne, miluește-ne». De la această împrejurare a primit sărbătoarea de astăzi numirea de «Înălțarea Sfintei Crucii». Și tot această împrejurare a dat prilej la toate acele rugăciuni, cîntări, închinăciuni și sărutări care se fac în bisericile noastre, în această zi, înaintea chipului Sfintei Crucii. A doua întîmplare legată de sărbătoarea de astăzi este întoarcerea Sfintei Crucii a Domnului după ce a fost răpită de Perși în anul 614.

După 14 ani de la răpirea ei, Eraclie, împăratul din Constantinopol a biruit pe Perși și i-a silită să înapoieze cinstitul lemn al crucii. La anul 629, tot în ziua de 14 sept. cu mare solemnitate și procesiune a fost adusă crucea din nou la Ierusalim în Biserica Invierii ca să fie venerată după vechile datini.

Sărbătoarea Înălțării Sfintei Cruci este praznic de bucurie, pentru că prin ea a fost biruită puterea vrăjmașului diavol și prin ea am fost răscumparați de la moartea cea veșnică. Ziua de 14 sept. este o sărbătoare de post și de căință, fiindcă semnul crucii pururea ne aduce aminte de suferințele Domnului și de jertfa cea mîntuitoare pentru păcatele noastre.

Iubiți credincioși! Cinstind lemnul cel de viață făcător al Crucii pe care s-a jertfit Domnul noi cinstim, în același timp și înfățișările felurite ale acestei cruci pe care este zugrăvit de cele mai multe ori chipul Mîntuitorului. Aducem cult și cinstim îndeobște sfintele icoane fiindcă ele sînt înfățișeri sau semne, care deșteaptă în noi amintirea sfintelor persoane care sînt inchipuite pe ele. Cu atît mai mult se deșteaptă în noi amintirea vie a Aceluia care ne-a iubit așa de mult încît și-a dat viața pentru noi (Gal. II, 20), ori de cîte ori privim icoana Domnului nostru Iisus Hristos, răsfig-nit pe sf. cruce.

Iată temeiul de ordin firesc care lămurește și îndreptățește cultul Sfintei Cruci nu numai cea reală pe care s-a jertfit Domnul, dar și ca semn și icoană a aceleia care deșteaptă în noi amintirea Dumnezeescului Răstignit.

Cuvîntul cruce înseamnă în forma cea mai scurtă, într-un singur semn și într-o singură trăsătură întreaga evanghelie. Sf. Apostol Pavel exprimă în cîteva cuvinte întreaga lucrare mîntuitoare îndeplinită de Mîntuitorul, prin propovăduirea evangheliei sale și prin jertfa sa cea răscumpărătoare, zicînd: «Eu nu știu decît pe Iisus, pe Iisus răstignitul» (I Cor. II, 2) și: «Mie să nu-mi fie a mă lauda decît cu crucea lui Hristos» (Gal. VI, 14). Tot așa fiecare creștin adevărat exprimă prin semnul crucii ca printr-o singură literă toate simțămintele de evlavie care se deșteaptă în lăuntru lui, ori de cîte ori privește spre crucea de pe turnul bisericilor sau de la răscruce de drumuri.

Semnul crucii neîncetat ne înprospătează înaintea ochilor noștri moartea Domnului care a fost aleasă liber și de bună voie, ca să fie săvîrșit pe lemnul cel de viață dătător.

Însuși Domnul mărturisește că El își dă viața de bună voie: «Tatăl mă iubește pentru că îmi dau viața» (Ioan XIX, 17-18). Domnul și-a dat viața după sfatul hotărît și după știința cea mai dinainte a lui Dumnezeu (Fapte III, 8). Mielul lui Dumnezeu a ales, așadar, crucea ca să fie altarul sfințit al jertfei vieții sale și lemnul binecuvîntat al răscumpărării noastre.

Prin singele său vărsat pe cruce El a împăcat pămîntul cu cerul (Col. I, 20).

Iată de ce crucea este sărbătoare și praznic duhovnicesc, zice Sf. Ioan Gură de Aur. Mai înainte crucea era nume de condamnare, dar acum a ajuns lucru de cinste. Mai înainte era semnul osîndirii și al batjocurei, acum este temeiul mîntuirii. Crucea ne-a ajuns pricină de mii de bunătăți. Crucea ne-a eliberat de rătăcire, Crucea a luminat pe cei ce ședeau în întunec, Crucea ne-a împăcat cu Dumnezeu..., pe noi cei înstrăinați de El ne-a făcut ai săi. Pe noi care eram departe de El ne-a apropiat de El. Crucea a ajuns distrugerea dușmanilor, crucea a ajuns siguranță păcii.

Crucea a devenit astfel armă cu care Domnul a biruit uneltirile diavolului. Sf. Pavel zice: «El a șters zapisul cu poruncile lui care stăteau împotriva noastră... și l-a nimicit pironindu-l pe cruce» (Col. II, 14). Căci după cum Moisi a înălțat șarpele în pustie, zice Domnul, tot așa trebuie să fie înălțat Fiul Omului pentru ca tot cel ce crede în El să nu piară ci să aibă viață veșnică». (Ioan III, 14-15).

Crucea ni s-a dat semn de frunte, zice Sf. Ioan Damaschinul, în același chip cum s-a dat lui Israil tăierea împrejur. «Crucea este pavază și armă contra diavolului... Crucea este sculara celor căzuți, sprijinul celor ce stau, reazimul celor slabi, toiagul celor păstoriți, călăuză celor convertiți, desăvârșirea celor înaintați, mîntuirea trupului și a sufletului, gonitorul tuturor răutăților, pricinitorul bunătăților, distrugerea păcatului, răsadul învierii, pomul vieții veșnice».

Îată atîtea temeuri care arată datoria de a cinsti și a ne închina semnului Sfintei Cruci.

Prin semnul crucii noi nu cinstim materia din care e făcut semnul, ci ne închinăm și preamărim pe Sf. Treime și urmăm pe Mîntuitorul. Crucea este scara noastră de suire la cer.

Îată, iubiți credincioși, ce gînduri adînci și ce simțăminte puternice trebuie să deștepte în noi prăznuirea zilei de azi.

Se cuvine să fim pătrunși în întreaga noastră ființă de însemnăta-tea cea mare a Sfintei Cruci pentru viața noastră creștinească.

Să pornim cu hotărîre pe calea ce ne-o arată învățătura crucii. Să împlinim voia cea sfîntă și poruncile Domnului, arătîndu-ne vrednici de ha-rul ce ni s-a revărsat nouă prin jertfa crucii și să ne facem părtași de roa-dele și binefacerile pe care ni le-a dobîndit Fiul lui Dumnezeu.

De aceea, cu adîncă smerenie să ne închinăm, zicînd: «Cruții Tale ne închinăm Stăpîne și sfîntă Invierea Ta o lăudăm și o mărim». AMIN.

Pr. Prof. VLADIMIR PRELIPCEANU

LA CUVIOASA PARASCHIVA

Întreaga creștinătate ortodoxă sărbătorește astăzi pe Sf. Cuv. Para-schiva. Dacă toate zilele închinatelor sfinților bine plăcuți Domnului sînt prăz-nuite cu cinste de fiii Bisericii noastre, sărbătoarea Sf. Paraschiva este atît de mult intrată în atenția și în sufletul poporului nostru drept credincios — mai ales din părțile Moldovei — încît ea întrece în strălucire multe alte sărbători de sfinți. Și aceasta, datorită faptului că sfințele ei moaște, de 300-de ani cinstesc pămîntul acesta binecuvîntat de Dumnezeu și întăresc sufletele tuturor celor ce cu fruntea plecată pe marginea raclei ei îi cer ajutorul.

Dacă au fost sfinți mai mari prin suferința lor pentru Domnul Hristos, ca atîți mucenici, sau mari prin viața lor ca atîți dreپți, pustnici sau cu-vioși, dacă toți au darul sfințeniei și dreptul la cinstirea noastră, apoi Sf. Cuv. Paraschiva — atît pentru viața ei sfîntă, cit și pentru faptul amîntit că moaștele și duhul ei străjuiesc țara noastră, încît cu drept cuvînt i se mai zice și Patroana sau Lauda Mitropoliei Moldovei — cu adevărat are dreptul la o mai mare iubire din partea noastră, la o mai aleasă venerație și la o mai desăvîrșită cunoaștere și urmare a pildei vieții ei. Și într-adevăr, cum am spus, poporul nostru drept credincios, după cuviință, dă Sfintei Paras-chiva cinstea ce i se cuvine: atîtea lăcașuri sfinte sînt închinatelor ei, atîtea

biserici și minăstiri au hramul Sf. Paraschiva sau Sf. Vineri, altele creștine poartă numele Cuvioasei, atît de mult este intrat cultul Sfintei în popor, care așteaptă cu sfințenie pe Sf. Vineri, atîți credincioși — mii și mii — de cu vreme iau drumul Iașului pentru a se închina Sfintelor ei moaște; iar bisericile cele mai populate sînt acelea care purtînd hramul Cuvioasei noastre Maici Paraschiva sau Sf. Vineri, în zilele de post, mai ales Vinerea, fac rugăciuni pentru ajutorarea celor în neazuri și nevoi.

Iată deci, fraților, că poporul nostru credincios a înțeles să cinstească cum se cuvine pe Cuvioasa Paraschiva. Poporul o cinstește, biserica o slăvește astăzi cu cîntări și laude, iar Duhul ei se bucură în Ceruri lîngă Mirele său Hristos, căci viața ei scurtă dar sfîntă, i-a fost încununată de Dumnezeu Căruia i-a slujit cu cununa sfințeniei.

Bine credincioșii creștini! Se cuvine ca astăzi cînd noi îi sărbătorim amintirea, cînd fiecare creștin, cel puțin în treacăt, uitîndu-se și întorcînd filele calendarului îi pronunță numele, se cuvine să nu plecăm din sfîntul lăcaș în care am venit pentru prăsnuirea ei, fără a auzi istorisindu-i-se pe scurt viața.

Sfînta Cuvioasă Paraschiva s-a născut acum 1000 de ani în satul Epivat din ținutul Traciei, din părinți de neam mare, bogați și buni creștini. Pe copila lor ei o crescuseră în dragostea și frica lui Dumnezeu. De mică, copilă Paraschiva era o adevărată creștină, care cunoștea și practica virtuțile creștine, mai mult chiar decît părinții ei. Iubirea de săraci mai ales, o caracteriza. Cu voia sau fără voia părinților, mica Paraschiva da tot ce avea săracilor. De multe ori, se desbrăca de hainele ei frumoase, curate și scumpe, pentru a îmbrăca cu ele pe cite un copil sărac în sdrențe, schimbînd cu acesta haina de cerșetor. Adesea, părinții o certau pentru acest fapt, dar Paraschiva nu putea să sufere trecînd pe alătura copil de seama ei în sdrențe, fără ca ea să nu facă ceva pentru ei. Odată, ieșind din biserică, auzi un glas care-i șopti: «Cel ce voiește să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-mi urmeze». Plecă îndată din casa părinților și intră într-o Minăstire de maici din Iraelia Pontului, unde petrecu 5 ani în post aspru și continuă rugăciune. Copila Paraschiva, care n-avea decît 10 ani la intrarea în minăstire, uimi pe celelalte viețuitoare prin viața ei, prin tăria credinței și dragostei ei, prin practica scrupuloasă a vieții monahale. Pleacă însă de aici după 5 ani la locurile sfinte, să calce pe urmele și drumurile străbătute de Domnul. Și intrînd într-o minăstire depe malul Iordanului, în același fel de viață aspră, în rugăciuni pentru ea și lumea necăjită din afară, în viață cu adevărat pustnicească, trăește pînă la vîrsta de 25 ani, cînd, îngerul Domnului arătîndu-i-se în vis, îi poruncește să vină în ținutul părinților săi, pentru ca acolo să-și dea duhul în mîinile Domnului, iar trupul să-i rămînă țării sale. Și împlinind porunca dumnezeiască, vine în țara sa, unde, petrecîndu-și viața lîngă biserica satului, după 2 ani, la vîrsta de 27 de ani, își isprăvește viața de aici, pentru a se muta cu duhul în ceruri. Trupul ei fiind îngropat, multă vreme trecu; și îngropîndu-se odată lîngă ea un om păcătos, oamenii îi găsiră sfintele ei moaște neputrezite și pline de o mireasmă plăcută. Unul din gropari, avînd peste noapte un vis, i se porunci a scoate aceste sfinte moaște, căci ele sînt pline de puteri minunate. Corpul Sf. Paraschiva, care în scurta viață pămîntească mult s-a trudit, prin osteneala cea pustnicească, prin dese îngenunchieri și asprele înfrînări de tot felul, a fost astfel cu mare cinste desgropat și așezat, în cîntări și laude, în biserica Sf. Apostoli din Epivat. Multe minuni și multe vindecări săvîrșind, moaștele sale au fost mutate la

Tîrnova, de aici la Belgradul sîrbesc și apoi în Țarigrad. Iar domnitorul țării Moldovei, evlaviosul Vasile Lupu, plătind bani mulți turcilor stăpînitori, le aduse cu mare alai la Iași, așezîndu-le în Biserica Sf. Trei Ierarhi, iar urmașii săi, în zilele cele mai de pe urmă, mutîndu-le în Mitropolia Moldovei. Și aici ca și în celelalte cetăți, Sf. Paraschiva multe minuni a săvîrșit. Și astăzi ca și altă dată cei ce se închină Domnului cu credință și cer ajutorul ei, sînt ascultați. Să citească și să se intereseze toți cei ce nu știu și vor vedea că dacă cultul Sf. Paraschiva este atît de răspîndit la noi, dacă Cuvioasa a devenit atît de populară în țara noastră, aceasta se datorește darului său de a alina suferințele sufletești și trupești ale celor ce sînt în nevoie.

Binecredincioșii creștini, doctrina creștină nu este o învățătură sortită să rămînă închisă între scoarțele oîtorva cărți. Ea este viață și este viață normală. De aceea, un mare scriitor creștin spune că sufletul este de la natura creștin, cu alte cuvinte, că ceea ce este mai normal, mai natural, este viața creștină. Dacă biserica creștină a luptat în toate timpurile cu moravurile vremurilor pentru a întrona viața creștină în lume, nu înseamnă că ea a luptat cu normalul pentru a împămînteni o viață străină naturii noastre umane. Nu, ci ea luptă pentru a converti sufletul omenească perversitate.

Creștinismul este viața. El poate fi admirabil trăit pînă în cele mai mici amănunte și detalii. Dovadă avem pe toți sfinții bisericii noastre. Ce sînt toți aceștia, decît exemple de viață creștină perfectă? Ce ne învață ei, decît că, creștinismul este perfect viabil, că orice creatură omenească poate să-l trăiască? Iată, prin urmare, binecredincioși creștini, că prăsnuirea regulată a sfinților, — oameni care s-au distins prin viața lor adînc creștină — ne este de real folos: ne deschide ochii minții și ne face să luăm rădemn pentru a trăi și noi învățătura creștină. Sfinții deci cu viața lor rămîn pentru noi modele vii de urmat. Cine socotește că biserica noastră predică o învățătură greu de realizat în viața aceasta, să se uite la toți sfinții, care au fost oameni ca și noi, dar care au putut să trăiască întocmai învățătura bisericii. Sfințenia lor este trăirea normală a vieții creștine, iar eroismul lor constă numai în aceea că au avut curajul și puterea să se decidă a urma Domnului Hristos.

Binecredincioși creștini, biserica îndeamnă și chiamă pe toți la sfințenie. Chemare la sfințenie este tot ce se cîntă și se citește aici; chemare la sfințenie sînt toate cuvintele pe care le rostește preotul din tața Sf. Altar. Chemare la sfințenie este glasul clopotului ce adună pe credincioși în biserică; chemare la sfințenie este toată atmosfera aceasta de lăcaș al lui Dumnezeu. Fiți sfinți, vă spune biserica, tindeți către sfințenie, gustați-o, vă strigă ea.

O! și cîți creștini nu vin pînă aici și auzind aceste îndemnuri nu se dau înapoi și nu-și scuză refuzul de a urma apelul bisericii, prin imposibilitatea trăirii, astăzi, a acestei sfințenii! Dar se înșeală. Priviți la sfinți, priviți viața lor: ați auzit acum viața Sf. Paraschiva. O copilă, — și a fost în stare de atîta jertfă, de atîta curaj. Da, veți zice, dar aceasta s-a întîmplat acum sute de ani în urmă; astăzi nu se mai poate trăi așa; cine mai ia astăzi calea pustiului? Nu vă temeți și nu vă înșelați. A fi sînt nu înseamnă să dai trupul tău muceniciei, pentru învățătura creștină: nimeni nu-ți cere astăzi să mori pentru credință, ca odinioară martirii. A fi sînt — a fi adică desăvîrșit creștin — nu înseamnă să părăsești lumea luînd calea pustiului. Dacă biserica creștină ar avea numai atîți sfinți, cîți martirii sau cuvioși și

pustinici au fost, dacă viața creștină nu s-ar fi realizat decît în sfinții din calendar, creștinismul n-ar mai nădăjdi să realizeze o lume în care să troneze Dumnezeu. În cartea sfințeniei lui Dumnezeu, sfinți nu sînt numai cei din calendarele noastre, ci ei se numără cu miile și cu milioanele.

Ciți anonimi, trăind viața creștină cu adevărat, nu se vor fi bucurat acum în ceruri, fără ca noi să-i cunoaștem? Da! A fi sînt este a fi adevărat creștin. Și a fi adevărat creștin, dacă este greu, nu este imposibil. «Luați jugul Meu că este ușor și sarcina Mea că ușoară este», zice Domnul Iisus Hristos. Cineva nu se naște sînt și creștin, el devine. Sfinții au fost oameni ca și noi, mulți, la începutul vieții lor, oameni în păcate ca și noi, cu necazuri ca și noi, cu greutăți ca și noi. Păcătos este nu cel pe care Dumnezeu l-a lăsat așa, ci cel care nu vrea să devină creștin prin viață, nu prin nume. Creștin cu adevărat este cel care încearcă și se străduiește să trăiască în viața creștină.

Sfințenia, adică realizarea creștinului într-un om este posibilă oricînd. Dacă este greu să părăsești lumea, pentru a primi de bună voie ostenele pustniciei în vederea mîntuirii pe care o căutăm, apoi nu este absolut necesar a face acest lucru. Cine o face, de mari dureri se învrednicește. Aceștia pot deveni modele de viață creștină, aceștia sînt cei care pot să încălzească inima noastră pentru dorul veșniciei, s-o întărească în credință și virtute, să ne ajute în rugăciuni și în necazuri, ca unii care de prea mari daruri s-au învrednicit. Mare lucru este acesta, dar el nu se cere de la noi toți. Pentru noi, destul este să ne nevoim și să urmăm poruncile bisericii: fă binele, ferește-te de rău, ajută pe săraci, iubește pe Dumnezeu și pe aproapele, nu face nici un rău nimănui, muncește în mod cinstit, cercetează, iubește și ajută biserica, etc.

Harul dumnezeiesc este gata să se reverse peste oricine face acest efort și reușește să urmeze învățătura Domnului.

Binecredincioși creștini! Exemplele altora ne întăresc și ne încurajează; cînd este vorba de viața noastră sufletească și de modele de suflete alese, pe care să le luăm ca exemplu, avem destule: sfinți care au murit pentru credință, sfinți care au trăit din copilărie viața creștină, ca Sf. Paraschiva, sfinți care în prima parte a vieții lor păcătoși fiind, s-au întors la Dumnezeu, sfinți copii, sfinte femei, cuvioase sau din lume, sfinți cuvioși călugări sau trăind în lume ca și noi. Iată atîtea modele de viață creștină, pe care biserica ni le pune înaintea. Printre ele Sf. Cuv. Paraschiva strălucește ca un luceafăr. Și mai ales cînd rămășițele ei pămîntești sînt aproape de noi, cînd adică, numele ei nu este doar un nume pierdut în istorie, ci e legat în fața noastră de trupul cu care a cîștigat sfințenia și mîntuirea, — exemplul vieții ei este mai puternic, mai îmbietor. Sf. Paraschiva este pentru noi un dascăl al sfințeniei prin viața și sufletul său, o siguranță a sfințeniei. un semn vorbitor și îmbietor către sfințenie prin sfințele sale moaște. Fie ca pomenirea vieții ei de astăzi, să trezească în noi dorul pentru o viață sfință, să nască în noi curajul de a ne apropia de această viață creștină, care și pentru noi a fost dată, care de oameni ca și noi a fost realizată. Amin.

Preot P. F. ALEXANDRU

TINERI DIN EVANGHELIE

Preoții și filosofilii, sau înțelepții lumii acesteia, obișnuiesc să facă o asemănare între desfășurarea vieții noastre omenești și felul în care se desfășoară viața naturii, ori de câte ori aceștia voiesc să descifreze noima sau înțelesul existenței noastre în lume. Primăvara, vara, toamna și iarna, sînt anotimpurile ce constituiesc într-un ritm etern și determină viața naturii pe acest pămînt.

Copilăria influențează tinerețea cît și maturitatea și bătrînețea. Dar eterna devenire a vieții umane, care se repetă mereu și mereu în continuarea ritmică a generațiilor și a popoarelor. Desigur toate aceste vîrste, cum le zicem noi, își au rostul lor adînc în mersul vieții noastre omenești și aceasta din motivul că ele sînt într-o legătură strînsă una cu alta și fiindcă cele dinainte influențează într-un chip hotărîtor pe toate cele care urmează.

Copilăria influențează tinerețea cît și maturitatea și bătrînețea. Dar totuși, ca și în viața naturii, primăvara, există și în viața omului o vîrstă, care poate fi considerată ca cea mai importantă. Această vîrstă este tinerețea.

De ce este oare mai importantă tinerețea în desfășurarea vieții umane? Aceasta din motivul că tinerețea însemnează mai întîi bogăție multă de forță și sănătate. În decursul nici uneia dintre vîrstele omului nu se îngămădește între țarcurile ființei umane o vîlvătae mai aprinsă de energie, de viață, ca în timpul tinereții. Tinerețea însemnează apoi bogăția mare de zile și de aceea ea privește cu încredere viitorul.

Tinerețea nu ține cont de zile și nici de ore și clipe, fiindcă ea are înaintea ei viața și fiindcă ea poate cheltui din plin din avuția timpului. Tinerețea este farmecul frumuseții trupești și a prospețimii spirituale; ea este culmea puterii fizice și a speranțelor de viitor; ea este epoca turburată și mișcată de căldura simțămîntelor curate, dintre care cel mai puternic e iubirea, iubirea oamenilor și a lui Dumnezeu. Ea este epoca în care spiritul plăsmuește planuri și idealuri înalte, care toate se par a fi mari și realizabile. Tinerețea însemnează crîmpei al vieții, al cărui cer însoțit este acoperit cu albastrul ca peruzeaua al optimismului ce fructifică nădejdi mari și dragostea pentru tot ceea ce e nobil și sfînt, frumos și mare. Tinerețea adevărată însemnează, de aceea, neînfricarea pentru marile riscuri, pe care le prezintă lupta cea mare cu viața în năzuința de a realiza în aceasta idealuri cît mai desăvîrșite. Tinerețea este mișcată de dorul după o viață cît mai plină de înțeles, cu un cuvînt, ea este mișcată de dorul după desăvîrșirea vieții.

Convinși de adîncul înțeles și de marea importanță pe care o are tinerețea adevărată pentru viața creștină, ne-am hotărît să căutăm sensul acestei tinereți în Sf. Evanghelie. Și unde am putea găsi realizarea într-un chip cît mai desăvîrșit, chipuri de tineri, care ne pot sluji nouă ca exemple eterne pentru o tinerețe creștină decît în Sfintele Evanghelii?

Mîntuitorul a iubit tinerețea și pe tineri. Și nici nu putea să fie altfel, dacă ne gîndim că Mîntuitorul însuși este chipul divin al acestei tinereți eterne. Revelația divină, descoperirea lui Dumnezeu, întruparea lui Dumnezeu în lume este un dar al acestei tinereți divine. Din acest motiv Mîntuitorul se simțea atras către tinerețe și, ori de câte ori era vorba de a soluționa întrebările mari ale vieții și ale mîntuirii omului, El lua exemple din viața tinereții, ori discuta cu tinerii pe care-i întîlnea în cale asupra acestor pro-

bleme. Mîntuitorul ştia că e în firea tinereţii, ca ea să fie chinuită de dorinţa de a urma unor călăuze ideale, care să o călăuzească pe cărările, uneori aşa de prăpăstioase ale vieţii şi deaceia Evanghelia sa prezintă tineretului creştin asemenea călăuze.

Să ne gîndim numai la parabola fiului pierdut, perla parabolilor spuse de Mîntuitorul şi cea mai adîncă de sens dintre acestea (Luca XV, 11-32). Cel mai mic în vîrstă dintre cei doi fraţi, despre care ne vorbeşte parabola, se prezintă în faţa tatălui şi-i zice: «Dă-mi partea cuvenită de avuţie!» Tatăl îl ascultă şi i-a dat ceace i se cuvenea din averea părintească. Şi apoi, cu toate sfaturile pe care i de da înţeleptul său tată, de a nu face acest lucru, tînărul părăseşte casa părintească şi se aventurează în nesiguranţa lumii necunoscute, într-o ţară îndepărtată, cum zice Sf. Evanghelie, unde a cheltuit averea sa, trăind în desfătări. Ceeace i s-a întîmplat după aceea, ştim din Sf. Evanghelie. În lupta cu viaţa cea mare şi cu păcatul, acest tînăr din Evanghelie este la un moment dat îngenunchiat de acestea, Mîntuitorul ne descrie cu multe amănunte situaţia în care ajunsese acest tînăr: el păştea porcii unuia din locuitorii ţării aceleia. Desigur că şi chipul acestui tînăr era complet desfigurat.

Sf. Evanghelie ne spune că el ar fi dorit să-şi sature pîntecele său din roşcovele ce mîncau porcii, dar nimenea nu-i da». Păcatele şi plăcerile lumii desfiguraseră şi sufletul acestui tînăr şi-l aruncaseră în această stare de mizerie cumplită. Şi, din acest motiv, la începutul parabolei, tînărul acesta ne apare a fi tare nesimpatic, din cauză că el nu se face vinovat numai de păcatul neascultării faţă de tatăl său, dar, şi fiindcă el se lăsa sub puterea şi tirania desfrînării şi a altor păcate. Dimpotrivă, tînărul cel mai în vîrstă rămîne sub ascultarea tatălui său şi în siguranţa familiei părinteşti, deaceia acesta ne apare mai simpatic.

Dar, deşi îngenunchiat în lupta cea mare cu viaţa şi cu primejdiile pe care le prezintă această luptă «tînărul cel pierdut» se adună din risipirea în care căzuse şi, datorită vîlvătăii de energie ce nu se istovise cu totul în adîncurile fiinţei lui, el făcu o opintire, de care numai tinereţea este capabilă, şi luă hotărîrea cea mare; «ştiu ce voi face», îşi zise el, «sculamă-voi şi mă voi duce la tatăl meu şi voi zice: «Tată am greşit la cer şi înaintea ta şi nu mai sînt vrednic să mă numesc fiul tău; fă-mă ca pe unul din argaţii tăi». Şi, odată hotărîrea luată, el a şi trecut la faptă, întorcîndu-se la casa părintească. Iar tatăl său i-a ieşit înainte alergînd către el, i-a căzut în braţe şi sărutîndu-l l-a iertat, fiindcă, cum zice el, acest fiu al său «era mort şi a înviat; pierdut era şi s-a aflat» (Luca XV, 24). Şi au început a se înveseli. În clipele în care veselia cauzată de reîntoarcerea fiului pierdut era în toi, se apropie de casă şi fiul cel mai în vîrstă, care fusese la cîmp şi chemînd pe una din slugi a întreat: «Ce sînt acestea»? Iar sluga i-a zis: «A venit fratele tău, şi tatăl tău, pentru că l-a primit sănătos a îngenunchiat viţelul cel îngrăşat». Şi auzind el de toate acestea se mînie foarte, nevoind să intre în casă, fiindcă zicea el, că fratele său mai mic a păcătuit mincînd «avuţia sa cu desfrîdatele» şi că, din acest motiv, nu mai trebuia primit în casa părintească.

Dar tatăl i-a zis: «Fiule tu pururea eşti cu mine şi toate ale mele sînt ale tale. Se cădea să ne bucurăm şi să ne veselim, căci fratele tău acesta era mort şi a înviat, pierdut era şi s-a aflat» (Luca XV, 31-32).

După cum spuneam la începutul parabolei, acest fiu mai tânăr ne apare a fi tare nesimpatic, din cauza neascultării lui, din motivul că își risipește averea în plăceri păcătoase. Dar, spre sfârșitul parabolei, divina înțelepciune a Mântuitorului ne prezintă pe acest tânăr, «tânăr rătăcit» ca fiind reprezentantul eternei tinereți, al acelei tinereți care îndrăznește cu gândul mare, ca, întorsă cu fața de la păcat și plăcerile lumii acesteia, să se ridice din ce în ce mai sus, spre Dumnezeu. Căci cum spuneam mai înainte, tinerețea adevărată înseamnă a fi mișcat de neînfricată năzuință de a te lua la luptă cu viața cea mare, ea înseamnă îndrăzneala în fața viitorului necunoscut al vieții și dragostea pentru faptă. Dar mai ales «tânărul rătăcit» ne explică într-un chip nespus de clar, că tinerețea înseamnă continuă întoarcere de la păcat înspre lumea sfințeniei lui Dumnezeu, pentru a curăți și înălța viața și existența umană din ce în ce mai mult. Chipul acestui tânăr din Evanghelie ne învață, că viața este a tinereții, fiindcă un tânăr care nu îndrăznește să se ia la trîntă cu viața este o negație a tinereții celei adevărate. E adevărat, că firea noastră este supusă păcatului, dar importanță este ca noi să fim mereu treji la granițele tinereții noastre, și prin căință sinceră, asemenea tânărului rătăcit, să ne ridicăm mereu și mereu pe culmile neprihănirii. În năzuința aceasta tinerețea are și ajutorul lui Dumnezeu.

În nici un caz fratele cel mai mare nu poate sluji tinereții ca ideal demn de urmat, fiindcă la întoarcerea fratelui său mai mic, el nu dă dovadă nici de iubirea de frate, nici de iubirea creștină.

Sf. Evanghelie ne prezintă și un alt tânăr, care apropiindu-se de Mântuitorul i-a zis: «Învățătorule bune, ce voi face ca să am viața de veci»? Iar Iisus i-a zis: «Ce-Mi zici bun? Nimeni nu este bun, fără numai unul Dumnezeu!» «Știi tu poruncile»? «Care»? «Să nu curvești, să nu ucizi, să nu furi, să nu fii mărturie mincinoasă, să nu răpești, cinstește pe tatăl și pe mama ta, și să iubești pe aproapele tău, ca pe tine însuși» (Matei XIX, 16-19), i-a răspuns Iisus.

Iar tânărul răspunzînd i-a zis Lui: «Învățătorule toate acestea le-am păzit din tinerețile mele» (Matei XIX, 20). Atunci Iisus căutînd la acest tânăr, care-i punea problemă atît de adîncă, i-a zis: «Una îți mai lipsește. Dacă vrei să fii desăvîrșit, mergi și vinde cît ai și le dă săracilor și vei avea comoară în cer, și luînd crucea, vino și urmează mie» (Matei XIX, 21).

Iară tânărul întristîndu-se la auzul acestor cuvinte, s-a mîhnit, pentru că avea bogății multe. Și a plecat. Mîntuitorul s-a întors atunci și a zis ucenicilor săi: «Cît de anevoie vor intra în împărăția lui Dumnezeu cei ce au averi. Că-i mai lesne să treacă o cămilă prin urechile acului decît să intre bogatul în împărăția lui Dumnezeu» (Matei XIX, 23-24).

În întîlnirea aceasta dintre tânărul bogat și Mîntuitorul Hristos pe care o istorisește Evanghelia, se pune una dintre cele mai arzătoare probleme pentru viața și destinul tinereții în lume: problema urmării lui Hristos, problema desăvîrșirii vieții, problema mîntuirii sufletului.

Evanghelia ne spune că Mîntuitorul a privit la început pe acest tânăr «cu mult drag», fiindcă acesta, care punea întrebări așa de centrale pentru viața omenească, se părea a fi cu totul altfel de cît tinerii despre care ne spune Evanghelia că au fost obiectul atenției Mîntuitorului. El era bogat, cult și, se spune, că era chiar conducătorul unei sinagogi. Evanghelistul Luca îl numește «Domn». Este mai mult ca sigur, că e vorba despre un tânăr din aristocrația bogată a timpului. Distins, manierat, cu deprinderi

alese și cu mintea chinută de marile probleme ale vieții. El nu seamănă, desigur, cu tinărul din parabola Fiului pierdut, care s-a convertit prin tragicul în care l-a aruncat aventura în care s-a lăsat sedus și prin îndrăzneala cu care el și-a luat destinul în mâinile sale, pentru a se salva, pe drumul căinței, din capcana pe care i-o întinsese păcatul. Acest tânăr, deși de trei ori bogat: în avere, tinerețe și spirit — simte nespus de clar, că încă nu este gata, matur, desăvârșit, și are și conștiința clară, că el nu poate să fie niciodată desăvârșit numai prin sine. De aceea el se simte împins irezistibil, ca de o mână nevăzută, spre Mântuitorul. Probabil că el a urmărit mult timp pe Hristos, și, cu un interes nețărmat, i-a sorbit cuvintele ce descopereau o înțelepciune eternă și i-a admirat faptele, care-i vedeau puterea și divinitatea. De aceea, plin de emoția descoperirii unui lucru nespus de mare și surprins, poate, și de gestul nespus de duios, că Mântuitorul îmbrățișa copiii, se îmbărbătează și îndrăznește a se aproia de acest profet mare, pentru a-l pune întrebarea ce-i mistuia ființa și-i chinuia nopțile de nesomn. El se aruncă la picioarele Mântuitorului și, cu un glas tremurând, îl roagă să-i răspundă la marea și greaua întrebare a sufletului său: «Ce trebuie să fac ca să moștenesc viața cea veșnică»? Aceasta era întrebarea care-i ardea ființa și-l mistuia clipă cu clipă: să afle idealul fruntaș al tinereții, să afle care este cel mai adânc sens al vieții omenești, să afle idealul mare pentru care să trăiască și să moară. Mântuitorul a înțeles chinul sufletesc al acestui tânăr, care nu se apropia de El, cu întrebări fariseice, și de aceea, zice Evanghelistul, că «l-a privit cu drag» și prietenos pe acest tânăr, care arunca o întrebare așa de mare, de răspunsul căreia depindea tot sensul tinereții, ba chiar tot sensul vieții și al existenței umane. Pe fața Mântuitorului se citea o bucurie mare, fiindcă ce fericire poate fi mai mare decât aceia pe care o naște în sufletul învățătorului, faptul că învățacelul întreabă despre aceea ce este mai înalt, despre viața cea veșnică.

De aceea privit prin prisma năzuinței sale și a întrebării mari care-i mișcă această năzuință, tinărul bogat ne apare ca fiind nespus de serios și de simpatice.

«Ce să fac ca să câștig viața cea veșnică»? Este întrebarea care trebuie să anime și să miște tinerețea creștină autentică și să o facă să accepte riscul și primejdiile luptei cu viața cea mare. Tinărul acesta nu voia să știe altceva, decât care este mijlocul prin care să-și ancoreze viața sa temporală de viața cea veșnică, despre care el auzise din cuvintele Mântuitorului. El presimțea, urmărind mereu pe Mântuitorul, că această viață nu o poate găsi în traiul liniștit, burghez și comod, în care el își ducea existența. Din cuvintele Mântuitorului, el a înțeles că vorbea despre o viață superioară, divină și netrecătoare și despre un scop mai măreț decât toate celelalte scopuri făurite de mințile înaripate ale înțelepților lumii acesteia. Și, din acest motiv, un entuziasm de nedescris, asemenea unui incendiu, i-a cuprins ființa pentru acest ideal. Fiindcă aceasta este una dintre caracteristicile sufletului tinăr: dragostea nețărmată pentru ceea ce este mare, nobil, frumos, înalt și ultim, sfânt și desăvârșit. Căci mă întreb: Ce-ar mai rămânea din tinerețe, dacă i-ar lipsi această dragoste pentru ceea ce este nobil și sfânt.

Ca un reprezentant al tinereții, tinărul bogat nu vrea altceva decât să se facă părtaș vieții celei veșnice, despre care Mântuitorul vorbea așa de frumos și convingător, și pe care tinărul o face supremul scop al vieții sale. Dar el nu știa care este prețul pentru care se poate moșteni această împă-

răție; el nu știa ce trebuie să facă pentru a se putea face părtaș ei. De aceea întrebarea pe care o pune el Mîntuitorului. «Ce trebuie să fac ca să moștenesc viața cea veșnică? despre care Tu vorbești așa de frumos?» La care Mîntuitorul i-a răspuns: «Știi tu poruncile? Zis-a Lui tînărul. Toate le-am făcut din tinerețele mele, ce-mi mai lipsește?».

Aceasta este întrebarea cea mai mare: «Ce-mi mai lipsește?» fiindcă am păzit, zise tînărul, toate poruncile Legii cele vechi și totuși mă mistue dorul după ceva mai înalt decît toate acestea. Am împlinit tot ceea ce oamenii au putut să-mi dea ca înțelepciune pentru viață. Am desăvîrșit ceea ce profeții cer de la toți oamenii, mă găsesc la capătul V. Testament, însă visul vieții mele, pe care mi l-au aprins cuvintele Tale, nu este împlinit. Simt că ceea ce este într-adevăr mare, îmi lipsește încă. O știu și o simt cu certitudine.

Tînărul a pus, este adevărat, întrebări mari Mîntuitorului. Dar întrebarea nu este suficientă. Cine nu pășește la faptă, rămîne un simplu admirator al teoriilor seci și fără de nici un folos pentru viață.

Cu privirea Sa, care pătrunde pînă în cele mai adînci cute ale sufletului omenesc, Mîntuitorul a recunoscut sigur și precis, punctul prin care lumea de aici îl ține legat pe acest tînăr înlănțuit de colbul pămîntului: bogăția. Și bogăția în bunuri pămîntești este dușmana tinereții adevărate, din motivul că îndrăgostirea de bogăția trecătoare a pămîntului îi frînge aripile tinereții, aripile dragostei, pentru ceea ce este nobil și înalt, pentru ceea ce are o valoare eternă și trebuie să se realizeze în fapta tinereții. De aceea Mîntuitorul îi spune tînărului pe care-l avea în fața Sa: «Eu vreau să-ți dau veșnica tinerețe, spiritul tinereții adevărate și netrecătoare», dacă îmi urmezi Mie. Însă tu ții la ceva care te îmbătrînește, la ceva ce însemnează negația tinereții pe care vreau să ți-o dau Eu: Tu ții la avuții, la bani și la bogăția legată de colbul pămîntului».

— Vrei să fii deplin tînăr, să te împărtășești din tinerețea desăvîrșită și neprihănită? Atunci, îi zise Mîntuitorul acestui tînăr, pe lîngă împlinirea poruncilor, acceptă sărăcia de bună voe, rupe-ți sufletul din legăturile cu colbul pămîntului, treci prin focul curățitor al îndrăsnelii de a jertfi ceea ce este trecător și neînsemnat, pentru ceea ce are o valoare eternă, apoi, vino, ia-ți crucea, și urmează-mă pe mine și vei avea cea mai neprețuită comoară în cer.

Tînărul acesta din Evanghelie nu cunoștea care e scopul ultim al existenței omenești, de aceea el aruncă în fața Mîntuitorului întrebarea cea mare după înțelesul vieții. Mîntuitorul îi răspunde clar, că acest înțeles viața nu-l poate afla decît prin jertfelnicie și iubire pentru cei năpăstuiți și săraci și prin urmarea credincioasă a Mîntuitorului, așadar prin dăruire necondiționată și luare pe umăr a crucii proprii și prin urmarea aceluia care a săvîrșit toate acestea trăindu-le. Răspunsul Mîntuitorului are o adîncă semnificație, un adînc înțeles: el însemnează că epoca hotărîtoare pentru realizarea sfatului Mîntuitorului este tinerețea.

— De aceea, dacă vrei să moștenești viața cea veșnică, îi zise Mîntuitorul tînărului cel bogat, atunci esențialul este să te rupi de lanțurile în care te-a ferecat bogăția acestei lumi și de a te ține pe urma mea, cît mai departe de realitatea mamonică, care este bogăția de bunuri materiale trecătoare. Fiindcă acest fel de bogăție este o piedică în calea tinereții adevărate și deci și în calea care duce la acea viață veșnică după care întrebi tu. Îndrăgostirea de lumea aceasta și bogățiile ei face ca desăvîrșirea spirituală

a tinereții adevărate să fie imposibilă. În această privință sentința Mîntuitorului este clară și definitivă: «Mai ușor va intra cămila prin urechile acului decît bogatul în împărăția cerurilor».

Mîntuitorul face aici deosebirea esențială între felul cum înțelegeau Evreii și păgînii iubirea și iubirea despre care vorbește El și o face condiția cea mai importantă a desăvîșirii creștine.

Tînărul cel bogat era animat de un entuziasm, desigur nobil: El dorea să știe ce să facă, pentru ca să moștenească viața cea veșnică. Dar el nu s-a putut cumineca cu nardul bucuriei pe care-l naște iubirea în sens creștin, iubirea care nu este numai năzuință teoretică, ori numai teorie seacă despre desăvîșire, ci care trăește numai din jertfelnicia în faptă pentru realizarea necondiționată a desăvîșirii.

Tînărul cel bogat îl admira pe Mîntuitorul, dar admirația aceasta nu era capabilă de jertfelnicia pe care o pretindea urmarea Mîntuitorului, părăsirea grijilor materiale și jertfierea bogățiilor acestei lumi trecătoare pentru bogățiile netrecătoare pe care le dăruiește urmarea lui Hristos. Inima acestui tînăr nu era capabilă de iubirea autentică, iubirea față de Dumnezeu și de oameni, cu care ultimul înțeles al vieții rămîne sau cade. Numai fiindcă este puțină iubire în lume, este și așa de puțin înțeles în aceasta. Numai fiindcă este puțină tinerețe adevărată și iubire creștină în lume, sînt posibile stările sufletești pe care le naște înslăvirea bogățiilor acestui pămînt și goana nebună după bunuri trecătoare, a căror rîvnire produce atîta mizerie și atîta suferință în lume.

Numai fiindcă tînărul bogat nu descoperise încă această mare poruncă a iubirii, pe care o propovăduia Mîntuitorul, l-a făcut și pe acesta să pună Mîntuitorului întrebarea: «Ce să fac, ca să moștenez viața cea veșnică?» «Vinde totul ce ai, dă săracilor, ia-ți crucea ta, și urmează-Mi Mie, îi răspunse Mîntuitorul. Așadar iubește pe Dumnezeu și pe oameni, fiindcă numai în măsura în care iubești pe oameni, iubești și pe Dumnezeu și numai în măsura în care iubești pe Dumnezeu iubești și pe oameni. Este aceasta eterna poruncă a iubirii creștine. Dacă faci aceasta, tinere creștin, atunci tinerețea ta posedă nemărginit mai mult decît îi pot da acesteia o mie de lumi: tu, tinere, ți-ai cucerit tinerețea adevărată, care-ți asigură fericirea în eternitate.

Mîntuitorul face aici, prin răspunsul pe care-l dă tînărului bogat, apel la ceea ce este mai important în firea tinereții adevărate: la iubire. Căci există o împărăție a iubirii, a iubirii care învăluie în căldura ei toate fapăturile pămîntului. Este iubirea care nu-și mai este sieși suficientă, ci mișcată de doruri arzătoare, este neostenită în autodepășire și se ridică pînă la iubirea care crește mereu în intensitate, fiindcă ea descopere mereu și mereu noi și noi motive de a iubi pe oameni și pe Dumnezeu: Împărăția acestei iubiri este a tinereții adevărate, pe care nu o avea acest tînăr, care se află în fața Mîntuitorului.

În împărăția aceasta nu poate intra, deci, decît cei care iubesc jertfa și suferința pentru cei mulți în numele crucii și pe urmele lui Hristos. Esența iubirii, singura care dă un conținut valoros tinereții, este jertfelnicia pentru cei mulți, pentru realizarea în lume a desăvîșirii pe urmele lui Hristos. Fiindcă întrebăm iarăși: ce-i mai rămîne iubirii, dacă-i luăm crucea, dacă-i luăm posibilitatea spre jertfă pentru ceea ce este frumos, nobil și sfînt în viață? Cu aceasta îi luăm însăși esența și frumusețea ei. Căci misterul sufletului omenesc, și mai ales al sufletului tînăr, este că el nu se poate desăvîși și îmbogăți decît dăruindu-se, jertfindu-se pe sine pentru alții, mu-

rind, în jertfa de sine, pentru a învia în bucuria și fericirea altora. Cine nu vrea să sufere și să se jertfească, acela să nu pretindă să guste bucuriile și frumusețile tinereții adevărate, a cărei virtute fundamentală este iubirea. Cine nu este gata pentru suferință și jertfă, acela nu este matur pentru tinerețe și iubire. Și ce însemnează tinerețea lipsită de iubire, ceva lipsit de orice înțeles. Spre tinerețea adevărată duce drumul pe care îl arată Mântuitorul tinărului bogat: drumul supremei iubiri mîntuitoare și al jertfelniciei totale pentru alții, care este drumul spre desăvîrșire.

De aceea îi zice Mîntuitorul tinărului bogat: «Dacă vrei să fi desăvîrșit... mergi, vinde tot ce ai și dă săracilor, apoi vino, i-ați crucea ta și urmează-mă». Și acest răspuns este valabil pentru tineretul creștin al tuturor veacurilor.

— Tinere, zise Mîntuitorul, ia-ți crucea ta, fiindcă n-ai dreptul decît la proprietatea ce constituie caracteristica esențială a tinereții adevărate: iubirea, nemărginita iubire. Leapădă-te de tot ceea ce împiedică creșterea focului iubirii în tine și-ți ia crucea ta, fiindcă ai început să ai în sinea ta de timpuriu sămînța îmbătrînirii. Desăvîrșirea în spiritul tinereții adevărate se trădează după creșterea ta în răstignirea sinei tale.

— Urmează-mă, zice Mîntuitorul, dacă vrei să ai ceea ce cauți: viața cea veșnică. Și eu te voi mîru cu nardul tinereții fără îmbătrînire.

— Așează-ți picioarele tale, tinere, pe urmele picioarelor mele și mergi înainte și mai ales nu uita, ca să realizezi în viața ta neistovita mea iubire față de oameni.

Curios că, la auzul acestor cuvine, tinărul cel bogat s-a întristat foarte. A încercat o clipă să lupte cu sine însuși, fiindcă el ar vrea să urmeze Domnului, dar prețul cerut în schimbul acestei urmări i s-a părut mult prea înalt și de aceea el a plecat întristat, «căci avea multe bogății», ne relatează Evanghelistul. Intr-o clipă toată vraja și frumusețea tinereții, care la început ne-a plăcut la acest tinăr, s-au ofilit, iar tinerețea acestuia s-a surpat prin aceea că el a ales bogăția lumii acesteia în locul bogăției duhovnicești cîștigată pe urmele Mîntuitorului, care i-ar fi asigurat ceea ce căuta el: «Viața cea veșnică».

Acesta este și motivul care-L face pe Mîntuitorul să se întoarcă la ucenicii Săi, tot atît de întristat, și să arunce, în auzul tuturor veacurilor, ostinda împotriva bogaților, care-și vind sufletul bogației. Mîntuitorul îi cere acestui tinăr să accepte sărăcia de bună voie și, prin dăruirea averii sale celor mulți și săraci, să contribuie la mîntuirea acestora, iar prin urmarea lui Hristos să-și cîștige mîntuirea sa proprie. Mîntuitorul îl mai îndeamnă pe acest tinăr să-și ia crucea sa și să-I urmeze Domnului. «A-și lua crucea» însemnează a accepta toate jertfele, lipsurile, suferințele, durerile și chinurile pe care le pretinde urmarea lui Hristos, fiindcă numai crucea este cheazășia unei tinereți care e pe drumul de a cuceri împărăția vieții celei veșnice.

Tinărul cel bogat n-a fost capabil de a urma porunca Domnului și a devenit trădătorul laș al tinereții celei adevărate și a rămas fără de nume și fără de urmă în istorie.

Ce urmă de lumină a lăsat însă în urma sa tinărul despre care Sf. Evanghelist Ioan ne spune că avea cinci piinișoare de orz și doi peștișori pe care le-a dăruit ucenicilor, pentru ca Mîntuitorul să sature mulțimile înflămînzite (Ioan VI, 9).

Sf. Evanghelist nu numește pe acest tânăr, pentru el reprezintă eterna tinerețe evanghelică. Iar Sf. Evanghelist Ioan ne relatează că el era «un băețan» sau «băețaș» care-L urma și el, împreună cu noroadele acelea, pe Mîntuitorul Hristos, pentru a-I sorbi dumnezeieștile învățături. De aceea din dragostea lui pentru Hristos, el își jertfește, plin de bucurie, hrana sa — cinci pînișoare și doi peștișori — pentru a veni în ajutorul mulțimilor flămînde.

Din dărnicia și jertfelnicia tînărului acesta generos, Mîntuitorul ia pînișoarele și peștișorii, le binecuvintează și satură mulțimele celor cinci mii de oameni adunați în jurul său. E sigur că mai erau acolo și alți bărbați, care aveau merinde cu ei. Dar ucenicii Domnului nu s-au adresat acestora, ci s-au adresat tinereții, fiindcă ceea ce este al tinereții, este în acelaș timp al tuturor. Și tînărul acesta a dăruit plin de bucurie, singura lui avuție, cinci pînișoare și doi peștișori, fiindcă acest tînăr avea credința nestrămutată, că, dacă are în apropierea lui pe Hristos, nu-i mai lipsește nimic.

Spre deosebire de cel bogat, tînărul acesta a dovedit prin faptă tinerețea lui adevărată, făcîndu-se prin aceasta moștenitor al vieții celei veșnice. Căci mărturia adevăratei tinereți, așa cum o înțelegea Mîntuitorul nostru, este jertfelnicia fără de nici o tocmeală și fără de nici o preocupare economică-materială, pentru realizarea în lume a ceea ce este bine, frumos și sfînt: pentru realizarea Evangheliei lui Hristos printre oameni. Camăta și exploatarea omului de către om sînt negația tinereții adevărate. Dobînda pe urma iubirii nemărginite, a jertfei și a dărnicii neprecupețite pentru mîntuirea semenilor este singura îndeletnicire neguțătorească cu care se împacă duhul tinereții adevărate. Fiindcă ne întrebăm iarăși: ce-i mai rămîne tinereții, dacă-i luăm posibilitatea de jertfă pentru ceea ce este nobil, frumos și sfînt? Egoismul, îndrăgostirea de sine și de bogăția acestei lumi însemnează moarțea, mormîntul tinereții adevărate.

Și Sf. Evanghelie ne mai prezintă încă un tînăr al cărui suflet era mișcat de rîvna de a asculta cuvîntul lui Dumnezeu. Este tînărul Eutihie, despre care Faptele Apostolilor ne spun că a fost înviat din morți de către Apostolul Pavel (Fapte XX, 10). În propovăduirea Evangheliei lui Hristos păgînilor, Apostolul Neamurilor a trecut și prin cetatea Troia. Știind că vor veni mulțimi mari ca să-L asculte pe neobositul vestitor al Domnului, creștinii din această cetate au ales ca loc de adunare, cît timp va sta Apostolul, o cameră mai mare de la catul al treilea al unei case locuite de către un creștin.

Tînărul Eutihie a fost nelipsit de la toate adunările. El ascultă cu multă atenție Cuvîntul Domnului, propovăduit de înflăcăratul Apostol. Dacă n-ar fi fost silit să muncească din greu, ca să-și cîștige existența, Eutihie l-ar fi ascultat ziua și noaptea. I se părea că Apostolul nu vorbește de cît numai pentru el. Căci își zicea, că cei mai chemați de a întemeia împărăția lui Dumnezeu sînt tinerii. Intemeierea acestei împărății cere jertfă multă și numai tinerețea este capabilă de o asemenea jertfă.

Trecuse miezul nopții și Pavel, Apostolul Domnului, tot mai vorbea. În cameră era cald și Eutihie ședea pe fereastră și, fiindcă era tare obosit de trudnicia din timpul zilei, adormise, ținîndu-se cu mîinile de fereastră. Un somn odihnitor îl cuprinsese și visa. Se părea că el este în cer și cuvintele Apostolului veneau dintr-o altă lume: o lume de sus plină de lumină, pe care n-o mai văzuse nici odată. Apoi deodată, stăpînit de visul său, Eutihie

desprinsă mîna de pe tocul ferestrei și se prăvăli în gol, căzînd pe caldarîmul curții.

Cei dinții care s-au coborît în curte l-au găsit mort. Atunci Pavel coborîndu-se și el s-a aplecat peste Eutihie, l-a luat în brațe și a zis: «Nu vă turburați, căci sufletul lui este întru-dînsul». Și l-a înviat.

Sfintele Evanghelii ne prezintă pe acești tineri, pentru ca ei să ne slujească nouă și mai ales tineretului creștin al tuturor veacurilor, drept exemple și modele demne de urmat în viață.

Tînărul risipitor închipuie setea de viață, care trebuie să miște tineretul și îndrăzneala pe care acesta trebuie să o aibă pentru a cuceri culmile desăvîrșirii și pentru a prelua asupra sa toate riscurile și jertfele pe care le cere lupta cu viața cea mare. Mînat de tinerescul dor, de a se măsura cu viața, acest tînăr părăsește liniștea și siguranța căminului familiar și se avîntă plin de încredere, departe de lume. Cine-l silește la acest pas îndrăzneț, cine-l determină să înfrunte toate riscurile înstrăinării și al tuturor primejdiilor lumii?

Ce caută, ce voințe să aibă acest tînăr? El urmează legea tinereții, care-i poruncește să dea piept cu viața cea mare, pe care s-o înfrunte și să o stăpînească, învingînd-o. Dar el este îngenunchiat de puterile lumii și de forțele oarbe ale acesteia și smerit este silit să se întoarcă în siguranța vetrei părintești. Tînărul acesta a îndrăznit să urmeze chemării vieții, să facă saltul în necunoscut și să-și ia asupra sa riscul de a fi începător în marea artă de a fi om și de a se lăsa educat de asprimea neîndurătoare a vieții. Fiindcă viața este cea care încearcă trăinițiile spiritului tinereții. Ea îi verifică virtuțile și scăderile acesteia. Și tînărul acesta a fost îngenunchiat în lupta cu viața și cu ispitele acesteia, dar nu învins. Căci, în clipele cele mai tragice ale acestei pierderi în lume, el găsește în sufletul său încă destulă putere, ca să se adune din risipirea în păcatele lumii, să-și recunoască situația desnădăjduită în care-l aruncaseră păcatele, să-i pară rău de toate ce făptuise și, cu frîngere de inimă, să-și recunoască vina sa în fața tatălui său (care preînchipuie pe Dumnezeu) și să-i ceară iertare. Chipul acestui tînăr risipitor pi pierdut, dar întors și salvat din mizeria și desfigurarea pe care i-o pricinuiseră păcatele, învață tineretul creștin al tuturor veacurilor, că important, în lupta cu viața, este încrederea nemărginită în iertarea și bunătatea Tatălui ceresc. Firea noastră e slabă și păcătoasă, de aceea ea poate fi îngenunchiată de greșelile și ispitele lumii acesteia. Dar exemplul pe care îl dă Mîntuitorul cu acest «fiu pierdut», ne arată clar, că noi ne putem mîntui de sub povara păcatelor prin încrederea în iertarea nemărginită a lui Dumnezeu, prin căința sinceră, prin mărturisirea păcatelor noastre și să obținem iertarea acestor păcate. Drumul pe care l-a făcut acest tînăr «care a fost mort, dar a înviat», este drumul pe care trebuie să-l facem fiecare dintre noi, dacă voim să ne mîntuim de păcate; învățătura mare pe care ne-o dă exemplul acestui tînăr, este că să nu desnădăjduim niciodată în bunătatea Tatălui nostru ceresc, ci, plini de căință, să ne întoarcem din pierzania păcatelor și căzînd la picioarele Lui să-i cerem iertare. Și El ne va ierta.

Tînărul «cel bogat» ne prezintă exemplul tînărului care, într-adevăr, e încălzit și mișcat de setea după adevărul Evangheliei, e ros de marile întrebări ale vieții; un tînăr care presimte că Mîntuitorul este singurul care poate răspunde la aceste întrebări, dar căruia îi lipsește curajul și îndrăzneala de a plăti prețul pentru a găsi ceea ce caută: a urma lui Hristos,

indiferent de primejdiile pe care el trebuie să le învingă și de jertfele pe care trebuie să le facă. Dar tînărului acestuia i-a lipsit iubirea jertfelnică și deci tinerețea autentică. Legat prin mii și mii de fire de colbul pămîntului și de bogăție, el nu s-a putut învrednici să-și ia crucea, să-l urmeze lui Hristos, și să se miruie cu nardul desăvîrșirii evanghelice. Din acest motiv, din exemplul acestui tînăr, noi învățăm, că bogăția poate pune în pericol, nu numai adevărata tinerețe, ci chiar și mîntuirea sufletului.

Dimpotrivă, tînărul care a dăruit cele cinci pînișoare și cei doi peștișori, reprezintă spiritul de jertfelnicie și de dărnicie neprecupețită al tinereții, care-și trage seva ei de viață din eternul izvor al vieții care este Iisus Hristos. Puterea tinereții acestui tînăr este iubirea și jertfa, pentru ca Hristos să poată săvîrși minunea săturării noroadelor cu trupul și sîngele Său și astfel să mîntuiască lumea. Pilda după care el își îndreaptă faptele și purtarea este tot Hristos. Izbînda pe care el o dorește și pentru care el își jertfește cele cinci pînișoare și cei doi peștișori, este ca el să rămînă mereu în apropierea lui Hristos. Iar Eutihie, simpaticul tînăr muncitor, ne descopere rîvna neostenită care trebuie să miște tineretul creștin, pentru a se adăpa la Cuvîntul Domnului. El se trudea ziua pentru cele trebuitoare trupului, iar noaptea, pînă către ziuă, culegea cu atenție învățăturile divine care-i fericeau sufletul său. Binecuvîntată este această rîvnă a lui Eutihie. El a murit chiar pentru a o sfinți, dar pentru ea a fost înviat, pentru a o face slăvită și dorită de tineretul creștin al tuturor timpurilor.

Am prezentat aici cîteva chipuri de tineri din Evanghelie. Toți aceștia sînt chinuiți de aceeași întrebare mare: Care este înțelesul vieții și cum se poate realiza acest înțeles? Și Mîntuitorul le răspunde acestora și prin ei, tinerilor creștini de totdeauna: «Eu sînt Adevărul și Viața» într-una; Eu sînt marele Invățător al înțelesului vieții; «Eu sînt lumina lumii»; Urmați-Mi Mie și vă veți cîștiga tinerețea eternă și nu veți mai orbecăi prin întuneric, ci veți avea lumina vieții celei netrecătoare, care vă va lumina toate cutele inimii voastre, toată fapta și viața voastră». Dar să nu uitați, că Eu sînt — zice Mîntuitorul — această lumină numai ca Iisus cel crucificat și că numai prin cruce am învins puterea păcatului și prin înviere am redat vieții înțelesul ei divin, pe care trebuie să-l realizeze în lume tineretul creștin. Numai iubirea care m-a făcut pe Mine să urc muntele Golgotei, să primesc a fi spînzurat pe cruce și să biruesc prin înviere păcatul și moartea, este Harul care vă poate lumina mintea și îndrepta pașii spre viața cea veșnică. Mîntuitorul stă și astăzi pe Sf. Altar al bisericilor noastre și, prin ucenicii Lui — diaconi, preoți și episcopi — cheamă tineretul creștin să imite chipurile tinerilor din Evanghelie; chipul tînărului pierdut, al tînărului celui cu cinci pîni și doi peștișori și a lui Eutihie.

Fie ca figurile acestor tineri din Evanghelie să invite tineretul creștin, să urmeze cu inimile pline de iubire evanghelică lui Hristos-Dumnezeu.

Diac. Prof. N. BALCĂ

PENTRU APĂRAREA PĂCII

UN MARE GEST DE PRIETENIE

Ziarele din 12 iunie a. c., au anunțat Hotărîrea Consiliului de Miniștri al U.R.S.S.-ului, care, «acordînd o deosebită însemnătate politică întăririi continue a prieteniei și colaborării între popoarele romîn și sovietic, a hotărît să transfere Guvernului Republicii Populare Romîne valori istorice ale artei aplicate, decorative și plastice romînești.

«Aceste opere au fost predate de Guvernul Romîniei spre păstrare în Rusia, în anii primului război mondial, cînd Romînia a fost allata Rusiei.

«În anii marelui război pentru apărarea Patriei toate arhivele sovietice și valorile de Stat, inclusiv cele romînești, au fost evacuate în regiunile țării aflate în afară de primejdie. În prezent oamenii de știință și specialiștii sovietici și-au încheiat activitatea în legătură cu studierea și sistematizarea fondurilor evacuate în trecut. Au fost puse în ordine, depistate și sistematizate în întregime deasemenea și valorile istorice și artistice romînești care se află în păstrare în U.R.S.S.».

După ce arată în ce constă aceste valori, comunicatul continuă:

«Deși moșierii și capitaliștii romîni au participat de două ori — în 1918 și în 1941-1944 — la războaie împotriva Rusiei Sovietice, ruinînd țara noastră și distrugînd monumentele ei istorice și artistice, poporul sovietic a păstrat cu grijă toate aceste opere de artă care reprezintă o mare valoare istorică și artistică. Guvernul U.R.S.S. și poporul sovietic au privit întotdeauna aceste valori ca un bun inalienabil, ca un bun al poporului romîn însuși.

«Consiliul de Miniștri al U.R.S.S., transferînd aceste valori artistice Guvernului Republicii Populare Romîne, care exprimă voința și interesele întregului popor, este convins că acest act prietenesc va fi o contribuție importantă la cauza întăririi continue a colaborării frățești de nesdruncinat dintre popoarele sovietic și romîn».

Vestea aceasta a fost primită cu multă bucurie de cetățenii Patriei noastre, care văd în această hotărîre odată mai mult expresia profundei prietenii ce i-o nutrește poporul sovietic.

La 6 august a.c., la orele 12, N. Mihailov, Ministrul Culturii al U.R.S.S. și academicianul M. Ralea, șeful delegației guvernamentale romîne, au

semnat în sala Cavalerilor Ordinul Sf. Gheorghe din Kremlin protocolul prin care au fost predate poporului român toate aceste valori.

Tezaurul românesc adus de la Moscova înfățișează nu numai o avere artistică de o importanță considerabilă, ci și un material expresiv de cea mai mare însemnătate pentru istoria neamului și sufletului românesc. Aceea ce se vede expus în sălile Palatului Republicii nu reprezintă decît o parte din lucrurile restituite de Soviete și aduse în țară. Pentru a se înfăptui expoziția de la Palat, a fost nevoie în adevăr să se aleagă lucrurile mai caracteristice, și care puteau fi rinduite într-o ordine mai vorbitoare.

Tezaurul este format dintr-o colecție importantă de pinze datorite pictorilor celor mai aleși ai țării noastre în frunte cu marele Nicolae Grigorescu. Acestea întregesc în chip fericit ideea pe care trebuie să ne-o facem despre evoluția picturii moderne în țara noastră. Cel de al doilea element cuprinde colecția numismatică a Academiei noastre compusă din exemplare alese de numismatică antică și, cu deosebire, din monede românești ale veacurilor XIV și XV. Acestea din urmă luminează multe laturi întunecate ale istoriei noastre vechi și ne ajută să punem probleme noi privitoare la orginile civilizației din Muntenia și Moldova. Numismații vor avea mult de lucru și istoria cîștigă un material extrem de prețios, care va fi studiat mulți ani de-a rîndul cu cel mai mare folos.

Avere de interes și valoare absolut excepțională îl constituie însă marile număr de obiecte de aur și argint, broderii și țesături artistice, icoane și obiecte de ritual liturgic, din care publicul cercetător al expoziției poate admira exemplarele cele mai caracteristice. În frunte trebuie așezată renumita «cloșcă cu pui», tezaur moștenire a veacului al IV-lea și legat, pe cît se pare, de stăpînirile barbare, cele gotice în primul rînd, Alexandru Odobescu a studiat și luminat în chip magistral în opera sa scrisă în limba franceză, «Tezaurul de la Pietroasa», numele dat cloștii cu pui, și studiul său reprezintă pînă astăzi o operă de valoare covârșitoare.

Icoanele cele mai prețioase pentru istoria trecutului nostru se găseau în țară. Acelea venite de la Moscova datează din veacurile XVI, XVII și XVIII, și ne-au fost restituite curățate cu îngrijire și în cel mai metodic spirit științific. Așa sînt minunatele icoane înfățișînd pe Maica Domnului purtînd pe Mîntuitorul, Adornirea Maicii Domnului, Mîntuitorul Iisus Hristos, etc. De un interes superior sînt broderiile și țesăturile, averi ctitoricești ale minăstirilor din Țara Romînească și Moldova. Trebuie să punem în frunte epitaful de Cozia, legat de numele lui Nicodim organizatorul vieții călugărești din părțile noastre, ctitor al Tismanei și consilier al lui Mircea cel Bătrîn. Epitaful înfățișează Plîngerea Domnului. Brodat pe mătase albastră, cu fir de aur și de argint, el impresionează prin simplitatea maiestooasă a scenei, prin desenul expresiv al chipului Mîntuitorului și figurilor de ingeri. O inscripție liturgică brodată jur împrejurul subiectului central ne dă tîrparul din Sîmbăta patimilor, și precizează înțelesul scenei precum și simțirea religioasă din care a izvorit. Decorul este completat de motive arhitecturale care amintesc mozaicuri sau smălțuri. Pe pereții sălilor de expoziție din Palat, se văd apoi rinduite în cea mai bună lumină epitafe luxoase din secolul al XV-lea, dăruite minăstirii Neamțului și Dobrovățului: Epitafe și «dvere» ale minăstirilor Dobrovăț, Slatina și Trei Ierarhi: cele dintii, emoționante prin simplitatea și concentrarea simțirii religioase, celelalte prin luxul materiei și execuția artistică de un mare rafinament. În acest chip, socotînd broderiile și țesăturile păstrate în tezaurele de la minăstirea Putna și minăstirea Sucevița, Moldova redobîndește o documentare excepțională, de mare bogăție

și aproape completă, pornind din veacul al XV-lea și pînă la sfîrșitul veacului al XVII-lea. Istoria broderiei religioase și țesăturilor liturgice din Țara Romînească se îmbogățește la rîndul ei cu lucruri extrem de importante din vremea lui Neagoe Basarab și legate de tezaurul minăstirii Bistrița din Oltenia. Iar epoca lui Brîncoveanu își află întreaga ei strălucire în epitafele, dverele și veșmintele aduse acum de la Moscova.

Tezaurul de aurărie și argintărie lucrata artistic strălucește alături de broderii și țesături într-un chip impresionant. Intii, prin cădelnițele de la Tismana și Bistrița, opere din veacul al XIV-lea sau al XV-lea, prin minunatele îmbrăcămînți de evangheliere care înfățișează scene din Evanghelie și poartă deseori portrete de ctitori, domnitori și boieri, prin chivotele munteștii ale veacului al XV-lea gravate, împodobite cu «niele» și smalturi, și prin numeroase alte obiecte de cult, ca ripidele aurite și sculptate, frumoasele panagiare de la Snagov, Agapia, Bistrița, etc., «artofoarele», cîrjile luxoase bătute cu pietre scumpe și fin ornate cu sculpturi, etc.

Două domenii artistice ale trecutului nostru istoric se îmbogățesc în sfîrșit, grație tezaurului venit de la Moscova, prin exemplare strălucite. Cel dintii este acela al manuscriselor împodobite cu miniaturi, scene evanghelice, portrete și frontispicii ornamentale. Manuscrisele din vremea lui Ștefan cel Mare merită să fie citate în primul rînd și să rețină atenția oricărui cunoscător de artă și istorie. Cel de al doilea este acela al sculpturilor în lemn, din care însemnăm în cea dintii linie minunatele cruci sculptate ale minăstirii Neamțului, datate din sec. al XVI-lea și lucrata cu o măiestrie rar întilnită.

Tezaurul artistic readus în patrie constituie o avere. El îmbogățește materialul istoric într-un chip neașteptat. Grație lui și pe temelul lui se vor putea pune multe probleme și rezolva în chip fericit chestiuni care ar fi așteptat altfel lungă vreme. Și, mai presus de toate, întregul trecut al neamului românesc se înalță și strălucește în chipul cel mai impresionant.

Iată pentru care lucru hotărîrea Guvernului U.R.S.S. de a ne restitui aceste valori constituie un act de o covîrșitoare însemnătate.

Hotărîrea Guvernului Sovietic este o dovadă grăitoare în acelaș timp despre înaltul umanism, despre marea dragoste de frumos și de cultură care caracterizează pe oamenii sovietici și care s-a exprimat în gestul asemănător al salvării tablourilor de valoare istorică mondială din orașul german Dresda — ruinat în timpul războiului de bombardamentele aviației americane — și al restituirii lor în mîinile poporului Republicii Democrate Germane.

«Ea oglindește principiile de înaltă valoare etică ce călăuzesc U.R.S.S. în relațiile ei cu alte țări. Tocmai de aceea popoarele lumii nutresc o profundă încredere în poporul sovietic, în statul sovietic».

Iată pentru care lucru, cetățenii patriei noastre au primit cu multă bucurie această hotărîre și și-a exprimat profunda lor mulțumire față de poporul sovietic.

Așa spre exemplu, academicianul Em. Condurachi directorul Muzeului Național de Antichități al Academiei R.P.R., spune: «Am citit cu adîncă emoție hotărîrea Consiliului de Miniștri al U.R.S.S. prin care se anunță transferarea către statul nostru a unui tezaur de artă, păstrat cu grijă la Moscova, încă din 1917, unde fusese evacuat, pentru a nu cădea în mîna cotropitorilor germani. Chiar și în anii cei mai grei, cînd tînărul stat sovietic era atacat din toate părțile, chiar și în vremea cînd cotropitorii fasciști

se apropiau de inima statului sovietic, aceste bunuri de artă, de valoare istorică și artistică inestimabilă, au fost evacuate și păstrate cu aceeași grijă, ca și comorile de artă și cultură ale poporului sovietic. «Guvernul U.R.S.S. și poporul sovietic — se arată în hotărîre — au privit întotdeauna aceste valori ca un bun inalienabil al poporului român însuși».

Transferarea lor către guvernul R.P.R., dovedește în chip strălucit felul în care conducătorii statului sovietic fac permanent deosebirea între acțiunile guvernanților burghezo-moșierești din trecut și poporul român, împins de două ori, în 1918 și în 1941-1944, la războaie împotriva U.R.S.S.

Nu este de altminteri primul gest generos pe care U.R.S.S. l-a făcut în acest sens față de poporul nostru. În 1937, atunci cînd guvernul Romîniei de atunci reluase legăturile diplomatice cu U.R.S.S., statul sovietic ne-a restituit din propria sa inițiativă întreaga arhivă istorică a statului român, evacuată la Moscova tot în 1917. Cele mai de preț documente de la primii noștri voevozi, izvor de seamă al istoriei poporului nostru în evul mediu, s-au întors atunci în țară, odată cu osemintele marelui cărturar și domn moldovean, Dimitrie Cantemir, aliatul țarului Petru I. Răspunsul pe care l-au dat guvernanții fasciști ai țării noastre a fost însă agresiunea împotriva U.R.S.S. în 1941, însoțită de distrugerea monumentelor ei istorice și artistice, în special de la Odesa și Kiev.

După ce face o analiză a tuturor valorilor cuprinse în acest tezaur, academicianul Condurachi conchide: «Aceste gînduri ca și multe altele mi-au trecut prin minte citind hotărîrea consiliului de miniștri al U.R.S.S. Într-o vreme în care în Occident, unele cercuri se străduiesc să reîntețească războiul rece, să semene în sufletele oamenilor neîncrederea în ziua de mîine, într-o vreme cînd milioane-ore și miliarde-bani sînt irosite pentru fabricarea de arme ucigașe—gestul de prietenie al U.R.S.S., față de poporul român aduce aer proaspăt și înviorător de pace, de respect între popoare, de prețuire pentru tot ceea ce a creat mai de preț omenirea și anume valorile culturale nepieritoare. Noi trebuie să luptăm ca pretutindeni acest climat să ia locul climatului înăbușitor al neîncrederii, al vrajbei între popoare. Noi trebuie să arătăm tuturor și în primul rînd oamenilor muncii și intelectualității din țara noastră și de pretutindeni minunata semnificație a hotărîrii guvernului sovietic, simbol al unei adevărate și indestructibile prietenii.

«Astfel, guvernul sovietic nu numai că a păstrat tezaurul — scrie acad. prof. Andrei Oțetea — cu aceeași grijă pe care o poartă valorilor artistice și istorice ale popoarelor sovietice, dar toate piesele au fost curățate și restaurate după cele mai severe metode ale artei și tehnicii moderne. În marele atelier de restaurare al Institutului de artă al Academiei U.R.S.S. am văzut o parte din tablourile noastre și operațiile de restaurare la care au fost supuse. Pinzele au fost curățate, lacul împrăștiat, suporturile întărite, stricăciunile reparate fără a se atinge de culori. Vechile noastre tablouri și-au dobîndit astfel toată strălucirea lor.

Mai mult, pentru a da publicului moscovit și corespondenților străini posibilitatea de a cunoaște valoarea tezaurului nostru, Ministerul Culturii a organizat în două săli mari ale Kremlinului o expoziție cu piesele cele mai caracteristice. Cu acest prilej, tablourile au fost înrămate provizoriu, iar piesele de aur așezate în vitrine speciale. Ministerul Culturii al U.R.S.S. a făcut astfel cea mai eficace propagandă comorilor noastre artistice și istorice.

Grija cu care guvernul sovietic a păstrat această comoară, prețuirea atît de înaltă și de măgulitoare pentru noi, pe care specialiștii sovietici i-au

arătat-o, momentul și modul în care ne-a fost restituit prilejuiesc noi titluri de grațitudine din partea poporului nostru.

Astfel comorile artistice și istorice, printre care figurează cele mai vechi manuscrise și odoare ale țării noastre — comori care vin să reintegreze patrimoniul istoric și artistic al țării — vor rămâne pe veci legate de sentimentele de recunoștință, prietenie și colaborare frățească cu marele popor sovietic».

Cu aceleași gânduri și cu aceleași simțăminte, au întâmpinat hotărîrea guvernului sovietic toți cetățenii patriei noastre.

Scrisorile a o mulțime de academicieni, artiști plastici, scriitorii, etc., sînt o dovadă grăitoare a acestui unanim simțămînt.

Preoții și credincioșii Sfintei noastre Biserici, alături de ceilalți cetățeni ai patriei noastre, întîmplă și ei cu aceeași însuflețită bucurie istorică hotărîre a guvernului sovietic.

Menționăm că în tezaurul restituit sînt foarte multe obiecte și odoare bisericesti.

Pentru ei, hotărîrea constituie un imbold care-i face mai dîrji în lupta pentru cauza păcii între popoare și în toate acțiunile și aspirațiile poporului nostru.

REDAȚIA

S T U D I I

HARUL LA PĂRINȚII GRECI ȘI REUNIREA BISERICILOR *)

de Prof. N. GLUBOKOVSKI

«In casa Tatălui Meu, multe lăcașuri sint» (Ioan XIV, 2).

«Căci Domnul atît a iubit omul, încît a deschis, nu numai una sau două uși de intrare în viața veșnică, ci multe; deci, cît despre El, toți se pot bucura de această viață, fără împiedecare... Fie, ca noi totî — învățători și ascultători deopotrivă — să ne bucurăm de ea prin harul lui Dumnezeu» (Sf. Chiril al Ierusalimului, Catech. XVIII, 31).

Părinții greci n-au creat teorii asupra harului, pentru că ei instinctiv petreceau în el; teoriile își au începutul în Apus, odată cu neorinduiala ivită în viața unora din membrii comunității creștine.

Toate plinirile lui Dumnezeu sint har — în creație, providență și răscumpărare, fiecare persoană a Sfintei Treimi avîndu-și partea ei în orice plinire, și fiecare om apropiindu-și harul, potrivit capacității sale.

«Harul originar», însă, nu-l face în stare pe om să intre în Impărăție; un «har special» e necesar pentru aceasta și o mai largă capacitate. Cel din urmă — potențial în răscumpărarea lucrată de Hristos — devine actual în Botez, care încorporează în Biserica Sa. Teologii apuseni au conchis că, în afară de Biserică, harul nu lucrează; această teză se conjugă cu exagerarea lor despre păcat. Răsăritenii vorbesc despre o slăbire și restaurare, o restaurare la un nivel mai înalt decît al lui Adam. La acest nivel, Biserica devine necesară, pentru creșterea în har.

În mod subiectiv fiecare om e liber să aleagă; iar dacă omul nu alege, Dumnezeu nu face nimic altceva, decît dă impuls. Omul se poate schimba și e capabil să năzuiască spre bine pentru care ele are în sine o dispoziție naturală. Libertatea de voință a fost știrbită prin păcat, dar ea nu e distrusă în nici un om; orice om are în sine o sămînță de har.

---

*) Studiu publicat în volumul «The Doctrine of Grace», editat de W. T. Whitley, London 1932.

Aceste opinii fundamentale implică, deci, adevărul că nu numai oamenii sînt liberi, ci și Biserica sînt libere să se apropie între-olaltă; multe sînt ușile deschise către viața de Domnul. Altfel, susținerea că în afară de Biserică nu există har, e interpretată ca: «în afara Bisericii mele». Harul natural este universal, deci prezent în diferitele organizații bisericești. Conferințele interconfesionale sînt importante numai dacă năzuiesc către aflarea și alegerea centrului comun al unității în har. Intrucît Dumnezeu are multe sălășuri, sînt și multe căi către El; cit mai multe dintre acestea trebuie aflate și urmate.

*

«Harul mîntuitor al lui Dumnezeu s-a arătat tuturor oamenilor» (Tit. II, 11); «prin har sîntem mîntuiți» (Ef. II, 5, 8); «prin harul lui Dumnezeu am dobîndit izbăvirea noastră» și însăși ființa noastră de creștini (2 Cor. I, 12), căci fiecare crede cu tărie despre sine, împreună cu Apostolul Pavel: «prin harul lui Dumnezeu sînt ceea ce sînt» (I Cor., XV, 10). Aceasta a fost convingerea dominantă și universală a creștinismului primar dintru începuturi. De aceea, ar putea părea foarte de mirare, că în literatura patristică și, cu deosebire, în literatura patristică răsăriteană, nu există analize speciale asupra acestui esențial element al creștinismului. Pe de altă parte, mențiunile parțiale care există asupra acestui subiect nu sînt nici strict dogmatice, nici suficient definite. Evident, creștinii din acea epocă nu au simțit necesitatea unor asemenea discuții și desigur aceasta, deoarece ei au fost permanent conștienți că harul lui Dumnezeu există în ei direct și deplin; era un fapt vital al experienței lor personale, comun tuturoră fără excepție. Ei respirau mireasma acestui har, se spălau în undele lui, erau în întregime cuprinși de el. Lucrarea harului le cheazășua trăirea lor creștină și sporurile lor duhovnicești; deaceea nu s-a simțit nici nevoia, nici rațiunea de a vorbi prea mult despre acest fenomen general și cu totul normal, așa precum astăzi noi nu ne interesăm, în mod deosebit, de aier, cînd sîntem deplin sănătoși. Credincioșii trăiau, deci, în har, potrivit Sfintei Scripturi, fără să facă vreo analiză teoretică asupra lui și fără să citeze minuțios Scripturile. Analiza a început sub influența anumitor dezordini în armonia comunității creștine, provocate de deviațiile și erorile individuale ale unor membri ai ei. În chipul acesta s-a pus problema harului mai întîi în Apus (Sf. Ciprian și Ger. Augustin), și pe măsura dezacordurilor existente a fost exprimată în doctrină explicită. În Răsărit — dealungul întregii perioade patristice — n-a existat prea multă speculație și învățătură asupra harului, ci mai curînd însușirea și contemplația realității harului erau predominante. De aceea nici nu avem dreptul să le aplicăm scheme scolastice, ci doar să înfățișăm tendințele fundamentale haritologice ale gîndirii, în raport cu scopurile reconcilierii interbisericești.

I.

Este cu totul firesc că — în condițiile arătate — întreaga viață creștină era ea însăși o problemă a harului, așa precum totul în ea a fost o lucrare a harului dintru început, prin transformare și acomodare sub acțiunea acestei puteri divine. Astfel stînd lucrurile, trebuie să admitem în principiu, că harul există pretutindeni și că totul este lucrare a harului. Fără un asemenea antecedent, însăși înriurirea harică ar fi nefirească și imposibilă, pentru că în acest caz ar urma să opereze asupra lui însuși.

Pe această temelie vitală se zidește convingerea neșrămutată și continuă a dascălilor Bisericii Ortodoxe, că tot ceea ce s-a săvârșit de Tri-unul Dumnezeu, prin bunăvoința Lui, în creație, în providență și în răscumpărare, este har cu adevărat. Așa cum spune Sf. Ioan Hrisostomul: «Ceea ce aparține Legii (lui Moise) a fost tot o lucrare a harului, ca și însăși creația noastră din nimic, căci nu pentru faptele noastre bune, anterioare, am primit o asemenea răsplată..., ci pentru că darul lui Dumnezeu e pururea anticipat. Și nu numai creația noastră din nimic, ci însuși faptul că, după creație, noi am fost de îndată învățați ce trebuie să facem și ce nu trebuie, că această Lege am avut-o în natura noastră (creată) și că Făcătorul nostru a sălășluit în noi o neclătinată judecată a conștiinței, — toate acestea au fost opera celui mai înalt har și celei mai negrăite iubiri față de om. Și tot lucrarea harului a fost, când — după corupția acestei Legi — el a restaurat-o în formă scrisă»¹). Creația a avut loc prin harul lui Dumnezeu, iar Duhul Sfânt a acționat încă în cetele ingeresti și cerești²). După Sf. Grigorie de Nissa, harul cuprinde «tot ceea ce e bun și frumos», purcezînd «din Tatăl, prin Fiul, în Duhul Sfînt»³). Dumnezeu a în-suflet harul Său în om⁴), iar «chipul lui Dumnezeu» este într-însul «un anumit har divin»⁵) chiar de la creație; «**asemănarea**» însă, poate fi dobîndită numai cu ajutorul harului, prin strădania personală a omului⁶). În general, providența lui Dumnezeu față de om poate fi aflată atît în lucrurile mari, cît și în cele mărunte⁷), de la începutul existenței și în toate ipostazele ei.

Aceasta înseamnă că, în toți și întru toate, harul divin este inerent. Și lucrurile stau într-adevăr astfel pentru că întreaga Sfîntă Treime ia parte la har și pentru că toate acțiunile Ei sînt săvîrșite prin har. După Sf. Irineu «Tatăl hotărăște și dispune, Fiul acționează și plinește, Duhul hrănește și face să crească; sau: «Duhul lucrează, Fiul slujește, Tatăl aprobă»⁸). Dar aceasta nu distruge nici de cum unitatea procesului și nu împieteează asupra rezultatului, căci «harul Tatălui» funcționează pretutindeni⁹). Desigur, el (harul) se împărtășește în diferite feluri: prin Fiul la întreaga omenire, prin Duhul Sfînt la fiecare ins care trebuie mîntuit, fiind extins numai la aceia care sînt vrednici¹⁰). Pe de altă parte, harul Duhului menține aceleași daruri, așa cum sînt efectuate de Tatăl și administrate de Hristos¹¹); «și iarăși mai există încă un har al Duhului Sfînt,

1. Sf. Ioan Hrisostom, în *Joh. hom.*, XIV, 2, Migne gr. LIX., col. 94.

2. Sf. Grigorie Teologul, *Orat. XXXIV*, în *Egyptiorum adventum*, 8.

3. Sf. Grigorie de Nissa, *Sermo de Spiritu S. adversus pneumatomachos Macedonios*, 23.

4. Sf. Vasile cel Mare, *De Spiritu S.*, XIV, 39, Migne gr. XXXII, col. 140.

5. Sf. Grigorie de Nissa, *De hominis officio*, c. IX.

6. Sf. Ioan Hrisostomul, în *Genes. hom.*, IX, 3 (Migne, gr. LIII, col. 78): «Precum a zis El, **chipul**, însemnînd cipul puterii, tot la fel **asemănarea**, cu intenția ca noi, pe măsura puținței umane, să devenim asemenea lui Dumnezeu în bunătate, blîndețe și virtute». Origen, *De princ.*, III, 6, I: «Desăvîrșirea **asemănării** (lui Dumnezeu) omul o poate dobîndi pentru sine prin strădaniile sale rîvnitoare în imitarea lui Dumnezeu, căci posibilitatea de a fi desăvîrșit este dată omului de la început prin demnitatea **chipului** lui Dumnezeu, dar desăvîrșita **asemănare**, el trebuie să și-o dobîndească pentru sine prin plinirea faptelor bune».

7. Sf. Grigorie Taumaturgul, *Oratio panegyrica in Origenem*, 16.

8. Sf. Irineu, *Contra haer.*, VI, 38, 3; IV, 20, 6.

9. *Ibidem*, IV, 20, 7; 36, 4.

10. Origen, *De princ.*, I, 3, 7; cf. Sf. Grigorie Teologul, *Orat.*, IX, apologetica ad patrem suum Gregorium, 2.

11. Origen, în *Joh. comm.*, tom. II, 6.

care se împărtășește celor vrednici, administrat însă de Hristos, dar lucrat de Tatăl pe măsura vredniciei acelor care sînt făcuți capabili de el»¹²). «Viața — în sensul ei adevărat și real — este Tatăl, care prin Fiul, în Duhul Sfînt, revarsă darurile cerești»¹³); «Tatăl le dă Fiului, iar Fiul le predă Duhului Sfînt»¹⁴), care e «sfîntîtorul tuturor ființelor create, — îngeri ca și oameni»¹⁵). «Eu socotesc — scrie Origen — că există într-adevăr o operațiune a Tatălui și a Fiului asupra celor sfinți ca și asupra celor păcătoși, asupra ființelor dăruite cu rațiune, ca și asupra animalelor necuvîntătoare, ba chiar și asupra lucrurilor neînsuflețite și, în general, asupra a tot ce există. Dar acțiunea Duhului Sfînt nu se extinde de fel la lucrurile neînsuflețite sau la acelea care, deși însuflețite, sînt totuși necuvîntătoare, — ba nici chiar la acele ființe raționale nu poate fi aflată, care încă trăiesc pe căi greșite și nu s-au întors nici de cum spre o viață mai bună...; ea (acțiunea Sfîntului Duh) se extinde numai la acele ființe care s-au întors deja spre o viață mai bună și pășesc pe căile lui Iisus Hristos, adică trăiesc în fapte bune și sălășluiesc în Dumnezeu»¹⁶). Dar e necesar să ne amintim, că «Tatăl crează și înnoiește totul, prin Cuvîntul, în Duhul Sfînt»¹⁷) și că Duhul își află un sprijin în faptul că toate creaturile raționale, prin însăși natura lor, posedă în ele o anumită sămîntă a înțelepciunii și dreptății, și acesta este Hristos sălășluind în inima fiecăruia»¹⁸), căci «toate ființele își au existența de la Tatăl, rațiunea de la Cuvîntul și sfințenia de la Duhul»¹⁹). Prin această sfințire de către Duhul, noi ne facem vrednici să primim pe Hristos înlăuntrul nostru și, astfel, sîntem supuși înfrîuririi Sale directe, care nu vine din afară²⁰). Aici ni se arată adevărul indiscutabil, că harul este dat în Trinitate; de aceea — fiind părtași ai Duhului — avem dragostea Tatălui și harul Fiului²¹), întrucît pururea în Tatăl și cu Fiul este Sfîntul Duh²²). Aceasta înseamnă că «unde există un ipostas al Sfîntei Treimi, acolo întreaga Treime este prezentă», și — din cauza indivizibilității Ei — «e cu neputință ca Hristos să nu fie unde Duhul este prezent»²³). Toată «lucrarea proniatoare față de noi se împarte între Tatăl, Fiul și Duhul Sfînt»²⁴), dar izvorul cel dintîi e totdeauna Dumnezeu Tatăl, ca cel ce are două «mîini netrupești»: mîna creatoare, care e Fiul, și mîna plinitoare și înnoitoare, care e Duhul Sfînt²⁵).

Și astfel, în har — chiar de la începutul omenirii — potrivit voinței lui Dumnezeu acționează, în mod invariabil, nemărginita bunătate a Tatălui, dragostea lui Hristos care covîrșește toată mintea, și nepătrunsa milostivire a Duhului²⁶). Ca urmare firească — din cauza unității ipostaselor — noi

12. Origen, *De princ.*, I, 3, 7.

13. Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cath.*, XVIII, 29.

14. *Ibidem*, XVI, 24.

15. *Ibidem*, XVI, 3.

16. Origen, *De princ.*, I, 3, 5.

17. Sf. Atanasie cel Mare, *Epist. I ad. Serap.*, 24.

18. Origen, *De princ.*, I, 3, 6.

19. *Ibidem*, I, 3, 8.

20. *Ibidem*, I, 3, 8.

21. Sf. Atanasie cel Mare, *Epist. I ad. Serap.*, 30.

22. Sf. Grigorie de Nissa, *Sermo de Spirit. S. adv., pnevnotomachos Macedonianos*, 13.

23. Sf. Ioan Hrisostomul, în *Epist. ad. Rom. hom.*, XIII, 8.

24. Sf. Ioan Hrisostomul, *De s. Pentec. hom.*, I, 2.

25. Sf. Vasile cel Mare, *Contra Eunom.*, V: *Migne gr.* XXIX, col. 713, 756, 760.

26. Cuv. Macarie Egipteanul, *Hom.*, XVIII, 6: *Migne gr.* XXXIV, col. 640.

pimim de la Acestea același har»²⁷⁾ și întregul univers îl primește de la același Duh²⁸⁾; iar — din cauza lucrării continue și pururea ineputabile — «fluviul harului se revarsă pretutindeni»²⁹⁾. Drept aceea, pentru Părinții răsăriteni a fost, din punct de vedere dogmatic, un lucru sigur că harul divin e universal și numai unul, și că el este prezent, într-un anumit fel, chiar la aceia care au păcătuit după primirea Botezului³⁰⁾. Pentru această rațiune, harul Cuvintului poate fi aflat, fără îndoială și între Neamuri³¹⁾, iar sămînța lui izbăvitoare a fost rezervată și unora dintre judei³²⁾, și încă din vremea dinaintea lui Hristos, cei mai buni din sînul Neamurilor (de pildă Socrate, Heraclit), își petreceau viața ca niște creștini³³⁾, precum mărturisește Sf. Grigore Teologul despre tatăl său, că, chiar înainte de convertirea lui, făcea parte din elita acelora ce «prin înclinarea lor au anticipat credința» și că «el a dobîndit credința drept răsplată pentru aceste virtuți»³⁴⁾. «Totul este împlinit prin Duhul Sfînt — creația neinteligentă și cea inteligentă; Duhul o pătrunde de pretutindeni, inundînd-o, revărsîndu-se în ea, străbătînd-o și iluminînd-o»³⁵⁾. Particularitățile și deosebirile de manifestare ale harului înseamnă doar atît, că «nu Insuși Duhul este împărțit, ci harul primit prin El»³⁶⁾, iar de acest har, «părtașii lui se bucură în măsura capacității lor de recepție, nu în măsura posibilă pentru Duhul Sfînt»³⁷⁾, căci chiar Intruparea însăși s-a săvîrșit pentru a «proporționa harul» la capacitatea de recepție a omului³⁸⁾.

II.

În timp ce o atît de cuprinzătoare perspectivă a problemei a fost admisă, n-au fost uitate de loc nici acele diferențe care există în manifestările harului, ca și necesitatea pentru fiecare ins să purceadă de la treptele cele de mai jos către cele mai înalte. «Omul își datorează însăși existența sa harului»³⁹⁾ lui Dumnezeu, precum și întreaga noastră mîntuire trebuie atribuită «aceluiași har»⁴⁰⁾. Harul este absolut necesar tuturor; fără el, oamenii sînt asemenea pămîntului uscat și sterp, care e lipsit de umezeală⁴¹⁾, sau asemenea măslinului sălbatec care nu poate aduce roade bune⁴²⁾. Ținînd seama de toate acestea, un adevărat om duhovnicesc trebuie să se

27. Sf. Grigorie de Nissa, *Orat. in diem luminum, in que baptizatus est Dominus noster*: Migne gr. XLVI, col. 585.

28. Sf. Ioan Hrisostomul, *Hom. in Ps. XLIV*, 3.

29. Sf. Grigorie de Nissa, *Orat. adversus eos, qui differunt baptismum*: Migne gr. XLVI, col. 420.

30. Sf. Vasile cel Mare, *De Spirit. S. XVI*, 40: Migne gr. XXXII, col. 141.

31. Sf. Justin Martirul, *Apol.*, II, 13.

32. Idem, *Dial. cum Tryph.*, c. 55.

33. Idem, *Apol.*, I, 2.

34. Sf. Grigorie Teologul, *Orat. XVIII — funebris in patrem praesente Basilio*, 6: Migne gr. XXXV, col. 992.

35. Sf. Vasile cel Mare, *Contra Eunom.*, V: Migne gr. XXIX, col. 769.

36. Sf. Chiril al Ierusalimului, *Catech.*, XVII, 12.

37. Sf. Vasile cel Mare, *De Spirit. S.*, IX, 22: Migne gr. XXXII, col. 109.

38. Sf. Chiril al Ierusalimului, *Catech.*, XII, 14; Cuv. Macarie Egipteanul, *Hom.*, VI, 5: Migne gr. XXXIV, col. 521.

39. ...ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ εἶναι ἀνθρώπου κατὰ χάριν ἔχει. Cuv. Macarie al Egiptului, *De libertate mentis*, liber, 8: Migne gr. XXXIV, col. 941.

40. Sf. Atanasie cel Mare, in *Ps. VI*, 5: Migne gr. XXVII, col. 77.

41. Sf. Irineu, *Contra haer.*, III, 17, 2.

42. *Ibidem.* V, 11, 2.

roage neîncetat pentru continua sălășluire în el a harului divin⁴³). Așa precum «Dumnezeu, care a creat omul, este adevărata viață»⁴⁴), tot asemenea și Duhul este viață și autor al vieții⁴⁵), de aceea fără harul Său strădaniile noastre vor fi zadarnice⁴⁶). Din această cauză, fiecare suflet omenesc năzuiește spre Dumnezeu, asemenea pruncului neajutorat care, instinctiv, cată după mama lui⁴⁷), căci numai prin Duhul noi vedem, auzim și grăim⁴⁸). «Calea cunoștinței lui Dumnezeu este: de la un Duh, prin Fiul cel unu, la Tatăl cel unu»⁴⁹); este cu neputință a vedea chipul invizibilului Dumnezeu, altfel decât prin iluminarea de către Duhul»⁵⁰). Și de asemenea, nu se poate intra în Impărăția lui Dumnezeu, fără întărire prin puterea divină⁵¹), Impărăție care este chiar Duhul Sfânt⁵²). Aici, înrîurirea «harului originar» — în mod egal împărțită întregii omeniri — nu este prin el însuși, suficient⁵³), ci e necesar cel mai înalt și mai covârșitor har, iar acesta din urmă — în comparație cu insuficiența celui dintâi — pare cu totul diferit, cel puțin în gradul și calitatea intensității sale. Sf. Ioan Hrisostomul susține cu hotărâre că, în mod sigur, «chiar și Judeii s-au izbăvit prin har»⁵⁴) «și că noi toți sîntem mîntuiți prin har, dar nu în același fel, nu în aceleași circumstanțe, ci într-un chip mult mai superior și mai înalt. Pentru noi, harul nu este același⁵⁵), căci nouă ni se dă nu numai iertarea păcatelor..., ci și justificarea, sfințirea, înfierea și harul Duhului Sfânt»⁵⁶). Deosebirea, prin urmare, nu constă în natura puterii lucrătoare, care e totdeauna și pretutindena harică, ci în superioritatea energiei în manifestarea ei și în înrîurirea ei actuală. Intrucît, însă, Duhul Sfânt este dumnezeiesc abundent și nepuizabil, toate variațiunile și gradațiile sînt condiționate numai de capacitatea de recepție a oamenilor, de pregătirea, adaptabilitatea și vrednicia lor.

Toate acestea presupun o mai dinainte chezășuire a capacității umane, care a fost dobîndită prin răscumpărarea Domnului și Mîntuitorului nostru și care poate fi însușită prin părtășie cu El. Cea din urmă — părtășia cu El — se plinește prin așezămîntul Bisericii lui Hristos; de aceea este absolut obligatoriu, pentru toți oamenii, să intre într-însa prin Taina Botezului. Asupra acestui subiect, Sf. Grigorie de Nisa a scris hotărît că «a primi această izbăvitoare Taină, iar apoi a cădea în puterea păcatului, nu este un rău atît de mare, cît a trece prin viață și a nu fi părtaș la acest har (al Botezului)»⁵⁷). Chiar «după har... după ce sufletul primise regenerarea prin credință», sutașului Corneliu i s-a poruncit să se boteze cu apă⁵⁸), «pen-

43. Clement al Alexandriei, *Strom.* VII, 7; Migne gr. IX, col. 453.

44. Sf. Vasile cel Mare, *Sermo asceticus*, I; Migne gr. XXXI, col. 869.

45. Sf. Grigorie Taumaturgul, *Expositio fidei*; Migne gr. X, col. 985.

46. Cuv. Macarie Egipteanul, *Hom.*, XXV, 2; Migne gr. XXXIV, col. 668.

47. Cuv. Macarie Egipteanul, *Hom.*, XLVI, 3; Migne gr. XXXIV, col. 793.

48. Sf. Irineu, *Contra haer.*, V, 20, 2.

49. Sf. Vasile cel Mare, *De Spirit. S.*, XVIII, 47.

50. *Ibidem.*, XXVI, 4.

51. *Epist. ad. Diogn.*, C. IX.

52. Sf. Grigorie de Nissa, *De orat. Dominica or.*, III; Migne, gr. XLIV, col. 1157.

53. Sf. Grigorie de Nissa, *De hominis opificio*, c. XVI.

54. χάρις καὶ Ἰουδαῖοι ἐσώζοντο (Sf. Ioan Hrisostomul, in *Joh. hom.*, XIV, 2; Migne gr. LXX, col. 94).

55. οὐ τοῦτον τοιαύτη παρ' ἑμὲ χάρις (Idem, *Ibidem*).

56. Idem *ibidem*.

57. Sf. Grigorie de Nissa, *Orat. adv. eos, qui differunt baptismum*; Migne, gr. XLVI, col. 424.

58. Sf. Chiril al Ierusalimului, *Catech.*, III, 4.

tru ca — după ce ne-am făcut părtași ai prezenței lui Hristos în trup, să devenim părtași și ai harului Său divin»⁵⁹). În chipul acesta, creștinii devin în întregime pătrunși de un har special, care — potrivit locului său de sălășluire — este numit, încă în Epistola către Diognet (C. XI) «harul Bisericii»⁶⁰); căci «unde este Biserica, acolo este și Duhul lui Dumnezeu, iar unde este Duhul lui Dumnezeu, acolo este și Biserica și tot harul»⁶¹). Această mărturisire o citim în lucrările Sfintului Irineu din Lion⁶²), mărturisire pe care Sf. Grigorie Taumaturgul o continuă în același fel: «unde este Duhul Sfânt, acolo totul se plinește cu ușurință; unde este harul divin, acolo totul este cu puțință la Dumnezeu»⁶³).

S-ar părea, că chiar posibilitățile divine sînt limitate, în realizarea lor, la sfera Bisericii și că în afară de Biserică ele nu operează deplin. Pe acest temei, Teologia Apuseană — după ce a proclamat prin Sf. Ciprian «harul ecclesiastic și mîntuitor»⁶⁴) — în mod firesc a negat posibilitatea harului de a acționa înafara Bisericii, întrucît tocmai în ea «este sălășluită toată puterea și harul»⁶⁵), și mai ales «însăși puterea harului ceresc»⁶⁶). Dar această logică abstractă e prea cutezătoare față de ideia omnipotenței lui Dumnezeu, de aceea a fost necesar să se admită că puterea harului e reflectată în om și că «nu există limită întru primirea Duhului ceresc...; dimpotrivă, binefăcătoarea revărsare a Duhului nu este stăvilită de nici o limită, ci curge neîncetat și îmbogățește abundant»⁶⁷).

Părinții răsăriteni erau și mai mult înclinați să exagereze «harul ecclesiastic». Potrivit poziției autoritative apusene, pare să fie acceptată teza că, atunci cînd apare «harul ecclesiastic», orice alt har dispare sau cel puțin își încetează lucrarea. Lucrul era destul de firesc, din cauza exceselor amartiologiei apusenilor, conform căreia înclinarea omului spre păcat este totală, aproape ca un rău în natură, anevoie mai lăsîndu-se loc pentru contactul cu harul ceresc. Teologii răsăriteni au susținut tendințe mai largi și au apărut întotdeauna ideia că întreaga lume a venit la existență prin harul lui Dumnezeu și se desăvîrșește, în fiecare lature a ei, prin acest har. De aceea, pentru ei, căderea în păcat a dus numai la împușinarea harului și la diminuarea efectului său actual, iar nu la încetarea sau moartea lui, pentru că în acest din urmă caz, însăși existența ar înceta. Gîndirea răsăriteană a admis o anumită «pălire» a energiei harice, deodată cu slăbirea funcției lui anterioare, în ceea ce privește apropiatiunea, însușirea lui. De vreme ce această putere a acționat de la început și a fost aplicată exclusiv de voința lui Dumnezeu, în mod absolut necondiționat din afară, este evident că, chiar cînd aparatul de recepție a fost distrus, Dumnezeu n-a putut să-și sacrifice propriul Său dar, ci a fost El însuși nevoit să-l salveze, readucîndu-l la puritatea lui inițială. În această lumină s-a înțeles, în vechiul Răsărit-grec, răscumpărarea lui Hristos, ca și slujirea harică a Bisericii — împlinitoarea și continuatoarea răscumpărării; acolo, ideia de

59. *Ibidem*, III, 2.

60. καὶ ἐκκλησιαστικὸν χάρις σαρκεῖ (Epist. către Diogn., c. XI).

61. In Ecclesiam enim, inquit (I Cor., XII, 28) — *Ibidem*.

62. Irineu, *Contra haer.*, III, 24, 1.

63. Sf. Grigorie Taumaturgul, *Hom.*, I in *Annunt. Virg. Mariae*: Migne gr. X, col. 1149.

64. Sf. Ciprian, *Ad Jovian.*, II, 25.

65. *Epist. Firmilianii ad Cypr.*, 7.

66. *Ibidem*, 18.

67. Sf. Ciprian, *Epist. ad Donat.*, 5.

«regenerare» în sensul unei reînnoiri a ceea ce a fost actual, dar vremelnic întrerupt în dezvoltarea lui, este cu totul dominantă. «Mîntuitorul a suflat asupra ucenicilor Săi, restituindu-i iarăși omului acel har pe care Dumnezeu (l-a Creație) i l-a insuflat și pe care el l-a pierdut»⁶⁸). «Așa precum la vremea creării întîiului om, Creatorul i-a suflat în față (duh de viață) și omul a devenit un suflet viu (Gen. II, 7) — dar prin greșala sa a distrus harul acestei suflări⁶⁹) și, pierzînd puterea de viață dătătoare⁷⁰), a descompus în pulbere creația lui Dumnezeu și a coborît-o în mormînt — tot asemenea acum, reînnoind-o pe aceasta și redîndu-i darul cel din vechi, Hristos a suflat asupra apostolilor, redînd creaturii puterea vitală cea dedemult»⁷¹). «Dumnezeu readuce pe Creatura Sa la harul originar»⁷²), cînd noi într-adevăr «revenim la harul cel dintîi de care am fost înstrăinați prin păcat»⁷³). Biserica însăși nu poate avea o altă misiune și un alt rezultat. «Prin Sfintele Taine, ea spală sufletul și trupul nostru de păcatul pe care noi nu-l putem spăla, și înalță (sufletul și trupul) la frumusețea originară»⁷⁴) dată nouă tuturor, la creație, de Dumnezeu...»^{74 a}). Această restaurare a omului (prin Hristos) n-a fost însă, o simplă repetare, care prin însăși identitatea ei cu cea de mai înainte, ar fi sortită aceleiași faliment, vîdînd astfel zădărnicia unor asemenea experiențe. Dimpotrivă, «cei regenerați dobîndesc o sigură sporire de har»⁷⁵), devenind «făptură nouă» (II, Cor. V, 7; Gal. VI, 15), prin treptata sălășluire vitală în ei a Duhului Sfînt⁷⁶). Restaurat în starea cea dintîi a lui Adam cel neprihănit, omul ajunge «la măsura vîrstei deplinătății lui Hristos», devenind astfel chiar mai mult decît a fost prin îndumnezeire⁷⁷). De aceea, «făptura cea nouă e mai divină și mai înaltă decît a fost mai înainte»⁷⁸). «In robii lui Dumnezeu, în care harul abundă, se usucă^{78 a}) poftele păcătoase, fie naturale, fie ațîțate de cel viclean, încît acum poporul lui Dumnezeu devine superior^{78 b}) lui Adam cel dintîi»⁷⁹). Este adevărat, că toți urmașii părintelui căzut al omenirii sînt supuși acelorași patimi⁸⁰); întrucît «toți sîntem fiii acestei sumbre generații, toți sîntem părtași la aceeași stricăciune»⁸¹). Cu toate acestea, «la Dumnezeu orice e cu puțință, căci venind în lume a

68. Sf. Vasilie cel Mare, *De Spirit. S.*, XVI, 39: Migne gr. XXXII, col. 140.

69. τὸ εὐφροσύματος τὴν χάριν (Sf. Ioan Hrisostomul, *Hom. in Ascensionem Domini nostri Jesu Christi*: Migne gr. LII, col. 777.

70. τὴν ζωοποιὸν δύναμιν (*Idem, ibidem*).

71. ἀναστῶν τοῖνον τὸ πλάσμα, καὶ ἀποδιούς τὸ ἀρχαῖον ἔθρον, ἀνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον τῶν ἀποστόλων, τὴν ἀρχαῖαν ἐκείνην καὶ ζωτικὴν δύναμιν ἀποδιούς τῷ πλάσματι (*idem, ibidem*).

72. πρὸς τὴν ἐξ ἀρχῆς χάριν (Sf. Grigorie de Nissa, *Orat. catech. magna*, c. VIII).

73. οὐκοῦν ἐπανελάθωμεν εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς χάριν, ἧς διὰ τῆς ἀμαρτίας ἠλλοτριώθημεν (Sf. Vasile cel Mare, *Sermo asceticus*, I: Migne gr. XXXI, col. 872).

74. τὸ ἐξ ἀρχῆς χάριν (Sf. Grigorie de Nissa, *Orat. in diem luminum, in quo baptizatus est Dominus noster*: Migne gr. XLVI, col. 577, 580).

74 a. *Idem, ibidem*.

75. Sf. Grigorie de Nissa, *Orat. catech. magna*, c. XXXIV.

76. Sf. Grigorie de Nissa, *De instituto christiano*, Migne, gr. XLVI, col. 294, 304.

77. ἀρχεται εἰς τὰ μέτρα τοῦ πρώτου Ἀδάμ, καὶ μεῖζων αὐτοῦ γίνονται. Ἀποθροῦται γὰρ ὁ ἄνθρωπος (Cuv. Macarie Egipteanul, *Hom.*, XXVI, 1-2; Migne gr. XXXIV, col. 676).

78. Sf. Grigorie Teologul, *Orat. in s. baptismum*, XL, 7.

78 a. ξηραίνει (Cuv. Macarie Egipteanul, *Hom.*, XVI, 4: Migne, gr. XXXIV, col. 616).

78 b. μεῖζονες γίνονται *Idem, ibidem*.

79. *Idem, ibidem*.

80. Cuv. Macarie Egipteanul, *Hom.*, XLVIII, 5, col. 817.

81. *Idem, Hom.*, XXX, 8, col. 728.

luat asupra Sa păcatul lumii (Ioan, I, 29), adică a secat izvorul ne-curat al cugelelor»⁸²), iar apoi, după zisa profetului Ezechiel (I, 5 urm., X, 2 urm.) sufletul «s-a făcut tot lumină, tot față, tot ochi»⁸³), «tot bucurie, tot liniște, — prin împreunarea cu Duhul, el însuși devenind duh»⁸⁴).

În toate aceste aspecte, supremația regenerării prin har este evidentă, ca și excepționala semnificație a Bisericii, care e necesară tuturor celor regenerați și care, nu poate fi, prin nimic, substituită pentru nimeni. Nu este, însă, ceva cu totul nou, nici obiectiv, nici subiectiv. Dacă aici «are loc schimbarea formei sufletului, întru asemănarea prototipului»⁸⁵), apoi e limpede că puterea creatoare, în ambele cazuri, rămâne aceeași, numai că în al doilea caz ea trebuie să fie mai intensă pentru a reface ceea ce a fost corupt, a chezașui restaurarea și a o călăuzi spre plinirile desăvârșirii. Prin urmare este același har, dar într-o manifestare deosebită, prin Hristos, și într-o aplicare specială prin Duhul Sfânt. Aceasta nu implică nicio surpriză ne-naturală, pentru cel ce este regenerat. Fiind în întregime o creație a harului lui Dumnezeu, el a fost stimulat și dispus — prin chiar natura sa creată de Dumnezeu — spre necontenită creștere în har, altcum el și-ar trăda principiul său vital și ar rămâne fără nici o bază esențială, pregătindu-și în chipul acesta completa sa anihilare. Slăbirea progresului în har a fost urmarea unei culpabile și morbide violențe; de aceea regenerarea a fost o dorită și firească reinnoire a procesului anterior, ca o lucrare deosebit de eficientă și foarte rodnică a acțiunii harului originar. Iată de ce Biserica — fiind orînduita depozitară a acestei energii abundente și chemînd pe toți oamenii sub aripa ei — susține numai înfrîurirea universală a acestei puteri și calitatea ei esențial identică, deși ea poate fi de o redusă sau chiar mică intensitate.

III.

În modul acesta, noi susținem că — din punct de vedere obiectiv — întreaga lume și totul în lume participă la harul lui Dumnezeu, și că în Biserică își află, în sfîrșit, scopul său rațional și mîntuitor. Același lucru e adevărat și din punct de vedere subiectiv, cu privire la capacitatea și participarea actuală a acelor care urmează a fi mîntuiți în toată complexitatea umană a creației lui Dumnezeu. În legătură cu acest subiect, întreaga Teologie răsăriteană a fost explicită în a recunoaște receptivitatea tuturor oamenilor la har, iar spiritul acestei Teologii este, în mod adecvat, exprimat de către doctrinarii ruși întru păzirea «sanctuarului libertății» (Episcopul Teofan Govorov). Potrivit acestora, «Dumnezeu nu aduce în ceruri pe acela care a greșit, ca pe un rob la închisoare, pentru că aceasta ar fi nedemn de Dumnezeu și de Ceruri, și de asemeni, nefolositor însuși omului nepurificat care, aducînd cu sine pămînt ori iad, n-ar putea îndura împreună-sălășuire cu puterile pure și harice» (Filaret Drozdov, Mitropolit al Moscovei). «Harul nu îgăduie subordonarea la legile naturii»⁸⁶), dar la rîndul său nu

82. Idem, *Hom.*, XX, 5, col. 652: τὴν ἀνάσπαρτον πηγὴν τῶν διαλογισμῶν τῆς ψυχῆς ἀεὶ ῥαπεν.

83. Idem, *Hom.*, I, 2, col. 452.

84. Idem, *Hom.*, XVIII, 10, col. 641.

85. Sf. Grigorie de Nissa, *De perfectione ad Olympium monachum*: Migne gr. XLVI, col. 253.

86. Sf. Grigorie Taumaturgul, *Horn.*, I in *Annunt. Virg. Mariae*: Migne gr. X, col. 1149.

supune pe nimeni prin silă. Dumnezeu nu-l silește pe acela care nu vrea să accepte binefacerile Sale⁸⁷). Omul — înzestrat prin natură cu auto-determinarea⁸⁸) — are libertatea să aleagă, fără de care ar fi cu neputință să se învrednicească de răsplata lui Dumnezeu⁸⁹). Hristos este numai «pedagogul liberei doriri»⁹⁰), căci «între ființele create nu există vreuna care să nu poată accepta binele sau răul și să nu fie capabilă de unul sau de celălalt»⁹¹); deci e cu neputință a admite că vreo ființă oarecare a devenit în mod inevitabil rea⁹²). De aceea, «noi nu sîntem supuși necesității imperioase de a săvîrși binele sau răul împotriva vrerii noastre proprii. Într-adevăr, deodată cu faptul că posedăm libertatea de voință, anumite puteri au prilejul să ne îndemne spre păcat, altele să ne ajute să dobîndim mîntuirea; dar, cu toate acestea, noi nu stăm sub necesitatea de a acționa spre bine sau spre rău»⁹³). «Dumnezeu — Tatăl tuturor — pentru mîntuirea tuturor făpturilor Sale, în așa fel cîrmuiește toate variatele ființe, prin necuprinsa judecată a Cuvîntului și Înțelepciunii Sale, încît nici o făptură rațională nu este silită prin constrîngere să săvîrșască, împotriva libertății sale, ceva în dezacord cu impulsurile proprii și astfel, aceste ființe nu sînt lipsite de facultatea liberului arbitru»⁹⁴); mai mult, prin harul milostivirii Sale, Dumnezeu le poartă tuturor de grije și-i îmbărbătează să se izbăvească prin mijloace potrivite lor»⁹⁵). Dar, deși Dumnezeu este darnic în facerea de bine, totuși El așteaptă de la fiecare alegerea lui sinceră»⁹⁶) și tocmai această alegere a omului este ceea ce îl face «chemat»⁹⁷). «Precum puterea vrăjmașe exercită numai o înfrîurire, dar nu silește, tot asemenea și harul lui Dumnezeu exercită numai o înfrîurire, din cauza libertății și independenței naturii noastre»⁹⁸). Omul s-a făcut — pentru sine — cauza binelui, căci așa este el, prin însăși natura sa⁹⁹). Iar harul care vine la el, nu numai că nu-i silește voința printr-o constrîngere imperioasă, nici nu-l face deschimbabil în bine, indiferent dacă el vrea aceasta sau nu, — ci puterea lui Dumnezeu care sălășluiește în om lasă loc libertății, pentru ca voința omului să se poată manifesta... Legea este dată nu pentru natura sa, ci pentru voința sa, care poate înclina fie spre bine, fie spre rău¹⁰⁰). «Harul lui Dumnezeu îl poate purifica pe un om într-o singură clipă și a-l face desăvîrșit» căci «la Dumnezeu toate sînt cu putință, așa cum s-a înîmplat în cazul tilharului, care a fost dintr-odată transformat prin cre-

87. Sf. Irineu, *Contra haer*, IV, 9, 3.

88. αὐτεξουσία; vezi de ex., Teofil al Antiohiei, *Epist. ad. Autol.*, II, 27: ἀλσούσρον γάρ καὶ αὐτεξουσίαν ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἀνθρώπων.

89. Sf. Justin Martirul, *Apol. I*, 43; Origen, in *Joh.*, XXXII, 9.

90. Clement al Alexandriei, *Paedag.*, I, 6.

91. Origen, *De princ.*, I, 8, 2.

92. *Ibidem*, I, 8, 3.

93. *Ibidem*, I, introd., 5.

94. *Ibidem*, II, 1, 2.

95. *Ibidem*, II, 9, 7.

96. Sf. Chiril al Ierusalimului, *Protocatech.*, I, 8: Migne gr. XXXIII, col. 333, 345.

97. *Ibidem*, n. 1., col. 336.

98. διὰ τὸ αὐτεξουσίαν καὶ λίτον τῆς φύσεως (Cuv. Macarie Egipteanul, *De custodia cordis liber*, 12: Migne gr. XXXIV, col. 833, 836).

99. ἑαυτῷ ἐγένετο ὁ ἀνθρώπος αἰτίας τοῦ ἀγαθοῦ αὐτῆς γάρ ἐστι τῆς φύσεως οὗτος *Idem, ibidem*.

100. τῆ φύσει νόμος οὐ καίται, ἀλλὰ τῆ αὐτεξουσίᾳ προκίρῶσι: θυμαμένη τραπήναι ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν *Idem, ibidem*.

dință și dus în rai»¹⁰¹). Dar în toate cazurile, «voința umană este oarecum condiția constitutivă¹⁰²). Dacă nu există vrere din partea omului, Dumnezeu însuși nu săvârșește nimic, deși poate, potrivit libertății Sale. De aceea, desăvârșirea finală prin Duhul depinde de voința umană»¹⁰³). «Pentru ca libertatea¹⁰⁴), dată omului de Dumnezeu dintru început, să poată fi limpede văzută și să rămână în el, — cele ale lui sînt orînduite cu deosebită grijă, iar o desprindere de trup este efectuată, pentru ca voinței umane să-i poată fi lăsată alegerea de a se întoarce spre bine sau spre rău. Căci, nici omul desăvîrșit nu e constrîns de vreo necesitate să facă binele, nici cei ce e scufundat în păcat și se face vas al diavolului, prin care lumea este osîndită, nu e constrîns să facă răul; dimpotrivă, el are libertatea¹⁰⁵) să devină nu vas ales, un vas al vieții. Și deasemenea, aceia care au fost «răpiți» de Divinitate, deși călăuziți de Duhul Sfînt, totuși nu sînt ținuți de nici o necesitate, ci au libertatea¹⁰⁶) de a se întoarce și a face, în veacul acesta, așa cum voiesc»¹⁰⁷). «Dumnezeu nu voiește săvîrșirea răului, dar nici nu silește pe oameni să facă fapte bune»¹⁰⁸). «Credința se reazimă pe alegerea noastră¹⁰⁹); aceasta din urmă, însă, nu e o chestie de robie, ci de autodeterminare, constînd din libertatea cugetului»¹¹⁰). Mîntuirea trebuie să depindă de noi, ca și de Dumnezeu»¹¹¹). «Totul stă în puterea lui Dumnezeu, dar nu într-afîta, încît să înfrîngă voința noastră liberă... Depinde de noi ca și de El, dar trebuie ca mai întîi noi să alegem binele, iar după ce l-am ales, atunci Dumnezeu contribuie cu ceea ce depinde de El; Dumnezeu nu anticipează doririle noastre, pentru a ne vătămă voința noastră, ci numai — după alegerea noastră — El ne dăruiește ajutorul Său cel bogat»¹¹²). «Făptuirile cele bune ale omului nu vor fi niciodată plinite fără ajutor de Sus; dar nici harul ceresc nu va pogori peste acela care nu este el însuși rîvnic. Pentru dobîndirea desăvîrșirii în virtute este, deci, necesar, să fie unite aceste două elemente: rîvna umană și ajutorul care pogoară de Sus pe măsura credinței noastre»¹¹³). «Precum harul lui Dumnezeu nu poate cercela sufletele acelora care își ocolesc mîntuirea, tot asemenea puterea virtuții umane nu este prin ea însăși suficientă pentru înălțarea sufletelor care nu participă la har, întru desăvîrșita călăuzire a vieții»¹¹⁴). «Rîvna noastră și ajutorul lui Dumnezeu sînt amîndouă trebuitoare; harul Duhului este insuficient pentru aceia care nu au rîvnă, iar pe de altă parte, rîvna lipsită de har nu poate agonisi bogăția virtuții»¹¹⁵),

101. Macarie Egipteanul, *Hom.*, XLI, 2; XLIV, 9; Migne gr. XXXIV, col. 768, 785.

102. Macarie Egipteanul, *Hom.*, XXVII, 10; Migne gr. XXXIV, col. 757: τὸ θέλημα τοῦ ἀνθρώπου ὡς παράστασις ὑποστατικῆ

103. Idem, *ibidem*: ἡ οὖν τελευτουργία τοῦ πνεύματος ἐν τῷ θελήματι τοῦ ἀθρώπου καίται.

104. Idem, *Hom.*, XV, 40, Migne, gr. XXXIV, col. 604: τὸ αὐτεξούσιον.

105. Idem, *ibidem*: τὴν ἐλευθερίαν.

106. Idem, *ibidem*: τὸ αὐτεξούσιον.

107. Idem, *ibidem*.

108. Sf. Ioan Damaschinul, *De fide orthodoxa*, II, 30.

109. Sf. Grigorie de Nissa, *Orat. catech., magna.*, cap. XXXVI.

110. *Ibidem*, cap. XXX.

111. Sf. Grigorie Teologul, *Orat.*, XXXVII, 13.

112. Sf. Ioan Hrisostomul, in *Epist. ad Hebr. hom.*, XII, 3.

113. Sf. Vasile cel Mare, *Constitutiones monasticae*, cap. XV; Migne gr. XXXI, col. 1377.

114. Sf. Grigorie de Nissa, *De instituto christiano*; Migne gr. XLVI, col. 289.

115. Teodoret al Cirului, in *Epist. ad Philipp.*, I, 30.

căci «harul nu se revarsă în chip automat, ci luându-și măsura de la accia care îl primesc, pe măsura capacității vasului ce i se oferă»¹¹⁶), îngemănându-se cu rîvna umană... într-atît că «înclinarea nu este forțată sau obligatorie, ci voluntară»¹¹⁷).

Cu toate acestea, necesitatea împreună-lucrării harului cu libertatea (umană) nu lămurește proporția relației lor mutuale, incit, chiar Sfîntul Grigorie Teologul a mărturisit, în legătura cu convertirea tatălui său: «Eu nu știu pe care să slăvesc mai mult: harul care l-a chemat, sau propria lui alegere... El a făcut parte dintre aceia, care au anticipat credința prin firea lor, și — posedînd-o pe aceasta, afară de numele ei — el a primit credința însăși ca o răsplată pentru virtuțile sale»¹¹⁸).

Pentru descifrarea unor asemenea probleme, e necesar să ne amintim că, libertatea fără har este socotită a fi într-o anumită stare de indiferență, în ceea ce privește înclinarea posibilă spre bine sau spre rău: «natura noastră e receptivă la bine, ca și la rău; puterea vrăjmașe poate deasemenea, (numai) impulsiona, dar nu poate forța: iar tu poți înclina năzuința ta în-cotro voiești»¹¹⁹). Din punctul de vedere al unui asemenea echilibru formal, libertatea însăși pare a fi legată de condiția ei de indiferență; de aceea, ea trebuie să fie realmente determinată de un oarecare agent venit din afară, care de fapt este decisiv și, în consecință, suprem. Prin aceasta se confirmă folosul harului în toate stadiile, căci însuși începutul procesului de mîntuire depinde de har, cînd el înclină și îndrumă voința noastră spre latura cea mai bună. «Iisus dă dorirea și acceptă credința, și, deasemenea, dă darul de bună voie»¹²⁰). În fapt, cel ce mijlocește activ dealungul întregului progres în mîntuire este harul, care e credința însăși¹²¹). Căci chiar acest har înscrie în inimile credincioșilor legile Duhului, spre o normală sporire creștină¹²²). «Precum peștele nu poate trăi fără apă, sau omul nu poate merge fără picioare... tot asemenea fără Iisus Domnul și fără lucrarea puterii divine este cu neputință a cunoaște tainele și înțelepciunea lui Dumnezeu, sau a fi un creștin împunătățit»¹²⁴). «Sufletele sfînte sînt îndrumate și călăuzite de Duhul lui Hristos, care le duce unde vrea El». Domnul «nu poartă război împotriva păcatului — lăsînd izbînda pe seama strădaniilor noastre — ci întotdeauna, ca Cel care are dreptul și autoritatea, lucrează El însuși biruința»¹²⁵). Pe acest temel, Sfîntul Ioan Hrisostomul a spus că «cea mai mare parte, ori aproape totul, depinde de Dumnezeu; dar totuși, în același timp, El ne lasă și nouă o părțică de plînit, spre a exista mobilul încununării noastre»¹²⁶). Sfîntul Grigorie Teo-

116. Sf. Isidor Pelusiotul, *Epistolarum lib. II., epist. 271, Aphrodisio presbytero*: Migne gr. LXXVIII, col. 949. 951.

171. Sf. Isidor Pelusiotul, *Ibid. IV, epist. 51 Theoni*, Migne gr. LXXVIII, col.

1601: οὐ γὰρ ἠναγκασμένη ἡ κλησις, οὐδὲ βεβιασμένη, ἀλλ' ἐκούσιος.

118. Sf. Grigorie Teologul, *Orat., XVIII — funebris in patrem suum.*, 5, 6.

119. Macarie Egipteanul, *Hom., XXVII, 10*; Migne gr. XXXIV, col. 700: καὶ γὰρ ἡ φύσις ἡμῶν ἠκτικὴ καλοῦ καὶ κακοῦ ἐστὶ καὶ ἡ ἐναντία δύναμις προτερρατικὴ, οὐκ ἀναγκαστικὴ. Δοκτὸν οὐ ἔχεις τὸ αὐτεξούσιον βέβησι, ἔπου βούλει.

120. Sf. Chiril al Ierusalimului, *Hom. in paralyt., 4*: Migne gr., XXXIII, col. 1136.

121. Clement al Alexandriei, *Strom. I, 7*.

122. Macarie Egipteanul, *Hom., XV, 20*, Migne gr. XXXIV, col. 589: αὐτὴ γὰρ ἡ χάρις ἐπιγράφει ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν τοὺς νόμους τοῦ Πνεύματος.

123. Idem, *ibidem*, col. 629: μυστήρια.

124. Idem, *ibidem*.

125. Macarie Egipteanul *Hom., I, 9*, col. 460.

126. Sf. Ioan Hrisostomul, *Hom., in Ps. CXV, 2*.

logul indică chiar proporția definită a acestei împreună-lucrări: «Pentru progresul meu duhovnicesc, este nevoie să primesc două părți de la Dumnezeu : prima și ultima, iar o parte îmi revine mie. Dumnezeu m-a creat receptiv la bine, și Dumnezeu îmi dă și puterea; însă între acestea două, eu însumi sînt cel ce aleargă la țintă, nu prea repede, dar nici lipsit de îndejdea de a primi răsplată pentru încordarea forțelor în alergare; căci Hristos este răsuflarea mea, puterea mea, bogăția mea negrăită... Fără Hristos, noi muritorii sîntem cu toții unelte ale vanității, cadavre vii corupte de păcat... Fără Hristos, un muritor nu poate să ridice nici măcar un deget»¹²⁷).

Toate aceste vădese cu limpezime, că supremația harului e considerabilă, dar totuși participarea omului este evidentă, el nefiind numai un ins pasiv, care primește în mod mecanic sau magic înfrîngerile de Sus. Dimpotrivă, el are înclinări naturale, capacități și puteri; el controlează impulsurile voinții sale, voință care la început își are lucrarea sa¹²⁸). Și lucrul acesta este întru totul adevărat, căci «răspunderea omului nu e îndreptată numai spre schimbarea răului (ar fi cu neputință pentru el să treacă la o stare a binelui, dacă ar avea o dispoziție naturală, numai spre ceea ce e contrar binelui), — ci rodul cel mai pirguit al acestei răspunderi este sporicirea în virtute»¹²⁹). Voința noastră e prea adînc vătămată¹³⁰), iar «aplecarea umană grabnic se întoarce spre rău»¹³¹); cu toate acestea, «răul nu e un viciu al naturii noastre»¹³²) și «minteia nu este coruptă, ci își păstrează noblețea¹³³) ei în lucrările sale, iar dacă totuși cade în rău, ea îl urăște pe acesta săvîrșindu-l»¹³⁴). Natura umană e astfel întocmită, încît în ea puterea rațiunii trebuie să predomine pururea; dar dacă aceasta își pierde predominarea, atunci, în mod inevitabil se robește tăriilor trupului. Lucrul acesta creează o haotică anormalitate în relațiile mutuale dintre trup și suflet, și face sufletul un sclav al cărnii, lipsindu-l de putința plinirii celor mai înalte chemări duhovnicești. E limpede că, o asemenea turburare a armoniei necesare constituie o ilicîă încălcare a ei, vinovată și păcătoasă din punct de vedere obiectiv. De aici se poate trage concluzia, că răul nu este în sufletul însuși, ci în faptul că sufletul se îndepărtează de la bine; de aceea răul poate fi socotit ca o lipsă de virtute¹³⁵). Mai mult, «dacă omul nu vrea răul, — sufletul e liber; iar dacă nu-l săvîrșește, atunci și trupul este liber; totul depinde aici numai de dorința păcătoasă. Căci natura sufletului,

127. Sf. Grigorie Teologul, *Carmium lib.*, I, secția II (*Carmina moralia*), IX, ver. 96-107: Migne gr. XXXVII, col. 675.

128. Macarie Egipteanul, *Hom.*, XXXVII, 9: Migne gr. XXXIV, col. 756.

129. Sf. Grigorie de Nissa, *De perfectione ad Olympium monachum*: Migne gr. XLVI, col. 285.

130. Sf. Ioan Hrisostomul, *Hom. in Epist. ad Rom.* XII, 5.

131. Idem, in *Epist. ad Hebr. hom.*, XII, 2, Migne, gr. LXIII, col. 99: *προαίρεσις...* ὁμοῦρατῆς αὐτῆ πρὸς κακίαν.

132. Idem, in *Epist. ad Rom. hom.*, XII, 7.

133. Idem, in *Epist. ad Rom. hom.*, XIII, 2, Migne gr. LX, col. 509: εὐγένειαν.

134. Idem, *ibidem*.

135. Sf. Vasile cel Mare, *Constitutiones monasticae*, II, 3, Migne gr. XXXI, col. 1344: ἐν μὲν γὰρ ἦν τὰ πάθη τοῦ σώματος, οἷα μὴ θαρσαθῆναι ψυχῇ, εἶχεν ἂν τὰς αἰτίας εὐλόγως τὸ σῶμα· εἰ δὲ πολλὰς ὑποχωρεῖα γέγονε τοῖς κρατήσῃσι εἰσπουδακῶσ, ἀνυπόθουν μὲν τὸ σῶμα τοῖς διαβάλλειν ὡς ἀρχηγόν κακίας ἐπιχειροῦσι, μεμπτε δὲ τῆς ἐλιγωρίας, ἢ (ψυχῆ) τὸ κῆρος ἀνεμιμένη τοῦ σώματος, οὕτως αὐτῆ φύσει τὸ κακὸν ἐν ἑαυτῇ ἔχουσα, ἀλλὰ τῇ ἀπόλειψι τοῦ καχοῦ ἐν τούτῳ καθισταμένη. Κακία γὰρ οὐδὲν ἕτερον ἐστίν ἢ ἀπόλειψις ἀρετῆς. Vezl de asemenea, *ibid.*, IV, 5, col. 13553: ἐν δε τοῖς ἔρωσιν αὐτῆν μάλλον ἢ ἐν τῆς ἐρωμένο:ς κακῶς ἀπολείψει τοῦ καλοῦ τὴν ὑπαρξίν ἔχουσα, σκότος τυποῦται τοῖς ἀδικήμασι νοερὸν, τῇ δὲ φωτὶ τῆς δικαιοσύνης διαλυόμενον ...

trupul și dorința nu este acelaș lucru; primele două sînt lucrări ale lui Dumnezeu, iar a treia (dorința) e o năzuință ce purcede de la noi și se îndreaptă spre bine sau spre rău, potrivit vrerii noastre. Dorința (în sine, în general) e ceva înăscut și dat de Dumnezeu, dar dorința (în particular) a unui lucru sau a altuia e ceva al nostru personal și depinde de voința noastră... A vrea binele și a nu vrea răul nu este dat la început de Sus»¹³⁶); în consecință «bunătatea sau ne-bunătatea nu e din natură, ci numai din voință și alege-re»¹³⁷); «voința cea rea»¹³⁸) e prezentă în noi cînd «răul voinței» lucrează¹³⁹). Este trebuitor să știm — zice Sfîntul Ioan Damaschinul¹⁴⁰) — că Dumnezeu știe totul de mai nainte, dar El nu determină totul. Pentru că El știe de mai nainte ce stă în puterea noastră, dar nu o determină pe aceasta. Căci deși nu voiește săvîrșirea răului, totuși nu silește la virtute prin constringere... Virtutea ne este dată de Dumnezeu în însăși natura noastră, El însuși fiind începutul și cauza oricărui bine, și fără conlucrarea și asistența Lui noi nu sîntem în stare a vrea sau a face ceva bun! Dar stă în puterea noastră, fie a sălașului în virtute și a urma lui Dumnezeu care ne îndeamnă spre ea, fie a părăsii virtutea... și a urma pe diavol care ne îmboldește spre rău fără constringere. Căci viciul nu e nimic altceva, decît îndepărtarea de la bine, întocmai precum întunerecul este îndepărtarea de lumină. Și astfel, rămînînd în ceea ce conform naturii noastre, noi sîntem în virtute; prin abaterea de la ceea ce e conform naturii noastre, adică de la virtute, noi ne îndreptăm spre ceea ce e contrar naturii și cădem în viciu».

În chipul acesta privind lucrurile, este sigur că extremele augustiniene și pelagiene — care și-au avut temeiurile lor istorice în Apus — au fost cu totul străine teologiei răsăritene. În Răsărit, ele nu și-au aflat teren de sprijin. În problema mîntuirii umane, teologia răsăriteană a susținut — decisiv și fără excepție — ideea libertății voinței care, deși considerabil vătămată de păcat, nu e totuși în întregime distrusă și înrobîtă unui cuget rău. Totodată, omul mai păstrează încă înclinarea înăscută spre bine, și deci posedă suficientă energie — liber fiind — să se manifesteze activ și să îndeplinească condițiile unei alegeri etice foarte reale, dacă nu desăvîrșite. Din acest punct de vedere, harul divin află în fiecare om aplecare și capacitate organică, de aceea în lucrarea și plinirile lui nu este stăvilit de bariere naturale de netrecut, așezate în subiectul receptiv. Sau — spre a ne exprima și mai limpede — factorul ultim, în fiecare membru al familiei umane, este convergent cu el, astfel că harul, în acțiunile sale, nu e în mod necesar limitat din punct de vedere subiectiv, întocmai precum, în mod obiectiv, el e liber.

*

Această principală teză a haritologiei răsăritene este extrem de importantă pentru problema unei apropieri reciproce a Bisericilor creștine, deoarece ea le procură o garanție dogmatică întru realizarea acestei năzuințe. Dacă am admite că harul sălășluiește exclusiv în Biserică și nici unde în altă parte, atunci toate grupările care stau în afara Bisericii nu ar fi obiect al harului ei izbăvitor și astfel ar fi lipsite de comuniunea frățească cu «lu-

136. Sf. Ioan Hrisostomul, in *Epist. ad Rom. hom.*, XIII, 2.

137. Idem, in *Epist. ad Rom. hom.*, XIX, 6.

138. Idem, in *Epist. ad Rom. hom.*, XII, 5, Migne gr. LX, col. 500: ἡ γνώμη ἡ πονηρά.

139. Idem, *ibidem*: ἡ τῆς γνώμης πονηρία.

140. Sf. Ioan Damaschinul, *De fide orthodoxa*, II, 30.

mea Bisericii». Dată fiind însă părtășia la har a fiecărui om, potrivit însăși naturii sale create de Dumnezeu, și potrivit capacității sale înăscute pentru har, întregii omeniri îi este asigurată o bază pentru apropierea spirituală și fiecăruia îi este deschisă calea către acel luminos sfârșit spre care harul lui Dumnezeu cheamă întreaga creațiune prin Iisus Hristos¹⁴¹). «Prin narul milostivirii Sale, Dumnezeu le poartă tuturor de grije și-i îndeamnă pe toți oamenii să se tămăduiască prin acele mijloace care le stau la îndemână, chemându-i la mîntuirea Lui»¹⁴²). Și, de asemenea, obiectivul este unul singur, dar căile de ajungere la el sînt diferite. În această privință, cuvintele normative ale Sfîntului Chiril al Ierusalimului asupra acestui subiect sînt foarte prețioase¹⁴³): «Domnul într-atît a iubit omul, încît a deschis nu numai una sau două uși spre a intra întru viața veșnică, ci multe uși; așa că dinspre El, toți se pot bucura de ea (de viața veșnică) fără împiedicări». Cum? — întreabă Sfîntul Ioan Hrisostomul¹⁴⁴) — e cu puțință ca cel ce ține de Persieni să fie **plăcut** lui Dumnezeu? Dacă acela e vrednic, el se va face **plăcut**, și chiar în așa măsură, încît va deveni părtăș în credință. De aceea Dumnezeu n-a disprețuit pe eunucul din Etiopia. Dar ce să socotim — s-ar putea spune — despre cei ce se tem de Dumnezeu, și, totuși, sînt lăsați în desconsiderare?! Nu, nici unul din temătorii de Dumnezeu nu sînt lăsați în desconsiderare! Nici unul nu poate fi disprețuit, niciodată nu vor fi disprețuiți asemenea oameni, căci zice Apostolul Petru¹⁴⁵): **în fiecare neam, cel ce s-a temut de Dumnezeu și a lucrat dreptatea este plăcut Lui**. El numește aici dreptate orice virtute... Dacă Dumnezeu n-a disprețuit pe înțelepții (magii) de la Răsărit, pe etiopian, pe tilhar și pe desfrinați, atunci, fără îndoială, el nu va disprețui pe cei ce sînt dreți și rîvnii de credință». Mai mult: dacă noi ne situăm pe concepția exclusivității ecleziastice, vom fi nevoiți să susținem că harul mîntuitor nu se află în Biserica Universală, în general, ci este concentrat în întregime într-o oarecare unică, adevărată Biserică a lui Hristos. Dar cum fiecare Biserică -- în judecata credincioșilor ei mărturisitori — este inevitabil adevărata Biserică a lui Hristos, și asemenea Biserici ar fi multe, această interpretare ar duce la o nouă dezbinare bisericească și ar adînci-o pe cea existentă. Teologia răsăriteană, și în această privință, este în afară de orice fatală primejdie de a crea și adînci «dizidențele ecleziastice», pentru tămăduirea cărora ea se roagă neîncetat. Teologia răsăriteană susține hotărît, că Hristos lucrează prin harul Său mîntuitor cu toată plenitudinea, în Biserica întemeiată de El, iar noi trebuie să răzuim cu rîvnă spre acest tezaur integru, nefiind satisfăcuți, doar cu un minimum sau mediu oarecare. Viața spirituală nu tolerează stagnarea; căci, în acest caz, ea își pierde energia sa creatoare, se stinge și pier. Este trebuit să tindem neîncetat mai sus, spre «înalta chemare a lui Dumnezeu în Hristos Iisus»¹⁴⁶). Toți trebuie să facă parte din singura adevărată Bi-

141. Origen, *De princ.*, I, 6, 1.

142. *Ibidem*, II, 9, 7.

143. Sf. Chiril al Ierusalimului, *Catech.*, XVIII, 31: Migne, gr. XXXIII, col. 1052-1053.

144. Sf. Ioan Hrisostomul, in *Acta Apost. hom.*, XXXIII, 1, 2: Migne, gr. LX, col. 178, 180.

145. *Faptele Apostolilor*, X, 35.

146. Filipeni, III, 14.

serică a lui Hristos, dar aceasta nicidecum nu înseamnă că se distruge harul natural, universal, și cu atât mai puțin este negat el în diferitele organizații bisericești: prin aceasta li se recunoaște și acestora anumite înrîuriri harice și izbăvitoare. Nimeni nu trebuie să se trufească cu superioritatea sa, căci «darurile sînt diferite, dar Duhul e același; sînt diferite slujiri, dar Acelaș Domn; și lucrările sînt diferite, dar Dumnezeu e Același, care pe toate le-a lucrat întru toți»¹⁴⁷). «Nici cunoștința fără de credință, nici credința fără de cunoștință»¹⁴⁸). Chiar Sfîntului Ciprian i se părea că, «dacă la noi și la eretici credința e aceeași, atunci și harul poate fi același»¹⁴⁹). De sigur, înrîurirea harului nu este pretutindeni aceeași, cît privește gradul și rodnicia lucrării lui. Ținînd cont de aceasta, conferințele interconfesionale, de asemenea, vor avea o semnificație vitală, numai în cazul cînd ele se vor strădui să afle și să aleagă centrul comun al unității în har. În această constă sarcina lor esențială și interesul lor practic. Dar nimeni nu trebuie să creadă sau să socotească drept un rezultat faptul că un număr de inși mai bogați—mînați de condescendență—vor înzestra pe cei săraci cu daruri. Există bogații de diferite feluri și fiecare din ele își are valoarea sa; întocmai precum chiar în adevărata Biserică, există diferiți membrii pe care Nemitarnicul Judecător—Cel ce răsplătește fiecăruia potrivit nemărginitei Sale bunătăți părintești — îi va judeca. În sînul nemăsuratei Sale milostiviri se află loc destul spre dulcea odihnire a tuturor, întrucît «în harul însuși există stări speciale și vrednicii speciale»¹⁵⁰), — după mărturia Cuviosului Macarie Egipteanul. «Ce auziți? — întreabă Sfîntul Grigorie Teologul: Sînt oare multe sălașuri la Dumnezeu, sau numai unul? De sigur veți fi de acord că sînt multe, nu numai unul. — Trebuie ca toate să fie sălășluite? Sau unele dintre ele vor fi sălășluite, iar atelele nu, încît să rămînă goale și să fi fost pregătite în zadar? În mod sigur toate vor fi sălășluite, căci la Dumnezeu nimic nu e zadarnic. — Dar puteți spune, ce însemnează un asemenea sălaș? Este el, oare, odihnă cerească și slavă pregătită pentru cei binecuvîntați, sau e altceva? Nu e altceva, ci numai aceasta. — Fiind de acord asupra acestui lucru, să pășim mai departe: Există ceva care să ne poată dobîndi aceste sălașluri, sau nu există nimic de această natură? De sigur, există acel ceva. — Atunci, ce e acel ceva? Sînt diferitele moduri de viață și chemări care ne călăuzesc spre un sălaș, sau spre altul, proporțional cu credința noastră, și de aceea noi le numim «căi». — Trebuie, deci, ca cineva să meargă pe toate aceste «căi», sau numai pe unele din ele? Dacă e cu puțință, atunci același om să meargă pe toate «căile». Dacă nu, apoi pe cît mai multe din aceste «căi». Iar dacă nici aceasta nu e cu puțință, atunci pe unele din ele. Dar dacă și aceasta îi e peste puteri, atunci, cel puțin — după socotința mea — e mai bine să meargă cineva pe

147. I Cor., XII, 4-6.

148. Clement Alex. Strom., V, 1, Migne gr. IX, col. 9: οὐτε ἡ γνώσις ἄνευ πίστεως, οὐδ, ἡ πίστις ἄνευ γνώσεως.

149. Sf. Ciprian, Epist. LXXIII — ad Jubajanum, 4: nam și fides una est nobis et haereticis, potest esse et gratia una, Migne, lat. III col. 1158.

150. Macarie Egipteanul, Hom., XVI, 12, Migne gr. XXXIV, col. 621: καὶ ἐν αὐτῇ δε τῆ χάριτι εἶσι μέτρα καὶ ἀξιώματα.

o singură «cale» în mod desăvârșit»¹⁵¹). Drept aceea—recunoscînd deschis, că nepăsarea noastră ne-a adus în situația de a condamna azi dezbinarea existentă între Biserici — să ne străduim a remedia lucrurile nu prin incriminări și defăimări reciproce, ci prin nădejdea dătătoare de viață în harul mîntuitor al lui Dumnezeu, pururea amintindu-ne binecuvîntatele cuvinte pe care Mintuitorul nostru Iisus Hristos le-a adresat Apostolilor Săi¹⁵²):

«Să nu se turbure inima voastră...

«În casa Tatălui Meu, multe sălașuri sînt!».

trad. de Pr. V. MITRU

MINTUITORUL IISUS HRISTOS, CENTRUL VIEȚII NOASTRE

(MEDITAȚIE)

«Iar Eu, cînd voi fi înălțat de pe pămînt, îi voi trage pe toți la Mine».

(Ioan, XII, 32).

La întrebarea: Ce loc trebuie să ocupe Mintuitorul nostru Iisus Hristos în religia sa, adică a noastră, deci în trăirea noastră religioasă? — răspunsul creștinului nu poate fi decît unul: Tot locul. Iar dacă voim să precizăm mai mult acest răspuns atunci declarăm că Iisus Hristos este centrul vieții noastre religioase. Cu alte cuvinte reafirmăm doctrina patristică și postpatristică —, alit răsăriteană, caracteristică Sfîntului Chiril al Alexandriei ca și lui Nicolae Cabasila, de pildă¹), cît și apuseană, printr-un Bernard de Clairvaux, Francisc din Asizi, Toma de Aquino, de o parte, printr-un Luther și Calvin, de alta... Într-un consens unanim, creștinătatea de totdeauna a propovedit învătătura descoperită, după care Dumnezeu a preamărit pe Iisus Hristos «și i-a dăruit lui numele care este mai presus de orice nume, ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești și al celor pămîntești și al celor de subț» (Filipeni, II, 9-10). Domnul Iisus, al cărui nume e «mai dulce decît mierea și decît fagurul de miere», după maiestrii vieții duhovnicești, devine centrul spiritualității răsăritene; iar evlavia ortodoxă e hristocentrică, fiindcă năzuiește să retrăiască fazele vieții Dumnezeului-Om, în ceea ce are ea mai specific.

Învătătura creștină accentuiază faptul că, într-un pogorămînt suprafiresc, Mintuitorul lumii s-a întrupat ca să unească cele cerești cu cele pămîntești.

151. Sf. Grigorie Teologul, *Orat. XXVII, adversus Eunomianos*, 8: Migne gr. XXXVI, col. 21.

152. Ioan XIV, 1-2.

1. Pentru hristocentrismul Sfîntului Chiril al Alexandriei, v. Dr. Eduard Weigl, *Die Heilslehre des hl. Cyrill von Alexandrien*, (Meinz, 1905), pp. 81 sq.; pentru al lui Nicolae Cabasila, v., de pildă, S. Salavilla, A. A., *Le Christocentrisme de Nicolas Cabasilas*, în rev. «Echos d'Orient», reproduș în introducerea cărții *Nicolae Cabasilas, Explication de la divine Liturgie*, (Paris, Lyon, 1943), pp. 18, sq. etc...

mînești și cele spirituale cu cele materiale, împăcînd pe Dumnezeu cu oamenii și pe oameni cu Dumnezeu; s-a coborît adică la omul căzut, făcîndu-se «blestem și păcat pentru noi», pentru ca să înalțe firea noastră omenească la dreapta Tatălui.

Această fire, primită de El, are un centru unic: Logosul Dumnezeesc, și așa se împărțăște de Dumnezeire; ea se desăvîrșește astfel, pe măsura ce fiecare dintre noi poate spune cu Apostolul Neamurilor: Nu mai sînt eu cel ce trăiește, ci Hristos trăiește în mine — adică pe măsură ce El este centrul, persoana, eul nostru propriu.

Iisus Hristos nu e numai Mijlocitorul mîntuirii noastre, ci este și temelia și încununarea unei noi rîndueli a universului religios. El este începutul unei noi creații (religioase), care se desăvîrșește neîncetat de Duhul Sfînt în El și prin El: «Prin El, zice Sfîntul Chiril al Alexandriei, e sfințită întreaga creație și Ingerii... Tronurile, Domniile, chiar și Serafimii... Hristos este o ardere de tot, Sfîntul Sfinților, căci în El sîntem sfințiți și El e îndreptarea noastră, ba și sfințirea duhurilor suprapămîtene»²⁾. El este deci cel dintîi născut al întregii creații, pe care a unit-o în Trupul său Tainic, (Col. I, 12-20), curățînd-o prin sîngele său, înoînd-o în sine, izbăvînd-o de stricăciune și moarte și dîndu-i viața veșnică.

Coborînd în cosmos și făcîndu-se parte a lui, El a adus cu sine belșugul de har peste har celor credincioși, devenind căpetenia lor nevăzută, viața și lumina lor, soarele lor spiritual —, nu o lumină închizitorială, care cercează ca să osîndească, ci una care vindecă și cicatrizează rănile moral-religioase, asemenea celei helioterapeutice!

Așa a îmbrățășat în firea sa omenească Dumnezeu cel Intrupat întreaga omenire, purtînd în sine în chip tainic pe toți oamenii, prin desăvîrșirea firii sale și a Harului său, și prin universalitatea cunoștinței și a iubirii sale de oameni.

Pe de altă parte iradierea peste veacuri și milenii a Personalității Sale asupra omenirii credincioase a mărit clipă cu clipă Trupul său Tainic.

Toți credincioșii au văzut în El exemplarul desăvîrșit al omenirii și căpetenia ei duhovnicească, prin care trăiesc sau mor, din punct de vedere religios.

Dar firea omenească a Domnului are un subiect și o persoană, centrul ei, care este Dumnezeu cel Intrupat: Ea se supune persoanei, subiectului dumnezeesc și devine în felul acesta instrumentul unor acte dumnezești (vindecări, învieri și alte minuni, etc.). Asemenea ei, credincioșii din toate timpurile fac din Persoana lui Iisus Hristos centrul ființei lor: «A trăi pentru mine însemnează Hristos»; căci «totul are ființa sa în El» (Col. I, 17): și «în El viețuim, ne mișcăm și sîntem» (Fapte, XVII, 28); El este Mijlocitorul universal, piatra cea din capul unghiului și bolta zidirii (Efeseni, II, 20), începutul și sfîrșitul ei (Apocalipsa, I, 8, XXIII, 12, etc.).

După învățătura Sfintei noastre Biserici universul însuși a căzut în deșertăciune din pricina păcatului lui Adam cel dintîi; prin al doilea Adam el este restaurat. Bucuria pascală cuprinde tot universul: «Bucură-te, făptură, și desfă-te ca un crin, căci Hristos ca un Dumnezeu a înviat din morți! Unde-ți este biruința, iadule?», cîntă Biserica Ortodoxă de pretutindeni.

Iisus Hristos este cel care aduce restaurarea noastră și, împreună cu noi, a întregii creații. Descoperirea creștină învață un cer nou și un pămînt

2. Sfîntul Chiril al Alexandriei, *Asupra Leviticului*, Migne, P. G. LXIX, col. 549. e; *Despre închinarea în Duh și în adevăr..* I, 9; Migne, P. G., LXVIII, col. 625 a.

nou. El este începutura și centrul acestei zidiri noi. Nicolae Cabasila descrie acest proces în cuvinte vrednice de a fi reținute: «Dumnezeu a creat firea omenească în vederea omului cel nou, chiar de la obârșie: pentru El au fost plăsmuite inteligența și voința. Noi am primit inteligența ca să cunoaștem pe Hristos; voința, ca să ne îndreptăm spre El; memoria, ca să-L purtăm în noi. El a fost arhetipul zidirii noastre.

Intr-adevăr nu Adam cel vechi a slujit de model celui nou, ci Adam cel nou celui vechi.

Dacă se spune că cel nou s-a născut după asemănarea cu cel dintii, aceasta se înțelege privitor la raportul coruptibilității primite de acela și pe care Acesta a moștenit-o ca să vindece slăbiciunea firii prin tămăduiri cuprinse în Persoana Sa, pentru că ce e muritor să fie absorbit de viață (II Cor, V, 4), după cuvântul Sfântului Pavel. Pentru noi, care-l recunoaștem ca pe strămoșul nostru, Adam cel dintii este arhetipul firii omenești; dar pentru Dumnezeu care are în fața ochilor toate ființele, însuși strămoșul nu este decît o copie a lui Adam cel nou. El a fost format după chipul și asemănarea cu Acesta, dar din nenorocire nu s-a menținut în această stare; sau mai de grabă, el era sortit la aceasta, dar n-a ajuns la ea... Ascultarea a fost cerută de la Adam dintii, dar cel de al doilea i-a dat tributul său «pînă la moartea de cruce» spune Sfântul Pavel (Filip., II, 8). Unul, prin lăcomia sa s-a dovedit a fi om nedesăvîrșit (căci porunca, a cărei călcare aducea o pedeapsă, nu era mai presus de puterile omenești). Celălalt s-a arătat om desăvîrșit din toate punctele de vedere și a putut spune: «Am păzit poruncile Tatălui meu» (Ioan, XV, 10). Cel dintii Adam ne-a transmis o viață cu greșale, supusă la mii de nevoi; Cel de al doilea, viața nemuritoare, al cărei părinte a devenit pentru întreaga omenire. Fără îndoială că firea omenească era sortită chiar dintru început nemuririi; dar ea n-a ajuns acolo decît mai tîrziu, în trupul Mîntuitorului, pe care acesta l-a înviat din morți pentru viața veșnică, și astfel Hristos a devenit precursorul neamului omenesc în împărăția nemuririi. Ca să spunem tot, Mîntuitorul a realizat, El singur și cel dintii, pe omul adevărat și desăvîrșit...»³). În felul acesta El a devenit un «alt eu» al nostru, antrenorul și arbitrul faptelor noastre, făcîndu-ne să fim una cu El, așa cum El este una cu Tatăl.

Sfîntul Maxim Mărturisitorul a sintetizat în cinci lucrări unirea aceasta în jurul Său, asemenea unui centru cu raze infinite și cu circumferința în tot universul: Hristos a unit bărbatul cu femeia (Col., III, 38), pămîntul blestemat și Edenul originar (Luca, XXIII, 43), cerul și pămîntul, sfera celor sensibile cu a celor inteligibile, firea creată cu cea necreată. Pe cele unite astfel le-a supus Tatălui, pentru ca pînă întru sfîrșit Dumnezeu să fie totul în toate⁴).

*

În textul pe care l-am ales pentru această meditație se arată că după ce Mîntuitorul va fi înălțat pe cruce, va atrage pe toți oamenii la El. Crucea este astfel arătată ca farul care luminează și stabilește calea către stegarul noii religii creștine. Dar crucea este numai o etapă, care va fi depășită. Iisus Hristos cel răstignit a înviat, este viu și creștinii sînt, colectiv sau

3. Nicolae Cabasila, *Viața în Hristos*, Migne P. G., CL, col. 680.

4. Sfîntul Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, XLVIII; Migne, P. G., XC, col. 436 A. sq.

individual, în strînsă legătură cu El, prin rugăciune și împărtășire. Cuvîntul său este pîinea duhovnicească, cu care se hrănesc clipă de clipă; ajutorul său haric este nelipsit. El este deapauri în sînul Bisericii: «Unde sînt doi sau trei adunați în numele meu...».

Domnul ne cheamă neîncetat la El, dar e departe de a ne robi cu sila, cu atotputernicia Sa. Dimpotrivă El ne cere inima: «Fiule, dă-mi inima ta», (Pilde, XXIII, 26), ne solicită în multe feluri: «Intoarce-te către mine!» (Isaia XLIV, 22); «Iată, eu stau la ușa și bat; de va auzi cineva glasul meu și va deschide ușa, voi intra la el și voi cina cu el și el cu mine!» (Apocalipsa, III, 20). Deci **libertatea** este condiția acestui Hristocentrism ecumenic. De aci răspunderea totală a omului: «Pus-a înaintea ta foc și apă; încotro îți va fi voia poți să întinzi mina ta» scrie înțeleptul Iisus fiul lui Sirah (XV, 16).

Marele predicator al Bisericii rusești de astăzi, Mitropolitul Nicolae al Crutișelor, dă și cheia acestui răspuns de două mii de ani, al sumii creștine de pretutindeni: Chemarea Domnului a deșteptat în sufletul omenirii credincioase **năzuințe latente** spre zările veșniciei din țara aurorii: «El a deșteptat în inima noastră o foame neîndestulată, o nepotolită sete, și noi lacomi îi ascultăm cuvintele, care cad în inima noastră cum cad picăturile de ploaie cerească pe un pămînt uscat. Ne temem să nu pierdem vreun cuvînt ce iese din gura Lui. Ascultîndu-L, uităm de foame și de sete; uităm că trebuie să hrănim copiii și pruncii de la sîn și în ôrduri mergem după Acela, care propoveduește nu o împărăție pămîntească, ci o Impărăție Cerească și care ne strigă: Să mergem după El, să viețuim și să murim cu Hristos în inima noastră...»⁵⁾.

Doi ne par factorii care caracterizează această prezență suprafirească în centrul și deasupra lumii creștine, în acest hristocentrism creștin: **autoritatea Domnului și puterea Lui de a ne trage la El**. Vom insista mai mult asupra lor :

Fiecare dintre credincioși reface experiența unei **autorități unități unice**, ca aceea a unui Stăpîn suprem și pe care au făcut-o și primii săi ascultători (Marcu, I, 22). Ceea ce dă El are obîrșie dumnezească; ceea ce cere El sînt chemări de departe. Era numit «rabi», dar autoritatea Lui depășea pe aceea a unui învățător al unei Legi date, căci El da o altă Lege, cu care o desăvîrșia pe cea dintîi. Unii credeau că e Ieremia, alții Ilie, alții, alt prototip al vremurilor vechi (Mat. XVI, 1); El primea acest nume (Marcu, VI, 4; Luca, XIII, 33, 34). Dar Evanghelia ne-a păstrat strigătul desnădăjduit al omului care avea nevoie de El: «Știu cine ești. Sfîntul lui Dumnezeu!» (Marcu, I, 24). Exorcismele și minunile completau efectele înrîuririi Persoanei și lucrării sale dumnezești.

Dacă Mintuitorul a primit numele de profet, El a ridicat această sarcină la înălțimea ideală. Căci El depășește programul fixat unui Ieremia, pe care Domnul îl pusese peste neamuri spre a «desrădăcina și sfărîma, spre a distruge și ruina, spre a zidi și planta» (I, 10), și care a primit cupa cu vinul spumegînd de mînia Celui Atotputernic. El depășește tot ce realizaseră profeții, căpetenii ale poporului, întemeietori de state, sfătuitori ai căpeteniilor statului, etc., etc.: Un Ilie adună poporul pe Carmel și ucide, sub privirea nepotincioasă a reginei ocrotitoare, pe profeții lui Baal; cio-

5. Nicolae, Mitropolit Krutișki, **Cuvîntări bisericești**, traducere din rusește de prof. Nicolae M. Popescu, profesor universitar onorar; vol. II, (București, 1950). pp. 69-70.

banul-profet, Amos, îngheață toată căldura entuziasmului unei națiuni prospere și ale unei curți ușuratece prin prevestirile unui viitor groaznic; Ioan Botezătorul ca și Natan osîndesc adulterul regal... Totuși profeții Vechiului Testament și însuși Ioan Botezătorul erau mai mici decît cel din urmă din Impărăția cerurilor (Luca, XI, 11), căci Legea și profeții au dăinuit pînă la Ioan (Luca, XVI, 16).

Ca și înaintașii săi, Ioan era vocea care strigă în pustie. Ei se ascundeau după mesagii primit de sus: Erau slujitorii care îl aduceau din partea Stăpînului. Iisus Hristos este însuși Stăpînul; demnitatea împărătească, chemarea profetică și slujirea arhierescă se contopesc cu însăși Persoana lui Iisus Hristos. El nu le îndeplinește în numele altuia mai mare, ci în numele său personal. El cheamă la El. Slujește în supremul pogorămint — pînă la moarte și moarte de cruce —, pentru slava proprie, ca Împărat al cerurilor.

Chemarea Sa, «mai presus de timp și de spațiu este: «Veniți la mine!» «Ați auzit că s-a zis...», spune El despre prevederile Descoperirilor vechi-testamentare... «iar eu zic vouă...!». «Învățați de la mine...!» Privitor la Lege, la cult și la templu..., El își rezervă întreaga libertate de acțiune.

Mai mult, El formulează niște porunci, în numele propriei autorități dumnezeiești, nemai auzite pînă atunci: El face pe unii săi să părăsească «casa, frații sau surorile, sau pe tatăl, sau pe mama, sau copiii, sau cîmpuri», (Marcu, X, 29-30) și le făgăduiește viața veșnică. El chiamă pe cei mai simpli pescari și-i face «vînători de oameni». Cel ce vrea să-L urmeze, trebuie s-o facă pînă la moarte: «Cel ce vrea să mă urmeze, să se lepede de sine, să-și ia crucea sa și să mă urmeze! Căci oricine va voi să-și mintuiască viața sa, o va pierde; și oricine va pierde viața sa din iubire față de mine și de Evanghelic, o va salva» (Marcu, VIII, 35). Nici un întemeietor de religie n-a străpuns atît de puternic inima ascultătorilor săi și n-a pătruns atît de adînc în viața ucenicilor săi. Ca Dumnezeu, El ierta păcatele, săvîrșia minuni: izgonia pe demoni din oameni și pe oameni din templu; pōtolia furtuna, vînturile și valurile mării, învia pe morții trupești și sufletești și s-a învial pe sine, după ce a coborît în cele mai de jos ale pămîntului⁶).

Această autoritate este nedespărțită de persoana lui Iisus Hristos, a cărei iradiere de sfințenie și de iubire este. Marii maeștrii ai vieții duhovnicești n-au putut defini acest raport dintre Iisus Hristos și cel credincios decît prin noțiunea însăși de interiorizare: El apare credinciosului drept ceva mai intim, mai strîns legat de destinul său suprafiresc decît omul însuși: «Interior me ipso», a zis Fericitul Augustin.

Autoritatea lui Iisus Hristos se exercită pe dimensiunea adeziunii lăuntrice și nu pe aceea a constringerii. Teologia ortodoxă a respins chiar conceptul de Har «irezistibil»; ea a rămas la ascendentul pe care-l are Persoana Dumnezeului-Întrupat asupra credincioșilor, pe care-i chiamă săl se încredințeze, într-un mod invincibil, îi învăluie în chipul crepuscularei lumini line a sfintei slave...

În această convingere nestrămutată, un Clement Alexandrinul a rostit aceste cuvinte: «Fără Cuvîntul întrupat am fi ca vita, care se îngrașe în grajdul întunecos, spre a fi tăiată; de n-ar fi soarele, cu toate stelele, tot noaptea

6. Pentru partea aceasta v. Prof. Henri Monnier, *La mission historique de Jésus*. (Paris, 1914), 7.

întunecată ar domni». «Intr-o convorbire cu generalul Bertrand, pe insula Sfânta Elena, Napoleon a zis: «...Iată ce mă miră mai mult și ce-mi dovedește divinitatea lui Hristos: Și eu am fost în stare să însuflețesc mulțimi care mergeau la moarte pentru mine. Totuși pentru a aprinde-n inimi focul sacru, era nevoie de prezența mea, de firul electric al privirii mele, de vocea mea, de cuvântul meu. De bună seamă eu am taina magicei puteri care farmecă pe oameni, dar eu n-o pot împrumuta altuia; nu i-am putut-o împărtăși nici unuia dintre generalii mei, nici nu cunosc misterul de a eterniza numele și dragostea către mine în inimile oamenilor, spre a face acolo minuni, fără concursul materiei. În privința aceasta așa era și Cezar și Alexandru. La urma urmelor toți vom fi uitați și numele unui cuceritor rămâne numai tema unei lucrări de școală. Ce prăpastie-i între mizeria mea și veșnica împărăție a lui Hristos cel iubit, adorat și propovăduit de toată lumea! Atunci murit-a Hristos? Aceasta nu însemnează oare a trăi în veac? — Iată ce este moartea lui Hristos: Nu moartea unui om, ci a unui Dumnezeu!»⁷⁾.

Dar pe culmi această autoritate se confundă cu însăși puterea de atracție a Mîntuitorului Iisus Hristos, despre care vom vorbi mai mult.

În textul pe care l-am citat, Mîntuitorul arată că după moartea, învierea și înălțarea sa, **va trage la sine** pe oameni. Așa dar perspectiva Patimilor și a morții nu va zăgăzui puterea sa de atracție; moartea aduce Învierea și patima biruința. Creștinismul primar simțea mai ales atracția lui Hristos cel înviat și înconjurat de nimbul slavei; creștinismul medieval, dimpotrivă o simțea pe a celui scăldat de sudorile de sânge ale morții, El este cel care însuflețește viața creștină, dogmele, riturile, rînduielile ei; iar această putere care ne însuflețește este atracția lui Hristos prin Duhul Sfînt.

Creștinismul se caracterizează prin această forță.

Slujirea preotească servește, într-o mare măsură, tocmai pentru a mijloci această putere de a atrage la sine a lui Iisus Hristos, care încununează marea lege ce domină universul.

Despre această înrîurire Mîntuitorul ne vorbește într-o clipă a petrecerii sale pămîntești. El știa ce avea să urmeze: Avea să vină mai întîi ora în care El avea să cadă ca grăuntele de grîu pe pămînt ca să moară; s-a turburat și sufletul i-a rămas întristat pînă la moarte. Căci era om, om deplin ca și Dumnezeu adevărat; și era supus tuturor afectelor omenești de după cădere, dar în afară de păcat. Inimile creștinilor s-au topit în fața acestei lupte a omului-Dumnezeu între tot sfînt, care trebuie să primească pedeapsă de păcătos în locul întregii omeniri păcătoase. Durerea Sa era cu atît mai de nesuportat cu cît simțirea ființei sale era mai sensibilă la păcat decît a oricărei alta și cu cît asupra sa primea osînda întregii omeniri păcătoase: «Părinte fă să treacă acest pahar de la mine; dar nu cum voiesc eu, ci cum voiești Tu! — se ruga El.

Această moarte năpraznică, nedreaptă și infamantă va mai îngădui ea ca Mîntuitorul să atragă la sine pe oameni? Nu va întrerupe ea oare desoperirea adevărului total?

... Și totuși cele afirmate de Domnul au fost pe deplin confirmate de cele ce au urmat. Mîntuitorul a continuat să atragă pe oameni la sine și încetul cu încetul El a devenit cu adevărat centrul universului celor credincioși. Din simbol al rușinii și desnădejzii, crucea a devenit semnul bi-

7. R. Saitschick, *Deutsche Skeptiker: Lichtenberger und Nietzsche zur Psychologie des neueren Individualismus*, (Berlin 1909); apud Fr. W. Förster, *Hristos și viața omenească*, trad. de Nicolae Colan; partea I-a, (Sibiu, 1925), pp. 155-156.

ruinții și al credinții nezdruncinate: «O, crux, ave, spes unica!» Mîntuitorul cunoaște adest adevăr de mai înainte; știa că moartea prin care trece nu e decît preludiul triumfului definitiv, total și absolut. De aceea afirmă cu toată tăria acest adevăr.

Prin chear această moarte, El atrage la sine. A spus-o în cuvintele care preced această declarație: «Adevăr grăiesc vouă că dacă bobul de grîu nu moare după ce a căzut pe pămînt, rămîne singur, dar dacă moare aduce roadă multă» (Ioan, XII, 24). Și iarăși: «Cel ce iubește viața sa o va pierde, iar cel ce urăște viața sa în lumea aceasta, o va păstra pentru viața veșnică» (Ioan, XII, 25). Iată cîteva dintre cuvintele pe care mintea omenească le primește cu greutate, dar care și-au aflat o confirmare strălucită în istoria Creștinismului și au fost dintre cele mai des rostite dealungul ei. Ele au devenit oarecum o lege a lumii, o lege a vieții omenești, ca și a Impărăției lui Dumnezeu. Căci din punct de vedere duhovnicesc succesul aparent este o nereușită, nereușita aparentă este un succes. Ceea ce cataloghează oamenii ca atare, are de cele mai multe ori valoarea inversă. Și deși orice nereușită este un rău, adeseori el poate fi izvorul unui bine cu mult mai însemnat, după cum o reușită ușoară poate paraliza elanul cuiva și-l poate face sterp, neroditor. Adeseori, pentru a fi tu însuși trebuie să sorbi din amărăciunea încercării și a zmereniei un nou elan de energie; adeseori cel ce simte că se îneacă, ajuns la fundul apei se aruncă desnădăjduit spre suprafață și sfortarea pe care o face este salvatoare.

În cuvîntul evanghelic amîntit Domnul arată că viața firească, pentru ca să fie rodnică și durabilă, trebuie prefăcută, înălțată, printr-o forță superioară, duhovnicească, veșnică. Pentru aceasta, însă, ea trebuie predată de bunăvoie, jertfită, în consensul jertfei lui Iisus Hristos. Marii asceți creștini, începînd cu Apostolul Neamurilor au învățat în mod constant mortificarea creștină adusă de valul jertfei de pe Golgota: «Per aspera, ad astra», ziceau cei vechi. Mîntuitorul îmbogățește această experiență cu lucrarea harului și arată că greutățile vieții duhovnicești le împarte cu cei care le poartă: «Luați jugul meu...» zice El.

Cei ce se pregătesc pentru preoție, ca și preoții tineri, trebuie să fie preveniți în această privință și să socotească drept o ispită orice succese estine și de suprafață, în viața pastorală, mai ales, Domnul le-a lepădat de la sine în pustie și în Ghetsemani. Iar cînd mulțimile voiau să-l facă rege, El a fugit în pustie.

Și, dimpotrivă, a primit coroana de spini, sceptrul de trestie și crucea ca tron...

Dar Mîntuitorul adaogă un cuvînt greu: «Acum Fiul Omului va fi proslăvit». Fericitul Augustin printre alții accentuiază că Domnul nu se referea aici la Înviere și Înălțare sau la mijloace suprafirești de a arăta slava sa dumnezeiască ci la patimile cele mai înfricoșătoare, la moartea cea mai rușinoasă, moartea sclavilor revoltați: Iată slava, împărăția și triumful său!

Cel ce crede cu adevărat că Mîntuitorul a fost și Dumnezeu, nu numai un simplu om, crede, deasemenea, că El putea fi un înțelept vestit, ca Socrate al grecilor, de pildă, un Cezar, un Solomon... Dar în acest caz, n-ar mai fi fost Iisus Hristos, n-ar fi fost Mîntuitorul lumii creștine, regeneratoorul ei. Pogorămîntul său printre oameni, golirea de slavă, voite de El, fac din Iisus Hristos ceea ce este pentru omenire... Invingător al ispitelor, al suferințelor și al morții, El a străbătut cerurile, iar moartea Lui a devenit o proslăvire și un triumf. De la aceste înălțimi absolute ale frumuseții sale

duhovnicești și religioase El chiamă și atrage la sine neincetat. Asemenea șarpelui de aramă, ridicat de Evrei în pustie, privirea Lui vindecă toate slăbiciunile, toate trădările, toate rănila tainuite: «... Acolo unde voi fi eu, va fi și slujitorul meu!».

În locul neascultării lui Adam, El aduce o ascultare pînă la moarte și desăvîrșește Legea îndeplinind-o pînă la epuizare. În locul iubirii de creatural, El se golește de slavă și se jertfește, iubindu-ne cel dintîi și pînă la urmă (Ioan XIII, 1). Din iubire El înfruntă groaza morții, părăsit de toți, și strigă din cauza păcatelor noastre a căror pedeapsă o suporta: «Dumnezeul meu, pentru ce m-ai părăsit?» — «Pentru tine, auzia Pascal un cuvînt tainic, pentru tine am vărsat sîngele meu!».

Iubirea adevărată aduce iubire: Aceasta este cheia tainei acestei puteri de atracție a unei persoane asupra alteia. Pentru ca o personalitate proeminentă să exercite o înrîurire durabilă, trebuie ca la geniul său să adauge și iubirea, adevărata iubire, care merge pînă la jertfă. Ea face legătura între eul nostru cel mai intim și mai adînc și între corespondentul său din sufletul altuia, mișcîndu-l și făcîndu-l să vibreze și să realizeze o adevărată unire.

Dar nu există o iubire mai mare decît a-ți da sufletul pentru altul. Iisus a făcut-o, fiindcă a voit cu adevărat s-o facă. El a smuls din străfundurile inimilor omenești cele mai puternice hotărîri de o dăruire totală, făcînd din simpli oameni misionari, mărturisitori, mucenici, eroi ai umanității morale și religioase, teofori, pnevmatofori, hristofori!

Așa dar moartea însăși este o proslăvire; acest adevăr reiese dintr-o mulțime de texte (Ioan, XII, 32; XIII, 31, 32; XVII, 1; cf. VII, 39; XII, 16 și VIII, 28). Pietatea apuseană a accentuat în deosebi puterea de atracție a Omului-Dumnezeu, care moare pentru noi, păcătoșii. Mistica apuseană are în centrul ei pe Mîntuitorul, pătîmind, arta și muzica religioasă apuseană, cu unele dintre cele mai celebre tablouri, statui sau requiemuri sau desvoltări ale patimilor — avînd în frunte pe cele ale lui Bach —, teatrul religios specific Evului Mediu, toate aceste manifestări au ca temă centrală pe Omul-Dumnezeu murînd pe Cruce pentru noi.

Dar cuvîntul pus în fruntea acestei meditații, «înălțat» are și alt înțeles. pe care-l amintesc alte texte scripturistice, adică acela de înălțare și proslăvire a lui Iisus Hristos, după înviere. Cu acest înțeles, îl aflăm de pildă în două locuri din Faptele Sfinților Apostoli, unde înseamnă proslăvirea Domnului la dreapta Tatălui ceresc: «Pe acesta, Dumnezeu, cu dreapta Sa, l-a înălțat căpetenie și Mîntuitor, ca să dea lui Israil pocăința și iertarea păcatelor» (Fapte V, 31; cf. II, 33). Iisus va fi înălțat de la pămînt: e vorba aici nu de înălțarea materială, care desparte pămîntul de picioarele Celui răstignit, ci de o înălțare duhovnicească, care desparte viața pămîntească de cea cerească, în slava lui Dumnezeu: Din această stare și sferă superioară El va atrage pe ucenicii săi. (Nu este oare un indiciu și pentru noi, că pentru a putea atrage cu adevărat, lumea, trebuie să ne separăm de cele pămîntești, trebuie să ne izolăm de această atracție, pe care o exercită asupra noastră lumea cu patimile și poftetele ei?). În această nouă situație se desăvîrșește lucrarea sa de pe pămînt: Din veac în veac El împărțese fără încetare omenirii mîntuirea Sa, viața cea nouă, prin Duhul Sfînt.

Cuvîntul acesta însemnează deci că Hristos, în înălțimea Sa, după ce i s-a dat toată puterea în cer și pe pămînt, va trage la El cu mult mai

multă putere pe aceia a căror inimă va fi străpunsă de predicarea Evangheliei, adică în mod constant și universal.

Intr-adevăr, condiția se știe: Trebuie ca grăunțele de grâu să moară în pământ și să sufere o prefacere, din care să rezulte germele viu-făcător, care să aducă rod mult. Trebuia ca Hristos să moară, pentru ca slava lui Hristos să umple tot pământul. E antinomia slavei prin necinste, a vieții nemuritoare prin moarte. El are acum toată puterea în cer și pe pământ, și trage la El pe toți cei credincioși, al căror Domn și Mintuitor este. Deci pînă la sfîrșitul veacurilor El atrage la El, sufletele cărora le descopere valoarea, măreția și frumusețea acestei vieți transformate de Duhul Sfînt, de care este nedespărțit pînă la sfîrșitul veacurilor, deasemenea El se jertfește pentru noi; și jertfa Sa de pe Jerifelnicul cel mai presus de ceruri este deapururi actualizată pe sfințele altare: Iisus este în agonie pînă la sfîrșitul veacurilor, zicea Pascal.

După cum în zilele petrecerii sale trupești pe pământ atrăgea la sine, prin puterea cuvîntului, a minunilor și a iradierii suprafirești a Persoanei Sale, tot astfel acum, după înălțarea la ceruri moartea Sa va atrage prin revărsarea puterii Duhului Sfînt asupra învățăceilor săi: «Eu nu vreau să știu printre voi decît pe Iisus Hristos, și pe Iisus Hristos cel răstignit» scrie Apostolul Neamurilor. Contactul permanent prin Duhul Sfînt cu Hristos cel înălțat în slavă a înviorat și întreținut viața duhovnicească a primilor creștini; ea a luminat pe deplin înțelesul morții și al slujirii Sale. Așa au deslușit ei taina lui Iisus Hristos care, mort pe cruce, e viu deapururi în cer și trăiește tainic în noi umplînd lumea sufletelor credincioase de lumină și viață — centrul vieții noastre. Următoare acestei predării, evlavia Bisericii răsăritene, a accentuat în deosebi legătura cu Hristos cel înviat și înălțat în slava care îndumnezeiește.

Iar această putere de a atrage la El n-a fost simțită, precum am arătat, ca sînd libertatea creștinului; este vorba de o putere de atracție și nu de o violență sau siluire a conștiinței. Un sfînt a asemănat lucrarea aceasta harică în suflet cu aceea a revărsării unui fluviu într-o cîmpie: El își face albia acolo unde terenul e primitor, adică este deschis. Cu cît rezistența e mai mică, cu atît înfrurirea dumnezeiască e mai puternică. Idealul, din acest punct de vedere este ca eul dumnezeesc să devină al nostru, și ca gravitînd în jurul lui Hristos, soarele religios al sufletelor noastre, căldura și viața harică, să fim antrenați și noi spre realizarea destinului măreț, cu care am fost creați, de a ajunge în sfințenie și desăvîrșire pînă la statura bărbatului desăvîrșit.

Atrași fiind noi de Mintuitorul, vom putea la rîndul nostru să atragem și noi pe alții, prin puterea de iradere în noi a Lui, centrul vieții noastre duhovnicești. Lumina pămîntească se răspîndește prin niște reflectoare sau faruri; lumina cerească are, deasemenea, nevoie de niște instrumente prin care să se reverse: noi sîntem asemenea mijloace de revărsare a luminii lui Hristos spre cei care vin în contact cu noi.

În măsura în care eul nostru va fi înlocuit de acela al Domnului și preocupările noastre personale, cu îngrijorările și frămîntările lor nu ne vor împiedica de a transmite mai departe chemările de sus, noi vom ajuta la împlinirea integrală a acestei profeții a Mintuitorului și o vom grăbi. În chipul acesta Mintuitorul va fi centrul unei omeniri noi, reunind în sine pe toți cei care luptă pentru întronarea pe pământ a păcii, a bunevoiri între oameni și pentru slava lui Dumnezeu întru cele de sus.

În felul acesta se va realiza marea afirmație a Sfântului Apostol Pavel: «Nu mai este Iudeu, nici Elin; nu mai este rob, nici slobod; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască, pentru că voi toți una sînteți în Iisus Hristos» (Gal. III, 28) ⁸.

*

Marele propoveduitor din zilele noastre, amintit mai sus, Mitropolitul Nicolae al Crutișelor, a lămurit alt amănunt al hristocentrismului evlaviei noastre: Unde ne întîlnim noi cu Domnul, pentru ca El să-și manifesteze prezența Sa, și deci înfrurirea Sa? — Mîntuitorul, răspunde el, amintește că aceste întîlniri cu Domnul sînt garantate de El prin făgăduința că va fi cu noi pînă la sfîrșitul veacurilor (Mt. XXVIII 20). «De cîte ori în curgera vieții noastre pămîntești, continuă el, nu ne întîlnim cu Domnul prin sufletul nostru... Cînd creștinul cu adevărat credincios ortodox stă la rugăciune și-și deschide înaintea Domnului inima, el pune în această rugăciune toată credința sa fierbinte, încredințat fiind că Domnul este aproape de el, că Domnul îi ascultă rugăciunea, pentru că Domnul a făgăduit... «Aproape este Domnul de toți care-L chiamă» (Ps. CXIV, 18). ... Ne întîlnim cu Mîntuitorul și la îndeplinirea oricărei fapte bune. La înfricoșata judecată Domnul va zice aceluia, care va sta de-a dreapta Lui: «Am flămînzit și Mi-ai dat să mînc; am fost bolnav și M-ai căutat...» (Mt. XXV, 35, 36)... Cînd facem o faptă bună, o facem chiar Domnului. Sfîntul Ioan Gură de Aur a spus: «Cînd tu pui în mîna întinsă a cerșetorului milostenia ta, să știi că la rînd cu această mîna este și mîna nevăzută a Mîntuitorului însuși, care primește darul tău... Dar amintiri-vă ce simțiri mișcă sufletul nostru credincios cînd ne încîntăm de frumusețile firii... Nu se poate să nu simțim că puterile oarbe ale firii înconjurătoare n-ar fi putut clădi această prea frumoasă lume dacă n-ar fi ieșit așa din mîna Dumnezeuului ei ziditor. Și în aceste clipe sufletul nostru se întîlnește cu Hristos. Numai așa vom înțelege uimirea care a înfășurat sufletul psalmistului David cînd a strigat într-unul din psalmii săi: «Cit de minunate sînt lucrurile Tale, Doamne! Toate cu înțelepciune le-ai făcut!» (Ps. CIII, 24).

Întîlnirile noastre cele mai numeroase cu Hristos au loc în biserică. Noi cinstim sfintele icoane, le sărutăm cu credință și cu evlavie... Plecăm fruntea sub miruirea untdelemnului sfințit, ne stropim cu apă sfințită, gustăm piine binecuvîntată la priveghere... Și în biserică, la vremea închinării, cînd rugăciunea noastră curată și adîncă cuprinde toată ființa noastră lăuntrică, noi simțim această apropiere a lui Dumnezeu de noi, această stare de față a lui Hristos în mijlocul nostru. Curaților ochi duhovnicești ai sfinților le-a fost dat să vadă starea de față în biserică și a Domnului Iisus Hristos și a Maicii Domnului și a sfinților îngeri... Aici, în Biserica noastră Ortodoxă, la fiecare dumnezească liturghie se săvîrșește cea mai mare minune, minunea prefacerii pîinii și a vinului în Trîupul și Sîngele lui Hristos. Și nouă, păcătoșilor, ne este dată fericirea să vedem cu ochii noștri trupești pe Domnul în Sfintele Taine și nu numai că ne închinăm Lui, ci chiar îl primim în cămara trupului și a sufletului nostru...» (La aceste întîlniri, trebuie să adăogăm pe cele petrecute cînd citim sau auzim Cuvîntul lui Dumnezeu. Cuvintele de acolo sînt pentru noi. Creștinul ortodox.

8. Pentru partea aceasta, v. Henri Bois, Decanul Fac. de Teologie de la Montpellier, *L'attrait du Christ*, Cahors, 1920).

ascultînd faptele istorisite de Evanghelie le crede ca realizîndu-se de fiecare dată în fața comunității întregi..).

«Vorbim de acele întîlniri ale noastre cu Hristos, care au loc în drumul pămîntesc al fiecăruia dintre noi. Dar întîlnirea noastră cu Hristos va fi la sfîrșitul vieții noastre pămîntești. Pentru această întîlnire trebuie să ne pregătim toată viața... O, cîl de fericiți vor fi aceia dintre noi care sînd de-a-dreapta Dreptului Judecător, îi vor auzi glasul: «Veniți, binecuvîntații Părintelui Meu, moșteniți împărăția cea gătită vouă de la întemeierea lumii! (Mt. XXV, 34). Mîhnire, veșnică mîhnire îi va cuprinde pe aceia dintre noi, care vor auzi cealaltă hotărîre groaznică a Judecătorului ceresc!»⁹⁾.

Un creștin indian din zilele noastre a descris într-un chip minunat, rostul Mîntuitorului în viața noastră: «Hristos e Mîntuitorul meu. El e viața mea. E totul pentru mine, în cer și pe pămînt. Intr-o zi, călătoream pe un ținut uscat; eram obosit, setea mă ardea. M-am suit pe o colină și privind în jurul meu, căutam apă. Vederea unui lac, la o oarecare depărtare, mă umplu de bucurie; în sfîrșit aveam cu ce să potolesc setea. Am mers multă vreme în acea direcție, dar fără să pot să ajung la apă. Am înțeles că era o înșelăciune plăcută, o simplă aparență, pricinuită de razele soarelui străbătînd pămîntul căutînd apă vie. Bunurile acestei lumi, avere, situație, onoruri, bună-stare îmi apăreau ca un lac în care ași putea să-mi potolesc setea duhovnicească. Dar niciodată n-am putut să aflu o picătură de apă ca să potolesc setea inimii mele; muream de sete. Cînd ochii mei duhovnicești s-au deschis, am văzut fluvii de apă vie, care țîșneau din coasta Sa străpunsă! Am băut: setea mi s-a potilit; eram săturat! Din acea zi am băut mereu din acest izvor de viață și n-am mai cunoscut setea în pustiul lumii. Inima mea este un îmn de bucurie.

Prezența Lui îmi dă o pace care depășește toată înțelegerea și aceasta, cu orice prilej. Hăituit de prigoane, am aflat pacea, bucuria și fericirea. Nimic nu-mi poate răpi bucuria, pe care am aflat-o în Mîntuitorul meu. Acasă — era acolo. În închisoare — era acolo. Cu El, închisoarea se prefăcea în Cer și crucea era schimbată în izvor de binecuvîntări. A-L urma și a purta crucea Lui este o bucurie atît de dulce și de un preț atît de mare, încît, dacă nu o găsec ca s-o duc în cer, Il voi ruga să mă trimeată ca misionar al Său, chiar în iad, dacă trebuie, pentru că acolo, cel puțin, să pot purta crucea Lui. Prezența Sa poate schimba chiar iadul în rai.

Mutul nu e în stare să exprime bunătatea celor mai alese mîncări; la fel, păcătoșul mîntuit nu poate să descrie dulceața prezenței Sale în inima sa. Numai vorbirea duhovnicească e în stare să redea în chip desăvîrșit această Pace cerească. În mijlocul primejdiilor, ispitelor, păcatelor și tristețelor acestei lumi, sînt mîntuit de Cel care și-a dat viața pentru mine! Marea e sărată; peștele petrece acolo toată viața Lui; totuși nu se face niciodată sărat, pentru că este viu. La fel, dacă am primit viața de la Hristos, nu mai sîntem ai lumii, deși sîntem în lume. Vom fi una cu El, nu numai aici, jos, ci și în cer»¹⁰⁾.

Prof. N. CHIȚESCU

9. Nicolae, Mitropolit Krutički, op. cit., supra, vol. I, (București, 1949), pp. 153-159.

10. B. H. Streeter și A. J. Appasamy, etc., Le Sadhou, trad. și prefață de G. Bouttier, (Paris, 1930), pp. 75-76.

PREOTUL FAȚA DE PREOT

Lucrarea de mîntuire a omenirii de sub stăpînirea păcatului, în care căzuse ea prin neascultarea protopărinților, a realizat-o Domnul nostru Iisus Hristos prin cele trei slujiri sau demnități: profetică (învățătoarească), arhieriească (preotească) și împărătească (conducătoare).

Firește, admitînd cazul că protopărinții ar fi rămas ascultători pruncii divine și n-ar fi căzut în păcat și deci nici Fiul lui Dumnezeu nu s-ar fi întrupat. Dumnezeu totuși ar fi fost învățătorul și conducătorul nostru, comunicîndu-ne voia Sa atotsfîntă și conducîndu-ne pașii în viață.

Învățător și conducător ar fi deci Dumnezeu și în cazul nepăcătuirii omului, dat Arhieru este Fiul lui Dumnezeu numai în urma căderii omului în păcat, întrucît S-a întrupat pentru a mijloci ca om pentru oameni la Dumnezeu.

Astfel în centrul lucrării Sale mîntuitoare stă slujirea arhieriească (preotească), înălțînd cea mai fierbinte rugăciune către Părintele ceresc și aducîndu-l jertfa supremă: jertfa vieții Sale.

Ființa slujirii preotești o constituie deci aducerea jertfei, iar ființa acesteia, în sens religios, se cuprinde în oferirea sau, mai exact, în restituirea ființei proprii lui Dumnezeu, Creatorul. «Ce ai care n-ai luat?» (I Cor. IV, 7), spune Sfîntul Apostol Pavel.

Dacă de la Dumnezeu primim totul, inclusiv existența, lui Dumnezeu se cuvine să-i dăm totul înapoi «Împăratului veacurilor, Celui nestricăcios, Celui nevăzut, unuia preaințeleptului Dumnezeu, cinste și slavă în vecii vecilor» (I Tim. I, 17).

Astfel jertfa — restituirea ființei proprii lui Dumnezeu — exprimă atitudinea cuvenită făpturii umane față de Dumnezeu.

Raportată la Dumnezeu, jertfa înseamnă cinstirea Lui, aducînd totodată jertfitorului sfințire și participare la slava divină.

Dar, noțiunea jertfei, în sens religios, implică necesar ideea de păcat; scopul ei este prin definiție, expierea păcatelor omenești.

Păcatul față de jertfă se află în relația contrastului contradictor. Prin jertfă făptura umană se oferă pe sine Creatorului, — prin păcat ea se răpește pe sine Creatorului; prin jertfă îl cîmstește — prin păcat îl necîmstește; prin jertfă se sfințește pe sine în fața Creatorului, — prin păcat se întinează; prin jertfă se supune Creatorului, — prin păcat se ridică împotriva Lui. Aceasta explică de ce totdeauna și pretutindeni, cei conștienți de păcatele lor față de Dumnezeu încearcă prin jertfe de tot felul să se curățe de ele, pentru a dobîndi iertare de la Dumnezeu și a se împăca cu El.

Dar toate jertfele aduse de făptura umană în locul jertfirii sale însăși, nu pot constitui o expresie adevărată și deplină pentru ceea ce făptura umană a răpit Creatorului prin păcat: ființa proprie.

Făpturile umane, individual, ar fi trebuit să se jertfească pe sine, toate, fiindcă jertfa nici uneia singură nu se putea răsfrînge obiectiv asupra tuturor, înlăturînd păcatul din ele.

Protopărinții datorau ascultare Părintelui ceresc, Creatorului lor, — dar ei n-au ascultat, au călcat porunca dată lor.

Mîntuitorul însă, ale cărui voire și lucrare chiar în firea umană exprimă voia și lucrarea lui Dumnezeu, El care, fiind de o ființă cu Tatăl, dispunea de toate drepturile și de slava divină, nu datora ascultare fiind Insuși Dumnezeu. Dîndu-i însă ascultare, și încă pînă la moarte, ascultarea

Sa este o voluntară autosmerenie și autosupunere, deci contrastul cel mai evident față de păcatul neascultării, lapt arătat de sfântul apostol Pavel, cînd spune: «Care în chipul lui Dumnezeu fiind, nu răpire a socotit a fi El întocmai cu Dumnezeu, ci s-a deșertat pe Sine, chip de rob luînd, întru asemănarea oamenilor făcîndu-se... s-a smerit pe Sine, ascultător făcîndu-se pînă la moarte, iar moartea pe Cruce» (Filip. II, 6-8).

Dacă, deci, Fiul lui Dumnezeu care-i de o ființă cu Tatăl și prin Intruparea Sa de bunăvoie s-a făcut asemenea nouă, exceptînd păcatul —, aduce Tatălui din mijlocul nostru jertfa totalei ascultări nedatorate, atunci El, Cel fără de păcat, o aduce ca ispășire pentru ascultarea noastră refuzată lui Dumnezeu prin păcat. Este jertfa ispășirii adevărate și depline a păcatelor omenești, însemnînd totodată cea mai deplină cinstire dată lui Dumnezeu, fiindcă izvorăște din cea mai deplină cunoaștere a demnității lui Dumnezeu, — este jertfa voluntarei autodăruiți a Fiului întrupat al lui Dumnezeu.

Cu referire la aceasta psalmistul exclamă mesianic: «Jertfa și prinosul nu ai voit, iar trupul mi l-ai gătit, arderile de tot pentru păcat n-ai căutat, atunci am zis: iată viu: În capul cărții scris este pentru mine ca să fac voia Ta, Dumnezeul meu» (Ps. 39, 9-11). Sfîntul Apostol Pavel îl citește aceste cuvîntele cu raportare la Mîntuitorul și spune: «Jertfa și prinosul și arderile de tot pentru păcat n-ai voit, nici n-ai poftit, care se aduc după lege, atunci a zis: iată viu ca să fac voia Ta, Dumnezeule. El ridică pe cea dintîi ca să pună pe cea de a doua. Intru care voie sîntem sfințiți prin jertfirea trupului lui Iisus Hristos odată» (Evr. X, 8-10).

Deci, slujirea jertfelnică a Mîntuitorului începe și după voință sau ca jertfă spirituală, ea este chiar îndeplinită cu Insuși Intruparea Sa. Căci Fiul lui Dumnezeu s-a întrupat nu pentru a l se sluji, ci pentru a se supune lui Dumnezeu prin totală ascultare ca ispășire pentru neascultarea oamenilor.

Dar, dacă, după voință sau ca faptă interioară, spiriuală, slujirea jertfelnică a Mîntuitorului este îndeplinită acum la «intrarea Sa în lume» (Evr. X, 5), ca faptă exterioară ea continuă în decursul întregii Sale vieți pămîntești, istorice și mistice, primîndu-și concretizarea supremă în moartea Sa de pe Sfînta Cruce și îndeplinindu-se pînă la sfîrșitul veacurilor prin continua adăugare de mădulare ale trupului Său mistic, pentru ca să primească, la sfîrșitul veacurilor, caracterul veșniciei.

Cu neșovăielnică credincioșie și-a manifestat Mîntuitorul slujirea Sa jertfelnică interioară în fapta ascultării exterioare, după cum Insuși mărturisește: «M-am pogorît din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Celui ce M-a trimis pe Mine» (In. VI, 38).

Astfel răzvrătirii omului exprimate prin păcat, Mîntuitorul îi opune supunera cea mai desăvîrșită, dusă pînă la acceptarea de bună voie a morții; truficii păcatului îi opune smerenia cea mai deplină; plăcerii păcatului îi opune chinurile morții de pe sfînta Cruce (Evr. XII, 2).

Iar voinței de jertfire, pe care Mîntuitorul a mărturisit-o Tatălui la venirea Sa în lume (Evr. X, 5) și a realizat-o singeros prin moartea Sa, Mîntuitorul îi dă expresie liturgică la «Cina cea de taină». Prin rugăciune și binecuvîntare prefăcînd pîinea și vinul în Trupul și Sângele Său și oferindu-le ca jertfă ispășitoare pentru păcate, Mîntuitorul a adus în chip liturgic, adică **vizibil** acea jertfă pe care **invizibil** a adus-o venirea Sa în lume și **suferînd** la plecarea Sa din lume.

Pe sfînta Cruce a fost vizibil «Mielul jertfei», la «Cina cea de taină» a fost vizibilă lucrarea prețioasă a Mîntuitorului — preoția Sa.

Totuși, cu lucrarea preoțească a Mântuitorului, vizibilă la «Cina cea de taină» și cu jertfirea vizibilă a «Mielului» pe Sfânta Cruce nu se încheie încă realizarea vizibilă a jertfei spirituale a Mântuitorului.

Hristos este capul Trupului Său mistic: Biserica. Mădularele acestea voiește El să le curățe de păcat și unite cu Sine să le restituie Tatălui ca jertfă curată.

De bună voie s-a răpit păcătosul pe sine Tatălui, pierzînd sfințenia și devenind necurat, de aceea, curățat de păcat prin moartea jertfelnică a Mântuitorului, de bună voie să se integreze Trupului Său mistic, pentru a fi adus, împreună cu Capul, jertfă Tatălui «De mă voi înălța de pe pămînt, pe toți voi trage la Mine» (In. XII, 32), spune Mântuitorul.

Aducînd jertfa de pe sfînta Cruce, Mântuitorul a îndeplinit-o deci din partea Sa și prin faptul că a «tras la Sine» cu voința Sa toate mădularele Trupului Său mistic, aducîndu-le, împreună cu Trupul Său, jertfă Tatălui ceresc.

Dar, din partea noastră, jertfa n-a fost atunci încă îndeplinită. În acest scop jertfa Mântuitorului de pe Golgota, adusă odată pentru totdeauna și pentru toți, se permanentizează și actualizează prin preoți în sfînta Euharistie la sfînta Liturghie.

Deci jertfa cea unică a Mântuitorului, adusă odată pentru totdeauna spiritual, lăuntric, la intrarea Sa în lume, arătată vizibil în timpul vieții Sale pămîntești, exprimată liturgic la «Cina cea de taină», suferită singeros pe sfînta Cruce este permanentizată în sfînta Euharistie pînă la sfîrșitul veacurilor, adăugînd mereu mădulare noi Trupului Său mistic: Biserica. (vezi E. Krebs, Christus u. d., Priester, 1931). Biserica a înființat-o doar Mântuitorul ca «centru și organ al lucrării Sale mîntuitoare», înzestrînd-o cu mijloacele și puterea harică necesare și înființînd ierarhia bisericească, pentru vestirea cuvîntului dumnezeesc, administrarea sfintelor Taine și conducerea credincioșilor pe calea mîntuirii.

În viața Bisericii și în viața religios-morală a credincioșilor, preotul (ierarhia bisericească) îndeplinește deci o misiune de fundamentală însemnătate. Prin sfînta taină a hirotoniei, «uns» cu puterea harică pentru săvîrșirea serviciilor religioase: propoveduirea cuvîntului divin și conducerea credincioșilor spre mîntuire, preotul este «mîna» cu care Domnul nostru Iisus Hristos, de pe Sfînta Cruce, trage la Sine pe credincioși și este «gura grăitoare» cu care Arhiepiscopul Veșnic propoveduește cuvîntul divin și înalță rugăciuni către Tatăl ceresc pentru credincioși; este «mîna și gura» cu care Mântuitorul botează făptura umană, spălînd-o de păcat și făcînd-o mădular al Trupului Său mistic; este «gura» cu care Mântuitorul preface piinea și vinul în Trupul și Sângele Său și «mîna» cu care-i împărtășește pe credincioși; este «gura și mîna» cu care Hristos îi conduce pe credincioși pe calea mîntuirii.

Sfîntă și sfințitoare este, deci, misiunea preotului, dar și de mare responsabilitate morală în fața lui Dumnezeu.

Curăția și intensitatea trăirii vieții religios-morale de către credincioși este doar în funcție de conștiința și conștiinciozitatea preotului în îndeplinirea misiunii pentru care a fost sfințit. Misiunea preotului este slujire jertfelnică adusă lui Hristos.

Dar misiunea preotului nu se epuizează în îndeplinirea serviciilor divine și în predicarea cuvîntului dumnezeesc; ea cuprinde întreaga lui viață — particulară și publică, individuală și socială deopotrivă.

Preotul este și rămâne preot în orice împrejurare. El trebuie să fie totdeauna credincioșilor pildă vie de trăire religioasă și de conduită morală-socială, după pilda Mântuitorului, a Cărui viață pămîntească se caracterizează prin virtutea realizată în plenitudinea conținutului ei creștin. Între fața și cuvîntul preotului, între conduita sa socială și propoveduirea orală să fie totdeauna cea mai deplină armonie. Faptele, conduita socială verifică doar sinceritatea propoveduirii sale orale.

Căci, dacă preotul, după cuvîntul Mântuitorului trebuie să fie «lumina lumii», atunci el trebuie să lumineze și prin comportarea sa socială, căci aceasta prinde în suflete mai repede decît știința vădînd respectul demnității umane în om.

«Lumina» aceasta trebuie să radieze deci și din relațiile dintre preoți și care trebuie să fie specific creștinești.

Sînt ele, însă, așa, totdeauna și între toți preoții?

A da acestei întrebări un răspuns general negativ, ar însemna ignorarea adevărului. Dar, nici răspunsul general afirmativ s-ar putea să nu prea corespundă adevărului.

Atunci?

Firește, a vorbi ca slujitor al sfîntului altar despre relațiile dintre preoți, este cam delicat, căci totdeauna sînt de plină actualitate cuvintele Mântuitorului: «Vezi paiul care este în ochiul fratelui tău, iar birna care este în ochiul tău nu o simți? Fățarnice, scoate întîi birna din ochiul tău și atunci vei vedea să scoți paiul din ochiul fratelui tău» (Mt. VII, 3-5).

Dar rindurile de față sînt de natură generală, fără caracter moralizator, în conceptul minor al cuvîntului și fără raportare personală precizată. Ele pot fi socotite de natură ipotetică, totuși, cu substrat real ușor de verificat.

Oricum, natura relațiilor dintre preoți trebuie să rețină atenția acestora atît pentru faptul că au să servească de model apropiat și concret pentru relațiile dintre credincioși, cît și pentru faptul că proiectează lumină asupra gradului de asimilare a principiilor moralei creștine și de îmbunătățire morală a propoveduitorilor sfînțiți ai cuvîntului divin. Aceștia, în primul rînd, au datoria să se nevoiască a pătrunde tot mai adînc în viața duhovnicească a Mântuitorului, să-și formeze o viață duhovnicească cît mai apropiată de cea a Mântuitorului, să dezvolte și întărească tot mai mult legăturile duhovnicești cu Mîntuitorul, să zmulgă din sufletul lor egocentrismul și pornirile minore, cultivînd creșterea lui Hristos în sufletul lor, avînd ca deviză cuvîntul Înaintemergătorului: «Aceluia (Hristos) se cade a crește, iar mie a mă micșora» (In. III, 30), pentru a putea spune cu sfîntul apostol Pavel: «Nu trăesc eu, ci trăește întru mine Hristos» (Gal. II, 20).

Etosul lui Hristos să devină etosul preotului!

Cert e că în relațiile dintre preoți — și în primul rînd aci — trebuie să se întrupeze principiile moralei creștine. Adevărul acesta se desprinde limpede din cuvîntul Mîntuitorului. Astfel, în cuvîntarea adresată sfîntilor Apostol înainte sfîntelor Sale Patimi — în care își descopere El frămîntarea mîntuirii în fața sfîntilor Apostoli și în fața Tatălui —, Mîntuitorul precizează principiile pe care voiește să le vadă întrupate în relațiile dintre preoți, ca, de altfel, între toți credincioșii Săi.

Mîntuitorul stăruie aici asupra iubirii și unirii care să domnească între ei, fiind acesta semnul de recunoaștere că sînt ucenicii Săi: «Întru aceasta vor cunoaște toți că ai Mei ucenici: sînteți, de veți avea dragoste întru voi»

(In. XIII, 35). Iar ca model pentru relațiile dintre ei, Mîntuitorul le oferă pe cel mai desăvîrșit: «Ca toți una să fie, precum Tu, Părinte întru Mine și Eu întru Tine, ca și aceștia întru noi una să fie» (In. XVII, 21).

Pe cînd propoveduitori obișnuiți de principii morale recurg la modele din domeniul vieții umane pămîntești, Mîntuitorul își ridică privirea spre înălțimea cea mai ridicată: la Dumnezeu, Creatorul tuturor. El să fie și modelul de cultivare a relațiilor sociale.

In ce privință?

Dumnezeu este Unul după ființă și întreit după persoane. Dar cele trei persoane dumnezeiești au o singură gîndire, o singură voință, o singură lucrare și iubirea cea mai desăvîrșită domnește între ele. Dumnezeu este iubire și taina Sfintei Treimi este taina iubirii divine. În această viață interioară, trinitară, există armonia cea mai desăvîrșită a multiplicității în unitate și a unității în multiplicitate. Orice tensiune personală este dizolvată prin unitatea în trinitate și trinitatea în unitate.

Viața divină trinitară, caracterizată prin iubirea cea mai desăvîrșită, o oferă Mîntuitorul sfinților Apostoli de model pentru relațiile sociale. Suportul acestui fel de viață e dat acum în natura comună tuturor făpturilor umane, în «chipul lui Dumnezeu» din om și în descendența tuturor din aceeași unică primă pereche de oameni. Dar întunecarea «chipului lui Dumnezeu» în făptura umană prin păcatul originar, a umbrit și caracterul relațiilor sociale, care, în mod normal, trebuie să fie de unire și iubire.

Dar iată, vine Mîntuitorul și spune: «Eu și slava care mi-a dat Mie, am dat-o lor, ca să fie una, precum noi toți una sîntem» (In. XVII, 22). Din aceste cuvinte înțelegem că în relațiile sociale Mîntuitorul pune accentul pe unirea tuturor. Slava primită de la Părintele ceresc pentru a o da mai departe, se cuprinde în faptul că a propovedit pe Unul adevăratul Dumnezeu, că i-a învățat pe toți să-L cunoască și iubească, le-a descoperit comoara cuvîntului divin, prezentîndu-se pe Sine ca mijlocitorul tuturor în fața lui Dumnezeu, dar nu în sens juridic, ci profund mistic. «Eu întru ei și Tu întru Mine, ca să fi ei desăvîrșiți întru una» (In. XVII, 23). Dacă celor nebotezați le servește ca legătură de unire între ei, în primul rînd, natura umană comună și înrudirea de sînge naturală; în cei botezați se sălășluește Hristos, îi umple cu harul Său și-i nutrește cu Sîngele și Trupul Său și-i unește pe toți cu legătura harului divin.

După pilda Mîntuitorului, sfinții Apostoli de asemenea îndeamnă la unire, îndemn căruia îi dăm clasică expresie a Sfîntului apostol Pavel, cînd spune: «Nevoindu-vă a păzi unirea Duhului întru legătura păcii. Un trup și un Duh, precum și sînteți chemați într-o nădejde a chemării voastre; un Domn, o credință, un botez. Un Dumnezeu și Tatăl tuturor, care este peste toți și prin toate și întru noi toți» (Efes. IV, 3-6). Aceasta explică marea dragoste ce-i însuflețea pe membrii Bisericii creștine primarea din Ierusalim care se simțeau «o inimă și un suflet», și-și socoteau bunurile lor materiale ca fiind ale tuturor.

Imboldul irezistibil după asocierea cu semenii — imbold sădit din natură în firea omului și în temelii căruia fiecare om simte o atracție firească față de semenii — imbold care-i dă omului caracter de ființă socială, adică arată că din natură el este menit să trăiască în colectivitatea semenilor pentru a se ajuta reciproc, — indică lămurit că relațiile dintre oameni, în mod normal, trebuie să fie de pace, de bună înțelegere, de stimă, unire și iubire reciprocă.

Creștinii au un motiv în plus pentru cultivarea acestui fel de relații sociale și anume: credința în Dumnezeu, care este «iubire», credința în Mîntuitorul, care, din iubire față de om s-a întrupat și s-a jertfit pentru libertatea omului, — au și porunca iubirii, în care, după cuvîntul Mîntuitorului, este rezumată și sintetizată întreaga morală creștină.

Iar preoții, propoveduitorii moralei creștine, în primul rînd ei între ei sînt îndatorați să cultive relații de iubire și de stimă reciprocă, pentru a verifica și sinceritatea propoveduirii lor orale.

Afirmînd aceasta, nu ne gîndim direct la faptul că cei ce au aceeași profesiune, ocupație, se simt totdeauna strîns legați întreolaltă și îndemnați a se prețui reciproc după merit.

Da, în cadrul Bisericii preoții formează o «stare deosebită», dar nu motivată și determinată de condiții sociale, economice, materiale, ci de chemarea lor de sus prin sf. taină a hirotoniei, care le conferă putere harică cu anumite datorii și drepturi duhovnicești în conducerea credincioșilor spre mîntuire.

Astfel, fiecare preot trebuie să vadă și să cinstească, să prețuiască în fiecare preot pe același propoveduitor sfințit al cuvîntului divin, al iubirii creștine, al demnității umane pe care Mîntuitorul a respectat-o în fiecare om și voiește ca fiecare să facă la fel; să vadă în el un împreună-lucrător în via Domnului, ostenitor spre același scop: mîntuirea proprie și a credincioșilor.

«Precum M-a iubit pe Mine Tatăl și Eu v-am iubit pe voi, rămîneți întru dragostea Mea» (In. XV, 9).

Cuvîntul acesta a fost adresat de Mîntuitorul întii sfinților Apostoli și prin ei preoților de totdeauna, fără a-i exclude, firește, pe creștini în general. Dar atunci se cuvine ca întii preoții să realizeze cuvîntul Mîntuitorului în relațiile dintre ei, iubindu-se și stimîndu-se reciproc în orice împrejurare.

Dar, repet întrebarea: este totdeauna și între toți așa?

Răspunsul sincer nu poate fi decît: da și nul

Regretabil, foarte regretabil, dar răspunsul are și conținut negativ.

Nu intenționăm însă nicidecum să indicăm aci cazuri raportate direct la o persoană sau alta; ar fi ceva nepotrivit. Discutăm numai «principal».

Astfel, un prim fapt — care poate fi socotit de unii banal, fără nici o însemnătate, dar care totuși face impresie neplăcută, — este că unii preoți (deci fără generalizare) nu binevoiesc nici să se salute cînd trec întîmplător unul pe lângă celălalt. Afirmația că nu se cunosc personal, nu-i valabilă, fiindcă haina indică lămurit pe slujitorii sfîntului altar. Omenește și creștinește este însă ca să nu se ignoreze reciproc și ca, cei ce se socot mai tineri — cel puțin după aparență — să facă semnul convențional de cinstire: salutul. E adevărat că unii preoți mai tineri (iarăși fără generalizare) — ajunși prin vrednicie personală în funcții administrative, căci vrednicia nu-i legată organic de o anumită vîrstă — se simt cam știrbiți în prestigiul lor — care de fapt e al funcțiunii, nu al vîrstei — să salute ei cei dintîi. Dar gradul funcțiunii nu-i totdeauna sesizabil și apoi prestigiul nici al funcțiunii, nici cel personal nu scad deloc, dacă unul salută întii pe altul și îndeosebi preotul tînăr pe altul mai în vîrstă. Dimpotrivă, acesta e un semn de frumoasă educație, de nobilețe și frumusețe interioară, de superioară asimilare a principiilor morale creștine. Aceasta sporește prestigiul oricui.

Membrii oricărui grup care se distinge prin anumite semne exterioare, se cinstesc reciproc obligator printr-un semn convențional de salut. De ce n-ar face și preoții la fel? E doar un semn de prețuire reciprocă.

Sînt apoi preoți care cam evită societatea confrăților în preoție, se feresc de relații cu ei. Dacă această atitudine își are sursa într-o dispoziție solitară naivă, într-o concepție de viață ascetică înțeleasă într-un anumit fel, sau în altceva de genul acesta, — faptul ar fi oarecum scuzabil, deși iubirea creștină concretizată de Mîntuitorul are alt sens și misiunea preotului prin definiție, cere cultivarea relațiilor bune cu împreună-lucrătorii în via Domnului.

Dar singularizarea exterioară poate fi determinată și de alte motive. Experiența neplăcută, obiecțiuni, critici nejustificate sau nejustificate din partea confrăților pot produce amărăciuni și determina pe unul sau altul să se retragă «în lumea gândurilor proprii» și să-și cam piardă entuziasmul, bucuria în îndeplinirea misiunii sale sacerdotale, evitînd, totodată relațiile cu confrății, comportîndu-se față de ei cam rece etc. — E o atitudine nepotrivită și nu denotă nici prețuirea cuvenită misiunii preoțești și nici a confrăților în preoție.

Este însă și preotul egocentric.

Acesta obișnuște să fie activ, chiar foarte activ, să studieze, să predice, să-și organizeze lucrarea pastorală, fiind mereu preocupat de gândul că trebuie să facă ceva și că trebuie să înregistreze mereu succese mari, care să-i creieze «un nume».

Preocuparea în sine este foarte lăudabilă, căci oricî preot trebuie să tindă mereu spre perfecționarea proprie pentru sporirea cantitativă și calitativă a lucrării sale duhovnicești și sociale. Conduși de această năzuință, astfel de preoți merită prețuire și stimă.

Dar unii dintre aceștia, chiar dintre cei dotați intelectual și cu largă informație cîștigată, sînt ispitiți să-și croiască drumul «spre nume» de o manieră nu tocmai evanghelică. Mîndri de talanții lor, sînt ispitiți să-și cam ignoreze confrății, să privească la ei cam de sus în jos.

Desigur, cum s-a spus, talanții primiți de la Dumnezeu trebuie să fructificeze. Dar să nu se uite că și cei cu mai puțini talanți își au rostul și misiunea lor. Aceștia, în smerenia lor și fără a face zgomot în jurul lor, pot crea chiar mai multe valori sufletești și pot săvîrși lucruri duhovnicești de mai bună calitate decît cei înzestrați mai bine cu talanți, dar doritori numai «de nume», de succese imediate, chiar dacă acestea sînt de suprafață și fără trînicie.

Pe toți preoții, indiferent de numărul talanților lor, i-a chemat Dumnezeu la lucrarea duhovnicească, pe fiecare după măsura posibilităților sale. Autoîmpunerea sau impunerea nejustificată a unuia în dauna altuia, dăunează Trupului mistic al Mîntuitorului, după cum dăunează trupului omninesc dilatarea exagerată a unui organ al său, de pildă inima.

Sînt acestea relații bune între preoți?!

Relațiile normale, de iubire și unire, între preoți le umbrește și cel înăcrit la suflet, care spulberă orice voie bună. La fel pesimistul care tempează orice avînt curajos prin acel aprobator «da, da», urmat însă de acel «dar să vedeți și cutare lucru etc.», care în fond dezaprobă totul; cel stăpînit de spiritul de contrazicere, care la orice ocazie trebuie să ia cuvîntul pentru a-și plasa, ritos și impetuos, invariabilul său «eu sînt împotrivă», indiferent de temeinicia sau netemeinicia lucrului prezentat de confrăți. — Sau ce vom zice de cel căruia nimic nu i se pare bun pentru simplul motiv că nu vine de la dînsul; despre cel care are mereu impresia că nu i se dă, lui și acțiunii sale «atenția cuvenită», despre cel care se tot laudă cu sinceritatea sa «în realitate însă este un fățarnic cu brevet, sau despre cel care crede că func-

țiunea sa îl obligă să spună una și să facă alta (fățărnicia oficială, solemnă). Relații bune nu va cultiva nici irascibilul, care nu-și stăpânește impulsurile și se înfurie la cea mai mică obiecțiune; nici cel ce se crede obligat mereu să-și corecteze confrății, autoritativ, fără blîndețe; nici intrigantul, care n-are liniște, dacă e liniște, n-are pace, dacă e pace; nici cel care nu se simte bine dacă nu face într-o zi cuiva un cît de mic rău; nici cel care simte deosebită bucurie cînd poate divulga vreo scădere oarecare a unui confrate; dar nici acel critic, cu mari veleități, care critică pe oricine și orice, care nu află la altul nimic bun de apreciat, avînd ca deviză: critică mereu pe oricine, dar el însuși nu face nimic spre a nu putea fi criticat.

Dar ce vom zice mai ales despre preoții care se află în aceeași parohie și slujesc în același sfînt locaș, se împărtășesc din același sfînt potir și totuși își nutresc reciproc sentimente care nu izvorăsc din iubirea creștină, sau chiar trec de la anumite sentimente negative la exteriorizarea lor sensibilă... «De ași grăi în limbile omenești și îngerești, de ași ști toate tainele și toată știința..., de ași avea toată credința... iar dragoste nu am, nimic nu sînt» (I Cor. XIII).

«Cel ce vede în inima sa vreo urmă de ură față de vreun om oarecare, pentru vreo anumită greșală, e cu totul străin de iubirea de Dumnezeu, deoarece iubirea de Dumnezeu nu suferă cîtuși de puțin ura față de om» (Maxim Mărturisitorul: Capitole despre dragoste, Filocalia, vol. II, trad. de D. Stăniloae).

Dar nu acesta este profilul moral general al relațiilor dintre preoții noștri. Cazurile negative sînt sporadice și ar trebui să dispară total spre prestigiul general al preoției și buna rodire a lucrării sale duhovnicești.

Cît de rodnic se desfășoară, însă, viața religios-morală a credincioșilor, cînd slujitorii sfîntului altar se află și lucrează în cea mai deplină armonie, cînd faptele lor sînt în perfectă concordanță cu cuvintele lor, cînd credincioșii pot vedea în relațiile dintre preoți modelul concret pentru relațiile dintre ei.

Dar care ar fi mijloacele pentru adîncirea relațiilor de iubire și unire între preoți? Întrebarea poate fi de prisos, fiind vorba doar de propoveditorii cuvîntului divin, dar rememorarea anumitor lucruri nu poate fi inutilă.

Cu acest gînd menționăm înlîi cultivarea adevăratei vieți lăuntrice, duhovnicești, fiindcă aceasta condiționează valoarea morală a faptelor. Interiorul sufletesc este izvorul atitudinilor exterioare. Cine cultivă în interiorul său iubirea creștină, acela, în mod firesc, va timbra și atitudinile sale exterioare cu iubire și respect față de semenii. «Cu dragoste frățească unul pe altul iubind, cu cinste unul pe altul mai mare făcînd» (Rom. XII, 10) spune atît de frumos sfîntul apostol Pavel.

Dumnezeu este iubire (I In. 48) și omul creat «după chipul lui Dumnezeu este tot iubire. Iubirea definește, deci, după învățătura creștină, ființa umană; ea înnobilează haric fondul sufletesc al creștinului și ea este lucrătoare, se manifestă în fapte și atitudini exterioare conforme.

Cel pătruns de iubirea creștină se comportă cu stimă, prețuire și prietenie față de semenii, ia parte intimă la suferințele și lucrurile lor și-i totdeauna dispus să-i ajute efectiv și din toată inima; — acela nu se lasă stăpînit de patimi, de capricii, de sete de răzbunare.

Da, anumite atitudini mai reci, anumite antipatii pot răsări din deosebiri de temperament, de caracter, din felul personal de a fi al unuia sau altuia, dar preotul trebuie să se ridice totdeauna deasupra lor.

Mintuitorul a chemat la apostolat persoane cu temperamente variate. Petru, grăbit, sensibil; Pavel, energic, plin de curaj; Iacob, echilibrat; Ioan, adâncit în sine; Toma, liniștit; Natanail, retras etc., și totuși i-a îmbrățișat pe toți cu aceeași iubire și i-a unit pe toți în aceeași lucrare.

«Cu cinste unul pe altul mai mare făcînd» (Rom. XII, 10) spune sfîntul Apostol Pavel. De fapt, cînd preotul prețuiește în confratele său preot pe același slujitor sfințit, atunci sentimentele minore nu se vor pute furișa în sufletul său.

Și mai spune sfîntul apostol Pavel: «Aceeași unul către altul cugetați» (Rom. XII, 16), adică cere sinceritate, care este imperativ necesară pentru dezvoltarea unor relații sociale.

Desigur «unitatea de gîndire» din textul menționat nu trebuie interpretată în concept redus. Da, cu privire la propovăduirea și interpretarea adevărului divin trebuie să existe unitate de gîndire între preoți, dar sub alte aspecte anumite deosebiri sînt firești, promovînd chiar progresul și diminuînd posibilitatea erorilor.

Deosebiri de păreri au existat în Biserica creștină primară. Sfîntul Apostol Pavel l-a înfruntat pe Petru (Gal. II, 11). Intre Pavel și Varnava au existat deosebiri de vedere cu privire la Marcu, firește în chestii care nu afectau învățătura creștină. Nici sinoadele ecumenice n-au fost scutite de divergențe de păreri. Dar divergențele, cînd nu apar de dragul contrazicerii, au rostul să lămurească o chestiune. Creștinește, ele nu trebuie să degenereze în dicuții vehemente și cu răbufniri întîrziate. Părerile reciproce trebuie respectate și găsit un teren comun de lămurire, iar comportarea reciprocă să nu sufere în nobleța ei. Căci cu cîtă bunăvoința se comportă sfîntul apostol Pavel față de colaboratorii săi, cîtă încredere le acordă și cu cîtă amabilitate îi recomandă credincioșilor. Dar și cu cîtă dragoste se alătură aceștia de el și cu cît entuziasm îl sprijină în lucrarea sa.

Disensiuni se pot ivi, dar «iertarea și uitarea» greșalelor altora față de noi sînt principii ale moralei creștine, mereu purificate de rugăciunea smerită.

«Să ne iubim deci unii pe alții și vom fi iubiți de Dumnezeu. Să fim cu îndelungă răbdare întreolaltă și va fi și El cu îndelungă răbdare față de păcatele noastre. Să nu răsplătim răul cu rău și nu vom primi după păcatele noastre. Iertarea greșalelor noastre o aflăm în iertarea fraților. Iar mila lui Dumnezeu e ascunsă în milostivirea noastră față de aproapele (Maxim Mărturisitorul, Cuvînt ascetic, 33, Filocalia, vol. II).

«Luminată este treapta și haina preoției, dar numai dacă are și sufletul împreună strălucind înlăuntru, prin curăție» (Teognost, Filocalia, vol. IV, p. 268).

Diac. Prof. OREST BUCEVSKI

INDATORIRI PREOȚEȘTI

Sînt unele locuri în Sfînta Scriptură, care se referă mai direct la îndatoririle preoțești și pe care este bine să le recitim cît mai des și să le medităm.

Astfel, un text din Sfînta Scriptură, care mi-a atras atenția de multă vreme, încă de pe cînd eram în seminar, este acela în care Mîntuitorul așeză mîna pe discipolii Săi cu sarea pămîntului și lumina lumii. «Voi sînteți sarea pămîntului — spune Mîntuitorul — dar dacă sarea se va strica, cu ce se va sara? De nimic nu mai este bună, decît să fie aruncată afară și călcată de oameni. Voi sînteți lumina lumii. Nu poate cetatea să se ascundă stînd deasupra muntelui, nici aprind făclie și o pun sub obroc, ci în sfeșnic, și luminează tuturor celor ce sînt în casă. Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri» (Matei V, 13-16).

Ce cuvinte mari, ce zguduitoare sarcină punea Mîntuitorul pe umerii Sfinților Apostoli și ai urmașilor lor, veacuri de-a rîndul, pînă la noi! A fi sarea pămîntului, a fi lumina lumii! Ne dăm noi oare suficient de bine seama de importanța misiunii pe care o avem în lume, aceea de a fi sarea pămîntului și lumina lumii? A trimis oare Mîntuitorul pe Sfinții Săi Apostoli ca să răspîndească o învățătură ca oricare alta, o filozofie ca oricare alta, sau i-a trimis ca să răspîndească adevărata și singura învățătură capabilă să ducă pe om la mîntuire, adevărata și singura filozofie care dă satisfacție deplină sufletului omenesc veșnic însetat de adevăr? Sfinții Apostoli nu-și părăseau în parte munca lor pentru a-și pierde vremea mulțumindu-și o simplă curiozitate: aceea de a afla încă o învățătură nouă, pe lîngă cele care circulau în vremea lor. Ei nu aveau să-și riște și apoi chiar să-și dea viața pentru o învățătură ca oricare alta. Iar noi, clericii Bisericii Mîntuitorului, sîntem răspînditorii acelei învățături mîntuitoare, pentru care Sfinții Apostoli și-au dat viața. Noi sîntem făclierii unei lumini care s-a aprins acum două mii de ani și care nu poate, nu trebuie să se stingă în mîinile noastre. Noi sîntem chemați să fim sarea pămîntului și lumina lumii prin învățatura pe care o răspîndim și prin exemplul viu al vieții noastre. Căci cine răspîndește lumină este, trebuie să fie el însuși lumină. Cine răspîndește o învățătură necesară ca sarea, trebuie să fie el, să devină el însuși sarea pămîntului, adică un element indispensabil în viața oamenilor. Persoana și viața unui discipol al Mîntuitorului nu sînt, nu pot fi întru totul la fel cu cele ale celorlalți oameni. Orice creștin este ținut să fie, măcar în oarecare măsură, sarea pămîntului și lumină a lumii, pentru că este deținătorul și răspînditorul învățaturii Mîntuitorului. Dar sarea pămîntului și lumina lumii, în înțelesul restrîns al cuvîntului, sînt discipolii Mîntuitorului, sînt slujitorii sfințelor altare creștine de astăzi. Ei sînt sarea pămîntului, care dacă se va strica, nu mai este cu ce să se sareze, iar sarea stricată nu mai este bună decît «să fie aruncată și călcată de oameni».

Acesta este cuvîntul cel mare: dacă sarea însăși se strică, ea care este merită, prin firea ei, să înlătore stricăciunea, să înlătore putrezirea, atunci la ce mai este bună această sare stricată decît să fie aruncată afară și călcată în picioare de către oameni? Dacă în clerul însuși, credincioșii nu pot să vadă o sare a pămîntului, un element de întreținere a prospețimii și curățeniei duhovnicești, un element care să dea toată savoarea, tot gustul vieții creștinești, atunci cum să ne mai mirăm că, în dezamăgirea lor, unii credincioși

se îndepărtează chiar de la învățătura Mântuitorului, dacă nu o văd trăită de înșiși urmașii Sfinților Apostoli, pe care Mântuitorul îi considera ca sarea pământului și lumina lumii!

«Nu poate cetatea să se ascundă stînd deasupra muntelui», spune Mîntuitorul. Într-adevăr, noi nu ne putem ascunde. Greșim amarnic cînd ne închipuim că nu ne vede nimeni, nu ne știe nimeni, nu se interesează nimeni de felul cum trăim, cum vorbim, cum ne purtăm. Sîntem, fiecare dintre noi, adevărate cetăți pe virful muntelui. Toată lumea privește la noi, fiindcă reprezentăm o idee, o învățătură, o trăire incompatibilă cu orice compromis. Cea mai mică pată a veșmîntului nostru sare în ochii oricui. Cel mai mic gest nepotrivit este judecat cu asprime maximă, pentru că este judecat de pe înălțimea ideii pe care o reprezentăm, după sublimitatea învățăturii pe care o răspîndim, după desăvîrșita curățenie de trăire pe care o propovăduim.

Desigur, sîntem și noi oameni, putem să greșim, dar una este a greși, și alta este ca greșeala să devină regulă, să devină învăț de a greși și palimă. În acest din urmă caz lumea nu ne iartă, ne consideră ca pe o sare stricată, ne aruncă afară și ne calcă în picioare, chiar și numai cu disprețul și nepăsarea ei. Căci noi sîntem chemați de Mîntuitorul să fim făclii ce se pun în sfeșnic și luminează tuturor celor ce sînt în casă, nu făclii ce se pun sub obroc. «Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor — spune Mîntuitorul — ca să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe tatăl vostru cel din ceruri». Așa să lumineze lumina noastră înaintea oamenilor, prin faptele noastre bune, nu prin vorbele noastre, spuse cu mai multă sau mai puțină dibăcie. Mîntuitorul știa mai bine decît noi, că faptele sînt cele care vorbesc mai mult și mai lămurit decît vorbele.

O, dacă am înțelege odată lucrul acesta simplu, că nu vorbele noastre sînt acelea care contează, ci faptele noastre! Vorbele noastre, oricît de frumoase, nu capătă greutate decît atunci cînd le corespund faptele. Mai ales în viața satelor noastre, unde fiecare faptă a preotului este cunoscută de ultimul sătean, își poate închipui vreun preot că va avea vreo influență binefăcătoare asupra credincioșilor numai prin cuvinte meșteșugite? Zadarnică și păgubitoare iluzie! Lumina pe care o răspîndește preotul prin cuvînt trebuie să fie însoțită de fapte corespunzătoare. Numai așa vor ajunge ascultătorii săi să slăvească pe Tatăl cel din ceruri, văzînd cum învățătura mîntuitoare ce le vine prin gura preotului și-a dat roadele în viața și în purtarea preotului însuși. Numai cînd credincioșii vor putea să vadă în preotul însuși o sare a pământului și o lumină a lumii, numai atunci viața lor se va modela după învățătura pe care le-o dă preotul.

*

Un alt text din Sfînta Scriptură, care de asemenea mi-a atras atenția de multă vreme și care se prețază la comentarii în legătură cu misiunea preoțească este acela în care Sfîntul Apostol Pavel spune cuvintele pline de adînc înțeles: «Noi sîntem împreună lucrători cu Dumnezeu» (I Cor. III, 9).

Poate că este bine să reamintim în ce împrejurări a rostit Sfîntul Apostol Pavel aceste cuvinte. Se iviseră neînțelegeri în comunitatea creștină din Corint. Se împărțise comunitatea în mai multe grupe. Unii preferau ca îndrumător pe Pavel însuși, alții pe Petru, alții pe Apolos, iar alții nu recunoșteau decît pe Domnul Iisus Hristos ca îndrumător. Sfîntul Apostol

Pavel îi ceartă pentru această dezbinare și le arată că, atît el însuși, cît și Petru și Apolos, nu sînt decît slujitori ai Domnului Iisus Hristos. El, Apostolul Pavel, a aruncat sămînța, Apolos a udat-o, a îngrijit-o, dar Dumnezeu a făcut să răsără sămînța și să crească. «Noi — zice Apostolul — sîntem împreună lucrători cu Dumnezeu».

Pin urmare, și noi, cei de astăzi, slujitori ai sfințelor altare și profesori de teologie, sîntem împreună lucrători cu Dumnezeu, sîntem colaboratori cu Dumnezeu, semănînd și îngrijind sămînța mîntuitoare a credinței creștine. Dar iată că înaintea minții noastre răsăr o seamă de întrebări, se pun o seamă de probleme: ne-am gîndit noi bine la ceea ce vrem, noi cei care am făcut pasul hotărîtor al intrării în cler, adică al angajării pe viață în rîndurile colaboratorilor lui Dumnezeu? Ne dăm noi suficient de bine seama de răspunderea ce ne-am luat și de pedeapsa pe care o merităm în cazul că ne dovedim nevrednici?

Cutremurătoare întrebări! Și am impresia că, furați de viață, de grijile mărunte, nu ne dăm răgazul necesar ca să stăm de vorbă cu noi înșine, să ne verificăm gîndurile și faptele, să ne dăm seama ce se cere de la noi, ce am făcut pînă acum, ce putem face și ce nu putem face. Am impresia că, în general, ne gîndim prea puțin la îndrăzneala gestului nostru de a fi voit să fim colaboratori cu Dumnezeu pentru a repara spărturile făcute de păcat în creatura Sa. Ne-am crezut în stare să ajutăm pe Dumnezeu să restaureze pe om în demnitatea sa primordială, din care a căzut prin propria sa nevrednicie. Dar ce am izbutit pînă acum? Înaintea noastră alții, generații întregi de clerici, s-au crezut de asemenea în stare să colaboreze cu Dumnezeu și s-au străduit fiecare după puterile sale. Dar după aproape două mii de ani de strădanii de acest fel, iată, secerișul este încă mult, foarte mult, așa de mult de parcă nici n-ar exista secerători harnici la lucru. De aproape două mii de ani se predică iubirea aproapelui, și ciinșenia omenească nu s-a istorit. De aproape două mii de ani se propovăduiește pacea lui Hristos, și istoria lumii este plină de războaie în acest timp. De aproape două mii de ani se predică smerenia creștină, și trufia este întipărită pînă și pe ȩața unora dintre colaboratorii lui Dumnezeu. De aproape două mii de ani se predică împotriva clevetirii, a defăimării, și iată că tristețea face ca și unii dintre colaboratorii lui Dumnezeu să nu fie în afara oricărei bănuieli sub acest raport

Și, dacă ne întoarcem privirile îndeosebi spre unii dintre credincioșii Bisericii noastre, ce constatăm? Constatăm cu strîngere de inimă și trebuie să mărturisim, că în multe privințe ei sînt încă și astăzi ca acele mulțimi pe care le privea Mîntuitorul și îi era milă de ele, pentru că erau ca o turmă fără de păstor. Credincioșii aceștia, puțini la număr, nu cunosc încă așa cum trebuie principalele învățături ale Bisericii noastre, nu s-au deprins să se roage regulat, acasă la ei și în biserică, nu s-au lepădat de credințele și practicile deșarte, superstițioase, care le stăpînesc sufletul și viața.

Care să fie vina? Care să fie cauza acestor stări de lucruri? Să nu facem cumva păcatul de a arunca vina unii pe alții. Mai bine să ne întoarcem privirile spre noi înșine și să ne întrebăm dacă am izbutit, măcar în oarecare măsură, să ne apropiem de idealul de perfecțiune ce se cere unui adevărat colaborator al lui Dumnezeu. Să încercăm să ne dăm seama în fiecare zi dacă am izbutit să progresăm cu un pas spre acest ideal. Nu este nevoie și

nu este bine să cîntărim în fiecare clipă vrednicia sau nevrednicia fraților noștri de slujire a lui Hristos. Vrednicia lor nu trebuie să ne împingă la pizmă sau descurajare. Nevrednicia lor nu trebuie să fie pentru noi imbold la trufie sau delăsare. Fiecare va avea să dea seama de felul cum și-a chivernisit talantul ce i s-a încredințat. Noi nu avem de scrutat decît conștiința noastră sau lipsa noastră de conștiință în misiunea pe care am îndrăznit s-o cerem și am promis în fața lui Dumnezeu și a oamenilor că o vom împlini cu toate puterile ființei noastre. Și mai avem de scrutat secerișul acesta mult ce stă în fața noastră, așteptînd brațe vinjoase și voințe tari de adevărați colaboratori ai lui Dumnezeu.

*

Iată acum și un alt text din Sfînta Scriptură, care se referă direct la îndatoririle noastre preoțești și care se prelează la îndelungă meditare. Este vorba de textul din epistola I-a către Timotei a Sfîntului Apostol Pavel, în care marele misionar dă sfaturi discipolului său cum să se comporte în pastorație. «Pînă la venirea mea — spune Sfîntul Apostol Pavel ucenicului său — ia aminte la citit, la îndemnat, la învățătură. Nu fii nepăsător față de darul ce este întru tine, care ți s-a dat prin proorocie, cu punerea mîinilor preoției. Cugetă la acestea, ține-te de acestea, ca înaintarea ta să fie învederată pentru toți. Păzește-te pe tine și învățătura; stăruiește în ea, căci făcînd acestea, și pe tine te vei mîntui și pe cei care te ascultă» (I Timotei IV, 13-16).

«Pînă la venirea mea — Spune Sfîntul Apostol Pavel — ia aminte la citit, la îndemnat, la învățătură». Da, trebuie să luăm aminte la citit, la învățătură. Dacă în primele zile ale creștinismului un slujitor al lui Hristos trebuia să citească, să se instruiască pe sine și pe alții, astăzi această poruncă a devenit o adevărată sabie ce stă să cadă pe grumazul celui care nu-și dă osteneala să înțeleagă spiritul Evangheliilor — care este învățătură și propovăduire, nu literă moartă — și nu-și dă osteneala să înțeleagă nici spiritul vremii, care cere fiecăruia, nu numai preotului, să se instruiască, să se lumineze, să-și dezvolte și fructifice însușirile intelectuale cu care l-a înzestrat Dumnezeu. Trăim o vreme de prefacere a vieții pe toate fețele ei. Chiar satele noastre, atît de străine de obicei de viața culturală, încep să se primenească. Poate oare preotul satelor noastre să aștepte să fie depășit de împrejurări? Mai poate el să rămînă un slujitor, chiar un bun slujitor, dar să nu-și exercite din plin sfînta sa misiune de propovăduire, cu toată adîncă înțelegere a învățaturii creștine și a culturii vremii?

«Ia aminte la citit, la îndemnat, la învățătură», spune Sfîntul Apostol Pavel, dar mai ales adaugă imediat: «Nu fii nepăsător față de darul ce este întru tine, care ți s-a dat prin proorocie, cu punerea mîinilor preoției». Ce cuvînt mare și cît de usturător pentru noi toți, pentru cei care, într-un fel sau altul, am primit un astfel de dar! Ce dureros este pentru noi să constatăm la fiecare pas uitările noastre, neglijențele noastre, abaterile noastre, grave uneori, față de darul ce este întru noi și pe care îl simțim nelucrător, neroditor, din pricina neatenției noastre, a neîngrijirii noastre, a păcătoșirii noastre!

Și ce bine înțelegem, meditînd asupra acestor cuvinte ale Sfîntului Apostol Pavel, ce ne spunea cîndva Prea Fericitul Patriarh Justinian, pe care, după ce a făcut hirotonirea și instalarea unui preot într-un sat, l-au întrebat credincioșii dacă preotul are «dar». «Are, cum să nu aibă — a răspuns Prea Fericirea Sa — l-am sfințit după toată rînduiala și a primit harul special al preoției». «Da — au răspuns credincioșii — dar are dar?» Are har viu, lucră-

lor, voiau ei să spună, se simte în el prezența lucrătoare a harului, rodește harul în sufletul său, este un preot în care se simte că lucrează Dumnezeu, pentru ca să-l ascultăm, să-l urmăm din tot sufletul, cu toată încrederea?

Prin urmare, aceasta doresc credincioșii, ca preotul lor să aibă «dar», să aibă har, să nu fie nepăsător față de harul ce este în el, să simtă cum harul îi dogorește sufletul, îl ridică deasupra sa însuși, îl face colaborator cu Dumnezeu la opera de mîntuire a neamului omenesc. Credincioșii vor ca preotul lor să reverse în jurul său acel sentiment de liniște, de încredere, de voie bună, de iubire și jertfelnicie, care caracterizează pe omul ce lucrează stăpînit de harul trimis asupra sa de Sfîntul Duh. Pe astfel de oameni credincioșii îi simt de la distanță, îi caută, îi urmăresc, se lipsesc de ei cu o încredere desăvîrșită și uneori nici moartea nu-i desparte de ei. Poporul credincios este dornic, este însetat să se apropie de astfel de oameni, în care lucrează viu o putere de dincolo de lume. Și ce durere cînd noi, prea adesea, ne prezentăm ca niște oameni de rînd, nepăsători de darul deosebit ce am primit.

«Cugetă la acestea — spune mai departe Sfîntul Apostol Pavel — ține-te de acestea, ca înaintarea ta să fie învederată pentru toți». Da, desigur, înaintarea noastră să fie învederată pentru toți, dar pentru aceasta trebuie ca ea să fie reală, nu iluzorie. Nu păcălim pe nimeni, oricît am încerca să o facem. Înaintarea noastră se învederează numai prin munca noastră, prin jertfa noastră și prin roadele jertfei noastre, care nu pot să lipsească. Înaintarea noastră este și lucrarea harului ce am primit, dar este și lucrarea noastră de fiecare clipă. Orice moment în care pierdem din vedere țelul înalt pe care îl urmărim, este o cădere a noastră. În clipa în care nu înaintăm, nu stăm pe loc, ci dăm înapoi. Viața nu cunoaște stare pe loc ci numai înaintare sau dare înapoi. Și cu atît mai mult se întîmplă așa în misiunea noastră. Noi luptăm pentru cîștigarea unei redute, a celei mai înalte redute: mîntuirea noastră și a semenilor noștri. În această luptă, cine nu înaintează dă înapoi. De aceea Sfîntul Apostol Pavel ne spune: «Păzește-te pe tine și învățătura; stăruiește în ea, căci făcînd aceasta, și pe tine te vei mîntui și pe cei care te ascultă».

Intr-adevăr, cită pază ne trebuie nouă și cită stăruință în învățătură, cite jertfe, pentru a izbuti nu numai să ne mîntuim pe noi, ci să mîntuim și pe alții! O atît de înaltă ambiție, o atît de înaltă izbîndă, merită din partea noastră orice strădanie, orice jertfă.

*

În fine, încă un text din Sfînta Scriptură plin de învățăminte pentru noi, un text scris de Sfîntul Apostol Petru, cel mai în vîrstă dintre Sfinții Apostoli, cel mai respectat dintre ei și care ne atrage atenția că este și el preot, ba chiar și «martor al patimilor lui Hristos și părtaş al mării ce va să se descopere». «Pe preoții voștri sufletești — spune Sfîntul Apostol Petru — îi rog, ca unul ce sînt împreună preot și martor al patimilor lui Hristos și părtaş al mării ce va să se descopere: Păstoriți turma lui Dumnezeu, care vi s-a încredințat, veghind asupra ei, nu cu silnicie, ci de bună voie, după Dumnezeu, nu pentru cîștig urît, ci din dragoste, nu ca stăpîni ai păstoriților, ci pilde făcîndu-vă turmei. Și cînd se va arăta Mai-marele păstoriților, veți lua cununa mării cea neveștejită» (I Petru V, 1-4).

Fiecare dintre aceste cuvinte ale Sfîntului Apostol Petru reprezintă, desigur, pentru noi, o mare învățătură. Apostolul ne poruncește să păstoriți turma «veghind asupra ei», împărtășind adică toate necazurile și bucuriile credincioșilor și tremurînd în fiecare clipă pentru mîntuirea sufletului lor.

Purtarea noastră față de păstoriții ce ni s-au încredințat trebuie să izvo-rască din dragoste, nu din dorința de câștig urit, nu arătându-ne stăpîni ai turmei pe care o păstorum, ei fiind pildă vie și vrednică de urmat pentru toți păstoriții noștri.

Mîntuitorul însuși a făcut de altfel deosebirea între adevărații păstori, care își pun sufletul pentru turma lor, și păstoriții cei răi, care cînd văd că vine lupul să răpească și să risipească oile, fug și lasă oile în părăsire (Ioan X, 11-13). Păstoriții cei răi nu au dragoste pentru oile lor, nu sînt în stare să se sacrifice pentru ele. Ei sînt niște năimiți, sînt niște simbriași, mercenari, care nu văd în păstoria lor decît simbria sau, poate, chiar câștigul urit, despre care vorbește Sfîntul Apostol Petru. Astfel de păstori nu-și cunosc oile și oile nu-i cunosc pe ei. Intre astfel de păstori și turma lor este un zid gros despărțitor, pe care anii, trecînd unul după altul, nu izbutesc să-l dărîme. Credincioșii văd în astfel de păstori niște străini, niște oameni ca toți oa-menii, în care nu lucrează o putere deosebită, harică, în care nu vibrează o coardă fină, nu arde un foc sacru, nu este iubire. Oricît s-ar sili preotul să cînte frumos, să predice după toate normele omileticii, să catehizeze cu în-demîinare, credincioșii nu-l vor considera ca adevărat păstor de suflete decît atunci cînd vor simți în el o inimă caldă, jertfelnică, pusă într-adevăr în slujba lui Dumnezeu și a servirii aproapelui. Credincioșii simt atît de multă nevoie de astfel de oameni, încît, cînd se întîmplă să descopere cîte unul, aleargă la el cu sufletul deschis și cu o generozitate, cu o dărnicie care întrece uneori așteptările și nevoile adevăratului păstor de suflete.

Sfîntul Apostol Petru a intuit deci just toată drama pastorației din orice religie și din orice vreme. Toate religiile au înflorit ori au decăzut prin păstoriții lor, prin preoții lor. Cînd preoții n-au izbutit să se dezbrace de egois-mul lor, cînd și-au păstorit turma «cu silnicie», «pentru câștig urit» și făcîndu-se «stăpîni ai turmei», religia respectivă a decăzut sau a pierit. Cînd însă preoții unei religii au veghiat asupra credincioșilor și i-au păstorit «din dra-goste», «după Dumnezeu», pildă făcîndu-se turmei, așa cum ne cere nouă Sfîntul Apostol Petru, religia a prosperat și a adus servicii reale omenirii.

Grija Apostolului străbate deci peste veacuri pînă la noi, dîndu-ne o mare lecție și atrăgîndu-ne atenția asupra celor mai fundamentale îndatoriri ale noastre, prin care Biserica se ridică sau se năruie, după vrednicia sau nevrednicia noastră.

O grijă asemănătoare o purta și Sfîntul Apostol Pavel, cînd atrăgea atenția lui Timotei, ca diaconii pe care îi va sfinți să fie «neagonisitori de câștig urit» (I Timotei III, 8), căci «iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor» (I Timotei VI, 7-11), este «slujire idolilor» (Coloseni III, 5).

Sfînții Apostoli au știut deci, încă de atunci, să pună degetul pe rana cea mai dureroasă a păstoririi turmei, iar secolele ce au urmat au justificat prea adesea grija lor. Ei și-au făcut însă datoria. Ei au arătat urmașilor lor taina succesului în pastorație. Ei au arătat că sufletul credincioșilor se cîș-tigă numai prin dragoste, prin jertfelnicie, din care izvorăsc, ca dintr-o fîntînă arteziană, toate celelalte însușiri ale adevărului păstor de suflete.

Diac. Prof. EMILIAN VASILESCU

MĂDULARE ALE LUI HRISTOS

(MEDITAȚIE)

„Eu sînt vița, voi mlădițele...” (Ioan, IX, 5).

Creștinismul este bunăvestirea mîntuirii omului, a ridicării lui din căderea cea dintru început, a redobîndirii slobozeniei paradisiace, a triumfului vieții asupra morții, a agonisirii vieții celei pururea stătătoare.

Neostoita foame a omului după nemurire, setea lui după adevăr, năzuința lui după lumină, dorul lui de a-și sfinți viața și de a o face una cu viața lui Dumnezeu și-au aflat plinirile «la plinirea vremii», cînd «Fiul lui Dumnezeu s-a înomenit, pentru ca pe noi să ne îndumnezeiască». El — Fiul lui Dumnezeu după ființă — s-a făcut Om, pentru ca noi să putem deveni fii ai lui Dumnezeu după har și «asemenea Fiului Său, ca să fie El, întîiul născut între mulți frați» (Rom. VII, 29).

Starea noastră de fii ai lui Dumnezeu, purcede din Hristos; Dumnezeu «ne-a dăruit cu primirea întru Cel iubit» (Efes, I, 6); prin împreunarea cu Hristos, noi sîntem fii ai lui Dumnezeu.

Sfîntul Apostol Pavel ne învață că unirea vieții noastre cu viața lui Hristos este chezașia mîntuirii noastre; căci noi «în Hristos ne-am botezat» (Rom. VI, 3; Gal. III, 27), «întru Hristos sîntem zidiți» (Efes. II, 10), «în Hristos ne-am îmbrăcat» (Gal. III, 27), «lăcaș al lui Hristos sîntem» (Efes. III, 17), «bună mireasmă a lui Hristos ne-am făcut» (II, Cor. II, 15), «în Hristos viem, ne mișcăm și sîntem».

Așa dar sîntem fii ai lui Dumnezeu, pentru că sălășluim «în Hristos», Fiul etern, pentru că Hristos ne-a izbăvit, pentru că ai lui Hristos sîntem. În Taina Luminării prin apă și prin Duh, în Taina Sfîntului Botez, Mîntuitorul ne unește cu Sine, asemenea lui Dumnezeu făcîndu-ne prin această unire, căci «în El, și prin El și întru El sînt toate» (Rom. XI, 36).

În cele de mai jos vom încerca să adîncim înțelesul tainic al unirii noastre cu Hristos și al stării noastre de mădulare ale lui Hristos.

Sfîntul Ioan Evanghelistul și Apostolul Neamurilor, Pavel, ne vin într-ajutor — prin două simboale — pentru cuprinderea acestui adevăr ceresc. Întîiul ne pune la îndemîină simbolul viței de vie, al doilea simbolul trupului, amîndouă simboalele întregindu-se înreolaltă, spre a ne înfățișa luminos înțelesul unirii noastre cu Hristos, ale Cărui mădulare sîntem.

Relatîndu-ne învățătura Mîntuitorului, Sf. Apostol Ioan ne arată legătura noastră intimă cu Hristos în cuvintele Domnului: «Eu sînt vița, voi mlădițele... Precum mlădița nu poate aduce roadă de sine, de nu va rămîne în viță, așa nici voi de nu veți rămîne în Mine... Cel ce rămîne în Mine și Eu în el, acela aduce roadă multă, pentru că fără de Mine nu puteți face nimic. De nu rămîne cineva în Mine, se scoate afară ca o mlădiță și se usucă, și o adună și în foc o aruncă și arde» (Ioan, XV, 4-6). Vița — după cum știm este un întreg, compus din mai multe părți: rădăcină, trunchi, ramuri, frunze, flori și struguri, dar nici una dintre ele nu este în înțeles absolut o entitate separată, ci toate împreună alcătuiesc ceea ce numim într-un cuvînt vița de vie. Tot asemenea, «acea unitate — care e Hristos cel preaslăvit — este compusă din rădăcină, trunchi și ramuri care poartă frunze, flori și roade spirituale».

Spre o mai lesne înțelegere a acestui simbol al lui Ioan, să facem apel și la simbolul Apostolului Pavel despre trup și membre. «Voi sînteți trupul lui Hristos și mădulare în parte... Căci după cum trupul unul este și are mădulare multe, și toate mădularele unui trup, deși sînt multe sînt un singur trup, așa și Hristos. Pentru că într-un Duh ne-am botezat noi toți... și toți la un Duh ne-am adăpat. Și de ar zice piciorul: pentru că nu sînt mîna nu sînt din trup, au doară pentru aceea nu este din trup? Și de ar zice urechea: pentru că nu sînt ochi nu sînt trup, au doară pentru aceea nu este din trup? Dacă ar fi ochiu tot trupul, unde ar fi auzul? Și dacă ar fi tot auz, unde ar fi mirosul? Dar Dumnezeu a pus mădularele în trup, pe fiecare din ele cum a voit. Dacă toate ar fi un singur mădular, unde ar fi trupul? Dar acum sînt multe mădulare, însă un singur trup. Și nu poate ochiul să zică mîinii: n-am trebuință de tine; sau iarăși capul picioarelor: n-am trebuință de voi; ci cu mult mai vîrtos mădularele trupului socotite a fi mai slabe sînt mai trebuincioase și pe cele ce ni se par mai de necîinste în trup, pe acelea le îmbrăcăm cu mai multă cîinste; și cele necuviincioase ale noastre au mai multă cuviință; dar Dumnezeu a întocmit amestecat trupul, dînd mai multă cîinste celui căruia îi lipsește, ca să nu fie dezbinare în trup, ci să se îngrijească mădularele la fel întreolaltă. Și de pătimește un mădular, pătimeșc toate mădularele împreună cu el». Așa dar toți cei ce am fost luminați din apă și din Duh, în Taina Sfîntului Botez, sîntem un singur trup, Trupul Tainic al lui Hristos și mădulare în parte (I Cor. XII, 12-27).

Fericitul Augustin interpretează simbolul Sfîntului Apostol Pavel în chipul acesta: «Creștinii, împreună cu Capul lor care s-a înălțat la Ceruri, sînt un Hristos. El nu e unul, iar noi mulți, ci noi care sîntem mulți, sîntem una în Acel Unul. De aceea Hristos este un Ins, Capul și Trupul... Căci Hristos nu e numai în cap sau numai în trup, ci Hristos întreg e în cap și în trup... El ne izbăvește prin Singele Său, încorporîndu-ne în Sine și făcîndu-ne mădularele Sale proprii, încît întru El și noi să putem fi Hristos... În El, noi toți sîntem, deodată, ai lui Hristos și Hristos, deoarece — într-un anumit fel — întregul Hristos este Capul și Trupul». Intocmai precum întreaga viață este trunchiul și ramurile, tot asemenea «Hristos întreg este Capul și Trupul». Iar «unitatea aceasta este atît de deplină, încît Fericitul Augustin spune că «în El și noi putem fi Hristos», fiindcă noi toți sîntem mădulare ale aceluia Trup, care este una cu El».

Cînd spunem că Biserica este Trupul lui Hristos, mărturisim adevărul spiritual că noi sîntem mădulare ale unui trup, nu membri ai unei asociații, sîntem părți ale unui întreg viu, întreg care postulează o unitate reală a tuturor părților. Umanitatea răscumpărată are drept cap pe Hristos, al doilea Adam, iar în El toți cei răscumpărați devin un trup, El și ei împreună, din cauza Lui. «Precum mlădițele sînt parte din viață, tot asemenea și noi din Hristos; precum mlădițele cresc din trunchi, tot asemenea și noi creștem din El; precum mlădițele sînt una cu trunchiul, tot asemenea și noi sîntem una cu El».

Unirea cu Hristos se săvîrșește în momentul Luminării în apa Botezului. Așa dar, împreunarea cu Hristos nu este o țintă ce trebuie atinsă, nu este un ideal de viitor, ci o realitate prezentă, actuală, din care ne împărtășim acum și aici. Desigur unirea aceasta cu Hristos nu o datorăm sfințeniei noastre, desăvîrșirii vieții noastre; noi sîntem una cu Hristos, pentru că sîntem mădulare ale Trupului lui Hristos, iar mădulare ale Trupului lui Hristos am devenit, în clipa nașterii noastre «din nou», a nașterii din apă și din

Duh, cînd «făptură nouă» ne-am făcut, înfierea lui Dumnezeu am primit și fii ai Tatălui am devenit prin Fiul etern al lui Dumnezeu.

Este adevărat că unirea aceasta cu Hristos nu este identică cu unirea mistică a Sfinților cu Domnul. Între unirea noastră cu Hristos și cea a sfinților, a dreptilor și preaslăviților lui Dumnezeu, este o mare deosebire. În raport cu sfinții, noi sîntem asemenea bobului de grîu abia pus în pămînt și care-și așteaptă creșterea, dezvoltarea și rodirea, pe cînd ei, sfinții, sînt deja purtători ai spicului cu rod bogat, cu rod însutit. La sfinți, unirea cu Domnul este dezvoltată pînă la gradul cel mai înalt prin harul lui Dumnezeu, prin rugăciune statornică și prin îndelungi nevoițe duhovnicești. La noi, unirea cu Hristos este reală, dar își așteaptă dezvoltarea, creșterea, desăvîrșirea; rădăcina unirii cu Domnul în chipul cel mai deplin există în noi; noi sîntem împreună-cetățeni cu sfinții; la fel cu ei, noi sîntem mlădițe ale Viței, mădulare ale Trupului lui Hristos, numai că sfinții sînt mlădițe purtătoare de rod, iar noi deabia năzuim spre rodire. Depinde numai de noi, ca mlădița să crească puternică, să înflorească măreț și să rodească în bogăție de sfinție și caracter creștin. «Noi sîntem numiți creștini, pentru că sîntem în Hristos».

Ca mlădițe ale trunchiului patern care e Hristos, noi, împreună cu El formăm întregul buciom al viței, un organism spiritual care e Biserica, Trupul Tainic al lui Hristos. În acest organism, ca în orice trup, există o împreună lucrare armonică între toate mădulele, o unitate desăvîrșită între ele de scop și de țintă, fără ca prin aceasta fiecare mădular în parte să-și piardă individualitatea sa și locul său propriu în organismul întreg.

În iconomia divină a mîntuirii noastre, fiecare dintre noi își are rostul lui, chemarea lui, locul lui înlăuntrul unității Trupului lui Hristos, Biserica, —rost, chemare, loc, pe care nimeni nu ni-l poate lua. Căci — după cum ne învață Sf. Apostol Pavel — pe unii i-a pus Dumnezeu în Biserică apostoli, pe alții proroci, pe alții învățători, pe alții cîrmuitori, pe alții economi, pe alții cu ajutorarea săracilor, pe unii păstoriți, pe alții păstori (I Cor., XII, 28-30). Iar chiagul unității tuturor mădulelor Trupului Tainic al lui Hristos este dragostea unuia către altul, dragoste care dovedește iubirea noastră față de Dumnezeu. Dragostea este seva divină, care hrănește și dă viață întregului Trup al lui Hristos, care e Biserica. Iată de ce s-a spus, că Biserica lui Hristos este un organism, nu o instituție.

Viața spirituală a celor ce facem parte din Biserica lui Hristos este o viață comunitară, asemenea vieții organice a viței de vie. Căci precum «viața nu este numai un organism unitar, ci și un organism care trăiește o viață comună, derivată dintr-un izvor comun de viață, iar acest izvor este în trunchiul patern, nu în mlădițe, — tot asemenea și noi creștinii trăim duhovnicește nu cu viața noastră proprie, ci cu viața trupului patern care e Hristos», izvorul viețuirii noastre spirituale: «Eu sînt vița, voi mlădițele» — zice Mîntuitorul. Cel ce rămîne întru Mine și Eu întru el, acela aduce roadă multă, pentru că fără de Mine nu puteți face nimic» (Ioan, XI, 5). Și Mîntuitorul adaugă îndemnul: «Rămîneți întru Mine și Eu întru voi; căci precum mlădița nu poate aduce roadă de sine, de nu va rămînea în viță, tot așa nici voi, de nu veți rămînea în Mine» (Ioan, XV, 4).

Cu alte cuvinte, întocmai precum mlădița nu poate trăi tăiată din trunchiul viței, căci pe măsură ce seacă seva ce a primit-o din trunchi, începe să se ofilească, să se usuce și să moară, tot la fel și noi creștinii, mlădițe ale Viței care e Hristos; noi trăim cu viața Viței, și nu într-alt chip; separați

de Viță, adică de Hristos, viața noastră spirituală sărăcește, secătuește, se pustiește și piere. Seva spirituală, pe care, ca mlădițe, o primim din trunchiul Viței, din Hristos, este ceea ce înseamnă Harul pentru noi. **Harul** — pe înțelesul cel mai simplu — **este viața lui Hristos în noi**, viață fără de care creștinul nu poate trăi și nu poate dobîndi viața cea pururea vecuitoare. Iar Sfintele Taine — administrate de Biserică prin slujitorii ei — sînt canalurile prin care ni se transmite seva Trunchiului Viței, harul sfințitor, viața lui Hristos.

Mîntuitorul a spus: «Eu sînt Calea, Adevărul și Viața» (Ioan XIV, 6). Prin aceste cuvinte, El a voit să ne arate chipul în care este pururea și întreg prezent în Biserică Sa: ca Viață, Adevăr și Cale. Acestea sînt cele trei pîrghii care cheazășuesc unitatea Așezămîntului sacru și asigură pázirea fundamentelor divine ale Crezului nostru. Altfel spus, ierarhia sacerdotală, prin succesiune apostolică, «avîndu-și originea în Hristos, este **calea** pe vadul căreia harul Său se revarsă asupra întregii Biserici; credința în dogma umanității Sale divine, prin care profesăm că El este nu numai Dumnezeu adevărat, ci și om adevărat, este mărturisirea **adevărului Său**; iar Sfintele Taine sînt izvorul **vieții** Sale în noi. Mîntuitorul însuși este prezent în ierarhie, drept **cale**; în mărturisirea de credință, drept **adevăr**; în Sfintele Taine, drept **viață**; iar în unirea acestora trei este Impărăția lui Dumnezeu, al cărei Suveran este Iisus Hristos».

Avînd viața lui Hristos, pașii noștri vor afla calea Sa și cugetul nostru va cunoaște adevărul Său; iar prin acestea ne vom cununa duhovnicește cu Dumnezeu. Și, cu toate că, după spusa Domnului, prin noi înșine, «nu putem face nimic» (Ioan XV, 15), totuși «putem orice prin Hristos Iisus, care ne întărește» (Filip. IV, 13), cu viața Lui, cu harul Lui.

Dar, primind acest neprețuit ajutor de Sus, Dumnezeu așteaptă de la noi «roadă multă» (Ioan XV, 5). După roada adusă va fi răsplătit fiecare cu dreaptă răsplată. Căci, zice Mîntuitorul: «Eu sînt Vița cea adevărată, iar Tatăl Meu este lucrătorul. Orice mlădiță care nu aduce roadă în Mine o taie, iar pe cea care aduce roadă o curățește, ca mai multă roadă să aducă» (Ioan, XV, 1).

Atunci cînd noi, mlădițele Trupului Tainic al Domnului, mădularele Bisericii, ne îndepărtăm de Hristos, canalurile harului se astupă cu păcate, seva vieții Mîntuitorului nu se mai revarsă în noi și roade duhovnicești nu mai producem. Grandiosul pom al Bisericii noastre luptătoare este purtător de roade bogate, roade văzute, prin rodurile pe care noi, ramurile lui, le odrăslim prin virtuțile noastre, prin vredniciile noastre spirituale, prin sfințenia vieții noastre. Rodul virtuții este viața în Hristos, acum și în viața ce va să fie. Rodul păcatului este durerea, suferința și moartea cea pururea veșnică.

Statornicia în viața lui Hristos duce la desăvîrșirea duhovnicească despre care mărturisește Sfîntul Apostol Pavel: «Acum nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine» (Gal. II, 20).

Dacă Hristos viază întru noi, atunci avem tária sacră de a fi plinitori ai vocii Sale și păzitori ai poruncilor Sale. Căci Hristos umple cu viața Sa întreaga noastră viață și noi trăim în El și El în noi, după cuvîntul Său: «Cel ce rămîne în Mine, și Eu rămîn în el» (Ioan XV, 5). «Iar de veți rămîne în Mine și cuvintele Mele vor rămîne în voi, orice veți vrea și veți cere, vi se va da vouă..., ca să aduceți roadă multă și să vă faceți urmașii Mei» (Ioan XV, 7-8).

Trăirea în Hristos și a lui Hristos în noi înseamnă petrecerea în dragostea Lui, înseamnă iubirea fiecărui om, înseamnă iubirea tuturor oamenilor, înseamnă dăruirea și jertfirea noastră pentru toți semenii noștri. Căci zice Domnul: «Rămîneți în dragostea Mea... Porunca mea aceasta este: să vă iubiți unul pe altul, precum v-am iubit Eu. Mai mare dragoste decît aceasta, ca cineva să-și pună sufletul pentru prietenii săi, nimeni nu are. Voi sînteți prietenii Mei, de veți păzi poruncile Mele... și bucuria Mea va rămînea în voi, iar bucuria voastră va fi deplină» (Ioan, V, 9, 11, 12, 13, 14).

Stă în puterea noastră să fim mlădiță purtătoare de rod bogat sau să fim vreasc uscat care se taie și se aruncă în foc.

Depinde numai de noi ca să ajungem — după cuvîntul Apostolului — «la starea de bărbat desăvîrșit, la măsura vîrstei deplinătății lui Hristos». (Efes, IV, 13).

Harul lui Dumnezeu așteaptă răspunsul nostru. El nu ni se îmbie cu de-a-sila. Mîntuitorul pururea a spus: «De vrei să intri în viață... de vrei să fi desăvîrșit... vino după Mine» (Matei, XIX, 17, 21). Aplecarea voinței noastre voinții lui Dumnezeu înseamnă dobîndirea slobozeniei și a puterii de a trăi în Hristos și de a lăsa pe Hristos să pătrundă în viața noastră.

Sîntem mlădițe purtătoare de roduri duhovnicești în trunchiul Trupului Tainic al Domnului numai atunci cînd vom putea spune cu Apostolul Neamurilor: «Pentru mine viața este Hristos» (Filip. I, 21).

Depart de Hristos sîntem asemenea măslinului neroditor, blestemat de Mîntuitorul, asemenea buruienii ale cărei rădăcini sînt păcatele, ale cărei mlădițe sînt suferințele și al cărei rod este moartea.

Cu Hristos și în Hristos sîntem asemenea mlădițelor din pomul vieții, ale căror roduri sînt bucuriile vieții pururea veșnice, sînt fericirile vieții celei statornic văzătoare de Dumnezeu, sînt desăvîrșirile cele etern vecuitoare.

Cît de minunat lucru este să fii mlădiță roditoare în buciumul lui Hristos! Dar sîntem oare mlădițe roditoare? Sîntem?

Să rugăm pe Domnul vieții să ne ajute să fim! Așa să fie!

DIMITRIE PREOTUL

CITEVA DIN VIRTUȚILE NECESARE PREOTULUI CA PĂSTOR ȘI OM

Cel dintîi semn al adevăratei vocații pentru preoție și totodată cea mai puternică dovadă a conștiinței preotului despre sublimitatea și reponsabilitatea misiunii sale este curăția morală și sfințenia vieții sale. Aceasta este de fapt rezultanta sau suma unor virtuți sau calități creștine, care trebuie să împodobească personalitatea oricărui preot. Cîteva din ele sînt enumerate în liniile sumare cu care sfîntul apostol Pavel schițează discipolului său Timotei chipul adevăratului sacerdot: «Se cuvine deci ca episcopul să fie fără prihană, bărbat al unei singure femei, treaz, cuminte, cuviincios,

iubitor de streini, destoinic să învețe pe alții, nebețiv, nedeprins să bată, neagonisitor de câștig urit, ci îngăduitor, pașnic, ne iubitor de arginți, chivernisindu-și bine casa, avînd copii ascultători cu toată cuviința; căci de nu știe cineva casa sa să și-o chivernisească, cum va purta grijă de Biserica lui Dumnezeu?» (I Tim. III, 2-5. Comp. și tabloul corespunzător din epistola către Tit, I, 5-9).

Aproape toate aceste virtuți se cer de fapt oricărui bun creștin care vrea să realizeze idealul perfecțiunii morale în lume. Dar preotul trebuie să le aibă și să le practice într-un grad superior, ca unul care trebuie să fie întru chipul vie a desăvîrșirii creștine. El trebuie să fie un fel de «campion oficial al virtuții», cum îl numește un pastoralist apusean¹⁾. În aceeași privință el trebuie să întrecă pe păstoriții săi așa cum Saul întrecă prin înălțimea staturii pe toți ceilalți evrei (vezi I Imp. X, 23) sau chiar așa cum se deosebește păstorul, ființă rațională, de oile sale, lipsite de rațiune, precum spunea Sfîntul Ioan Gură de Aur²⁾.

Vom enumera mai departe cîteva din virtuțile de căpetenie și însușirile alese care trebuie să împodobească chipul ideal al preotului ca păstor și om.

Cele dintîi virtuți care trebuie să domine, să inspire și să caracterizeze personalitatea adevăratului păstor de suflete și întreaga lui activitate, sînt iubirea de oameni și devotamentul, spiritul de sacrificiu și zelul pastoral. Acestea izvorăsc mai ales din inima preotului, alcătuiind latura afectivă a personalității sale și despre ele vom vorbi mai pe larg cu alt prilej. Acum vom vorbi despre alte cîteva calități sau însușiri predominante care sînt de trebuință preotului pentru asigurarea succesului misiunii sale pastorale și care țin mai mult de intelect și voință.)

1. Stăpînirea de sine (înfrînarea, răbdarea, castitatea și cumpătarea).

Cel mai mare dușman și obstacol cu care avem de luptat și pe care trebuie să-l biruim în suișul spre perfecțiune sîntem noi înșine. Putința de a ne domina pe noi înșine prin puterea voinței constituie o prerogativă a ființei omenesci și totodată semnul ei de noblețe, prin care omul se ridică deasupra animalelor, stăpînite și conduse de instinctul orb. Adevăratul «supraom» nu este cel conceput de filosoful german Nietzsche, adică bestia care se ridică, prin forța brutală, călcînd pe cadavrele celor mai slab înzestrați pentru viață, ci omul care a reușit să învingă fiara din el și să se ridice deasupra a tot ceea ce e animalic, josnic, rușinos și meschin în ființa umană. Oamenii robiți de patimi și de instinctele oarbe sînt rămași cei mai aproape de animalitate. Cine vrea să conducă pe alții și să le fie pildă și învățătură trebuie să se biruiască întîi pe sine însuși, adică instinctele rele, înclinațiile și impulsunile inferioare, animalice și egoiste, ale eului său. Cel ce n-a omorît în el însuși sămînța și rădăcina păcatului nu poate propovedui altora virtutea. Cine nu se poate înfrîna pe sine nu poate fi pildă de înfrînare altora, ci este trestie bătută de vînt, după cum spune Mîntuitorul (Mat. XI, 7; Luca VII, 24).

«Nu-i mică primejdia, dacă primești să păstorești suflete sau să fii mijlocitor între Dumnezeu și oameni..., mai nainte de a domina cît mai mult materia, de a-ți curăți bine cugetul și a te apropia de Dumnezeu mai mult decît oamenii de rînd», scrie Sfîntul Grigore de Nazianz³⁾. Așa de ex.,

1. V. Lithard, *Frécis de Théologie pastorale*, Paris 1930, p. 34.

2. *Despre preoție*, cartea II-a, cap. 2.

3. *Despre fugă*, cap. 91.

preotul nu trebuie să se lase biruit niciodată de patima miniei sau de violență în raporturile sale cu enoriașii. Mai întâi pentru că el trebuie să dea pildă de răbdare și stăpînire de sine și al doilea pentru că minia întunecă mintea și îl poate împinge la vorbe, acte sau atitudini necugetate și violente, care ar putea să provoace ceartă și scandal, ură și adversitate din partea enoriașilor. Mîntuitorul ne arată că «oricine se minie asupra fratelui său în deșert, vinovat va fi judecării. Și cine va zice fratelui său: netrebni-cule, vinovat va fi soborului; iar cine va zice: nebunule, vinovat va fi de gheena focului» (Mat. V, 22). Sfîntul apostol Pavel scrie: «Să nu apună soarele peste minia voastră...» (Efes. IV, 26).»

Luțimea, minia și patima oarbă sînt totdeauna răi sfătuitori. Ele aduc proaste servicii oricărui om și cu atît mai mult preotului. «Un suflet furios aduce sieși și celor din jurul său mare nefericire», zice Sfîntul Ioan Gură de Aur. Căci, conștient el, «nimic nu turbură deplina curățire a minții și limpezime a gîndurilor ca minia neînfrînată care izbucnește cu mare furie. Căci aceasta, spune Sfîntul Duh, pierde și pe cei înțelepți (Proverbe XV, 1). Ochiul sufletului este întunecat în minie ca într-o luptă pe timp de noapte cînd nu mai poate deosebi pe prieteni de dușmani, nici pe cei nemeritoși dintre cei meritoși... Căci din minie curg cu ușurință și vrăjmășiile zadarnice și ura neîntemeiată... Sub uriașa furtună a patimilor, sufletul își pierde temelia, neavînd cum să-și întărească puterea de a se împotrivi unei asemenea dorințe» 4).

Alături de alte calități și virtuți, **îndelungă-răbdarea**, o altă față a stăpînirii de sine, este tot atît de necesară preotului ca și piinea cea de toate zilele. Ea întărește sufletul în fața necazurilor, făcîndu-ne să le suportăm mai ușor. Inarmîndu-se cu răbdarea și stăpînirea de sine, preotul trebuie să întrebuițeze totdeauna bunătatea și blîndețea, evitînd cu toată grija orice motiv de supărare, minie, ceartă sau discuție care ar putea să strice și să învenineze bunele raporturi dintre el și enoriașii săi. Preotul iubitor de ceartă, gîlceavă și scandal, e unealtă a diavolului, nu slujitor al lui Dumnezeu (comp. Efes. IV, 1-2 și Col. III, 12-14). El risipește turma și o dezbină, în loc să o adune și să o împace. Un adevărat creștin și cu atît mai mult preotul nu va răspunde niciodată cu cuvinte grele, cu răceală, indiferență sau ostilitate, celor ce-i fac rău. Va răspunde mai de grabă cu dragoste și blîndețe la ură și violență, cu bunătate și iertare la răutate și răzburare, cu mărinimie și nobleță la josnicie și micime. Va binecuvînta pe cei ce îl blestемă și nu se va lăsa niciodată biruit de rău, ci va birui răul cu binele, precum ne îndeamnă sfîntul apostol Pavel (Rom. XII, 14, 21. Comp. și I Petru III, 9). «Mîhnit, el nu poate da curs miniei; lovit, el nu se răzbură, jignit, el nu insultă; cînd trebuie să se supere, el se supără cel din urmă și cel mai pușin; el nu poate rosti cuvinte ordinare, vulgare, înjurături, ocări, amenințări, nimic din ceea ce spurcă și compromite pe creștin și pe el ca slujitor al Domnului. El trebuie să întrecă în răbdare, înțelepciune și delicateță pe toți oamenii» 5).

2. Cumpătarea.

(Autodisciplina pe care o impune stăpînirea de sine se manifestă în fapt mai ales prin **cumpătare**. Preotul se cade să fie cumpătat, chibzuit și

4. Despre preoție, cartea III-a, cap. 13 și 14, trad. rom. de Pr. Ar. Geamănu, Craiova 1941, p. 70.

5. Prof. T. M. Popescu, Sfințenia și răspunderile preoției, art. în rev. «Studii Teologice», an 1952, nr 3-4, p. 172.

măsurat în toate: în vorbire, în ținută, în îmbrăcăminte, dar mai ales la mîncare și băutură. Intre altele, sfîntul apostol Pavel cere episcopului (deci și preotului) să fie «nebețiv și înfrînat» (I Tim. I, 7, 8). Dacă lipsa de măsură sau necumpătare în mîncare și băutură sînt condamnabile la orice laic, la preot ele sînt deadreptul dezgustătoare. Preotul lacom și bețiv e o permanentă pricină de scandal și de smînteală pentru enoriașii săi.)

Sînt, mai ales la țară, prilejuri și practici religioase, la care preotul e invitat adesea să mînințe și să bea cu enoriașii lui. Așa sînt de ex., parastasele cu pomeni pentru cei morți, mesele de la nunți și onomastici, mersul cu botezul, etc. În asemenea ocazii refuzul total al preotului poate fi interpretat ca lipsă de atenție, ca mîndrie sau răceală. De aceea unii preoți preferă o popularitate rău înțeleasă și deplasată, trecînd măsura mai ales la băutură, gustînd din toate paharele și din toate felurile de băutură care li se îmbie. «S-a făcut preotul ca și poporul», zice proorocul Ozea (IV, 9). În toate ocaziunile de acest fel preotul trebuie să dea pildă de înfrînare și de cumpătare și să impună măsură înclinării spre abuz a celorlalți, «ridicînd pe cei din jurul său la sine prin virtute, iar nu să alunece la dînșii în vițiu»^{5 bis}).

3. Înțelepciunea, tactul și prudența.

Din cununa de virtuți cu care personalitatea preotului se cade să fie împodobită nu trebuie să lipsească **înțelepciunea, tactul și prudența**. Acestea sînt de obicei roada unei maturități de cugetare sau a unei îndelungate experiențe, care vine odată cu vîrsta înaintată; ele ne sînt necesare chiar de la începutul activității noastre și le putem căpăta ca învățături din experiența înaintașilor noștri sau a celor mai în vîrstă ca noi, ori din simțul de prevedere și de justă cîntărire a realităților, care nu trebuie să ne părăsească niciodată.)

Mintuitorul însuși sfătuește pe sfinții Săi apostoli: «Fiți înțelepți ca șerpii și blînzi (simpli) ca porumbelii...» (Mat. X, 16). Iar sfîntul Ioan Gură de Aur recomandă: «Preotul trebuie să fie înțelept, isteț la minte, să fie înzestrat cu mii de ochi din toate părțile, pentru că el nu trăiește numai pentru sine, ci și pentru o atît de mare mulțime de popor»⁶).

Înțelepciunea, tactul și prudența îi sînt necesare preotului mai ales din pricina antagonismului veșnic dintre ideal și realitate⁷). Nicăieri ca în preoție nu ne izbim mai des și mai dureros de acest conflict dramatic dintre sublimitatea idealului și asprimea sau mizeria realităților. Idealul adevăratului preot năzuiește și urcă spre sfințenia raiului, dar realitățile cu care el e nevoit să lupte coboară adesea pînă în străfunduri de infern. În sufletul și în misiunea preotului se întîlnește și se luptă adîncul și necurăția iadului cu înălțimea și puritatea cerului. Antinomice în sine, ideal și realitate se întîlnesc în sufletul preotului, care trebuie să lupte cu amîndouă, năzuid a le pune de acord. («Aceasta este rațiunea și necesitatea preotului: să lupte pentru ideal cu realitățile»⁸). Fără să uite idealul, al cărui reprezentant și purtător este, el e dator să țină seama și de realitate, de condițiile în care lucrează, de posibilitățile care îi stau la îndemînă, etc. Preotul trebuie să fie

5 bis. Pr. P. Vintilescu, *Preotul în fața chemării sale de păstor al sufletelor*, București 1934, p. 168.

6. *Despre preoție*, III, 12, trad. rom. cit., p. 68.

7. Vezi pentru aceasta Prof. T. M. Popescu, *Ideal și realități*, în rev. «Raze de lumină», an. 1933, nr. 1, p. 3-8.

8. Prof. T. M. Popescu, art. cit. supra, p. 5.

idealist și realist în același timp: iubirea, devotamentul și entuziasmul pentru misiunea lui îi nutresc idealismul, iar înțelepciunea, tactul și prudența îi ajută să vadă realitățile și să țină seama de ele. Cu ochii ațintiți spre azurul idealului, el nu trebuie să uite pământul pe care stă cu picioarele.)

Înțelepciunea, tactul și prudența preotului sînt menite să corecteze, să atenueze și să contrabalanseze excesul de idealism, sau idealismul incorrigibil care ne-ar putea împinge la greșeli de tactică sau la acte necugetate și costisitoare, care ar putea compromite sau zădărnici definitiv idealul nostru. Suișul spre ideal este, fără îndoială, presărat cu spini, cu arșițe și cu furtuni și nu se poate face fără poticniri, căderi și sîngerări. Preotul înzestrat cu înțelepciune, cu tact și prudență, nici nu ignorează, nici nu subapreciază aceste greutăți, dar nici nu le exagerează, nu le supraevaluează și nu se sperie de ele: le prevede, le recunoaște, nu le sfidează, ci le cîntărește just; e conștient dar nu înfricoșat și nici disperat de toate greutățile drumului pe care s-a angajat și de toate sacrificiile ce se cer pînă la capătul lui. (El știe să păstreze totdeauna echilibrul just dintre ideal și realități; fără să sacrifice idealul, îl urmărește cu tenacitate și perseverență, dar și cu hotărîre și răbdare, fără să neglijeze sau să braveze realitățile, fără jertfe și temerități zadarnice și inutile. Căci dacă lipsa de zel face preoția neroditoare, excesul de zel poate fi adesea păgubitor, atunci cînd compromite succesul întrebunînd mijloace neadecvate sau activînd în momente și condiții nefavorabile. Mîntuitorul condamnă de exemplu excesul de zel al sfîntului apostol Petru, cînd acesta scoate sabia în grădina Ghetsimani; căci gestul, oricît de eroic în aparență, în fond era zadarnic.)

Înțelepciunea și simțul realității ne ajută să prevedem în programul nostru de activitate pastorală tot ceea ce poate contribui la alingerea idealului, ne indică măsurile, mijloacele și metodele cele mai potrivite pentru împlinirea misiunii noastre și care duc mai deadeptul la țintă și totodată ne ajută să ne alegem momentul cel mai nimerit pentru a acționa; iar tactul și prudența ne fac să ocolim adversitățile și obstacolele, atunci cînd par de netrecut și să evităm eforturile inutile și risipa zadarnică de energie. Ele ne învață să cedăm la nevoie, să așteptăm cu răbdare și încredere momente și împrejurări mai favorabile, pentru a continua lupta cu mai multe șanse, sau pentru a relua de la capăt drumul întrerupt pentru o clipă. Înțelepciunea ne învață că idealul nu se poate realiza în întregime dintr-o dată, așa după cum vrem noi. Tactul și prudența ne învață ca în lupta cu realitățile să ne mulțumim cu mai puțin dar sigur, cu biruințe și succese mici, dar din a căroră sumă se fac lucrurile mari.)

Dar înțelepciunea, tactul și prudența îi sînt necesare preotului nu numai în lupta cu piedicile și greutățile ce i se pun în cale, ci și pentru a preîntîmpina și a evita cu ajutorul lor răutatea, viclenia și fățărnicia unora. Idealismul, zelul și entuziasmul nostru, buna noastră credință, sinceritatea și bunăvoința noastră se pot izbi și pot fi dezamăgite, decepționate sau înșelate, mai ales la începutul carierei noastre, nu numai de asprimea și mizeria realităților, de diverse obstacole și greutăți, ci și de reaua credință, duplicitatea sau fățărnicia unora dintre credincioșii noștri. Înțelepciunea și prudența ne ajută să le prevedem și să le evităm, să le combatem sau să le anihilăm.

Înțelepciunea, tactul și prudența preoțească nu sînt însă tot una cu diplomația, abilitatea, prefăcătoria sau șiretenia, care cochetează cu imoralitatea și urmăresc salvarea sau satisfacerea intereselor noastre personale

sau pămîntești; înțelepciunea de care vorbim este cumințenia creștină care are în vedere interesele supreme ale Evangheliei și ale Bisericii și care îl face pe preot, în calitatea lui de conducător în treburile religioase, să nu se vîre în mijlocul primejdiei, atunci cînd nu e nevoie și cînd interesele Bisericii și regulile strategiei duhovnicești îl cer mai de grabă în afara focului luptei. Cazul sfîntului Ciprian, episcopul Cartaginei (†258), e grăitor în această privință. Atunci cînd a izbucnit persecuția împăratului Deciu împotriva creștinilor (250), el a găsit că e mai prudent să se retragă undeva pînă va trece focul persecuției, decît să atragă, prin prezența sa la Cartagina, atenția și furia persecutorilor asupra Bisericii sale.

4. Tenacitate și stăruință.

Preotul este reprezentantul și purtătorul unui ideal înalt și sublim: acela de a-i apropia pe oameni de Dumnezeu și a-i aduce pe calea perfecțiunii. Orice ideal cere însă sacrificii pentru împlinirea lui și impune multă tărie și stăruință, tenacitate și perseverență în urmărirea lui.

Viața este un șir necurmat de căderi și de ridicări iar suișul spre perfecțiune nu este o linie dreaptă, ci un drum în zig-zag sau în serpentină, punctat nu numai de biruințe și succese, ci și de înfrîngerii, îngenuncheri și poticniri. Esențial pentru preot este însă să nu se lase descurajat sau înfrînt de piedicile, greutatețile și necazurile întîlnite în cale, ci să tindă mereu înainte, printre greutateți și piedici, spre ținta de atins⁹). «Cine a pus mîna pe plug și se uită înapoi, acela nu e vrednic de împărăția lui Dumnezeu», a spus Mîntuitorul (Luca IX, 62). În această privință, sfîntul Ioan Gură de Aur ne dă ca pildă pe pescari, care — spune el — «chiar dacă și-au aruncat de mai multe ori mreșile și n-au prins nimic, nu-și părăsesc îndeletnicirea lor; cu atît mai mult trebuie să facem noi aceasta. Căci iată ce se petrece: de multe ori se întîmplă ca prin învățătura neîntreruptă, să-mînța căzută să taie așa zicînd patima care copleșește sufletul omului; fiindcă cel ce aude același lucru de mai multe ori, pînă la urmă va simți o înrîurire oarecare, căci nu este om care auzind ceva necontenit, să nu simtă și oarecare schimbare. Este posibil ca, tocmai atunci cînd urmează ca cineva să simtă o prefacere înspre bine, să zădărniciem toată truda noastră prin întreruperea rîvnei de a da învățatură altora. Are loc același lucru care se petrece cu un cultivator nepriceput, care răsădind o viță de vie, o sapă numai în primul an, iar în anul al doilea și al treilea, fără a o mai săpa, caută să culegă numai roadele; și trecînd trei ani fără să aibă vreun folos, în al patrulea an, adică tocmai atunci cînd ar fi putut obține roadele ostelnelor sale, deznădăjduit, o lasă în paragină»¹⁰).

Apostolatul profeșc este o continuă luptă; nu trebuie deci să depunem armele de la prima piedică sau de la prima neizbîndă, și să nu pierdem din vedere că victoria finală este adesea nu rezultanta unor succese în serie, ci efectul stăruinței, al perseverenței tenace și neînfrînte. Cine se dă biruit de la prima lovitură, a pierdut bătălia fără să o fi dat; cine stăruiește o poate cîștiga la sfîrșit, chiar în ciuda aparențelor contrarii de la început. «Războaiele se poartă uneori în istorie de generații întregi... în șir, pînă să se ajungă a se defini hotărît balanța într-o parte. Aceasta, cu atît mai mult în materie de cucerirea sufletului. Natura păstoririi sufletelor reclamă uneori sfortări de o viață întregă de preot, un eșafodaj și o înlănțuire de

9. Comp. Pr. P. Vintilescu, Op. cit., p. 119.

10. Com. la Ep. II Tim., Migne, P.G., t. LXII, col. 632.

acțiuni și de energie, pentru a se ajunge să se recolteze un succes precis, tocmai la capătul unei vieți de om ori, poate, nici atunci»¹¹). Preotul nu trebuie să se descurajeze de insuccese, să nu le lase înfrînt de greutate și să nu-și piardă niciodată încrederea și speranța în biruința binelui. «Datoria celui în slujbă adevărată este să o cunoască, să o voiască și să nu disperseze. Să stea cu hotărîre, cu clară vedere, cu tact și cu credință la postul său. Să fie pregătit oricînd pentru furtună, să știe a lua de la cap lucrul stricat, să poată aduna iarăși cele risipite... Idealul nu este ceva ce se realizează total, global, dintr-o dată. El presupune o acțiune cu durată, servită de o voință tenace și neclintită de la ceea ce se știe datoare. Orice biruință smulsă veacului, orice lucru îndreptat, orice nobilă năzuință împlinită valorează cît împlinirea unui ideal. Un suflet mintuit, un vițiu desrădăcinat, virtutea înmulțită, credința sporită, o faptă bună după alta dau satisfacții de o viață. In ele, idealul triumfă pas cu pas asupra realității... Imprejurări protivnice pot să zădărnicească parte din lucrul tău, te pot opri și nemulțumi pentru un timp. Nu pregeta și nu cîrți. Drumul tău nu se oprește la ele, ci duce peste ele sau pe lângă ele, mai departe»¹²).

Conștiința clară a măreției idealului pentru care luptă, credința în noblețea luptei și a misiunii lui, încrederea neștirbită și nezdruccinată în biruința binelui prin puterea Aceluia care ne-a trimis în lume, nu trebuie să-l părăsească niciodată pe preot. «Pentru că oricine vine de la Dumnezeu biruiește lumea și aceasta este biruința care a biruit lumea: credința noastră», zice sfîntul Ioan evanghelistul (I Ioan, V, 4). Îndeosebi preoții mai tineri nu trebuie să se lase influențați de șoaptele defetiste ale unora dintre preoții mai în vîrstă și ratați, care au pierdut încrederea în ideal și vorbesc de zădărnicia strădaniilor preoțești, privind cu ironie pe cei ce-și iau în serios misiunea. Fără încredere și speranță în noblețea cauzei binelui și în biruința lui finală asupra răului nu se poate face nimic bun în lume.

5. Seriozitate.

În general este necesar, ba chiar obligatoriu pentru preot să-și supravegheze cu atenție conduita sa în viața civilă, socială și familiară. Ținuta și comportarea preotului în manifestările sale publice și particulare trebuie să se caracterizeze întotdeauna prin **seriozitate și demnitate**. Bineînțeles că nu înțelegem prin aceasta o gravitate exterioară, afectată, adică acea ținută studiată și rigidă, acea poză sau mască de împrumut, care e menită să ascundă sterilitatea sau slăbiciunea spiritului și care în general displace sau provoacă rîsul și ironia. E vorba de o seriozitate naturală, o cuviință și măsură în toate, care izvorăște dinlăuntrul ființei noastre, adică din sentimentul sincer și adînc al responsabilității preoției.)

Această însușire este impusă preotului prin însăși situația și rolul său în mijlocul lumii. Un preot conștient de importanța sarcinii pe care o poartă pe umeri, conștient de gravitatea și de răspunderile ei, nu se poate comporta ca oricare dintre oameni. În tot ce face și spune, el trebuie să pună pecetea seriozității, a gravității și a demnității unui adevărat slujitor al Domnului. În toate împrejurările el trebuie să rămînă reprezentant și slujitor al lui Hristos, al Aceluia pe Care nimeni nu l-a văzut vreodată rîzînd, dar plîngînd adesea, precum Il caracterizează portretul anonim atribuit lui Publius Lentulus. În orice situație și împrejurare, el trebuie să se poarte așa

11. Pr. P. Vintilescu, op. cit., p. 120.

12. Prof. T. M. Popescu, *Ideal și realități*, în rev. cit., p. 6-7.

cum s-ar fi purtat Hristos însuși. «Preotul să nu uite niciodată că este preot, în orice situație s-ar găsi. Viața sa particulară, socială, nu poate fi detașată de calitatea lui de slujitor al sfântului altar. El este preot la săvârșirea celor sfinte și își păstrează această calitate și în familie și în orice relații sociale»¹³). Să nu uite niciodată preotul că el nu se poate purta ca toți ceilalți oameni; ca preot și păstor, el vorbește și acționează nu în numele său personal, ci al lui Dumnezeu, al Căruia reprezentant și slujitor este. Prin tot ceea ce face sau spune, el angajează deci pe Dumnezeu însuși și Biserica. Recomandația făcută de sfântul apostol Pavel tuturor creștinilor din timpul său: «Tot ce faceți cu cuvântul sau cu lucrul, toate să le faceți întru numele Domnului Iisus...» (Col. III, 17), este cu atât mai obligatorie pentru preoții din toate timpurile.

Seriozitatea și demnitatea trebuie să caracterizeze deci atât vorba cât și ținuta sau purtarea preotului, în tot timpul vieții sale. Ea este dovada și expresia respectului pe care preotul însuși îl acordă misiunii sale. De aceea, între calitățile cerute chipului model de episcop, pe care îl descrie sfântul apostol Pavel, este și aceea de a fi «treaz, cuminte și cuviincios» (I Tim. III, 2) sau «cuminte, drept, cuvios» (Tit I, 8), adică însușiri care se reduc la seriozitate. (Afară de sfințenie, nimic nu contribuie mai mult la creșterea și menținerea prestigiului preotului în parohie decât o ținută consecvent demnă și serioasă; și, dimpotrivă, nimic nu păgubește mai mult prestigiului preoțesc decât lipsa de seriozitate. Atitudinile frivole, ușuratece, de bufon sau de măscăriciu, glumele și vorbele neserioase nu cadrează cu gravitatea misiunii preoțești și compromit pe preot în ochii credincioșilor. Pe cât de mult e respectat și cinstit un preot care se respectă pe sine însuși, pe atât de mult e desconsiderat un preot neserios.) «Respectul este datorit preotului, necondiționat, pentru harul și slujirea sa, dar pentru oameni el trebuie agoniștit și meritat prin vrednicie personală. Pentru că omul din preot poate compromite pe preot; ca să fie respectat preotul, trebuie să se facă respectat și omul care este preotul»¹⁴).

E știut că preotul învață nu numai prin ceea ce propoveduiește în biserică, ci și prin viața și comportarea sa în societate. Felul de purtare și manierele preotului pot exercita o puternică înfrîurire educativă asupra enoriașilor; aceștia așteaptă de la păstorul lor să le fie model și învățător chiar și în această latură. De aceea «preotul trebuie să aibă grijă ca prezența și cuvântul lui să fie toldeana edificatoare pentru credincioși în orice loc și împrejurare s-ar găsi, fie în scop pastoral, fie în interes personal»^{14 bis}).

(Seriozitatea preotului se manifestă nu numai prin felul de purtare, prin îmbrăcămintea și manierele lui, ci și prin **sobrietatea lui în vorbire**. Precum zice Fericitul Ieronim, slujba preoțească cere ca preotul să-și păstreze în castitate (curăție) nu numai ochii, ci și limba¹⁵). Un preot serios și demn nu vorbește mult și de prisos, nu flecărește zadarnic și nu glumește decât puțin. Cuvântul lui e măsurat, chibzuit, și de aceea, cu greutate. «Cuvântul vosru să fie: **da**, **da** și: **nu**, **nu**; iar ce este mai mult decât acestea, de la cel rău este» (Mat. V, 37). Să nu uite preotul că «din cuvintele tale te vei îndrepta și din cuvintele tale te vei osîndi» și că «pentru orice cuvînt deșert

13. Prof. Diac. O. Bucevschi, **Purtarea morală a preotului**, art. în rev. «M. tropolia Olteniei», an. 1955, nr. 5-6, p. 58.

14. Prof. T. M. Popescu, **Preotul văzut de credincioși**, art. în rev. «Biserica Ortodoxă Romină», an. 1955, nr. 10, p. 905.

14 bis. Idem, *ibidem*, p. 903.

15. Epist. XXIII ad Nepotianum.

pe care-l vor grăi oamenii vor da seamă în ziua judecății» (Mat. XII, 36-37). Cuvintele de minie, de ocară, de batjocură sau de rușine, cuvintele cu două înțelesuri, înjurăturile sau blestemele nu au ce căuta în gura și în vocabularul preotului. «Niciun cuvânt rău să nu iasă din gura voastră, ci numai ce este bun spre zidire după trebuință...; și nici vorbe de rușine și vorbe proaste sau glume, care nu se cuvin, ci mai degrabă mulțumire» (Efes. VI, 29 și V, 4). Cum va rosti preotul cuvinte de ocară și de rușine cu gura cu care se roagă și sfințește Sfintele Daruri? Cum vor ieși blesteme și înjurături din gura care se cuvine numai să laude și să binecuvinteze pe Dumnezeu? Gura preotului trebuie să fie oracolul lui Dumnezeu, iar nu al stricăciunii și al corupției. Pentru el mai ales e valabil îndemnul pe care sfântul apostol Pavel îl adresa tuturor creștinilor: «Cuvântul lui Hristos să locuiască întru voi din belșug, învățându-vă între voi în toată înțelepciunea, cu psalmi și cu cântări de laudă și duhovnicești...» (Col. III, 16). Sau, precum zice un distins pastoralist al nostru, «preotul nu poate umbla cu două dicționare: unul în cele bisericesti și altul în relațiunile sale de cetățean»¹⁶).

Preotul este deci dator să-și supravegheze bine vorbirea, pentru că orice cuvânt al lui poate, după caz, să zidească sau să dărime, să jighească și să ofenseze sau, dimpotrivă, să mîngie și să vindece răni, poate să înstreineze sau, dimpotrivă, să cîștige sufletele. «Cuvîntul vostru să fie totdeauna plăcut, dres cu sare, ca să știți cum trebuie să răspundeți fiecăruia» (Col. IV, 6). Un singur cuvînt al preotului, spus la vreme de cumpănă sau la momentul potrivit, poate avea ecouri și consecințe incalculabile în inimile și în viața enoriașilor lui.

6. Seriozitatea și demnitatea preotului în ținută, purtare și vorbire, nu exclud însă **simplicitatea și naturalitatea, buna dispoziție, amabilitatea sau bunăvoința și delicatetea** în maniere. Preotul nu trebuie să adopte atitudini căutate sau studiate, forțate și artificiale, ci să se poarte cu acea simplitate și naturalitate care izbucesc din adîncul firii fiecăruia și care merge de-a dreptul la inimă. Bunătatea, blîndețea și bunăvoința trebuie să transpire din toată înfățișarea, din toate faptele și vorbele lui, precum ne sfătuiește sfîntul apostol Pavel: «Bunătatea voastră să fie cunoscută tuturor oamenilor». (Filip. IV, 5). Pe cît de mult respinge și displace un chip mohorit și posac, o figură încruntată, o privire aspră sau înfumurată, tonul distant, indiferent sau rece, vorba răstită sau neprietenoasă, pe alit atrage și cîștigă inimile o față veșnic senină și luminată de un suris binevoitor și dulce, o atitudine prietenoasă și cordială, o vorbă caldă și blîndă. (Nu degeaba spune proverbul popular că «vorba dulce mult aduce», sau, cum spune înțelepciunea orientală: «Mai repede și mai ușor cîștigi ceva cu un suris decît cu vîrfurile spadei»).

Bunele maniere, o oarecare delicatete și distincție în atitudine, în îmbrăcăminte și în purtarea cu toată lumea, sînt calități cerute preotului în calitatea lui de creștin model și totodată pedagog sau educator al turmei sale. Ele nu numai că ridică persoana preotului și tot corpul preotesc; în stima, considerația și respectul credincioșilor, dar pot aduce și imense foloase în pastorație, ele fiind un mijloc sigur de a cîștiga simpatia, admirația și iubirea credincioșilor¹⁷).

16. Pr. P. Vintilescu, op. cit., p. 175-176.

17. Recomandări utile în legătură cu bunele maniere preoțești în diferite cazuri și împrejurări date, se găsesc în **Căluza preotului în viața și activitatea sa zilnică**, Prelucrare și alcătuire de Pr. Aur. Tăutu, Suceava, 1918.

7. Familiaritatea.

Seriozitatea și sobrietatea în atitudine și comportare nu exclud o altă însușire care s-ar părea diametral opusă față de acestea și anume **familiaritatea**. Față de enoriașii săi, preotul nu trebuie să fie niciodată distant și rece, indiferent sau străin, ci apropiat și familiar, ca un părinte față de copiii săi. Un cuvânt potrivit la întâlnirea cu fiecare, în loc de a-l lăsa să treacă cu un simplu salut convențional; o întrebare privitoare la sănătate, la familie sau la interesele personale; un sfat sau un îndemn folositor, într-un cuvânt orice formă de relațiuni care ar putea demonstra grija permanentă și atențiunea sinceră a păstorului față de păstoriții săi, sînt lucruri menite să creieze acea apropiere și legătură sufletească între păstor și turmă, care contribuie într-o largă măsură la succesul pastorației¹⁸).

Familiaritatea nu înseamnă însă sacrificarea demnității sau căderea în vulgaritate. Preotul nu trebuie să caute neapărat o popularitate, familiaritate sau intimitate exagerată sau rău înțeleasă cu oricine, numai pentru a fi pe placul tuturor. Se cere sfințiților slujitori oarecare discreție și rezervă față de tot ceea ce le-ar putea micșora sau scădea prestigiul în ochii lumii. Mai puțină familiaritate și intimitate cu cei ce nu știu să respecte preoția. Pentru aceasta preotul are datoria de a evita locurile sau situațiile care i-ar putea știrbi prestigiul sau l-ar compromite. El trebuie să-și aleagă cu multă băgare de seamă relațiile sociale și pe prietenii intimi, pentru că tovrășiile rele strică și obiceiurile bune (comp. I Cor. XV, 33).

8. Modestie, smerenie.

Din buchetul de virtuți și calități creștine care trebuie să împodobască chipul ideal al preotului, nu poate lipsi **modestia și smerenia**. «Imbrăcați-vă în smerenie, pentru că Dumnezeu stă împotriva celor mîndri, pe cînd celor smeriți le dă har. Smeriți-vă deci sub mîna cea tare a lui Dumnezeu, ca să vă înalțe la timpul cuvenit» (I Petru V, 5; comp. și Mat. XXIII, 12; Iacob IV, 6, 10). Nimic mai respingător și mai păgubitor pentru orice om și cu atît mai mult pentru preot, decît trufia, orgoliul și vanitatea. Acestea îi atrag antipatia, disprețul sau chiar ura enoriașilor. Dimpotrivă, prin modestie și smerenie, el cîștigă sigur simpatia, respectul și dragostea acestora. Adevăratul preot, care vrea să fie slujitor și imitator vrednic al Păstorului celui Marc, nu poate fi decît modest și smerit, așa cum a fost și Acela: «Învățați-vă de la mine, că sînt blînd și smerit cu inima...» (Mat. XI, 29).

Dar niciuna dintre virtuțile creștine nu se poate falsifica sau simula mai ușor decît smerenia. Există și o smerenie nesinceră, simulată, prefăcută, ca aceea a fariseilor pe care îi biciuia cu cuvinte de foc Mîntuitorul. O asemenea smerenie aparentă sau de circumstanță este mai de grabă ipocrizie, fățarnicie și ea nu are ce căuta în viața și în ținuta preotului. De la acesta se cere o smerenie sinceră și de fond, izvorită din adîncul inimii și al convingerilor sale intime, o smerenie care nu exclude niciodată demnitatea persoanei umane. Ea se vede din întregul fel de a fi al preotului: din înfățișarea, din purtarea și din vorba sa. Preotul cu adevărat smerit și modest nu umblă după ranguri și onoruri cînd le merită, nu-i plac laudele altora chiar cînd sînt îndreptățite și nici lauda de sine, nu se îngîmfă cu calitățile, realizările și meritele sale oricît ar fi ele de mari și de multe, nu se revoltă la eventualele provocări, jigniri sau ofense ce i se aduc, etc.

18. Comp. Pr. P. Vintilescu, op. cit., p. 127-128.

9. Preotul trebuie să fie în general un om de caracter, un om de omenie, un om de atitudine hotărâtă și rectilinie. **Cinste, corectitudine și consecvență** în atitudini și purtare, ținerea sau respectarea cuvântului dat, etc., sînt însușiri care trebuie să caracterizeze pe orice bun creștin și în primul rînd pe preot. Ele sînt necesare preotului nu numai ca om, în relațiile sale sociale, ci și ca păstor; preotul cinstit, corect și consecvent în faptele și purtările sale cîștigă și păstrează stima, respectul și mai ales încrederea păstorilor săi, fără de care succesul pastorației este compromis.

Pr. Prof. ENE BRANIȘTE

EPISCOPUL DIONISIE ROMANO ȘI ACADEMIA ROMINĂ

Episcopul Dionisie Romano, care a păstorit la Buzău între anii 1859-1873, a fost un autodidact, ce și-a sporit cunoștințele prin lecturi diverse și asidue, dublat de pasiunea bibliofilului ce știe prețui cartea bună și de valoare.

Viața sa sbruciumată, ca și secolul XIX-lea în care a trăit,—1806-1873—, l-a făcut să aibă multiple ocupațiuni, toate însă cu scopul numai de a putea să se instruiască.

Zețar la Curierul Românesc al lui Eliade Rădulescu, director al tipografiei eparhiale la Buzău, învățător, director la seminarul central, redactor al primei gazete bisericești din țară, Vestitorul Bisericesc, editor, traducător și scriitor, tipărind peste 30 de lucrări, stareț și episcop, sînt aspectele destul de variate ale vieții luptătorului pentru luminarea poporului, care n-a lăsat condeiul din mînă nici în aresturi, nici în exiluri, după propria-i expresie.

Dotat cu acea «iscusită zăbavă» a cititului cărților, episcopul Dionisie a strîns o bogată bibliotecă, de tipărituri vechi și rare, 700 volume ¹⁾, în diferite limbi: sanscrita, chineza, japoneza, persana, araba, turca, ²⁾ etc., cu sacrificii enorme. Numai pentru biblioteca Olteniceanu, a dat 500 galbeni ³⁾. Episcopul Melchisedec, prietenul său, spunea că «Episcopul Dionisiei posedă o bibliotecă însemnată, cu felurite cărți în felurite limbi tipărite și manuscrise, între care și o mulțime de cărți românești vechi, tipărite și manuscrise,... între acele manuscrise am găsit și didahiile lui Antim» ⁴⁾.

Amintim că printre tipăriturile vechi figura și Tetraevanghelul lui Coresi ⁵⁾, iar manuscrisele dominești se ridicau la 400 ⁶⁾.

1. Arh. St., Min. Instr., dos. 998/873, part. II, f. 437.

2. Ibidem, f. 437.

3. Episcopul Melchisedec, **Biografia Prea Sfințitului Dionisie Romano Episcopul de Buzău**. București, 1882, p. 58.

4. Const. C. Dinulescu, **Din corespondența episcopului Melchisedec**, Buc., 1909, p. 78.

5. G. Săulescu, **Glasiul Evangheliei lui Coresi**, în Buciumul român, 1875, nr. 1.

6. Arh. St., Min. Instr. dos. 998/873, p. II, f. 437.

Pe lângă Didahiile lui Antim Ivireanu, editate de Episcopul Melchisedec, după acel manuscris ⁷⁾, semnalăm un manuscris omiletic grec, cuprinzând 42 omilii ale monahului bizantin Iosif Bryennios, din sec. XV-lea ⁸⁾, o cosmografie, de la 1766, Diavolul Lumii al lui Cantemir, Istoria Țării Românești, Letopisețul Moldovei, Scurtă cunoștință a istoriei Românilor, de Samuil Clain, un Erotocrit, din 1789 ⁹⁾, și peste 40 manuscrise de muzică orientală și psaltichie ¹⁰⁾.

Literatura clasică franceză număra 1000 volume, dar o parte din ea s-a pierdut cu ocazia focului din anul 1865, iar imediat după moarte a dispărut din Bibliotecă peste 100 volume legate, încât la inventarierea din 9 februarie 1873 — nu s-au înregistrat decît 3543 volume ¹¹⁾, dintre care 200-300 cu foi rupte de către Prefect, care căuta bani.

După moartea sa, biblioteca a avut o soartă tragică. Fiind greșit sigilată de Stat, pentru o pretinsă despăgubire, a zăcut ani întregi aruncată în camere igrasioase și dărăpănate, încît multe din cărți s-au deteriorat.

Situația aceasta a dăinuit pînă în anul 1882 cînd Ministerul Domeniilor, cu adresa nr. 53121 din 3 decembrie, făcea cunoscut că eronat s-a sigilat biblioteca ¹²⁾. După 6 ani de la moartea Episcopului Dionisie, Statul a încercat să vadă în ce constă biblioteca și trimite în anul 1879, pentru inventariere, pe Barbu Constantinescu, care după 2 zile, văzînd greutatea acestei lucrări, pleacă ¹³⁾.

După 2 ani, în 1881, Ministerul Instrucțiunii însărcinează pe B. P. Hașdeu să aleagă cărțile cele mai importante, iar restul să se vîndă, dar și acesta s-a eschivat ¹⁴⁾. Abia în anul 1890 profesorul Basil Iorgulescu directorul gimnaziului din localitate, o inventariază în trei luni de zile.

Astăzi biblioteca și manuscrisele ce s-au mai salvat se află la Academia R.P.R.

Episcopul Dionisie a fost în general un sprijinitor al culturii, ajutînd cu abonamente masive diferite publicații, sau prin sistemul prenumeranței și donațiuni de cărți la diferite biblioteci școlare.

Nu e lipsit de interes să amintim că și interesanta sa bibliotecă, declarase public, cu ocazia distribuirii premiilor din anul 1872, că o va dona gimnaziului din localitate, unde fusese 11 ani învățător.

Consiliul permanent județean luase chiar hotărîrea ca «drept recunoștința pentru aceasta nobila donațiune» să-l facă bustul în marmură și să-l așeze în localul bibliotecii, spre comemorarea acestui act generos ¹⁵⁾. Moartea însă, care i-a venit prin surprindere la începutul anului 1873, i-a împiedicat realizarea dorinței, mai ales să n-a lăsat nici un testament.

Dintre donațiunile făcute în viață, cea mai interesantă, prin valoarea cărților și patriotică prin gestul destul de semnificativ, a fost cea făcută la înființarea Societății Academice Romîne.

7. Cf. **Prefața la vol. II, 1888.**

8. Elena Stolanovici, **O rectificare la catalogul manuscrisurilor grecești întocmit de C. Litzica**, în *Studii și cercetări de Bibliologie*, I, 1955, p. 284.

9. *Revista istorică*, an. IX, nr. 11-12, (1918), p. 151.

10. *Arh. St., Mln. Instr.*, dos. 998/873, f. 437.

11. *Ibidem*, f. 340.

12. *Ibidem*, f. 340.

13. *Ibidem*, f. f. 389 și 437.

14. *Ibidem*, f. 437.

15. *Arh. St., Mln. Instr.* dos. 2440/873, f. 34.

Acad. Ștefan Milcu, în articolul «O dată memorabilă în istoria culturii noastre»¹⁶), vorbind despre înființarea Societății Academice Române și despre biblioteca acestuia, arată că «este emoționant să aflăm că primul fond de cărți al bibliotecii a fost constituit de cele 73 volume (în cea mai mare parte bisericești) din sec. XVII și XVIII, dăruite, chiar în ședința de constituire, de Episcopul Dionisie al Buzăului». Iată cum s-au petrecut faptele.

La solemnitatea deschiderii, care a avut loc la 1 august 1867, a luat parte și episcopul Dionisie care și semnează protocolul ședinței. Cu această ocazie, declară că spre semnul mulțumirii sale sufletești, pentru înființarea acestei înalte societăți de știință, donează o colecție de cărți vechi românești, provenită din biblioteca Cornescu Olteniceanu¹⁷).

La 1 februarie 1868, Academia Română, cu adresa nr. 3, trimitea la Buzău pe D. Iarcu, comisarul delegației, ca să ia în primire biblioteca «cu catalog dublu»¹⁸).

Episcopul Dionisie, la 27 iunie 1868, răspundea că a predat lui D. Iarcu, 73 cărți române ce i s-au părut «mai importante scopului pentru care se oferă și anume: 10 din anul 1600, 19 din 1700, 12 din 1800 și 32 fără scoarțe, prin urmare fără dată», adăugînd că dacă «Delegațiunea» crede că ar mai avea trebuință și de alte cărți din alte limbi, precum și de manuscrise, voi fi gata a răspunde la cerere».

Din acestea, cităm: Psaltirea cu slavonește în stilpi 1666, Cazania, 1639, Pravila și Molitfelnicul Slavon 1640, Psaltirea 1651, Apostolul 1653, Molitfelnic, 1689, Evanghelie cu grecește 1693, Molitvelnic 1701, Liturghie 1702, Apostol 1704, Minei pe un an cu slavonește 1705, Pravoslavnică Mărturisire 1745, Calendar 1733, Învățătura bisericii a vlădiciei Antim ed. II-a 1741, Pilde Filosofoști și secretul lucrării pămîntului 1796, Geografie 1795, Gramatică 1787, Octoih mic, 1776, Catavasier slav-romîn, 1747, Teofilat 1805, Descoperirea credinții 1806, Ectenie și Paraclis 1809, Logica 1826¹⁹).

Aceasta a fost prima și cea mai mare și valoroasă donație făcută bibliotecii Academiei. Pe lista donatorilor — foarte săracă de altfel — mai figurează, după Episcopul Dionisie, Timotei Cipariu, Laurian și Iarcu cu câte un volum, Ministerul Cultelor cu un singur volum și Ministerul Instrucțiunii cu 57 volume, înaintate, pe lângă 6 adrese, donațiunile anului 1868, ridicîndu-se la 133 volume²⁰).

În anul 1869, printre donatori figurează: Episcopul Melchisedec cu 2 volume, V. A. Urechia cu 37, Sbera cu 2 și Laurean cu 7²¹).

Anunțîndu-se într-o ședință publică, împlinirea «generoasei promisiuni», se consemna că «aceste rari monumente ale literaturii române, vor servi filologilor noștri de fîntîni din care ei se pot adăpa cu abundență în adoperațiunile lor»²²).

16. *Contemporanul* nr. 26, vineri 29 iunie 1956, p. 1.

17. *Arh. St., Min. Instr.* dos. 998/873, part. I, f. 272.

18. *Ibidem*, f. 273.

19. *Analele Societății academice române, sesiunea anului 1871, tom. IV, Buc., 1872, pag. 190.*

20. I. Bianu, *Academia Română și Biblioteca ei, în Boabe de griu anul I, nr. 21, facsimilul «Inceputul Bibliotecii Academiei Române; întîile donații», p. 3.*

21. *Ibidem*, p. 3.

22. *Analele Societății academice pe anul 1868, p. 173.*

La 23 august 1868²³), prin adresa nr. 30, «Delegațiunea Academică Română» răspundea Episcopului Dionisie că a primit cele 73 bucăți «de prețioasă colecțiune», și n-are în destul expresiunea a-i mulțumi «de frumoasa și neprețuita donațiune», cit și pentru altă eventuală donațiune de cărți și manuscrise «din cite Societatea va afla că pot servi cu scopul instituțiunii sale», și pentru că Societatea nu cunoaște alt mijloc de a mulțumi «în act» pentru această generoasă faptă îl ruga, în continuarea adresei amintită, «să primiți a fi propus ca membru onorariu al Societății Academice și să-i împărtășiți răspunsul, dacă dați învoirea».

Odată cu această ofertă, Societatea trimetea Episcopului Dionisie și un «Act de Mulțumire», înregistrat la nr. 31, din 22 august 1868²⁴), prin care, subliniind aportul pe care l-a adus pentru tezaurul național, prin achiziționarea bibliotecii Olteniceanu, din care a dăruit «cu generozitate» 73 volume, din cele mai reprezentative, arăta că «pentru această generoasă și patriotică faptă, delegațiunea se simte datoare a aduce în numele Societății Academice Romine **mulțumiri publice**».

N-am aflat răspunsul cerut, dar într-o ședință publică se anunță că «Societatea, atît pentru numeroasele servicii făcute Instrucțiunii publice, precum și pentru această faptă demnă de un prelat român, a crezut de a sa datorie de a numi pe Eminentă Sa Părintele Episcop Dionisie, **membru de onoare** al Societății Academice Romine»²⁵).

Cu aceasta se răsplătea ostenelele de o viață întreagă ale patriotului și progresistului luptător pentru luminarea poporului, care a dus cultura ori pe unde a trecut și care spunea că nu privește instrucția publică cu indiferență.

Episcopul Dionisie Romano rămîne ctitor al bibliotecii și întiiul membru onorar al Academiei, care în ședința din 1/13 august, a sesiunii anului 1873²⁶), anunțîndu-i moartea, sublinia că «meritele lui literare și donațiunea ce a făcut bibliotecii, vor perpetua amintirea numelui său».

Mai tîrziu, în anul 1882, Academia a publicat o monografie despre viața sa, iar cu ocazia comemorării a 50 ani de la moarte, făcută la Buzău, la 26 mai 1923, a fost prezentă, aducînd un cuvînt de pios omagiu în amintirea fostului donator și membru onorar²⁸).

Preotul GABRIEL COCORA

23. Ari. St., Min. Instr., dos. 998/873, partea I-a, f. 274.

24. *Ibidem*, f. 275.

25. *Analele Academiei* pe anul 1868, p. 173.

26. *Ibidem*, an. 1873, tom. VI, 8.

27. Episcopul Melchisedec, *Biografia Prea Sîntului Dionisie Romano, Episcopul de Buzău*, extras din *Analele Academiei Romine*, seria II-a, tom. V, sec. II. Buc. 1882

28. Cuvîntarea rostită de Pr. I. Lupaș la mormîntul Episcopului Dionisie, în Buzău, la 26 mai 1923, în *Anale*, tomul XLIII, ședințele din 1922, 1923, București, 1923, p. 147., *Naționalul*, an. I, nr. 7, Buzău, 1923.

VIAȚA BISERICESCĂ ÎN CUPRINSUL MITROPOLIEI

ARHIEPISCOPIA BUCUREȘTILOR

PRĂSNUIREA HRAMULUI BISERICII ORTODOXE BULGARE DIN BUCUREȘTI

Pentru a doua oară credincioșii ortodocși bulgari din Capitala țării noastre au prăznuit la 20 iulie a.c. hramul bisericii lor.

Atît la vecernia și litia din ajunul sărbătorii cit și a doua zi la sf. liturghie, numeroși credincioși bulgari și romîni au luat parte la sfintele slujbe.

Sînta liturghie din ziua praznicului Sf. Prooroc Ilie a fost săvîrșită de Prea Sîntîitul Episcop Theoctist Botoșăneanul, Vicar Patriarhal, ca delegat al Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Romine și al Prea Fericitului Patriarh Justinian, care din motive binecuvîntate nu se afla în Capitală. Prea Sfinția Sa a fost înconjurat de un sobor de opt preoți și trei diaconi, printre care se aflau: P. C. Vicar Alexandru Ionescu, P. C. Pr. Nițșor Cazacu, secretarul Cabinetului Patriarhal, P. C. Pr. Al. Zamfirescu, consilier la Sf. Arhiepiscopie a Bucureștilor, P. Cuv. Ieromonah Dr. Teodor Tecov, parohul Bisericii bulgare din București și alții.

Predica zilei a fost rostită de P. C. Pr. Nițșor Cazacu.

La sfîrșitul slujbei religioase a vorbit P. Cuv. Ieromonah Teodor Tecov, care în cuvinte simțite, rostite în limba romină, a amintit de grija mai mult decît părintească a Prea Fericitului Patriarh al Romîniei față de credincioșii bulgari din București, cărora le-a dat în folosință, acum trei ani, biserica Sf. Ilie-Hanul Colții, pentru trebuințele lor religioase.

În numele credincioșilor bulgari P. Cuv. Sa a mulțumit Prea Sîntîitul Episcop Theoctist pentru bunavoința de a fi luat parte la slujba înălțătoare, aducînd în același timp cuvînt de mulțumire și soborului de clerici care sînt colaboratori distinși ai Intîistătătorului Bisericii Romine.

Adresîndu-se credincioșilor bulgari, P. Cuv. Ierom. Teodor Tecov a rostit cuvinte însuflețite de îndemn pentru adîncirea frăției între cele două popoare vecine legate prin aceeași credință, care sînt animate de înfăptuirea marelui ideal al omenirii—pacea.

Luind cuvîntul, Prea Sfințitul Episcop Theoctist a rostit o frumoasă cuvîntare, spunînd între altele:

«Din cuvîntarea Părintelui paroh Teodor am reținut cu toții evocarea prieteniei adînci și a legăturilor frățești nezdruncinate care au legat și leagă atît de roditor cele două popoare de pe ambele maluri ale Dunării și cele două Biserici ale lor.

Pentru aceste motive, Prea Fericitul Patriarh Justinian ne-a delegat să aducem în numele Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne și în numele Prea Fericii Sale toate gîndurile cele mai bune de sinceră dragoste frățească față de Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare și față de Inițiatorul ei, Prea Fericitul Patriarh Chiril. O plăcută îndatorire este pentru noi de a aduce în acelaș timp un cuvînt de prețuire pentru harnicul slujitor al acestui sfînt locaș, Prea Cuviosul Ieromonah Dr. Teodor Tecov și față de credincioșii bulgari din Capitala noastră».

În continuare, Prea Sfinția Sa a vorbit despre însemnătatea prasnucului, oprindu-se asupra figurii Sf. Prooroc Ilie Tesviteanul și subliniind rolul înnoitor al proorocilor.

«Ideile lor — a spus Prea Sfinția Sa — sînt ideile noastre de astăzi. Vremurile de astăzi de dreptate socială, de stîrpire a exploatării omului de către om, de ridicare a omului prin îndeplinirea tuturor drepturilor sale, au fost idealurile de care au fost însuflețiți și pentru care au luptat și proorocii Vechiului Testament ca și martirii, mucenicii, cuvioșii și părinții Bisericii noastre Ortodoxe.

Astăzi, credincioșii, clericii și vlădicii din cele două țări vecine, luptăm umăr la umăr alături de popoarele noastre pentru deplina înfăptuire a acestor idealuri».

Prea Sfinția Sa a descris pe larg legăturile din trecut dintre cele două popoare vecine și dintre Bisericile lor, evocînd în același timp impresii personale din timpul vizitei Prea Sfinției Sale în Bulgaria, în anul 1953, cu prilejul intronizării Prea Fericitului Chiril ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Bulgare.

În încheiere, Prea Sfinția Sa a făcut un apel călduros către toți credincioșii bulgari și romîni, îndemnîndu-i să fie însuflețiți de idealurile și năzuințele popoarelor lor pentru instaurarea dreptății și păcii în lumea întregă.

Cuvîntarea Prea Sfinției Sale a fost ascultată cu multa luare aminte de credincioșii prezenți.

La prăsnuirea hramului bisericii bulgare au luat parte din partea Ambasadei R. P. Bulgare la București, d-l Secretar de Ambasadă Gheorghiev, iar din partea Ministerului Cultelor, d-l împuternicit al Capitalei.

După terminarea slujbei, consiliului parohial a oferit înalților oaspeți și credincioșilor bulgari o agapă la care s-au ținut cuvîntări pentru adîncirea legăturilor frățești dintre cele două Biserici și popoare.

ASISTENT

CONFERINȚĂ INTERCONFESIONALĂ

În ziua de 13 august a. c., în orașul Călărași a avut loc o conferință interconfesională la care au participat deservenții tuturor cultelor religioase din cuprinsul raionului Călărași.

Conferința a fost prezidată de P. C. Preot Leonida Mateescu, Protoiereul raionului Călărași și membru în comitetul raional de luptă pentru pace.

În cuvîntul de deschidere, P. C. Sa a justificat cu argumente din Sf. Scriptură colaborarea Sf. Biserici la acțiunea luptei pentru pace.

Tema dezbătută: «Succesele obținute de comitetul mondial al păcii», a fost expusă de C. Pr. Florin Stoian de la parohia Crucea, care printre altele a arătat aspectul și felul cum a pătruns în conștiința oamenilor cinstiți și de bună credință cauza apărării păcii, cum și succesele obținute pe calea tratativelor între popoare.

Au mai luat cuvîntul — în completare — aducînd prețioase contribuții, următorii: Pr. Gh. Bărbulescu de la parohia Fleva, care a amintit despre Congresul popoarelor de la Viena din 1953; pastorul Gh. Cirstea din partea cultului adventist, care a vorbit despre importanța dezarmării; pastorul Ștefan Nicolae din partea comunității adventiste din Călărași, C-tin Stănescu din partea raionului Călărași.

Cel din urmă a luat cuvîntul P. C. Protopop Leonida Mateescu, care a recomandat tuturor punerea în practică a celor auzite, împletind acțiunile religioase cu contribuția la realizarea mai binelui social venind fiecare cu exemple personale.

ROȘIORII DE VEDE

La 21 aug. a. c., în sala Crucii Roșii din R. de Vede a avut loc o ședință a deservenților cultelor din raionul R. de Vede.

Din biurotul adunării a făcut parte: P. C. Protopop Aurel Ionescu Protoiereul raionului Roșiorii de Vede; delegatul Ministerului Cultelor și Dr. Grunberg din partea C.L.P. raional.

Ședința a fost deschisă de Părintele Protopop Aurel Inescu, care a vorbit despre însemnătatea acestor conferințe rugînd pe toți cei de față să-și aducă contribuțiunea fiecare pentru buna reușită a conferinței.

După acesta a luat cuvîntul Părintele Marin Ungureanu de la parohia Bălțați care a dat citire referatului: «Popoarele lumii infierează acțiunile imperialiștilor împotriva Egiptului». Părintele referent face un documentat istoric al Canalului de Suz scoțînd în evidență dreptul pe care îl are Egiptul asupra acestui canal.

Au luat cuvîntul după aceia — în completare — Preotul Serafim Moruzan, Pr. Răducanu Chendea, Pr. Ștefan M. Ștefan, Gh. Indricău din partea cultului adventist, Ditoni din partea Sfatului Popular raional și dr. Grunberg vice președinte al comitetului de luptă pentru pace raional.

P. C. Protopop Aurel Ionescu face un rezumat a celor discutate scoțînd în evidență intenția ce o au unele țări imperialiste care pentru interese bănești vor să tulbure pacea lumii.

În încheiere P. C. Sa mulțumește tuturor participanților la ședință îndemnîndu-i ca fiecare să fie stăruitor în acțiunea pentru apărarea păcii.

Ședința s-a desfășurat într-o atmosferă de cald patriotism.

CRONICAR.

EPISCOPIA BUZĂULUI

CONFERINȚĂ ADMINISTRATIVĂ PROTOPOPIALĂ

În ziua de 24 iulie a. c., a avut loc la reședința Centrului Eparhial Buzău, sub președenția P. S. Episcop Dr. Antim al Buzăului, o conferință ad-tivă cu toți protopopii raioanelor din cuprinsul Eparhiei.

Au fost de față și PP. CC. Preoți din administrația Centrului și anume: Vicar Marin Bogoiu, Cons. Ad-tivi R. Ardeleanu și T. Rotaru, Insp. M. Negulescu și Secretar Eparhial V. Frinculescu.

Deschizând ședința, P. S. Episcop salută prezența unanimă a protopopilor Eparhiei, cărora le urează bun venit. În continuare, P. S. Sa vorbește despre necesitatea și folosul acestor conferințe de lucru, urmărindu-se în deosebi coordonarea muncii și îndreptarea unor stări de lucruri necorespunzătoare.

Trecându-se la ordinea de zi, P. S. Episcop arată pe larg care sînt îndatoririle protopopului, după Statut și Regulamentul pentru funcț. organelor deliberative, dînd o serie de lămuriri și îndrumări asupra fiecărui punct în parte și anume:

a) Inspecțiile în parohii să se facă în conformitate cu planul întocmit și unde nevoia cere, să se facă inspecții peste plan. Procesele verbale de inspecție să oglindească întreaga activitate a preotului în toate domeniile și să redea în mod obiectiv starea de lucruri în momentul inspecției. Pe cît posibil, aceste inspecții să se facă în zilele de duminică și sîrbători, spre a verifica aptitudinile sacerdotale, predicatoriale și catehetice ale preoților, dacă există cîntarea obștească în biserică, precum și frecvența și starea religioasă-morală a credincioșilor.

b) Organele parohiale trebuie să activeze potrivit regulamentului, antrenînd cît mai mult masele credincioșilor în acțiunea conservării, construcțiilor, restaurărilor și reparațiilor locașurilor de cult și a caselor parohiale.

c) Preoții sînt îndemnați să țină cît mai strîns legătura cu organele locale ale puterii de stat, pentru o rodnică colaborare în problemele de interes obștesc și-n special sînt îndemnați să activeze intens în lupta pentru apărarea păcii. P. S. Sa insistă pe larg asupra acestei probleme, dînd prețioase îndrumări pînă la protopopi, care au îndatorirea să raporteze lunar asupra acestei lature a lucrării preoțești în parohie. P. S. Sa își exprimă dorința ca numărul preoților ce activează în comitetele de luptă pentru pace comunale și sătești să fie sporit față de cel actual.

d) Predica și cateheza să se țină regulat și după un plan întocmit din vreme, preoții fiind obligați: a prezenta la controlul autorităților superioare bisericesti planurile cuvenite.

e) Cîntarea obștească să se extindă oît mai mult, cuprinzînd toate forțele parohiei. Să fie antrenate în această muncă în primul rînd cîntăreții și membrii comitetului parohial.

f) Combaterea superstițiilor, a falselor teofanii și a vedeniilor de tot felul, constituie o datorie de căpetenie a clerului nostru luminat. Raporturile cu celelalte culte să fie pașnice, de înfrățire în lupta pentru marea cauză a păcii. Preotul să fie treaz și pururea veghetor asupra sufletelor încredințate spre păstorie.

g) Slujbele religioase publice, să se facă potrivit rînduierilor tipiconale, iar în timpul muncilor agricole să se înceapă mai de vreme, respectîndu-se orarul de vară.

h) Stilismul este o problemă internă bisericască și interesează unele unități din părțile Moldovei mai ales. Intreaga răspundere în privința readucerii acestora în sinul Bisericii cade în sarcina preoților care au în parohiile lor aceste cazuri. Centrul Eparhial va ajuta și îndruma munca acestora

i) Un capitol de seamă a fost -- disciplina clerului. P. S. Episcop analizează unele abateri de la disciplină și îndeamnă pe colaboratorii P. S. Sale să pună tot sufletul și tactul în vederea îndreptării unor stări de lucruri păgubitoare. Anchetele și cercetările ordonate să se facă la vreme, cu respectarea strictă a rgulamntului.

j) Lectura particulară a preotului este o problemă de mare importanță pentru o rodnică și pilduitoare activitate pastorală. Sf. Scriptură, cu scrierile Sf. Părinți, revistele și publicațiile bisericesti primite la parohie, precum și literatura laică cu diferitele forme de manifestare, trebuie să constituie hrana duhovnicască de toate zilele a preotului ortodox.

1. Construcțiile, restaurările și reparațiunile bisericilor și ale caselor parohiale să se facă cu respectarea formelor legale.

În încheiere, P. S. Episcop invită pe toți P.P. C.C. protopopi să-și ia rolul în serios, veghind cu timp și fără timp la buna desfășurare a vieții religioase în cuprinsul protopopiatelor și aducînd la îndeplinire îndemnurile date în cadrul acestei conferințe.

La discuțiunile au luat parte următorii protopopi: I. Dobrescu-Cislău, Nic. Bălănuță-Focșani, Gh. O. Vasile-Mizil, Gh. Popescu-R. Sărat, Nic. Diamandescu-Beceni, Sarpe Asanache-Liești și alții, prezentînd fiecare oite un scurt raport de activitate asupra mersului vieții religioase din cuprinsul protopopiatului respectiv, cerînd unele lămuriri cu privire la problemele ridicate în conferință. În numele celor prezenți a adus mulțumiri P. S. Episcop Antim pentru părinteștile îndrumări și îndemnuri în lucrarea pastorală, asigurîndu-l de tot devotamentul și respectul cuvenit, luîndu-și în același timp angajamentul să ducă la îndeplinire toate recomandările P. S. Sale.

P. S. Episcop încheind ședința, își exprimă mulțumirea de felul cum au decurs discuțiunile, asigurînd pe toți cei de față de încrederea P. S. Sale, urînd tuturor spor la muncă.

P. T. ROTARU

CONFERINȚE INTERCONFESIONALE

LA RIMNICUL SĂRAT.

În ziua de 30 iulie 1956, a avut loc în sala de ședințe a protopopiatului R. Sărat, din inițiativa comitetului raional de luptă pentru pace, o conferință cu toți deservecții cultelor din orașul și raionul R. Sărat.

Au luat parte reprezentanții cultului creștin ortodox în frunte cu protopoul Gh. Popescu, ai cultului mosaic prin D-l Rosemberg Berner și ai cultului adventist de ziua a șaptea cu cinci membri în frunte cu dl. pastor P. Deleanu.

Au fost de față D-l Marcel Ionescu, reprezentantul comitetului raional de luptă pentru pace și imputernicitul M. Cultelor.

Conferința a fost prezidată de P. C. Protopop Gh. Popescu. Deschizînd ședința după rostirea unui cuvînt de salut și după ce arată obiectivele actuale ale luptei pentru pace, P. C. Sa printru altele spune: «Noi reprezentanții cultelor avem la inimă zi de zi ideia luptei pentru pace și acționăm în toate împrejurările oferite de natura serviciului nostru pentru consolidarea și biruința forțelor păcii în lume. Prin aceste consfătuiri ne orientăm just, ne împrumulăm din metodele și experiențele noastre și ne înfrățim în munca pentru pace. Despre succesele luptătorilor pentru pace din lumea întreagă vom lua cunoștință din referatul ce-l va susține în fața noastră P. S. Diacon Iordache Moldoveanu R. Sărat».

Luînd cuvîntul, P. C. Diacon I. Moldoveanu a dezvoltat tema: «Popoarele lumii doresc și luptă cu hotărîre pentru pace». În prima parte, P. C. Sa a prezentat un scurt istoric al mișcării partizanilor păcii pe plan internațional și succesele repute în ultimii ani, creînd o atmosferă de destindere a relațiilor internaționale și a coexistenței pașnice între popoare cu diferite sisteme sociale politice. Călătoriile conducătorilor sovietici în diferite țări și luarea de contact cu conducătorii marilor puteri din apus, Anglia și Franța au contribuit într-o largă măsură la destinderea încordării internaționale.

În continuare, vorbitorul a insistat asupra istoricilor hotărîri ale Consiliului Mondial al Păcii de la 5-9 aprilie 1956, de la Stockholm, privind problema dezarmării și a interzicerii experiențelor cu armele atomice.

În ultima parte, vorbitorul a arătat larga desfășurare a forțelor păcii din partea noastră și aportul adus de toate cultele religioase în această uriașă acțiune.

Insistă în chip deosebit asupra activității clerului ortodox, care a popularizat în rîndurile credincioșilor documentele sesiunii Consiliului Mondial al Păcii de la Stockholm, luptînd cu hotărîre pentru crearea climatului păcii, combătînd svonurile dușmănoase și dînd un prețios ajutor organelor locale pentru buna reușită a campaniilor agricole de vară și pentru îndeplinirea tuturor îndatoririlor cetățenești.

Conferința a aprobat în întregime sarcinile și angajamentele luate de vorbitori. Au luat parte la discuțiuni, aducînd complectări și sugestii, împărțînd în același timp metodele întrebuițate în rîndul credincioșilor reprezentanții cultului

mozaic și cultului adventist de ziua a 7-a și preoții Ion Vasile-Niculești-protopop onorific, C. Alexandrescu-Dăscălești, Tr. Frangu-R.Sărat. N. D. Petrescu R. Sărat și alții, încheind fiecare cu prețioase angajamente de a spori eforturile în această nobilă și sfântă acțiune.

În cuvîntul său, reprezentantul comitetului raional de luptă pentru pace, arată că aportul adus de reprezentanții cultelor în cauza păcii este apreciat la justa valoare și-i îndeamnă pe toți cei de față să-și sporească eforturile pentru intensificarea acțiunilor menite a contribui la menținerea și consolidarea păcii și a asigurării unui trai fericit în scumpa noastră patrie, Republica Populară Romînă.

În cuvîntul de încheiere, P. C. Protopop Gh. Popescu aduce mulțumiri reprezentanților cultelor pentru participarea la conferință și pentru cuvintele rostite, subliniind că deservenții cultelor în frunte cu preoțimea ortodoxă, acționează în lupta pentru pace din convingerea puternică pe care le-o dă credința religioasă. În continuare, P. C. Sa amintește de recenta circulară a P. S. Episcop Antim al Buzăului dată cu prilejul muncilor agricole de vară, care a avut un larg ecou în rîndurile credincioșilor noștri. S-au întocmit, aprobat și expediat două moțiuni: una către Comitetul Național la luptă pentru pace din R. P. R. și alta către D-l Acad. Petre Constantinescu-Iași Ministrul Cultelor. Toți reprezentanții cultelor au plecat cu noi îndemnuri în lupta pentru apărarea și consolidarea păcii.

LA BUZĂU.

În cadrul comitetului de luptă pentru pace raional a avut loc în ziua de 2 august a. c. în orașul Buzău o conferință interconfesională a reprezentanților cultelor din orașul și raionul Buzău.

Sedința a fost prezidată de D-l Gh. Ionașcu, președintele comitetului raional de luptă pentru pace Buzău. Din biroul prezidial au făcut parte: Pr. T. Rotaru — membru în comitetul raional de luptă pentru pace Buzău — delegatul P. S. Episcop Antim, Pr. Dominic Nicolaeș din partea cultului romano-catolic, Toma Dobre — pastor — din partea cultului adventist de ziua a 7-a, D-l rabin Simon Bercovici din partea cultului mozaic, Cismaru Mihai din partea cultului creștin după Evanghelie, și D-l împuternicit al M. Cultelor.

Deschizînd ședința, D-l Gh. Ionașcu salută prezența unanimă a reprezentanților cultelor din cuprinsul orașului și raionului Buzău și arată că omenirea este astăzi dornică mai mult ca oricînd de pace și că în această nobilă acțiune cultele religioase, prin reprezentanții lor și-au spus cuvîntul rîspicat în favoarea păcii.

«Problema arzătoare la ora actuală, a spus D-sa, este aceea a dezarmării, a reducerii forțelor armate ale tuturor popoarelor și a încetării experimentării și producției armelor atomice — a interzicerii acestor arme ucigătoare în masă.

Despre acțiunile partizanilor păcii în legătură cu problema dezarmării și succeselor raportate, vom lua cunoștință din referatul Păr. Gh. Leșovici din orașul Buzău, după care va urma seria discuțiilor pe marginea conferinței prezentate».

Luînd cuvîntul, Pr. Gh. Leșovici din orașul Buzău dezvoltă tema: «Lupta pentru dezarmare, principala sarcină a mișcării pentru pace». După pacea este idealul suprem al omenirii, după ce analizează concepția păcii în sens creștin. C. Sa arată că nu poate fi pace adevărată cu înarmare progresivă a forțelor aștătoare la război. «Dezarmarea, spune C. Sa, este problema cea mai actuală spre care sînt aștintite privirile tuturor iubitorilor de pace din lumea întregă. Dezarmarea, cu reducerea forțelor armate, cu încetarea experimentării armelor atomice și a tuturor armelor termo-nucleare — este sarcina principală a mișcării pentru pace». În continuare, vorbitorul analizează lucrările și documentele sesiunii extraordinare al Consiliului Mondial al Păcii din 5-7 aprilie a. c. de la Stockholm, spunînd între altele: «Cerînd cu hotărîre încetarea experimentării și producției de arme atomice și termo-nucleare, Consiliul Mondial al Păcii luptă pentru eliberarea omenirii de teama izbucnirii unui război atomic, pentru deschiderea unei ere de rapidă propășire și progres al omenirii. Pentru atingerea acestui nobil scop, Consiliul Mondial al Păcii a socotit necesar să cheme la luptă neșovălenică toate forțele iubitoare de pace din lume, spre a-și aduce contribuția lor prețioasă la triumful cauzei comune».

Vorbitorul a arătat apoi pe larg, contribuția lagărului păcii și socialismului în frunte cu marea Uniune Sovietică la destinderea încordării internaționale, prin reducerea forțelor armate și prin folosirea energiei atomice în scopuri pașnice, pu-

nindu-se astfel în aplicare principiile elaborate de Consiliul Mondial al Păcii. Deasemeni, vorbitorul a scos în relief întâlnirile între șefii statelor, cu specială privire asupra întâlnirilor avute între conducătorii sovietici cu cei ai Angliei și Franței, contribuind astfel la mișcarea continuă a încordării internaționale și la menținerea și consolidarea păcii în întreaga lume.

În ultima parte a lucrării, părintele Leșovici a arătat contribuția poporului nostru la cauza păcii, prin reducerea forțelor armate, prin strădania fără preget a oamenilor muncii în toate compartimentele vieții sociale de a crea un viitor fericit urmașilor noștri. Deasemeni, arată aportul Bisericii Ort. Române și a celorlalte culte din patria noastră la cauza apărării păcii.

În încheiere P. C. Sa trasează, o serie de sarcini în legătură cu tema prezentată și anume: popularizarea documentelor sesiunii Consiliului Mondial al Păcii de la Stockholm prin cele mai variate metode, predici și cuvântări în biserici, pentru pace, activitate intensă în cadrul comitetelor de luptă pentru pace, convingând pe cât mai mulți cetățeni să adere activ la lupta pentru pace, lămurirea problemei dezarmării prin folosirea documentelor și a presei.

Cinstirea zilei de 23 August, sărbătoarea națională și a eliberării de sub jugul fascist prin cuvântări ocazionale, constituie o sarcină de competență în momentul de față.

Cu deosebită însuflețire au luat parte la discuțiunile următorii: Preotul T. Jugănaru-Buzău, care a arătat aportul preoțimii buzoene la cauza apărării păcii și își ia angajamentul să popularizeze documentele sesiunii Consiliului Mondial al Păcii în rindurile credincioșilor și să antreneze și mai mult preoțimea celui raion întru sprijinirea acțiunilor de interes obștesc, pentru pace și progres. Pastorul adventist Toma Dobre a arătat bucuria ce a avut de a fi adunați în această consfătuire pentru pace, spunând între altele: «Noi cultele religioase venim în numele credinței și susținem cu toată căldura lupta pentru pace. În lucrarea aceasta noi chemăm ajutorul lui Dumnezeu și avem ferma convingere că lagărul partizanilor păcii va birui». În continuare, vorbitorul arată metode de lucru emanate de conducerea cultului întru sprijinirea eforturilor oamenilor muncii de pe ogoare pentru buna reușită a muncilor agricole de vară, cheazăse a păcii și progresului.

Luînd cuvîntul, preotul Teodor Rotaru — consilier ad-tiv — și membru în comitetul de luptă pentru pace, raional-Buzău, transmite conferinței un salut din partea P. S. Episcop Antim al Buzăului, scoțînd în relief uriașa forță a partizanilor păcii pe plan internațional, spunînd între altele: «Mișcarea partizanilor păcii, care numără peste 900 milioane de oameni de pe întregul glob pămîntesc, își exercită din ce în ce mai mult acțiunea binefăcătoare, contribuind într-o largă măsură la destinderea încordării internaționale. Noi slujitorii cultelor religioase, sîntem mîndri că facem parte din acest uriaș front al păcii, fiindcă PACEA este bunul cel mai de preț al omenirii, este cheazășia fericirii și progresului întregii omeniri. Conștiința noastră religioasă ne obligă a fi propoveduitori și sprijinitorii, păcii și de aceea aderăm cu toată convingerea la istoricile hotărîri ale sesiunii Consiliului Mondial al Păcii din 5-7 aprilie de la Stockholm, privind dezarmarea și interzicerea experiențelor și folosirii armelor atomice și a celorlalte arme de exterminare în masă.

Noi slujitorii cultelor sîntem în slujba vieții, nu a morții și de aceea luptăm cu toată hotărîrea pentru traducerea în fapt a ideilor binefăcătoare ale păcii și progresului în lume».

Împuternicitul Min. Cultelor, salutînd această consfătuire interconfesională în cadrul luptei pentru pace, își exprimă mulțumirea că deservenții cultelor din cuprinsul orașului și raionului Buzău dau concursul convenit la toate acțiunile menite a contribui la ridicarea nivelului de trai al oamenilor muncii și la întărirea lagărului păcii.

La sfîrșit, D-l Gh. Ionașcu, își exprimă mulțumirea de felul cum a decurs această consfătuire, făcînd aprecieri elogioase la adresa conferențiarului care a tratat problema în mod strălucit, precum și la adresa tuturor vorbitorilor, care au manifestat un cald atașament la cauza păcii. Subliniază apoi nivelul ridicat al discuțiilor și îndeamnă pe toți slujitorii cultelor să pună în aplicare toate angajamentele luate în această importantă conferință care și-a ajuns scopul.

Pr. T. R.

OFICIALE – ADMINISTRATIVE

EPISCOPIA BUZĂULUI

MIȘCAREA PERSONALULUI

I. ANGAJARI CU SALARIU DIN BUGETUL STATULUI.

a) Preoți.

Tem. Nr. 5.353/1956. Pr. Pogan Nicolae se angajează pe data de 1 iunie 1956, în postul de preot paroh al parohiei Andreiașul de Sus, raionul Vrancea.

Tem. nr. 7.168/1956. Pr. Sălăvăstru Ioan, se angajează pe data de 1 iulie 1956, în postul de preot paroh al parohiei Negrilești, raionul Tecuci.

b) Personal administrativ și de serviciu.

Tem. nr. 7.171/1956. Băcanu Constantin, se angajează pe data de 1 iulie 1956, în postul de bucătar de la Școala de Cîntăreți bisericești și Seminarul Teologic Buzău.

II. ANGAJARI CU SALARIU DIN FONDURI PROPRII.

a) Cîntăreți.

Temei nr. 5.433/1956. Răăducănu Ștefan, abs. al Școalei de Cîntăreți bisericești, se numește pe data de 1.I.1956, în postul II de cîntăreț de la parohia Dumbrăvița, raionul Focșani.

Tem. nr. 223/1956. Bratu B. Alexandru, abs. al Școalei de Cîntăreți bisericești, se numește pe data de 1.I.1956, în postul de cîntăreț de la parohia Ulmeni, raionul Buzău.

Tem. nr. 6.487/1956. Cînt. asim. Posmagiu I. Pretor, se numește pe data de 1 iulie 1956, în postul de cîntăreț de la parohia Pietraru, raionul Cislău.

Temei nr. 5.253/1956. Buhuș Nicolae, abs. al Școalei de Cîntăreți bisericești, se numește pe data de 1 mai 1956, în postul I de cîntăreț de la parohia Tecucel, raionul Tecuci.

Tem. nr. 6.284/1956. Ioan Gh. Nicolae, abs. al Școalei de Cîntăreți bisericești, se numește pe data de 1 iunie 1956, în postul I de cîntăreț de la parohia Tăbărăști II, raionul Buzău.

Temei nr. 7.984/1956. Nicolae Stan, abs. al Școalei de Cîntăreți bisericești, se numește pe data de 1 iulie 1956, în postul II de cîntăreț de la parohia Ic. D. Matcaș, raionul Tecuci.

b) Personal Administrativ și de serviciu.

Tem. nr. 5.354/1956. Monahia Filofteia Florescu din M-rea Rogozu, raionul R. Sărat, se numește pe data de 15 aprilie 1956, în postul de stareță de la M-rea Podul Bulgarului, același raion.

Tem. nr. 5.873/1956. Pr. Florescu Gheorghe de la parohia Cărpiniștea, raionul Beceni, se numește pe data de 1 mai 1956, în postul de secretar al Protopopiatului Beceni.

Temei. nr. 5.356/1956. Cînt. Dan Cazacu de la parohia Adormirea Mizil, se numește pe data de 1 febr. 1956, în postul de referent dela Protopopiatul Mizil.

NUMIRI ONORIFICE

Tem. nr. 7.000/1956. Potecașu Aurel, abs. al Școlii de Cîntăreți bis. se numește pe data de 1 iulie 1956, în postul II de cîntăreț de la parohia Isvorul Dulce, raionul Beceni.

III. TRANSFERARI.

a) Preoți.

Tem. nr. 6.587/1956. Pr. Ilica Adrian, se transferă pe data de 1 iulie 1956, din postul de preot bugetar de la parohia Bîlca, raionul Adjud, în postul bugetar de preot de la parohia Poiana, raionul Tecuci.

Tem. nr. 6.588/1956. Pr. Zamfir Gheorghe, se transferă pe data dt 1 iulie 1956, din postul de preot paroh bugetar de la parohia Mărăști, raionul Panciu, în postul II de preot extrabugetar de la parohia Gologanu, raionul Focșani.

Tem. nr. 6.203/1956. Pr. Gănescu Vasile, se transferă pe data de 1 iunie 1956, din postul II de preot bugetar de la parohia Poșta Cîlnău, raionul Buzău, în postul de preot bugetar de la parohia Buda Cristești, raionul Tg. Frumos, regiunea Iași.

Tem. nr. 6.770/1956. Pr. Slicaru Teofil, se transferă pt data de 1 iulie 1956, de la parohia Nistorești, raionul Vrancea, la parohia Tichiriș, acelaș raion, ca preot extrabugetar.

Tem. nr. 4.773/1956. Pr. Pagu Haralambie, se transferă pe data de 1 aprilie 1956, de la parohia Salcia Tudor, raionul Liești, la parohia Rădăcinești, raionul Zeletin, ca preot extrabugetar.

Tem. nr. 7.430/1956. Pr. Chiorpec Vasile, se numește prin transferare din postul de preot bugetar de la parohia Budișteni, raionul Buzău, în postul de profesor la catedra VIII-a — spiritual — de la Școala de Cîntăreți bis. și Seminarul Teologic Buzău.

b) Cîntăreți.

Tem. nr. 6.741/1956. Cînt. Chirana Ion, se transferă pe data de 1 mai 1956, de la parohia Ulmeni, raionul Buzău, la parohia Vilcele, acelaș raion.

Tem. nr. 7.483/1956. Cînt. Condrache Gheorghe, se transferă pe data de 1 iulie 1956, din postul II în postul I de cîntăreț de la parohia Ic. D. Matcaș, raionul Tecuci.

IV. DEMISII.

Temei nr. 5.875/1956. Ierom. Isac Borș a demisionat pe data de 1 aprilie 1956 din postul de stareț al Sf. Mînăstiri Mușinoaiele, raionul Panciu.

V. PENSIONARI.

Tem. nr. 6.586/1956. Cînt. Panaitiu Spirache de la parohia Ic. D. Matcaș, raionul Tecuci, a fost pensionat, declarîndu-se postul vacant pe 1 mai 1956.

Tem. Nr. 7.171/1956. Pascu Tudora, bucătăreasă la Seminarul Teologic Buzău, a fost pensionată pe caz de boală, de la data de 1 iunie 1956.

VI. DECESE.

Tem. nr. 5.743/956. Cînt. Popa Dumitru de la parohia Berești, raionul Adjud, a decedat pe data de 11 aprilie 1956.

Ttm. Nr. 8.209/1956. Cînt. Opricescu Mihai de la parohia Tronari, raionul Cîslău. a decedat pe data de 30 iunie 1956.

VII. PAROHII VACANTE.

a) bugetare.

Poiana, raionul Vrancea.
Mărăști, raionul Panciu,

b) nebugetare.

Nistorești, raionul Vrancea.
Salcia Tudor, raionul Liești,
Scurta, post II, raionul Adjud,
Negrileşti, post II, raionul Tecuci,

VIII. SCHIMBARI IN DENUMIREA UNOR PAROHII,

Tem, nr, 3,733/1956, Parohia Găuri, raionul Vrancea se va numi parohia Livezeni, com. Livezeni, același raion. Idem parohia Părosu, raionul Vrancea, se va numi parohia Vișoara, com. Tichirș.

MULTUMIRI PUBLICE

P. S. Episcop Antim al Buzăului aduce pe această cale mulțumiri, cu arhieresti binecuvântări, tuturor binecredincioșilor creștini din cuprinsul Eparhiei, care din rîvnă și dragoste curată au contribuit la îmbogățirea sf. locașuri cu obiecte de cult sau au înfrumusețat, cu aleasă podoabă, casa Domnului, după cum urmează:

Epitropului Ștefan Petrache din satul Lunca Dochiei, parohia Cornățel, care a donat un policandru de bronz cu 12 lumini în greutate de 59 kgr, în valoare de 5080 lei, și enoriașului Ion N. Radu, care a donat bisericii parohiale un clopot în greutate de 425 kgr., în valoare de lei 8540.

Tem. nr. 5.094/1956. Credincioșilor Negoită Tronaru, Stoica Burlacu, Const. Bereandă, Stana N. Popa și Sura N. Bereandă de la parohia Valea lui Lălu, raionul Beceni, regiunea Ploești, care au donat diferite obiecte pentru împodobirea Sf. Altar și a bisericii parohiale.

Tem. nr. 7.740/1956. Preotului Vasile Văcăreanu, organelor parohiale și tuturor binecredincioșilor creștini de la parohia Gologanu, raionul Focșani, care de la 1 ianuarie a.c. au donat bisericii parohiale următoarele obiecte de cult: un rînd complet de veșminte preoțești, un stihar, două epitrahile, două cădelnițe, două prapore (steaguri) și un rînd de acoperăminte pentru sf. vase.

Tem. nr. 8.481/1956. Epitropului Dinică Vaciu de la parohia Căiata, raionul R. Sărat, care a donat un epitaf și alte obiecte pentru buna podoabă în sf. locaș.

CUPRINSUL

Pagina

Redacția, 23 August	383
Cristian Ștefan, Biserica din lemn-Techirghiol (versuri)	385

INDRUMARI PASTORALE

Arhim. Benedict Ghiuș, Material omiletic—Sfinta Tradiție	386
Pr. Matei Pislaru, La Duminica X-a după Rusalii	395
Pr. Olimp N. Căclulă, La Duminica înainte de înălțarea Sfintei Cruci	398
Pr. Prof. Vi. Prelipceanu, La Înălțarea Sfintei Cruci	405
Pr. P. F. Alexandru, La Cuvioasa Paraschiva	408
Diac. Prof. N. Balcă, Tineri din Evanghelie	412

PENTRU APĂRAREA PACII

Redacția, Un mare gest de prietenie	422
---	-----

STUDII

Prof. N. Glubokovski, Harul la Părinții Greci și reunirea Bisericilor, trad. de Pr. V. Mitru	427
Prof. N. Chițescu, Mintuitorul Iisus Hristos, centrul vieții noastre	443
Diac. Prof. Orest Bucevschi, Preotul față de preot	454
Diac. Prof. Emilian Vasilescu, Îndatoriri preoțești	463
Dimitrie Preotul, Mădulare ale lui Hristos	469
Pr. Prof. Ene Branîște, Cîteva din virtuțile necesare preotului ca păstor și om	473
Pr. Gabriel Cocora, Episcopul Dionisie Romano și Academia Română	483

VIATA BISERICIASCA IN CUPRINSUL MITROPOLIEI

Arhiepiscopia Bucureștilor

Asistent, Prășnuirea hramului bisericii bulgare din București	487
---	-----

Episcopia Buzăului

Pr. T. Rotaru, Conferință administrativă	489
Pr. T. R., Conferințe interconfesionale	491

OFICIALE-ADMINISTRATIVE

Episcopia Buzăului

Mișcarea Personalului	494
---------------------------------	-----

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MISIUNE ORTODOXA

1956